

BAL ARISI-
NAHL SÛRESİ
TEFSİR

İsmail Dinçer

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 5

DÜŞÜN / 8

NAHL NE DEMEKTİR / 13

NAHL SÛRESİ / 23

SON DEĞERLENDİRME / 465

ÖNSÖZ

Bal Arısı çiçeğe koştı.

Çiçek ile sevişti.

Bal diye evlatları oldu.

İnsan bu sırrı okudu.

İlâhi nûra karıştı.

Tevhîd'in zevkine erişti.

Nahl Sûresi, Bal Arısı Sûresi demektir.

Bu kitabımızda da Kur'ân'daki sûrelerden biri olan Nahl Sûresinin tefsirini yapmaya gayret göstereceğiz.

Daha önce Yûsuf Sûresi, Meryem Sûresi, Yâ Sîn Sûresi, Fâtîha Sûresi, Tebbet Sûresi tefsirlerini yapmaya gayret göstermiştik.

Ömrümüz yeterse, yavaş yavaş Kur'ân'daki tüm sûrelerin tefsirlerini yapmaya çalışacağız.

Nahl Sûresi'den Bal Arısıyla nice hakikatlere işaret edilir.

Bal Arısıyla, hakikat yolunda bir talebenin, hakikate ulaşmak için nasıl bir gayret içinde olması gerektiği işaret edilir.

Kur'ân'daki her bir sûreden muhteşem sırlar sunulur.

Her bir sûreden insanlığa nice mesajlar sunulmaktadır.

Amacımız bu mesajları anlamaya çalışmaktır.

Öncelikle kendimiz Kur'ân'ı anlamaya çalışacağız.

Sonra da insanlık, Kur'ân'la tanışsın, onu önemsesin, anlamak için okusun, oradan gelen nice sırlara kapılar açsın niyetiyle hareket edeceğiz.

Kur'ân; her varlığın bir kitâb olduğunu anlamamızı...

Kur'ân; göklerde ve yerde olan her şeyin bir âyet olduğunu anlamamızı...

Kur'ân; hep okumayı, araştırmayı, düşünmeyi, öğrenmeyi...

Kur'ân; hep kötü hallerden uzak durmayı, iyi insan olmayı...

Kur'ân; kâinat kitabını okumayı, varoluşu anlamayı, var edeni bilmeyi...

Kur'ân; Allah hakikatinin ne olduğunu anlamamızı...

Allah'a her an tevekkül ve teslimiyet içinde olmamızı...

Kur'ân; hak ile batılı ayırt etmemizi, batılın bizleri nasıl tehlikelere sürüklediğini ve batılın yok edilmesi gerektiğini sunar.

Kur'ân'ın her bir sûresi, ilim dolu ve edep dolu mesajlar sunar.

İlim dolu mesajlar, varlığın varoluşunu anlamak ile ilgili mesajlardır.

Edep dolu mesajlar, iyi insan olmak ile ilgili mesajlardır.

İnsan, ilimden asla ayrılmamalıdır.

Aslı olmayan şeylerin ne olduğunu bilmeli ve hurâfelere itibar etmemelidir.

İlim, varlığın varoluş ve işleyişindeki dinamiklerdir.

İlim; varlığın kendinde olan, varlığın varoluş sisteminin satır satır yazılı olduğu ilâhî yazılımın işaretleridir.

Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, o ilmin boyutlarıdır.

Varoluşu anlamak için ilim şarttır.

İlim kişiyi şahit olmaya götürür.

Şahit olmak, varlığın özünde olan işaretlerle mümkündür.

Varoluşun sırları ilimde gizlidir.

Varlık nasıl var olmuştur?

İnsan nasıl var olmuştur?

Yerler gökler nasıl şekillenmiştir?

Su nasıl var olmuştur?

Toprak, hava, ateş nasıl var olmuştur?

Bitkiler nasıl var olmuştur?

Hayvanlar nasıl var olmuştur?
İnsanın yaratılışı nasıl bir kaynaktır.
Tüm varlığın birbiriyle olan bağı, ilişkisi nasıldır?
Hep bunların cevabı ilimde gizlidir.
İnsan, varlığın ve kendinin nasıl var olduğunu düşünmelidir.
Hazreti Muhammed'in bildirdiği gibi; "Men arefe nefsehû fekad arefe Rabbehû" insan kendi bedenini halk edeni bilmek için tefekkür içinde olmalıdır.
İnsan, "ben kimim, nasıl var oldum, nereden geldim, nereye gidiyorum?" gibi soruların cevabını her zaman aramalıdır.
İnsan, bu dünyaya gelmeden önce nasıl bir yerdedi?
İnsan nasıl var oldu, nasıl şekillendi, nasıl bedenlendi?
Dünyaya geldikten sonra, yaşadığı ortamdaki işleyiş nasıl olmaktadır?
Öldükten sonra ne olacak?
İşte bunları merak eden insan, bir arayışa düşer.
İşte Kur'ân, her kelimesinden insanlığa düşünceler sunar.
Nice sırlara kapılar açar.
İnsan Kur'ân'ı anlamak için okumalıdır.
Arapçasını okuyup sevap bekleme içinde olmamalıdır.
Sevap, mânâyâ erişene sunulur.
Kur'ân mûsiki olarak okunsun diye sunulmamıştır.
Anlaşılsın, araştırılsın, hakikatlere erişilsin diye sunulmuştur.
Mûsiki şeklinde okumak da ayrı bir güzeldir.
Lâkin mûsiki anlamla birleştirilmelidir.
Kur'ân'a olan saygı, onun anlaşılmasıdır.
İşte bu kitabımızda Nahl Sûresini inceleyeceğiz, düşüneceğiz, oradan gelen nice hikmetlere erişmeye çalışacağız.
Hatamız eksikliğimiz olursa affola.

İsmail Dinçer

1-7-2024

DÜŞÜN

Kur'ân'ı anlamak için oku, düşün.
Her bir harfi, her bir kelimeyi önemse.
Kur'ân varlığa açılan bir kapıdır.
Her bir kelimesi, varlıktan süzülür gelir.
Her bir kelimesi, yerlerden, göklerden süzülür gelir.
Her bir kelimesi, Allah'ın hayy esmasından vahiy olarak akar gelir.

Bal Arısı gibi ol.
Gez dolaş, Arının çiçeğe konduğu gibi, sen de varlığı incele.
Her varlığın özünün ne olduğunu anla.
Gördüğün her bir varlığın, nasıl var olduğunu anlamak için bak, düşün.

Gördüğün her bir varlığın, nasıl bir kaynaktan geldiğini anlamaya çalış.

Dön kendi bedenine, şöyle bir bak "Bu beden nasıl var oldu?" de.

Gördüğün bedenlere bak, "Bunlar nasıl var oldu, nasıl işlemekte?" de.

Yerlere bak, göklere bak.

Varoluşu düşün, var edeni düşün.

Varlığın nasıl şekillendiğini, nasıl bedenlendiğini düşün.

Hacc Sûresi 46: "E fe lem yesîrû fîl ardı fe tekûne lehum kulûbun yakılûne bihâ ev âzânunyesmeûne bihâ fe innehâ lâ tamal ebsâru ve lâkin tamal kulûbulletî fis sudûr."

Meâli: “Yeryüzüne bakıp düşünmezler mi, onların akıl edecek kâlbleri yok mu, ya da hakikati duyacak kulakları? Bakıp da görmemezlik yapmasınlar, idrak sahibi olsunlar, gönül sahibi olsunlar.”

Kaf Sûresi 6-7: “E fe lem yanzurû iles semâi ve el ard medednâhâ.”

Meâli: “Gökyüzüne ve yeryüzüne, nasıl oluştu, nasıl yayılıp döşendi diye bakmazlar mı?”

Düşün, tefekkür et, anla.

Kur’ân başından sonuna aklımızı kullanmamızı tavsiye eder.

Yûsuf Sûresi 2: “Leallekum takılûn.”

Meâli: “Umudur ki siz aklınızı kullanır, hakikati anlamak için düşünürsünüz.”

Düşün, düşün, düşün.

Yaşamı düşün.

Varlığın varoluşunu düşün.

Enfâl Sûresi 57: “Lealle hum yezzekkerûn.”

Meâli: “Umudur ki onlar varlığın yaratılışını düşünüp anlarlar, o hakikatlerle hareket ederler.”

Varlığın kendinde olan hareketliliği düşün.

Akıp giden zamanı düşün.

Doğum ve ölümü düşün.

Hiç durmadan devam eden, yaşam sürecini düşün.

Dün doğdun, ömrün akıp geçti ve yaşlandın.

Doğuşu düşün, yaşlanmayı düşün.

Ve bunların hiçbiri senin kontrolün altında değil, bunu çok iyi düşün.

Âl-i İmrân Sûresi 143: “Ve lekad kuntum temennevnel mevte min kabli en telkavhu fe kad raeytumûhu ve entum tenzurûn.”

Meâlî: “Doğrusu ölüm size gelmeden önce onu anlamayı temenni ediyordunuz. Artık bakın görün ve sizler görüp, iyice düşünüp anlayın.”

Varlığın özünde olan, varlığın hareketliliğini sağlayan kudreti düşün.

Bir atomun özündeki gücü düşün.

Atomların birleşimiyle olan bedenlenmeyi düşün.

Nereden geldin nereye gidiyorsun bir düşün.

Yaşayan sen misin bir düşün.

Farklı farklı inançlar nasıl oluşmuş, farklı farklı ibadetler nasıl oluşmuş bir düşün.

Ortada devam edip giden senlik benlik kavgasını düşün.

Duyduğun her bir sözün anlamını düşün.

Önüne konan yemeği, suyu tattığın gibi, sana sunulan bilgileri de düşün, aslını araştır, mânâsını tat.

Sakın şahit olmadan bir söz etme.

Bil ki düşünmek, sorgulamak, varlığın özüne bakmak, seni şahitliğe götürecektir.

Kendi aslını bilmek istiyor musun?

Bu görünen âlem nedir bilmek istiyor musun?

Allah nedir hakikatini bilmek istiyor musun?

Kendi vücûdunda nasıl bir âlem var, görmek istiyor musun?

Senin vücûdunda ne sırlar var, bilmek istiyor musun?

Sen kendini keşfetmek istiyor musun?

Görünen varlığın görünmeyen boyutunu anlamak istiyor musun?

Allah nedir?

Resûl nedir?

Nebî nedir?

Din nedir?

Sünnet nedir?

Şeriat nedir?

Hadis nedir?
Kur'ân nedir?
Sûre nedir?
Âyet nedir?
Bunların gerçek anlamları nedir?
Hep bunları bilmek istiyor musun?
Kitaplarda olan yazılı anlamlarını değil, varlık boyutundaki karşılıklarını görmek istiyor musun?
Gel, saf düşünce ile tanış.
Gel, varlığa bakmakla, varlığı incelemekle tanış.
Gel, saf tertemiz bakış ile tanış.
Çocuğun doğduğu o saflıktaki bakışla tanış.
Gel, bilgileri analiz et.
Gel, ilimle tanış.
Aklını kavgadan öfkeden arındır.
Aklını asılsız bilgilerden arındır.
Aklını kinden nefretten arındır.
Aklını dünya çıkarına esir olmaktan kurtar.
Bil ki saf düşünmek seni şahit olmaya götürecektir.
Bil ki yönünü varlığa dönmek, o canlı kitâbtan okumak, seni hakikatlere götürecektir.
Düşün, düşün, düşün.
Saf tertemiz bir akılla düşün.
Hakikati arayan bir gönülle düşün.
Şahit olmadığın bir konu hakkında sakın konuşma.
Şahit edemeyeceğin bir konu hakkında sakın açıklama içinde olma.
Şahit olman Bal Arısı gibi çalışkan olmanda gizlidir.
Bir Bal Arısından sana ne dersler var, anla.
Bal Arısı gibi ol.
O nasıl her çiçeğe konup öze ulaşıyorsa, sen de her varlığın özü olan Allah'a ulaş.

Bal Arısı nasıl ki yaşamı boyunca yâni 40 gün boyunca gece gündüz çalışıyorsa, sen de gece gündüz Allah'ı anlamak için gayret içinde ol.

Gayret içinde ol ki Allah'ı anla hayret içinde ol.

Bal Arısı 40 günlük ömrünün 20 gününü kovanın içinde, 20 gününü kovanın dışında nektar toplamak için geçirir.

Sen de kendi kovanın olan vücûd dairene dön, önce orada yâni enfüsünde zikriyle Zâkir olan, fiiliyle Fâil olan, sıfatlarıyla Mevsûf olan, Zâtıyla mevcûd olan Allah'a şahit ol.

Sonra da kendi kovanın olan vücûd dairenden çık, âfâkında her varlıkta tecelli edenin Allah olduğuna şahit ol ve O'na teslim ol.

Nasıl ki Bal Arısı her çiçeğin özütünden bal yapıyorsa, sen de bal olan Allah ile ballan yâni O'nun özülle özlen.

O özden ayrı olmadığını bil.

Bal Arısını kendine örnek al.

Onun gibi gez, dolaş, hakikate uç.

Kanatlarının vızıltısını Hakk'ın zikri olarak duy.

Gece gündüz çalışmasını, Allah'ın fiili olarak tefekkür et.

Konduğu her çiçeği, Allah'ın sıfatları olarak düşün.

Her çiçekten özüt almasını, bedenlerin zâtının Allah olduğuna işaret edildiğini düşün.

Düşün yeter ki düşün.

Bal Arısı gibi çalışkan ol.

Her çiçeğe konması; varlığa bak, varlığı önemse, orada Hakk'ı bul, O'na teslim ol, diye okunabilir.

Bal yapmasını, varlığın özünün Allah olduğunun işareti olarak görülebilir.

İşte hakikatler sana, çocuk saflığının arayışıyla açılacaktır.

İşte o saflıkta düşün.

O saflıkta ara.

NAHL NE DEMEKTİR

Nahl kelimesi bu sûrede “Bal Arısı” olarak belirtilmiştir.

68. âyette geçen nahl kelimesi, “Evhâ rabbuke ilen nahl-Rabbin bal arısına vahyetti” Bal Arısı olarak çevrilmiştir.

Nahl kelimesi, hurma ağacı da demektir.

Nahl aynı zamanda; bedelsiz verilen şey, sövmek, iftira etmek, Bal Arısı, arı, süslü ağaç anlamlarında da kullanılmıştır.

Nahl Sûresinde ise, Bal Arısı olarak kullanılmıştır.

Bu sûrede Bal Arısı örnek gösterilerek, hakikat yolunda giden bir talebeye işaret edilmiştir.

Hakikati arayan bir kişi, bir Mürşid-i Kâmil’e talebe olduğunda, Kâmil kişi talebeyi varlığa döndürür ve varlığın nasıl var olduğunu düşündürmeye sevk eder.

Mürşid-i Kâmil talebeye, “Arı gibi çalışkan ol” tavsiyesiyle, onun tefekkür ehli olmasını, aklını işletmesini, her varlığa hikmet gözüyle bakmasını tavsiye eder.

Nasıl ki Bal Arısı, her çiçeğe konarak bal elde etmek için oradaki özü alır.

Talebeye de yönünü kendi vücûduna ve varlığa döndürür.

Her varlığın özünün Allah olduğunu anlama yolculuğuna başlar.

Talebenin seyr-i sülûk yolculuğu Bal Arısına benzetilmiştir.

Seyr-i sülûk; talebenin kendi vücûduna dönmesi, orada yolculuk etmesi, kendi vücûdunu var edenin işaretlerini görmesi, anlaması ve seyretmesi demektir.

Yâni talebenin kendi enfüsî âlemine adım atması ve varoluşun ve var edenin hakikatlerine ulaşması ve o ulaştığı hakikatleri kendinden ve cümle varlıkta seyretmesi demektir.

Sülûk; gidilen yol demektir.

Sâlik de; yola giren, arayan, hakikat yolunda giden, yolcu demektir.

Burada yol denilen kişinin kendi vücûdudur.

Sâlik de, kişinin kendi vücûdunda yolculuk etmesi demektir.

Yâni, yol da yolcu da kişinin kendisidir.

İşte Arı, nasıl ki çiçek çiçek dolaşıyorsa, talebe de her bir varlığa bakacak ve varlığın özünü görmeye çalışacaktır.

Arı'nın çiçek çiçek dolaşması, onun seyr-i sülûkudur.

Nasıl ki Arı, her çiçekten aldığı özü bal haline getiriyorsa, talebe de her varlığın özünün Allah olduğunu anlayacak ve ilâhi hazza erişecek.

İşte bunun için Nahl Sûresinde geçen Nahl kelimesi, Bal Arısı olarak çevrilmiştir.

Bal Arısı ile hakikati arayan, hakikat yolunda giden talebe işaret edilmiştir.

Seyr-i sülûk yolunda talebe, Bal Arısı gibi gayretli, çalışkan, her varlığa bakan, varoluşu anlamaya çalışan biri olmalıdır.

Onun için Nahl Sûresi, Arının çalışkanlığı gibi, talebenin çalışkan olmasını tavsiye eder.

Bal Arısını hakkında yapılan araştırmalarda şu bilgiler elde edilmiştir.

Bal Arılarına, bal ürettiklerinden dolayı Bal Arısı ismi verilmiştir.

Arı kovanlarında üç çeşit Arı vardır; Kraliçe Arı, İşçi Arı, Erkek Arı.

Kraliçe Arı 3 ila 5 sene arası yaşar.

Kraliçe arının tek görevi vardır, o da yumurtlamak, yavrularının gelişimini sağlamak.

Kraliçe Arı, 15-20 Arı ile çiftleşir ve böylece yüzlerce yumurta yapar.

Kraliçe Arı ile çiftleşen erkek Arı ölür.

Erkek arı Kraliçe Arıda fâni olur.

Yâni neslin devamı için erkek Arı kendini feda eder.

Ya da Bal yapılısın diye erkek Arı kendini feda eder.

Kraliçe Arı, erkek ve dişi Arı olarak yumurtlar.

Dişi Arılardan biri, kovanda Kraliçe Arı olur.

Erkek Arılardan bir kısmı, Kraliçe arıyı döllemek için hazır bulunur.

Kraliçe Arının bıraktığı yumurtalardan çıkan dişi Arılar, işçi Arı olurlar ve bal yaparlar.

Arı, çiçeklerdeki kimyasalları emerek bal elde eder.

Her balda, bitkilerin kimyasalları vardır.

Bundan dolayı bal, insan sağlığı için çok önemlidir.

Eski medeniyetlerde Bal Arısı ve ürettikleri bal, her zaman kutsal kabul edilmiştir.

Eski devirlerde dönemin Lokmânları balı, kuvvetlendirici, tedavi edici ve tatlandırıcı olarak tavsiye etmişlerdir.

Yaraları iyileştirmek için tıbbi amaçla balı kullanmışlardır.

Tarihi kayıtlarda Hipokrat'ın, balın, yaralara, kesiklere, çibanlara, apselere, yanıklara iyi geldiğini söylediği bilgisine rastlanır.

İbn Sînâ da; yarayı balla tedavi etmiş ve birçok hastalıkta balı tavsiye etmiştir.

Hatta kayıtlarda arpayı balla karıştırıp ezerek mesâne tümörü tedavisinde kullandığı bilgisi vardır.

Hazreti Muhammed'in tatlıyı ve balı çok sevdiği, kendisine bal hediye edildiği zaman onu ashabı arasında kaşık kaşık bölüştürdüğü nakledilmektedir. (İbn Mâce Tıbb)

Hazreti Muhammed'in; "Bal şerbeti içmek ve kan aldırılmakta şifa vardır" sözü de vardır.

Hazreti Muhammed, birçok rahatsızlıkta bal şerbeti tavsiye ederdi. (İbn Mâce Tıb)

Bal şerbeti, balla suyun dengeli bir şekilde karışımı ile elde edilir.

Sıcak bal şerbeti, kabızlığa iyi gelir.

Soğuk bal şerbeti, ishale iyi gelir.

Bal sütle karıştırılırsa, bağışıklık sistemini güçlendirir.

Ayrıca bal şerbeti, kansızlığa iyi gelir, kanı sulandırır, insanı dinç eyler, halsizliğe iyi gelir, mesaneyi temizler, bağırsakları çalıştırır, gözlerin iyi görmesini, kulakların iyi duymasını sağlar.

Tüm vücûda muhteşem faydaları vardır.

Arılar gelip bir insanı sokmazlar.

Sadece kendi hayatını ve arkadaşlarının hayatını ve yavrularının hayatını tehlike altında gördükleri zaman sokarlar.

Arının insanı sokması kendi hayatına mal olur.

İnsanları sokmadan önce sesle uyarırlar.

Daha sonra toplu halde çok vızıltı çıkarırlar.

Ve tehlike geçmezse hızla tehlike gelen yere doğru uçup çarparak korkuturlar.

Bu da işe yaramazsa o zaman insanı sokarlar.

Arının iğnesi bağırsaklarına bağlı olduğundan, insanı ya da bir hayvanı soktuklarında iç organları parçalanır ve ölürlür.

Yâni arkadaşlarını, yuvalarını, yavrularını korumak için kendilerini feda ederler.

Araştırmalara göre Bal Arıları en az 150 milyon yıldır bal yapıyorlar.

Aslında arılar balı, kışın kendilerini beslemek için yaparlar.

Ama insanlar onların kendileri için yaptığı besini alırlar ve yerler.

Her bir Bal Arısının kendine has sesi vardır.

Birbirleriyle iletişim kurarlar, birbirlerine tehlikeyi haber verirler.

Bal Arıları dakikada yaklaşık 12 bin kez kanat çırpırlar.

Kanatların çırpımından vızıltılı bir ses çıkar.

Bal Arısının ortalama ömrü 40 gün civarındır.

Bu 40 günlük ömrün yarısı kovanın içinde yarısı kovanın dışında geçer.

Kış arılarının ömrü ise 4 aya kadar uzayabilir.

40 günlük bir ömürde, çiçeklerin özünden elde edilen muhteşem bir besin olan bal elde edilir.

Bal Arıları yaklaşık 200 gram bal üretebilmek için yaklaşık 1 milyon çiçeğe konarlar.

Bir işçi arı 40 günlük ömründe bir çay kaşığının 12'de biri kadar bal yapar.

Bir çay kaşığı bal, 12 arının ömrüne mâl olur.

Bal Arısı saatte 24 ile 50 km arası uçabilir.

Arılar mavi rengi ayırt ederler.

Ama kırmızı rengi ve koyu gri rengi, siyah olarak algırlarlar.

Yâni Bal Arıları da bir nevi renk körüdür, renk körü kardeşlerimiz üzülmesinler.

Herkes bunun hikmetini düşünsün.

Bal Arıları bir peteği doldurabilmek için 100 milyon çiçeğin nektarını emmeleri gerekir.

Âdeta kanatlarını nektar için çırpırlar.

Bal Arıları kutuplarda yaşayamazlar.

Kutup bölgeleri dışında tüm dünyada görülürler.

Bal Arıları, yavrularını ve kendilerini beslemek için bal yaparlar.

Balı yapmak için çiçeklerden nektar ve polen toplarlar.

Balın hammaddesi çiçeklerdeki nektardır.

Bal Arısı, çiçeklerdeki nektarı hortum şeklindeki diliyle emerler.

Nektarlar Arının midesinde birikir.

Çiçekten alınan nektar, Arının tükürük bezleri ve midesindeki salgılarla birleşir ve fermente olarak, yavaş yavaş bala dönüşür.

Kovana dönen arı, midesindeki fermente olan bal özünü peteğe koyar.

Ve böylece bal petekte biriktirilir.

Arılar ağaçlardaki, bitkilerdeki çiçeklerin meyveye dönüşmesindeki döllenmede çok önemli rol oynarlar.

Hatta bilim adamları arasında şöyle bir bilgi vardır.

Dünya üzerinden arılar yok olsa, kısa sürede insan nesli yok olmaya başlar.

Onun için Bal Arıları çok önemlidir.

Bal Arıları, balın dışında, polen, arı sütü, petek, bal mumu, propolis gibi muhteşem ürünler üretir.

Bunların her biri insan sağlığı için çok faydalıdır.

Bal Arıları, yaptıkları yuvalarda yaşamlarını sürdürürler.

Arılar, çok çalışkandır ve her Arı kendi üzerine düşen vazifeyi eksiksiz yapar.

Kovanda, ana Arı, işçi Arı, erkek Arı vardır.

İşçi Arı yumurtadan yetişkinliğe 21 günde ulaşır.

Bu 21 günde kovandaki tüm işleyişte sorumludur.

Bu sorumluluk, petek örme, kovanda bekçilik, kovanda temizlik, yavrunun ve ana arının beslenmesi, arı sütü salgılama, balın olgunlaşması görevleridir.

21 günden sonra kovan dışına çıkarak, nektar (bal özü), salgı, polen, su ve propolis toplama görevlerini yerine getirirler.

Arı ömrünün yarısını kovanın içinde, yarısını kovanın dışında geçirir.

Arının gözleri, petek şeklinde bir çift bileşik ve üç adet basit gözden oluşur.

Basit gözlerin her birinde binlerce küçük ünite vardır.

Bileşik göz, ana Arıda 3 bin, işçi Arıda 4 bin, erkek Arıda 8 binden fazla basit gözü barındırır.

Arının başında muhteşem bir duyu organı vardır.

Bu duyu organı sayesinde Arılar iki kilometreden nektar kokusunu alırlar.

Bu duyu organı, koku, tat ve dokunma hissini barındırır.

Bu duyu organının içerisindeki sinir uçları sayesinde, ayrıca rüzgâr hızını ve hava sıcaklığını da ölçebilirler.

Arının göğsü, arının hareket merkezidir.

Orta bacakları üzerinde bulunan sert tüyler, çiçekteki polenleri almada görev yapar.

Çiçeklerde bulunan polenler, ön bacaklardan arka bacaklara aktarılır.

Ve oradan da polen sepetinde toplanır.

Arının midesinde toplanan bal özütleri kovana taşınır.

Bir kilo bal için, 40 bin Arı, 6 milyon kez çiçeğe konar.

Bu muhteşem bir işleyiş sistemidir.

İnsanlık bunu kendine örnek alsaydı, dünya güllük gülüstanlık olurdu.

Bal Arıları bir peteği doldurabilmek için 100 milyon çiçeğin nektarını toplar.

Ve bunun için 100 bin kilometre boyunca kanat çırpar.

Bu ne kadar muhteşem bir gayrettir.

Bir Arı peteğindeki Arıları düşünelim.

Bunlar bir kilo bal yapmak için, dünyanın etrafını 6 kez dönmeye eş değer bir uçuş yaparlar.

Arı neslinin devamı, Kraliçe Arı sayesinde.

Onların bir günde yumurtladığı yumurta ağırlığı, kendi ağırlığının 20 katı kadardır.

Arı, kendi vücûd ağırlığının 330 katı yük çekebilir.

Bir petek gözünün derinliği 12 milimetredir.

Duvarlarının kalınlığı ise milimetrenin 20'de biri kadardır.

Buna rağmen bal ile doldurulduğunda petek hiçbir zarar görmez.

Bir Bal Arısı, bir seferlik polen toplama gezisinde 50-100 çiçeği ziyaret eder.

Arılar, birbirleriyle iletişimi, aşk içinde dans ederektir.

Tüm inançlarda Arı ve bal kutsaldır.

İslam inancında arılar, Tanrının askerleri olarak kabul edilir.

Bundan maksat, hakikat yolunda saliklerdir.

Arılar, Hıristiyan inancında, Bakire Meryem'in sembolüdür.

Eski devirlerde, dünyaya gelen ilk arı, Mısır'ın ilk Tanrısı Re-Atum'un göz yaşlarından geldi diye inanılır.

Eski Yunan inancında, Zeus'un arıların Tanrısı olduğu kabul edilir ve onun balla beslendiğine inanılır.

Hititlerde bal çok kutsaldı.

Yapılan evlerin inşaatlarında kullanılırdı.

Belki de böyle yapılarak, evin tadı olsun, huzuru olsun istenirdi.

İnsanlığın ilk içkisi bal şerbeti olarak kabul edilir.

Bal ve su karıştırılır ve bekletilir şaraba döndürülür ve öyle içilirdi.

Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde, İstanbul'da 100 tane bal suyu esnafının bulunduğu, bu bal suyunun bir kâsesinin insana Şirvani yayla türküsü söylediğini yazar.

Evet, Arıların insanlığa faydası saymakla bitmez.

Arı gördüğümüzde ona teşekkür etmeliyiz.

Onlara yol vermeliyiz.

Onlara boynumuzu eğerek saygı göstermeliyiz.
Onların yaşam alanlarını korumalıyız.
Ve Arının çalışkanlığını örnek alarak, Allah'ı ve O'nun hakikatlerini anlamak için çok gayret göstermeliyiz.
Şimdi Nahl Sûresini kelime kelime inceleyelim.

NAHL SÛRESİ

1-

أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

***Etâ emrullâhi fe lâ testacilûh subhânehu
ve teâlâ ammâ yuşrikûn***

Eta	: Geldi, sunuldu, sunulur,
Emr Allah	: İşleyiş hakikati, emr, hüküm, Allah
Fe lâ testacilu-hu	: Bundan sonra, öyleyse, yok, acele, o
Subhâne hu	: Noksan sıfattan münezzehtir, yüzmek, O'nda olmak, tecelliler, onunla, o
Ve teâlâ	: Yücedir, kudretlidir, gerçek olandır,
Ammâ yuşrikûn	: Ortak koştüğünüz şeyler,

Meâli 1: "Her varlıktan Allah'ın işleyişi size sunulur. Bundan sonra O'nu anlamada acele etmeyin. O noksan sıfatlardan münezzehtir ve ortak koştüğünüz şeylerden yücedir."

Meâli 2: "Allah'ın işleyiş hakikati her varlıktan sunulur. O hakikati anlamada acele etmeyin. Allah her yeri işleyişiyle ihata etmiştir. Ve O'nun yüceliğinin yanında, ben de varım egosuna düşmeyin."

Bu bölümde geçen "Emr" kelimesi, işleyiş, iş, konum, durum anlamındadır.

Çoğulu "umr" kelimesidir.

Âmir, memur, imar kelimeleri de buradan gelir.

Tüm âlemin âmiri Allah'tır.

Allah her varlıkta işleyişiyle âmirliğini gösterir.

Her varlık da Allah'ın memurudur.

Yâni her varlık, işleyişiyle kendine Âmir olanı gösterir.
Her varlık kendine ne fitrat yüklenmişse onu yerine getirir.
Yâni Âmir olan Allah, varlığın yaratılış fitratına göre ona bir görev yüklemiştir.

Varlık da kendi üzerine yüklenen görevi yerine getirir.

Kuş kuşluğunu, kedi kediliğini, aslan aslanlığını, ağaç ağaçlığını, toprak topraklığını, su görevini yerine getirir.

Her varlıkta bir işleyiş vardır.

Her varlık kendindeki işleyişle hakikatleri gösterir.

Varlığın varoluşunu ve işleyişini anlamakla, Allah hakikatine erişiriz.

“EmrAllah” kelimesini, Allah’ın emri diye çevirmek ne kadar doğrudur düşünmek gerekir.

Allah’ı; emreden, baskılayan, zorlayan olarak düşünmek doğru değildir.

İnsan, Allah’ı kendisi gibi düşünmemelidir.

Kendi seviyesine indirip, O’na kendi vasıflarını yapıştırmamalıdır.

Zorlayan, emreden, baskılayan ancak ve ancak firavundur.

Her insan Allah hakikatini iyi anlamalıdır.

Onun için Kur’ân bu hakikate erişmeye kapılar açar.

Bu bölümde geçen sübhan kelimesi, “s,b,h-sebehe” kelimesinden gelir.

Sebehe, her varlığın Allah’ın deryasında yüzdüğüne işaret eder.

Tesbihat kelimesi de buradan gelir.

Tesbihat, her varlıkta Allah’ın zikrine işaret eder.

Zâkir olan Allah’tır, Allah her varlıktan zikrini gösterir.

Bu zikir tesbihata akar.

Allah her varlıkta, işleyişi ile tesbihatını gösterir.

SübhanAllah kelimesi de buradan gelir.

Allah her varlıkta işleyişi ve sıfatları ile tecelli eder.

Allah, noksansızdır, sıfatları ile tamdır.

İşte varlıktaki emri ilâhiyi anlayan, yâni varlıktaki işleyiş ve nitelikleri anlayan Allah hakikatinin ne olduğunu anlayacaktır.

Ve o zaman Allah'ın ulvîyetinin her yeri ihata ettiğini görecek ve kendine varlık nispet etmeyecektir.

Yâni Allah'ın ulvîyetinin yanında, "ben de varım" demeyecektir.

Bu bölümdeki "teâlâ ammâ yuşrikûn" âyetini anlayacaktır.

Allah, yücedir, ulvîdir, sübhandır, tecellilerin sahibidir.

Bunu bilen asla O'na ortak koşmayacaktır.

Burada geçen, müşrik kelimesi, ortak koşmak anlamındadır.

Müşrik; "şe-ri-ke, şirk" kelime kökünden gelir.

Şerike ortak olmak demektir.

Senin de var benim de var anlamındadır.

"Şirket" de bu kelimedendir.

Yâni ortaklık.

İşte müşrik; ortak koşan anlamındadır.

Yâni Allah'a ait olan vasıfların Allah'ın yarattığı kula da isnat edilmesidir.

Allah'ın yarattığı kula, Allah'a ait olan vasıfların isnat edilmesidir.

Ama kendine ama başka birine Allah'a ait olan yüceliği isnat etmektir.

Kişi hem Allah'a inanır hem de Allah ile arasına, yücelik isnat ettiği birilerini ya da kendini koyar.

İşte bu durum ben de varım Allah da var ikiliğine sürükler.

Müşriklikten kurtulmanın yolu; Allah'ın ulvîyetini iyi anlamak ve O'nun ulvîyetinin yanında "ben de varım" demekten uzaklaşmakla mümkündür.

İnsan Allah'ı bırakıp, birine ya da kendine üstünlük vermemelidir.

2-

يُنزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

***Yunezzilul melâikete bir rûhi min emrihi alâ men yeşâu
min ibâdihî en enzirû ennehu lâ ilâhe illâ ene fettekûn***

Yunezzilu	: İndirir, sunar, verilir, açığa çıkar,
El melaiket	: Kuvve, her varlıktaki güç,
Bi el rûhi	: Rûh, can, esinti,
Min emr hi	: İşleyiş, hüküm, düzen, o
Ala men yeşau	: Kendi üzerinde, üzere, kim isterse, isteyen kimse
Min abd hi	: Kullarından, kul, o
En enziru	: Hakikatleri açıklanır, çağrı yapıp uyarmak,
Enne hu	: Muhakkak, o, onun olduğu,
La ilâhe illâ ene	: İlah yoktur, varım, ancak, ben,
Fe itteku ni	: Artık, fenalardan sakının bana ortak koşmayın,

Meâli: "Her varlıktaki kuvveler O'nun rûhundan açığa çıkar, O'nun işleyişini gösterir. Hakikatleri anlamak isteyen kimse, açıklanan hakikatlere bakar ve O'nun kulu olduğunu anlar. Allah buyurdu: Benden başka güç yoktur, artık fenalardan sakının, bana ortak koşmayın."

Nasıl ki bir ağaç, tohumun rûhundan süzülüp geliyorsa, her varlık da Allah'ın rûhundan süzülüp gelir.

"Nefahu fîhi min rûhî-Rûhumdan üfledim" (Hicr Sûresi 29) hakikati buna işaret eder.

Her varlık Allah'ın rûhundan üflenip açığa çıkmıştır.

Bu hakikate erebilmek için, gönlümüze de hakikat bilgilerin üflenmesi gerekir.

Bir Mürşid-i Kâmil'e giden talebenin gönlüne Muhammedî rûh üflenir ve o talebenin şahitlik yolculuğu makam makam gerçekleşir.

Bu bölümde geçen rûh ve emr kelimeleri iyi anlaşılmalıdır. Sana rûhtan sorarlar âyetinde de "emr" kelimesi geçer.

İsrâ Sûresi 85: "Ve yeselûneke anir rûh kulir rûhu min emri rabbî ve mâ ûtîtum minel ilmi illâ kalilâ."

Meâli: "Sana rûh hakkında soruyorlar. De ki: rûh Rabbimin işleyişidir ve o ilim hakkında sizler çok az şey bilirsiniz."

Rûh hakikatini anlamak, varlığın işleyiş hakikatini anlamakla mümkündür.

Tohumun özündeki henüz açığa çıkmamış ağacı düşünelim.

İşte o ağaç, tohumun özünde yâni tohumun enfüsünde nurânî bir boyutta durur.

Ne zaman oradan bir üfleniş olur, ki o üflenişe rûhun üflenışı denilir.

O üflenişle ağaç açığa çıkmaya başlar.

O rûhun üflenışıyle zamanı geldiğinde ağaca ait olan kök, filiz, dal, gövde, yapraklar, çiçekler, meyveler bir bir açığa çıkar.

İşte tohumun rûhunun içinde ağaca ait nice âlemler vardır, bu âlemler bir bir kendini gösterir.

Açığa çıkan ağacın, matematiksel, fiziksel, kimyasal, biyolojik nice sırları, zamanı gelince rûhun üflenışıyle bir bir açığa çıkar.

Enfüsten âfâka olan çıkış, enfüste olanın kendini göstermesidir.

Kendini gösteren beşeri âlemin içinde de görünmeyen nice âlem vardır.

Zahirde görünen her şey rûhun üflenışıyle açığa çıkar.

Açığa çıkan her şeyde rûh üflenmeye devam eder.

Çünkü enfüsten âfâka çıkış her an devam eder.

Fussilet Sûresi 53: “fîl âfâk ve fî enfusihim.”

Enfüste ne varsa âfâka o çıkacaktır.

Enfüs Allah’ın evvel boyutudur.

Âfâk, Allah’ın zâhir boyutudur.

Hadîd Sûresi 3: “Hû el evvel, Hû el zâhir.”

Her varlık Allah’ın rûh boyutundan süzülür gelir.

Rih, kelimesi de buradan gelir.

Rih, aynı zamanda rüzgâr demektir.

Nasıl ki bir tohumun içinde olan üflenişle ağaç açığa çıkıyorsa, tüm varlık da Allah’ın rahîm boyutundan süzülür gelir.

Tüm bedenler, Allah’ın rûhunda gizlidir.

Zamanı gelince adım adım açığa çıkış başlar.

Bu açığa çıkış rûhun üfleniş sırrıdır.

Rûhun işleyiş sırrı da varlığın işleyiş sırrında gizlidir.

Hayatın kaynağı rûhtur ve hayatın kendisi rûhun işleyişidir.

“Yunezzilul melâikete bir rûhi min emrihî” âyetinde belirtildiği gibi, rûhun derinliklerindeki kuvveler yâni melekler boyutu zamanı gelince inzal eder, yâni açığa çıkar.

“Men yeşâu” kim bu hakikati anlamak isterse, yönünü kendine ve varlığa döndürür.

“Min ibâdihî” abd boyutuna erer, yâni her varlığın kul olduğunu yâni deryanın damlaları olduğunu ve deryadan ayrı olmadığını anlar.

Ve böylelikle takva makamına erer, Allah’ın yüceliğini, O’ndan başka kudret sahibi olmadığını anlar.

3-

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Halakas semâvâti vel arda bil hakk teâlâ âmmâ yuşrikûn

Halaka	: Var etti, yarattı, halk etti,
Es semâvât ve el ard	: Gökler ve yer,
Bi el hakkı	: Hakk ile, gerçek, doğru, hakikatleri gösterir halde,
Teâlâ	: Yücedir, zatiyla yüce olan, kudretlidir,
Amma yuşrikûn	: Ortak koştüğunuz şeyler,

Meâli: "Gökleri ve yerleri, hakikatleri gösterir bir şekilde halk etti. O ortak koştüğunuz şeylerden yücedir."

Kur'ân'da yerlere, göklere bakmamız öğütlenir.

Gönlümüzü, varlığa döndürmemiz ve varoluşu anlamamız öğütlenir.

Yerlerde ve göklerde olan her şey hakikatleri gösterir.

Yerlerden maksat, hem dünyamızın kendisi hem de uzayda olan gezegenlerin, yıldızların kendisi olarak düşünülmelidir.

Yaratılan her şey hakikatlere açılan kapıdır.

İnsan, Allah hakikatine ermek istiyorsa, yönünü varlığın kendine döndürmelidir.

Her varlığı canlı bir kitâb bilmeli ve oradan okumalıdır.

İnsan, doğduğunda bir bebek iken meraklıdır.

Etrafındaki eşyayı anlamak için bakar ve anne babasına "bu ne" diye sorar.

Ama insan büyüdükçe maalesef bu merakından uzaklaşır.

Hazreti Muhammed'in; "Ya Rabbi! Bana eşyanın hakikatini göster" duası çok önemlidir.

Her insan, varlığın hakikatini anlamak için gayret içinde olmalıdır.

Burada geçen "bi el hakk" kelimesi; hakk, gerçek, doğru, hakikat, hakk ile, hakk'ta anlamlarına gelir.

Hakikat nedir?

Hakikat; Hakk kelime kökünden gelir.

Hakk üflenen rûh sırrıdır.

Hakk: Bütünün parçasına verilen addır yâni cüzdeki Allah'a ait olan sistemdir.

İşte her varlık Allah'a ait olan nitelikleri gösterir.

Allah gerçektir ve her varlık gerçeği gösterir.

Yâni derya Allah ise damla Hakk'tır.

İşte insan vücûdunu tutan vücûd Hakk'tır.

Tüm vücûdları tutan vücûd ise vücûdu mutlak olan Allah'tır.

Onun için; Hallacı Mansur "Enel Hakk-Ben Hakk'ım" yâni "Ben O'ndan bir cüzüm" yâni "Ben O'nu gösteren bir gerçeğim" dedi.

Hazreti İsâ da bu makamda "Ben O'yum" dedi. (İncil, Luka 22:70)

Hazreti Muhammed de "men reani fekad reel hak-beni gören Hakk'ı görür" dedi.

Yâni "her kim kendi vücûdunun Zâtı olan Ene'yi görür, Hakk'ı görür" dedi.

İşte hakikat:

Yerlerde göklerde olan her varlıktır...

Varlığı tutan ilâhi kudrettir...

Tüm varlığın geldiği kaynaktır...

İnsanın geldiği Özdür...

Tüm varlığı hareket ettiren güçtür...

Varlıktaki tüm niteliklerdir...

İnsanın ve tüm varlığın aslı olan Allah'tır...
İnsanı nefes aldırıp verdirendir..
İnsanın kâlbini attırandır..
İnsanın vücûdunda her an işleyendir..
Tüm kâinatı hareket ettiren güçtür..
Diri olan sürüp gidendir..
Tüm kâinattaki sistemdir..
Yâni hakikat Allah'tır..
Allah her şeyin sahibidir.
Her şeyi ihâta edendir.
Hiçbir varlık O'ndan ayrı değildir.
Bu hakikate erebilmek için her varlığın kendinde olan kudreti anlayabilmek gerekir.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ

Halakal insâne min nutfetin fe izâ huve hasîmun mubin

Halaka el insâne	: Halk edildi, var edildi, yarattı,
Min nutfetin	: Nutfeden, bir özü taşıyan duru saf su, hücre,
Fe izâ huve	: Fakat, o,
Hasım	: Düşman, kesip atan, karşı taraf, ayrı gören, ben benim,
Mubin	: Apaçık, açıkça,

Meâli: "İnsan, bir öz taşıyan bir hücreden halk edildi. Fakat o kendini o özden ayrı görüp açıkça ben benim dedi."

İnsan nasıl bir nutfeden yaratıldı?

İnsanın aslı nedir?

İnsanı var eden kimdir?

Düşün, nasıl yaratıldın?

Düşün, nereden geldin?

Düşün, nasıl şekillendin?

Düşün, nereye gitmekteisin?

"Halakal insâne min nutfe."

İnsan, bir nutfeden, bir özden, bir embriyodan yaratıldı.

Düşün, hücre hücre nasıl şekillendin?

Nasıl bedenlendin?

Şunu asla unutma!

Sen kendini var etmedin.

Sen kendini asla şekillendirmedin.

Doğumu, ölümü sen tasarlamadın?

Sadece düşün, sen nasıl var oldun?
Eğer varoluşunu anlayamazsan, benliğe düşersin.
Ben benim der, kibre düşersin.
Ve yaratıcına karşı hasım olursun.
“Fe izâ huve hasîmun mubin.”
Ve O’na karşı apaçık benlik içinde olursun, “ben de varım”
egosuna kayarsın.

İnsan, annenin yumurtası ve babanın sperminin birleşimi
ile hücre hücre, doku doku, organ organ halk edildi.

İnsan, bu yaratımda zerre kadar muktedir olan değildi.

İnsan, hiçbir hücrelerini yaratan, şekillendiren değildi.

İnsan bu gerçeği bilmeli ve edep içinde olmalı.

Ben benim demekten vazgeçmeli, yaratıcısını tanımalıdır.

“Allah hakikati nedir?” iyi düşünmelidir.

Dön kendine, bak bedenine.

Bu beden nasıl halk edildi de düşün?

Sen seni var etmedin.

Elini, ayağını sen oluşturmadın.

Gözünü, kulağını sen yapmadın.

Beynindeki muhteşem yapının zerresini sen yapmadın.

Bedenindeki hiçbir hücreyi, hücrelerin birleşimi ile olan do-
kuları sen yaratmadın.

Gel, düşün sen nasıl yaratıldın?

Hangi kaynaktan geldin?

Gel yaratıcına karşı hasım içinde olma.

Ben benim deme.

Allah’ın ulvîyetini gör, O’ndan ayrı olmadığını bil.

İnsan kendini ayrı, Allah’ı ayrı bilmemeli.

Ben de varım deyip gaflete düşmemeli.

Benlik içine düşüp kendini yüce görmemeli.

Ekber olanın Allah olduğunu bilmeli ve asla kendine varlık nispet etmemeli.

Allah'a hasım olmak, O'nun ulvîyetinin yanında ben de varım kibrine düşmektir.

Böyle bir duruma düşen, Allah'a karşı hasım durumuna düşer "huve hasîmun mubin."

Çocuk doğduğunda tüm saf haliyle doğar.

Hasımlık, daha sonra aileden gelen yargılayıcı inançla çocuğun beynine ekilir.

Ve çocuk bir ego içinde büyür, ben benim diyerek, yaratıcısına karşı hasım durumuna düşer.

Bu egodan kurtulmak için, Allah'a şahitlik yoluna girilmelidir. Yâni Kâmil bir insandan, İlm-i Tevhîd eğitimi görülmelidir. İnsan ancak o zaman, ben benim demekten kurtulur.

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ

*Vel enâme halakahâ lekum fihâ difun
ve menâfiu ve minhâ tekulûn*

Ve el ename	: Hayvanlar, hareketli olan,
Halaka ha	: Halk etti, var etti, onu,
Lekum fiha	: Sizin için, onda,
Difun	: Isı, sıcaklık, ısınma, soğuktan koruyan,
Ve menâfiu	: Yarar, menfaatler, faydalar, ondan,
Ve minhâ tekulûn	: Beslenme, faydalanma, yeme içme,

Meâli: "Hayvanları da var eden O'dur. Siz onlardan elde ettiğiniz gysilerle ısınırsınız ve onlardan faydalar bulur ve beslenirsiniz."

Her varlık Allah'ın yarattığı kuldur.

Hayvanlar, bitkiler, ağaçlar, kuşlar, her biri kendi içinde nice hikmetler taşır.

İnsan her varlığı önemsemeli ve onun yaratılışını anlamaya çalışmalıdır.

Bu bölümde Allah "Zoojoloji-Hayvan Bilimi" dalını insanlığa sunar.

Zoojoloji; Biyolojinin hayvan bilimi bölümüdür.

Zoo; hayvan demektir.

Loji; bilim, söz, inceleme, çalışma, araştırma demektir.

Zoojoloji, hayvanların çeşitliliğini, bedenlerini, yaşayışlarını, özelliklerini, faaliyetlerini, üremelerini, çoğalmalarını, varlıkları

olan ilişkilerini, insanla olan ilişkilerini, hayvanların faydalarını inceleyen bilim dalıdır.

Eski kadim eğitimlerde mutlaka, Biyoloji, Matematik, Fizik, Kimya eğitimleri verilirdi.

Ne kadar muhteşemdir ki bunların işaretlerini Kur'ân'da bulabiliyoruz.

Hazreti Davud'un Kuşlarla, Hazreti Süleyman'ın Atlarla ilgili âyetleri Kur'ân'da geçer.

Hazreti Muhammed'in hayvanlara karşı hassasiyeti herkes tarafından bilinir.

Hazreti Muhammed, hayvanlara iyi davranılmasını onlara eziyet edilmemesini öğütlemiştir.

Develere fazla yük yüklenilmesini, hiçbir hayvana zulüm edilmemesini öğütlemiştir.

Kuşu ölen bir çocuğun acısını paylaşmış, onunla pazara gidip onun hoşnut olacağı bir kuş almıştır.

Mintanında uyuyan bir kediyi uyandırmamış, mintanını çıkarıp gitmiştir.

Hazreti Muhammed, bir eşeğin yüzünün dağlandığını, yüzüne damga vurulduğunu görünce üzülmüş ve şöyle demiştir: "Bunu dağlayan Allah'ın rahmetinden uzaklaşmıştır." Müslim, Libâs, 29.

Hazreti Ali'nin (Doğum: 600- Vefât: 661) şöyle dediği rivâyet edilir: "Bütün dünyayı bana verseler ve buna karşılık bir karıncanın ağzındaki taneyi almamı isteseler, bu zulmü yapamam."

Hazreti Ali'nin bu sözünden etkilenen Firdevsî (Doğum: 940 Vefât: 1020) Farsça şu şiiri yazmıştır:

"Meyzâr mûrî ke dâne-keş est

Ke cân dâred o cân-i şîrîn hoş est." (İsmet Sungurbey, Hayvan Hakları)

Bu şiirin Türkçe anlamı şöyledir:

"Tane çeken bir karıncayı da incitme.

Çünkü onun da cânı vardır ve tatlı cân, hoştur!”
Evet, Hazreti Ali'nin bildirdiği gibi her hayvandaki cân,
Hakk'ın kendi cânıdır

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ

Ve lekum fi hâ cemâln hîne turîhûne ve hîne tesrehûn

Ve lekum fiha cemâlen : Sizin için, siz, onlarda, güzellik,

Hîne turîhûne : Zaman, olduğunda, otlaktan
döndürüyorsunuz,

Ve hîne tesrehun : Zaman, olduğu zaman, davar gütmek,

Meâli: "Sizler onların gidişlerinde ve gelişlerinde güzellikler bulursunuz."

Her hayvanın muhteşem güzellikleri vardır.

İnsan, gökte uçan kuşu seyretse, içinde bir güzellik hissederek.

İnsan, bir kuzuyu görse, ona sarılası gelir.

İnsan bir kuş sesi duysa, içinde farklı bir duygu oluşur.

Kur'ân'da En'âm Sûresi bir anlamıyla da Hayvanlar Sûresidir.

Tüm hayvanlar nice sırlar taşır.

İnsan hayvanlara zulüm etmemeli, onların kendisi için nice lütüfler taşıdığını unutmamalıdır.

En'âm Sûresi 138: "Ve en'âmün lâ yezkurûn esma Allâh."

Meâli: "Hayvanlarda da Allah'ın işaretlerinden başka bir hatırlatma yoktur."

Kur'ân'da birçok hayvandan bahsedilir.

Bunlar şunlardır:

Bal Arısı, Nahl Sûresi

At, Âdiyât Sûresi

Karınca, Neml Sûresi

Örümcek, Ankebût Sûresi

Sığır, Bakara Sûresi
Deve, A'râf Sûresi
Buzağı, Bakara, Hûd Sûresi
Sivrisinek, Bakara Sûresi
At, Katır, Eşek, Nahl, Cumâ Sûresi
İnek, Koyun, Keçi, En'âm Sûresi
Yılan, A'râf, Şuara Sûresi
Çekirge, Kamer, A'râf Sûresi
Balık, Kâlem Sûresi
Sağılan tüm hayvanlar, Âl-i İmrân Sûresi
Domuz, En'âm Sûresi
Kurt, Yûsuf Sûresi
Sinek, Hacc Sûresi
Bildircin, Bakara, Tâ-Hâ Sûresi
Çekirge, Bit, Kurbağa, A'râf Sûresi
Karga, Mâide Sûresi
Kelebek, Kâria Sûresi
Maymun, Mâide Sûresi
Aslan, Müddessir Sûresi
Köpek, A'râf Sûresi
Hüdhüd-İbibik-Çavuş Kuşu, Naml Sûresi
Fil, Fil Sûresi
Pervane-Kelebek, Kâria Sûresi
Kuşlar, Mülk, Nahl, Nûr Sûresi
İşte Kur'ân'da ne kadar önemli bilgiler vardır.
İnsanın, doğa ile ilgilenmesi gerekir.
Doğa ile sevgi içinde olması gerekir.
Her hayvanı, her bitkiyi önemsemesi gerekir.
İnsana her hayvandan ne güzel lütûflar akar.
İnsan, asla hiçbir canlıya zarar vermemesi gerekir.

Âyette belirtildiği gibi; “lekum fihâ cemâlun-onlardaki güzellikleri görün” mesajı ne kadar müthiştir.

Her hayvanın taşıdığı güzellikler, Allah’a ait güzelliklerdir.

Hayvanlarla insanlar aynı özden süzülüp gelen kardeşlerdir.

Hazreti Muhammed’in hayvanlara olan sevgisi, bunun en güzel göstergesidir.

Hazreti Muhammed; “Atın alnındaki tüyleri kesmeyin, yeleleri de kesmeyin, kuyruğundaki tüyleri de. Çünkü kuyruğu sinekleri vs. kovalar, yeleleri onu ısıtan elbisesidir, alını ise orada hayır bağlıdır.” (Ebü Dâvûd, Cihâd, 41)

وَتَحْمِلُ أُنْفَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بِالْغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ
الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَوْفٌ رَّحِيمٌ

***Ve tahmilu eskâlekum ilâ beledin lem tekûnû bâlîgîhi
illâ bi şıkkıl enfus inne rabbekum le raûfun rahîm***

Ve tahmil eskâle kum	: Taşırsınız, ağırlık, yükleriniz, siz,
Îlâ beled	: Bir yerden bir yere, belde, şehir, bir yer,
Lem tekûnû bâlîgî hi	: Ulaşamayacağınız, erişme,
Îllâ bi şıkk	: Ancak, başka, meşakkat, zorluk,
El enfus	: Kendisi, nefsi, bedeni,
İnne rabb kum	: Muhakkak, Rabbiniz, sizi vücûdlandıran,
Le raûf	: Elbette, şefkat,
Rahîm	: Özünden var eden, kaynak,

Meâli: "Sizlerin ulaşamayacağı, ancak zorlukla taşıyacağınız ağırlıklarınızı bir yerden bir yere taşırlar. Muhakkak ki sizi vücûdlandıran, elbette size şefkat verendir, tüm varlığı özünden var edendir."

İnsanlar yıllarca atlara, eşeklere, katırlara, develere bindi.
Onlarla yük taşıdı.
Sütünden, etinden, yününden faydalandı.
Onlarla neşelendi, onlarla huzur buldu.
Nasrettin Hoca'nın eşiğini bilmeyen yoktur.
Hazreti Muhammed'in devesiyle gönül bağını bilmeyen yoktur.
Hazreti Muhammed, çevresindeki tüm hayvanlara karşı hep sevgi içinde oldu.

Allah, insanı var ettiği gibi hayvanları da var etti.

Hayvanlara olan şefkatimizi asla esirgememeliyiz.

Eşliğimize, atımıza, katırımıza yüklediğimiz bir yükü, hiç bıkmadan götürdüler.

Dağ demedi, tepe demedi, bayır demedi yükü taşıdılar.

İnsana nice hizmetler ettiler.

Peki, insan onlara karşı şefkatli oldu mu?

Onları sevdi mi?

Sadece çıkarı için mi kullandı?

Yoksa onlara şefkat, sevgi, saygı duygusuyla mı davrandı?

İşte âyette ne güzel uyarı var, “Rabbekum le raûf-Rabbin şefkati verendir”

İnsan varlığa karşı şefkatli olmalı.

İçindeki sevgiyi hissetmeli.

Egodan uzak olmalı.

Hayvanlara zulüm etmemeli.

Onlara karşı her zaman hizmet içinde olmalıyız.

Onları susuz bırakmamalıyız, gıdasız bırakmamalıyız.

Yine Hazreti Muhammed ile ilgili şöyle bir bilgi vardır.

Birileri Hazreti Muhammed’e gelir.

“Ya Muhammed! Kötü yollu bir kadın, susuzluktan neredeyse ölecek olan bir köpeğin, bir kuyunun başında dolanıp durduğunu gördü. Ayakkabısını çıkarıp örtüsünü urgan yaparak ona bağladı. Onunla kuyudan su çıkarıp köpeği suladı” dediklerinde:

O rahmet dolu insan şöyle söyledi: “Allah, onun yaptığı bu iyilikten dolayı, onun tüm günahlarını affetti.” (Müslim, Selm, 41)

Evet, ne güzel bir hatırlatmadır.

Bir köpeği su verilmesiyle, rahmet kapılarının açılması...

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً
وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

***Vel hayle vel bigâle vel hamîre li terkebûhâ
ve zîneh ve yahluhu mâ lâ tâlemûn***

Ve el hayle ve el bigâl	: Atlar ve katırlar,
Ve el hamire li terkebu ha	: Merkepler, onlara binmeniz için,
Ve zîneten	: Süs, değer,
Ve yahluhu	: Yaratır, var eden,
Mâ lâ tâlemun	: Bilmediğiniz şeyler,

Meâli: "Atlar, katırlar, merkepler, onlara binersiniz ve süslersiniz. Nice bilmediğiniz şeyleri de var eden O'dur."

Köyde yaşayan çocuklar, ata, eşeğe binerek büyüdü.

Her çocuk bir at, bir eşek, bir katır gördüğünde heyecanlandı.

Düğünlerde atları, eşekleri, develeri süsledik.

Onlarla neşelendik, gelin taşıdık, damat taşıdık.

At sevgisi Türkler için çok önemlidir.

Türkler, atı ilk evcilleştiren millet olarak bilinir.

Türklerin at ile olan bağı, atlarla bir aile olmasını sağlamıştır.

Bir Türkün atı öldüğünde onu törenle gömmüş, ona vefasını göstermiştir.

Eski Türk kültüründe, Asya bozkırlarında yabani olarak yaşayan, "Taki" ve "Tarpan" atları, Türkler tarafından terbiye edilmiştir.

Bu kelimelerin birleşimiyle terbiye edilen atlara "Tarkan" ismi verilmiştir.

At ve binicisi bir olmuş, binici de “Tarkan” adıyla anılmıştır. Hazreti Muhammed’in Hazreti Ali’ye hediye ettiği Düldül isimli at, Hazreti Ali ile anılmıştır.

Hazreti Muhammed’in miraca çıktığında ona Burak isimli bir atın eşlik ettiğine inanılır.

İnsanlar, âyette belirtildiği gibi atları süslemişler, onlara güzel giysiler yapmışlardır.

Eski Türkler, öldükten sonra rûhun ebediliğine inanmışlardır.

Bundan dolayı ölen bir yiğit ile birlikte atları da öldürmüşler, o yiğit ile birlikte gömmüşlerdir.

Böylelikle bir at, sahibi ile birlikte gömülmüş, öbür dünyada onu yalnız bırakmayacak diye inanılmıştır.

Âyette belirtildiği gibi, hayvanları önemsememiz gerekir.

Onların yaratılışlarını da düşünmemiz gerekir.

Bedenimizin de bir binek olduğunu unutmamalıyız ve bedenimize iyi bakmalıyız.

Allah tüm bedenlerde tecelli eder.

Bu tecellileri anlayan mutlaka Allah hakikatine erişecektir.

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ
شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

*Ve alâ Allah kasdus sebîli ve minhâ câir ve
lev şâe le hedâkum ecmaîn*

Ve âla Allah	: Üzerinde, ile, göre, için, yüce, Allah,
Kasd el sebîl	: Amaç, istikamet, varılacak yer, hedef, niyet, yol,
Ve min ha câirun	: Ondan, mani, engel, eğri, sapan, ayrılan,
Ve lev şâe	: Eğer, şâyet, olsa, isteme, dileme,
Le hedâkum	: Elbette, yol bulursunuz, hidâyet,
Ecmaîn	: Herkes,

Meâli: "Yolun varacağı yer Allah'tır ve o yolda engeller de vardır ve eğer istenirse elbette herkes O'na yol bulur."

Sebil kelimesi burada Allah'a giden yol anlamında ifade edilmiştir.

Sebil; yol, hakikat, su, suyun akışı, hayat, rahmet, şifa anlamlarına gelir.

Bu âyette ise her yolun Allah'a varacağı hakikatidir.

Her varlık Allah'a açılan bir kapıdır.

SebîlAllah, Allah'ın yolu demektir.

Anlayana, mânâsına erene, Kur'ân da bir sebidir.

Her bir kelime sebîlAllah'tır.

Her varlık bir sebidir.

Her varlık Allah'a giden bir yoldur.

Sebil kelimesi Kur'ân'da yüz yetmiş altı defa geçer.

Bazı örnekler vermek gerekirse...

SebilAllah; Bakara Sûresi 190-217-244- 261-261

Enfâl Sûresi 47-60-74

En'âm Sûresi 116

Bakara Sûresi 244: "Ve kâtîlû fi sebîlillâhi vâlemû ennal-lâhe sem'ûn alîm."

Meâli: "Allah yolunda hakikatleri anlamak, anlatmak için gayret gösterin ve işittirenin, ilmiyle var edenin Allah olduğunu bilin."

Bakara Sûresi 261: "Allah yolunda, varlığının sahibinin Allah olduğunu bilip infak edenlerin durumu; bir tek tohumdan, yedi başak oluşan, her birinin içinden yüzlerce tohum oluşan bir taneye benzer. Kim hakikatleri anlamak isterse, Allah onun bilgisini böyle kat kat artırır. Allah bütün her şeyi ilmiyle kuşatandır."

Enfâl Sûresi 47: "Buldukları yerlerde, kibirli davranışlarıyla hakikatlerin dışına çıkan kimseler gibi ve riyakâr insanlar gibi ve Allah'ın hakikatlerine engel olan o kimseler gibi olmayın. Allah yaptığımız bütün her şeyi tecellileriyle kuşatandır."

En'âm Sûresi 116: "Ve in tutî eksere men fîl ardı yudillûke an sebîlillâh in yettebiûne illez zanne ve in hum illâ yahrusûn."

Meâli: "Eğer yeryüzündeki kimselerin çoğuna uyarasan, Allah'ın yolundan seni saptırırlar. Onlar ancak zanlara tâbi olurlar ve onlar yalanlarda kalırlar, hırslarına mağlup olurlar."

Hakikat yolunda insana engel olan kendisidir, egosudur, benliğidir.

Kişinin içindeki, öfke, nefret, kin duyguları hakikatleri anlamaya engeldir.

"Ve o yolda engeller de vardır" âyetinde belirtildiği gibi, engeller iyi bilinmelidir.

Engeller kalkmadan yol bulunmaz, hedefe varılmaz.

Hakikat yolunda engeller, kişinin kendinde olan kibir duygularıdır, olumsuz duygulardır.

Kişi; kibir, hor bakma, dedikodu etme, yargılama, fitne, fesat, kavga, öfke, hiddet, nefret, kin gibi duyguların kendine engel olduğunu bilmelidir.

Kişi, dünya çıkarına esir olmaktan kurtulmalı ve inanç adına öğrendiği tüm yargılayıcı, bâtil bilgileri terk etmelidir.

Bilmişlik içinde olmak, hakikati anlamaya engeldir.

Ben bilmem diyebilmek, bilmeye kapılar açacaktır.

Eğer akıl ve gönül temizlenirse, beyin daha saf düşünceler içinde olacak ve hakikati arayacaktır.

Kur'ân'da akıl ve gönül temizliği yapabilmek için neleri yapmak gerektiği bildirilmiştir.

Bunlardan bazı örnekler verelim.

Dilini tut...

Kimsenin dedikodusunu yapma, arkasından çekiştirme...

Kimseyi hor görme, kötüleme, alay etme, hiçbir varlığı hor bakma...

Kimsenin özelini, gizli yönlerini, hatalarını araştırma, aybını arama...

Kimsenin inancına, ibadetine, kültürüne, cinsiyetine, milletine, rengine, laf etme...

Kendini tanı, çevrene yardımcı ol...

(Hucurât Sûresi)

Asla kibirlenme...

Asla övünme, büyüklenme, kendi inancını diğerlerinden büyük görme...

Bilgin olmadığı şeyler hakkında asla konuşma...

Anne babana, yakınlarına, çevrene, herkese iyi davran...

İnsanlara suratını asma, böbürlenme...

Hep tevâzû içinde ol, edepli ol, öfkelenme...

Asla kimseyi aldatma, yalan söyleme...

(Lokmân Sûresi)

Asla kul hakkı yeme, asla çalıp çırpma...

Verdiğin sözü yerine getir...

Gösteriş peşinde olma, makam, şan şöhret peşinde olma...
Kan dökme, kimseye asla zulmetme...
Kötülük için yardımlaşma, iyilik üzere yardımlaş...
Sıkıntılar, kederler verme...
Gereğinden fazla yeme, içme...
Bedenine zararlı olan şeyler içinde olma...
(Mâide Sûresi)
Kul hakkı yeme...
Kendi çıkarın için başkasına zarar verme...
Boş hayaller peşinde koşma...
Kulaktan dolma bilgilerle hareket etme, aslı olmayan şey-
lere itibar etme...

Varlığın dış yüzünde kalma...

İkilikte kalma...

Bıkkınlık, karamsarlık, ümitsizlik içinde olma...

Kendi zannında var ettiğin ilâha sığınma...

(Hicr Sûresi)

Kibirli olma...

Riyakâr olma...

Gösteriş içinde olma...

İkilik çıkarma...

Sakın kötülük yapma...

Hainlik yapma...

(Enfâl Sûresi)

İşte insan hakikat yolunda engelleri bilmeli ve onları orta-
dan kaldırmak için gayret göstermelidir.

Âyette belirtildiği gibi "ve lev şâe le hedâkum ecmaîn" kim
cânı gönülde isterse, elbette Hakk'a yol bulacaktır.

Bir Mürşid-i Kâmil ile başlayan yolculuk, muhakkak ki ha-
kikatlere kapılar açacaktır.

SebilAllah, öncelikle insanın kendi vücûdudur.

O vücûda açılan kapı Allah'a çıkacaktır.

Yeter ki insan çocuk saflığında bir akıl ve gönülle kapıları
açsın.

10-

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ
شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ

*Huvellezi enzele mines semâi mâen lekum
minhu şarâbun ve minhu şecerun fihi tusîmûn*

Huve ellezi enzele	: Ki o dur, indiren, gönderen,
Min es semâi mâen	: Semâdan, gökten, su,
Lekum minhu şarâbun	: Sizler, ondan, içilen şey,
Ve min-hu şecerun	: Ondan, ağaçlar, bitkiler,
Fî hi tusîmûn	: İçinde, orada, bitki örtüsü,

Meâli: "Ki O'dur suyun gökten inişindeki ilmin sahibi. Sizler ondan içersiniz ve ağaçlar ondan yararlanır, bitkilerde onunla ortaya çıkar."

"Gökten suyu indirdik" âyeti ile ilgili insanlığa nasıl sırlar sunulmaktadır?

Su yeryüzüne gökten mi gelmiştir?

Yoksa su dünyada mı oluşmuştur?

Yaşam nasıl oluşmuştur?

Su ama Dünyada ama Evrende bir yerlerde nasıl yüksek bir enerji patlaması ile oluştu?

"Enzele mines semâi mâen-Semâdan suyu indirdik." Nahl Sûresi 10

Bu âyeti çok iyi düşünmeliyiz.

"Gökten suyu indirdik" âyetinde bulutlardan gelen yağmur mu işaret ediliyor?

Yoksa Dünyaya suyun uzaydan geldiği mi işaret ediliyor?

Evrende, Dünyamızdan başka yerlerde su var mıdır?

Su nasıl yüksek bir enerji ile oluşmuştur?

Dünyamızın ilk oluştuğu zamanlarda su var mıydı?

Yoksa su sonradan mı oluştu?

Evren'de su ilk nerede oluştu?

Evren'deki en çok bulunan 3 elementten birincisi hidrojen, üçüncüsü oksijendir.

Evrende en çok bulunan 3 element; Hidrojen, Helyum, Oksijendir.

Dünyamızda bulunan en çok elementler ise; Oksijen, Karbon, Hidrojen, Azottur.

Su, 2 hidrojen ve 1 oksijenin birleşimiyle oluşur.

Bu birleşim nasıl yüksek bir enerjiyle oluyor?

Su tek başına yaşamın oluşmasına yeterli midir?

Yaşamın oluşması için şartlar nelerdir?

Suyun, sıvı, katı ve buhar halleri nasıl oluşur?

Acaba Dünyamız oluşuktan belli bir süre sonra, Dünyamıza çarpan bir veya daha çok gök taşından su buharı, ya da buz, ya da sıvı haliyle su Dünyamıza geçmiş olabilir mi?

Buz haliyle su, Dünyamıza düşmüşse, Dünyamızda eriyerek sıvı haline gelmiş olabilir mi?

Ya da buhar haliyle gelmiş, buhar suya dönüşmüş olabilir mi?

Ya da donmuş bulutlar Dünyamıza çarptı, su öyle mi Dünyamızda oluştu?

Evet, Dünyamızda ya da Evrende su nasıl oluşmuştur?

Dünyamızda olan suyun kaynağı, Dünyamız mıdır yoksa gökten mi gelmiştir?

Belki de buzul haliyle Dünyamız kadar büyük bir gök taşı Dünyamıza çarptı, su oradan geldi.

Belki de buhar halinde bulutlar taşıyan, ya da donmuş bulutlardan oluşan, Dünyamız kadar büyük bir yıldız, Dünyamıza çarptı o bulutlar suya dönüştü.

Kur'ân, "gökten suyu indirdik" âyetiyle insanlığa ne sırlar sunmaktadır?

Su nasıl buharlaşmakta ve nasıl gökyüzünde bulutlar halinde durmaktadır.

Her bir bulut tonlarca su taşımaktadır.

Bulutlar rüzgârların etkisiyle hareket etmektedir ve bulutlardan yağmurlar yağmaktadır.

Bulutlardan yağın yağmur tüm varlığa rahmettir.

Belki de âyet gökteki bulutlardan yağmurun indiğine işarettir.

Her nasıl olursa olsun, ârif kimse her yönden düşünmelidir.

Su hayattır, rahmettir, şifadır.

Bedenimizde su ihtiyacı olduğu zaman hemen su ararız, su içmek isteriz.

Susuz insan yaşayamaz.

Tüm hayvanlar, ağaçlar, bitkiler suya muhtaçtır.

Yağmur gökyüzünde oluşan bulutlardan yeryüzüne yağar.

Yeryüzündeki su güneş ısısı sebebiyle buharlaşır.

Oluşan su buharları gökyüzüne doğru yükselir, yoğunlaşır ve bulut dediğimiz kümeleri oluşturur.

Ve belli bir ısı değişimiyle bulutlardan yağmurlar yeryüzüne düşer.

İşte bunu inceleyen bilim dalına "Meteoroloji" adı verilir.

Meteoroloji, atmosferde meydana gelen hava olaylarını, bulutları, yağmurun oluşumunu ve bunların yeryüzüne etkisini inceleyen bilim dalıdır.

Yağmur, insanın, ağaçların, bitkilerin heyecanla beklediği nimettir.

Su, Allah'ın ilmine işaret eder.

Semâ, insanın gönül yönüne işaret eder.

Bitkilerden murad, gönülde yeşeren irfanîyet olarak düşünülebilir.

Ağaçlardan murad, Allah'a olan rabîta olarak düşünülebilir.

11-

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ
كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

***Yunbitu lekum bihiz zera vez zeytûne ven nahîle
vel anâbe ve min kullis semerât inne fî zâlike le
âyeten li kavmin yetefekkerûn***

Yunbitu lekum bihi	: Gelişmek, bitirir, yetiştirir, sizin, onunla,
El zera	: Ekinler,
Ve el zeytûne	: Zeytinler,
Ve el nahîle ve el enâbe	: Hurmalıklar ve üzümler,
Ve min kulli es semerâti	: Her türlüşünden, meyve, sebze,
İnne fi zâlike	: Muhakkak, şüphesiz, bunda vardır,
Le âyeten	: Âyetler, deliller, işaretler,
Li kavmin yetefekkerûne	: Topluluk, kimseler için, tefekkür, derin düşünmek,

Meâli: "Sizler onlardan faydalanır gelişirsiniz. Ekinlerden, zeytinlerden, hurmalardan, üzümleden ve meyvelerin, sebzelerin her türlüşünden yararlanırsınız. Muhakkak işte bunlarda, hakikatleri arayan, derin düşünen kimseler için âyetler vardır."

Bahçeler suyla beslendikten sonra, nice güzellikte meyveler, sebzeler sunmaktadır.

İnsan her türlü meyveden, sebzedden nimet bulur.

Bir ağacın dalından, yaprağından, çiçeğinden, meyvesinden, kökünden nice faydalar akar.

Yeter ki insan bunları incelesin, onlarda ki kimyasalların faydasına erişsin.

Nice Kâmil insan, bitkilerin insana olan faydasını araştırmıştır. İbn-i Sina (980-1037) bunlardan biridir.

Sadece şu âyet bile insana nice kapılar açar.

“Li kavmin yetefekkerûn-tefekkür eden kimselerden olun.”

Demek ki bizler her şeyi inceden inceye düşünmeli ve araştırmalıyız.

İnsan çevresinde olan her şeyin taşıdığı hikmeti düşünmelidir.

İbn-i Sina, tüm bitkilerin insana olan faydasını araştırmış ve bunları kitap haline getirmiştir.

“Bitkilerden gelen şifalar-Şifalı Bitkiler” kitabında bunları ince ince belirtmiştir.

Her bir bitkinin ve her bir hayvanın insanla olan bağı nedir?

İnsan kendinde bitkilerden ve hayvanlardan özellikler bulabilmelidir.

“Ekinlerden, zeytinlerden, hurmalardan, üzümlerden ve meyvelerin, sebzelerin her türlüünden yararlanırsınız” âyeti, insanlığa Botanik ilmini sunmuştur.

Görüldüğü gibi Nahl Sûresi, bizleri hayvanları ve bitkileri incelemeye yönlendirmiştir.

Ve bunlardan gelen hikmetleri ve insanlığa faydalarını bulmaya sevk etmiştir.

Nahl Sûresinde, Zooloji, Botanik ve bunların birleşimi olan Biyoloji ilmi sunulmuştur.

İnsan, bilimsel çalışmalar içinde olmalı ve varlığın kendinde olan nice hakikatlere erişmelidir.

12-

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ
مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

***Ve sehbara lekumul leyle ven nehâre veş şemse
vel kamer ven nucûmu musahharâtun bi emrih inne
fî zâlike le âyâtin li kavmin yakılûn***

Ve sehbara lekum	: Yaydı, düzenledi, sıfatlandırdı, çaktı, verdi, sundu, siz
El leyle ve el nehâr	: Gece ve gündüz, karanlık ve aydınlık,
Ve el şemse ve el kamer	: Güneş ve ay,
Ve en nucûmu	: Yıldızlar, varlığın her bir parçası,
Musahharatun	: Düzenlendi, hazırlandı,
Bi emr hi	: Hüküm, onun,
İnne fi zalike le âyetin	: Muhakkak, işte bunların içinde elbette, âyet, delil,
Li kavmin yakılûne	: Kavim, kimseler, topluluklar için, akıl edip düşünen,

Meâli: "Sizin bedenlerinizi düzenledi. Gece ve gündüz, güneş ve ay ve yıldızlar, tüm bunlar O'nun işleyişle düzenlenmiştir. İşte bunların içinde, düşünüp akıl eden kimseler için âyetler vardır."

Burada da muhteşem düşünceler vardır?

İnsanın bedeni nasıl şekillendi?

Her bir organ nasıl oluştu, nasıl bir yazılımın sonrası tecelli etti?

Tüm organlar, nasıl şaşmaz bir şekilde şekillendi?

DNA'nın içindeki yazılım nasıl yazıldı?

DNA'daki yazılım, zamanı gelince nasıl şaşmaz bir şekilde adım adım açığa çıktı?

Gece ve gündüz, nasıl oluştu?

Geceye neden gece dendi, gündüze neden gündüz dendi?

Ay, yıldızlar nasıl oluştu ve nasıl hareket etmekte?

“İnne fi zâlike le âyâtin li kavmin yakılûn-akıl eden kimse-ler için hakikatlere götüren nice deliller vardır.”

Burada geçen âyet kelimesini inceleyelim.

Toplumda “âyet nedir?” diye kime sorsak, hemen hemen herkes, Kur’ân diye bildiğimiz kitapta yazılı olan kelimelerden bahseder.

Allah’ın âyetleri dediğimizde herkes, Kur’ân diye adlandırdığımız kitaptaki yazılı olan sözcüklerden bahseder.

İnanç ile ilgili bir meseleyi konuşurken bile, hemen “şu âyette şöyle diyor” diye bahsedilir.

Peki, âyet; “ آيَةٌ ” “ آيَاتٌ ” dediğimiz nedir?

Bizlere âyet diye, Kur’ân’da yazılı olan kelimeleri gösterdiler.

Hep böyle öğretiler, hep böyle söylediler.

Oysa o Kur’ân dediğimiz kitabı, dikkatlice okursak; yer-yüzünde ve gökyüzünde olan her şeyin, âyet olduğu bildirilir.

Âyet; iz, işaret, alâmet, delil, sinyal, hakikate götüren demektir.

Evet, tüm kâinatta her şey bir âyettir.

Yâni hakikati gösteren bir delil, bir işarettir.

Varlığın kendisi de, varlıktaki nitelikler de hep bir âyettir.

İşte Nahl Sûresinde belirtildiği gibi, yerler, gökler, bitkiler, hayvanlar, insanlar hep âyettir.

Zerreden kürrreye her şey bir âyettir.

Yâni hakikati gösteren izlerdir, işaretlerdir, delillerdir.

İnsanın bedeni nasıl oluşmuş, nasıl düzenlenmiştir?

Varlık nasıl oluşmuş, nasıl düzenlenmiştir?

Bunu anlayabilmemiz için, varlığın kendinde olan âyetleri yâni işaretleri, nitelikleri takip etmeliyiz.

Gördüğümüz her şeyin nasıl oluştuğunu ve ne hakikatler taşıdığını düşünmeliyiz.

Bize verilen aklı, hakikatleri anlama yolunda işletmeliyiz.

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَايَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

**Ve mâ zerae lekum fîl ardı muhtelifen elvânuh inne
fî zâlike le âyeten li kavmin yezzekkerûn**

Ve mâ zerae lekum	: Şey, geniş, ölçmek, üst, ekim, çoğalma, siz,
Fi el ard	: Yeryüzü, toprak, beden, açığa çıkışın olduğu yer,
Muhtelifen	: Muhtelif, çeşitli, çeşit çeşit, farklı farklı,
Elvânu hu	: Renklerde,
İnne fî zâlike	: Muhakkak, işte bunların içinde,
Le âyet	: Elbette, âyet, delil, işaret,
Li kavmin	: Kimseler için, topluluklar için,
Yezzekkerûne	: Tezekkür, ulaştığı hakikatlerle bakmak,

*Meâli: "Sizlerin çoğalmasında, yeryüzünün çeşit çeşit renk-
ler içinde oluşunda, işte bunların içinde, varlığın yaratılışını dü-
şünüp, ulaştığı hakikatlerle bakmak isteyen kimseler için, elbette
âyetler vardır."*

Ard, arz; dünya, toprak, her şeyin açığa çıktı yer anlamındadır.

Doğuşun, bedenlenmenin olduğu yer ard-yeryüzüdür.

İnsanın bedeni de arzdir, bedende de heran yeni hücreler doğar ve şekillendir.

Yeryüzü âyetinde tüm tecelliler kendini gösterir.

Doğumlarla meydana gelen nesillerin devamı da âyettir.

Yeryüzünde nice bitkinin, hayvanın çeşitli renklerde oluşu da birer âyettir.

Bunların hepsi bir bilim dalına işarettir.

Yeter ki insan düşünsün, hakikate erişmek için aklını kullansın.

İlimden ayrılmasın, ilmi takip etsin.

Hakikatlere erişip bu âleme öyle baksın.

Hakk ile Hakk'ı seyretsin.

Hakk ile Hakk'a ait olan hakikatleri seyretsin.

İlimle erişilen hakikatler, gerçektir, doğrudur.

İnsan doğruya ulaşmak için yönünü varlığa ve kendi bedene döndürmelidir.

İnsan varlığın hakikatine erişmeli ve hakikat gözüyle bakmanın ne olduğunu anlamalıdır.

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا
 وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ
 فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

***Ve huvellezî sehharel bahre li tekulû minhu lahmen
 tariyyen ve testahricû minhu hilyeten telbesûnehâ ve
 terel fulke mevâhira fihi ve li tebtegu min fadlihî ve
 leallekum teşkurûn***

Ve huve ellezi sahhare	: Ki o, düzenledi, yaydı, verdi,
El bahre li tekulû	: Deniz, derya, beslenme,
Minhu lahmen tariyyen	: Ondan, oradan, et, taze,
Ve testahricû min hu hilyet	: Çıkarırsınız, ondan, süs eşyası,
Telbesûne-hâ	: Onu takarsınız, giyersiniz,
Ve tere el fulke	: Görürsün, sonsuzluk, akıp giden, gemi,
Mevâhir fihi	: Akıp giden, ilerleyen, başkalık, onda,
Ve li tebtegu	: İstemek, arzu etmek, meyletmek, anlamayı istemek,
Min fadli-hi	: Nitelik, lütuf, fazilet,
Ve lealle-kum	: Umulur ki siz, böylece ki siz,
Teşkurûne	: Şükür, kendine verilenlerin sahibini bilip teslim etmek,

Meâli: "Ki O'dur denizleri düzenleyen, sizler oradan taze etle beslenirsiniz. Oradan takınacağınız süs eşyaları çıkarırsınız ve bir sonsuzluk içinde akıp gideni görürsünüz. Tüm bunlar O'nun

lütuflarını anlamak içindir. Umulur ki siz, nimetlerin sahibini bilip teslim edenlerden olursunuz.”

Denizlerin oluşması, orada bulunan balıkların, bitkilerin oluşumu ve bunların insana faydaları düşünülmelidir.

Denizlerden yakalanan balıklarla, insanlar binlerce yıldır beslenmektedir.

İnsan da aynı zamanda bir denizdir.

Kendi deniz şehrinde Allah’a ait nice hikmetler taşımaktadır.

İnsan kendi vücûd denizine dalmalı ve orada nice güzelliklere erişmelidir.

Oradan gelen Allah’a ait olan güzelliklerle süslenmeli, hâl ve davranışları bu güzelliklerle olmalıdır.

Allah insanı kendi esmâlarıyla süsleyip yaratmıştır.

İnsan kendindeki Allah’a ait olan lütufları görmeli ve şükür içinde olmalıdır.

“Leallekum teşkurûn-umulur ki siz şükür içinde olursunuz.”

Şükür makamı iyi bilinmelidir.

Kâlbî şükür iyi bilinmelidir.

Genelde karnımız doyduğunda veya bir şey kazandığımızda şükür ederiz.

Oysa hakikatte şükür, Allah’ın varlıktaki “fadl” değerleri içindir.

Şükür; bedenimizdeki tüm işleyişin sahibini bilip her nefeste itiraf etmektir.

Her şükür O’nu itiraf etmektir, kendine varlık isnat etmektir.

“Sen varsın senden gayrısı yok” idrakidir, duygusudur.

Tüm varlığın Hakk ile bağlantısını anlayıp itiraf edebilmektir.

Gözün şükürü gözden görme tecellisinin Hakk’a ait olduğunu bilmektir.

İnsan, tüm varlığının ve her bir organının şükürünü eda edebilmelidir.

Mülk Sûresinde belirtildiği gibi, gözümüzdeki görmeyi, kulağımızdaki işitmeyi, burnumuzdan nefes alıp vermeyi veren, cümle âzâmızdan her an işleyen şüphesiz Allah'tır.

İşte biz bunları idrak edip sahibinin kim olduğunu bilip, her an şükür içinde olmalıyız.

Kâlbimizi attıran Allah'tır.

Kanımızı dolaştıran Allah'tır.

Gözümüzden görmeyi, kulağımızdan işitmeyi veren Allah'tır.

Her an hücrelerimi çalıştıran Allah'tır.

İşte her an bunları unutmadan yaşamak ve sahibine minnettarlık içinde olmak şükürdür.

Sofraya oturduğumuzda sofradaki tüm rızkların sahibi Allah'tır.

Tarlada yetişen tüm yiyecekleri yetiştiren Allah'tır.

Bize; sütü, eti, yoğurdu, peyniri hep sunan Allah'tır.

İşte biz aslında yemeğe başlamadan önce Allah'a şükretmeliyiz.

Çünkü soframıza gelen yiyecek ve içecekleri yetiştiren ve sahibi Allah'tır.

Yemek yedikten sonra yine Allah'a şükretmeliyiz.

Çünkü yediğimiz yemeğin ve içtiğimiz suyun sindirimini yine vücûdumuzda Allah yapacaktır.

Hücrelerimize yağları, proteinleri, mineralleri en ince ayarla Allah iletacaktır.

İşte hep bunları bilip, her an şükür içinde olmalıyız.

İşte biz hem yemek yemeden önce, hem de yemek yedikten sonra Allah'a şükretmeliyiz.

Ama hepimiz, karnımızı doyurduktan sonra şükrediyoruz, şükürün aslı bu değildir.

Bu şükür, kendi çıkarı için şükür içinde olmaktır.

Aslında böyle şükür içinde olan küfür içindedir, farkında değildir.

Kendi çıkarı için şükreden, olumsuz bir şey olduğunda hemen isyan eder.

Çünkü kalbî şükre erişmeyenin şükrü, kendi çıkarı içindir.

Şükür gerçek manasına göre iyi anlaşılmalıdır.

Şükür, her şeyinle Allah'a teslim olma sırrıdır.

Şükür, kendi varlığının sahibini, sıfatların sahibini bilmek ve teslim etmek idrakidir.

Şükür her nefeste, her tecellinin Hakk'a ait olduğunu itiraf etmektir.

Zamanın kâmillerinden Şakîk-i Belhî ile İbrahim bin Edhem arasında şöyle bir sohbet olmuştur.

Şakîk-i Belhî sorar: "Geçim hususunda ne yaparsınız?"

İbrahim bin Edhem: "Bulunca şükreder, bulamayınca sabrederiz" der.

Şakîk-i Belhî: "Bunu, Horasan'ın köpekleri de yapar" der.

Bu defa İbrahim bin Edhem sorar: "Ya siz ne yaparsınız?"

Şakîk-i Belhî şu cevabı verir: "Bulursak şükredip infâk ederiz, bulamadığımızda yine şükredip sabrederiz."

İki Kâmil insan olan, Belhî ile İbrahim bin Edhem arasındaki bu diyalog bize ne güzel kapılar açmaktadır.

Evet, anlıyoruz ki şükür; kişinin kendi şahsına sunulan nimetlerin sahibinin Allah olduğunu bilmek ve her an teslimiyet içinde yaşamının adıdır.

Kendine verilen kendi vücûdundaki sıfatların ve geçimi için sunulan nimetlerin sahibinin Allah olduğunu bilmek ve her an O'na minnet içinde yaşamının adıdır.

Her varlığın Allah'ın sıfatlarıyla donatıldığını görebilmek ve o şuurda yaşayabilmek şükür makamıdır.

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ
وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

***Ve elkâ fil ardı revâsiye en temîde bikum ve
enhâren ve subulen leallekum tehtedûn***

Ve elkâ	: Düz yer, bıraktı, koydu, sundu, teslim, attı, yaydı,
Fi el ardı	: Yeryüzü, toprak, beden,
Revâsiye	: Dağlar, sağlam durmak, üretim yeri, verimlilik,
En temîde bikum	: Sarsılmazlık, denge, sallanmamak, sizin,
Ve enhâren ve subulen	: Nehirler ve yollar,
Lealle kum tehtedûne	: Umulur ki, sizler, hakikatlere yol bulursunuz,

Meâli: "Yeryüzünü yaydı düzenledi. Sağlam hareket edebilmeniz için, sizi bir denge içinde oluşturdu. Nehirler ve yollar var etti. Umulur ki sizler hakikatlere yol bulursunuz."

Yeryüzü nasıl oluştu?

Yaşam yeryüzünde nasıl tecelli etti?

Bu kadar varlık, farklı farklı nasıl kendine mahsus bir şekilde şekillendi?

Her bir varlık nasıl bir yazılım taşıdı ve o yazılımdan açığa çıktı?

Bu yazılımı yapan neydi, yazılımdan açığa çıkarıcı neydi?

İnsanın yaşam bulması nasıl gerçekleşti?

Nehirler, dağlar, vadiler, yeryüzünde nasıl şekillendi?

Yaşam yeryüzünde nasıl görünmeye başladı?

Yaşam;

İlâhi sistemin nefes alıp verdiği boyuttur.

İlâhi sistemin varlık olarak görüldüğü boyuttur.

Varlıkta olan ilâhi titreşimdir.

Görünmeyen bir âlemin görünür hale gelmesidir.

Yaşam;

Levh-i Mahfûz sayfalarında olan yazılımın bir bir açığa çıkışıdır.

Yazılı olan sayfalarda ne yazılı ise, onların bedenlenmesidir.

Yaşam, görünen âlemin görünmeyen sırlarıdır.

Yaşam, bir nehrin akışı gibi, devam edip giden bir akıştır.

Yaşam;

Cümle varlığın, tanımlanamayan bir kudret tarafından idare edilmesidir.

Cümle varlığın, tanımlanamayan bir kudret tarafından, açığa çıkarılışı şekillendirilmesidir.

Nûr âleminden rûh âlemine, rûh âleminden nefis âlemine, nefis âleminden bedenler âlemine olan bir akıştır.

Yaşam, bâtında olanın zâhire olan yürüyüşüdür.

Enfûstan âfâka olan çıkışın adıdır.

Yaşam; Matematik, Fizik, Kimya ve Biyolojinin dans etmesidir.

Yaşam; havanın, ateşin, toprağın, suyun sevişmesidir.

O sevişmeden, nice varlık denen evlatların doğuşudur.

Yaşam, hiç bitmeyen ilâhi terennümdür.

Yaşam, bir özden gelip bir öze olan akıştır.

Yaşam, suyun buza dönüşmesi, buzun tekrar suya dönüşmesi gibi olan bir akıştır.

İşte yaşamın hakikatini düşünmek, hidâyet bulmanın yoludur.

“Leallekum tehtedûn-umulur ki siz hidâyet bulursunuz” âyetinde, hidâyete erişmenin yolunun yaşamın sırrına ermekte gizli olduğudur.

Burada geçen “tehtedun” kelimesi, hidâyet kelimesi ile bağlantılıdır.

Hidâyet; hakikatlerle buluşup Hakk’a ermek demektir, hak ile bâtıllı ayırt eden demektir, kendini bilme yolunda, kendi aslının hakikatini anlayan demektir.

Hû; O, Allah, her şeyin sahibi, tüm kâinattaki tek kudret demektir.

Hâdû; gösterilen yol, gidilmesi gereken yol, tavsiye edilen yol, hedefe götürecektir demektir.

Hû: Cümle varlığın ve varlıktaki tüm niteliklerin tek sahibidir.

Hâdû: Kendine giden yolu bildiren, hakikatlere ulaşma yolu olan varlığın yol bilinmesi, her varlık Hakk’a açılan bir yoldur.

Hûdâ: Varlıktaki âyetleriyle, yâni işaretleriyle yol gösteren, yolun nasıl takip edileceğini bildiren.

Hâdî: Kendisi kendisiyle hidâyete erdiren, kendine yine kendi ileten, hidâyet verici, hakikate hakikatleriyle ulaştırıcı, emin olduran.

Hidâyet: Hakk’la Hakk olan, Hakk’a eren, Hakk zevkine eren, bekâbillah bulan, mü’min olan, kâlbî mutmain olan.

Hidâyet bulmak, varlıktaki ilimle Hakk’a ermektir, Allah’tan emin olmaktır.

Her varlık, dosdoğru Hakk’a giden bir yoldur.

Yol varlığın kendisi ve insanın kendi vücûdudur.

Her varlık, âyetullah şehridir, yâni Allah’ın âyetler şehridir.

İnsanın vücûdu da, Allah’ın âyetler şehridir.

İnsan kendi vücûdunun işaretleriyle yol bulduğunda, Allah hakikatine erecektir.

İşte Kur’ân, hayata, yaşama, yeryüzüne bakmaz mısınız, mesajıyla insanlığı hidâyete çağırır.

16-

وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ

Ve alâmât ve bin necmi hum yehtedûn

- Ve alâmât : Alâmetler, işaretler, iz,
Ve bi en necmi : Yıldız, ışık veren, kısım kısım, parça, varlığın
her parçası
Hum yehtedûn : Onlar, insanlar, yol bulma, hakikate ulaşma,

Meâli: "Bütün her şeyde işaretler vardır ve varlığın her parçası insanları hakikate ulaştırır."

Her varlık hidâyete açılan bir kapıdır.

İnsan her bir varlığı, Allah'ın kitâbı bilmeli ve o kitâbdan okumalıdır.

Gökteki yıldızlardan yansıyan ışık gibi, yeryüzündeki her varlıktan hakikatler yansır.

Varlıktaki sonsuz nitelikler, hakikatin işaretleridir.

Yeter ki insan bu işaretleri anlamaya çalışsın.

İnsan kendine dönmeli düşünmeli.

Nefes alıp vermeyi düşünmelidir.

Gözlerinin oluşumunu ve gözlerin nasıl gördüğünü anlamaya çalışmalıdır.

Kulaklarının oluşumunu ve duyuşunu incelemelidir.

Aynaya bakmalı kendini seyretmeli; "ben nasıl var oldum, nasıl şekillendim, bu göz ne, bu kaş ne, bu kulak ne, bu burun ne, bu diş, bu dudak ne?" diyerek kendine sormalı ve bedenindeki nice nitelikleri anlamaya çalışmalıdır.

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَّا يَخْلُقُ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

E fe men yahluku ke men lâ yahluk e fe lâ tezekkerûn

E fe men yahluku	: Var eden mi, yaratan mı, oluşturan mı?
Ke men lâ yahluku	: Gibi, kimse, yaratmaz
E fe la tezekkerûne	: Tezekkür etmez misiniz? Ulaştığı hakikatlerle bakmak

Meâli: "Öyleyse var eden, var edemeyen gibi midir? Hâlâ varlığın yaratılışını düşünüp ulaştığınız hakikatlerle bu âleme bakmaz mısınız?"

İnsan, varoluşu ve var edeni iyi anlamalıdır.

İnsan, varlığı şekillendiren, ilâhi kudreti anlamalı ve yönünü her an O'na döndürmelidir.

Varlığı bütünlük içinde değerlendirmeli ve Tevhîd şuuruna erişmelidir.

İnsan, yaratıcı değil, yaratılandır.

İnsan bir atomu bile yaratamaz.

İnsan haddini bilmeli ve asla kibre düşmemelidir.

Allah'ı bırakıp, yaratılan bir kimseyi Allah yerine koymalıdır.

Burada geçen tezekkür kelimesini inceleyelim.

Tezekkür, zikir kelimesinden gelir.

Zikir ehli, her varlıkta olan zikrin, işleyişin Allah'a ait olduğunu bilendir.

Tezekkür ehli de bu şuurla yaşayandır.

Kur'ân'da akletmek, tedebbür etmek, tefekkür etmek, tezekkür etmek birçok âyette sunulur.

Kişi ağzından çıkan kelimelerin lafzında kalmamalı, anlamını her zaman aramalıdır.

Telaffuz: Ağızdan çıkan kelimelerin lafzî yönü, yâni söyleniş yapısı.

Kişi, ağzından çıkan sözlerin, anlamını bilerek söylemeye gayret göstermelidir.

Tedebbür: Bir şeyi her yönüyle düşünmek, onun anlamını aramak, anlamını bulmak için gayret göstermek, iç yüzüne bakmak demektir.

Tedebbür, dübür kelimesinden gelir, bir şeyin ardına, iç yüzüne bakmak demektir.

Dübür; hadiselerin ve eşyanın arkasına geçmek, iç yüzünü görme gayretidir.

Tefekkür; anlamını aradığı şeyin hakikatlerine ulaşacak şekilde derin düşünmek, fikir üretmek demektir.

Kişiyeye, anlamını aradığı şeyi düşünübilmesi için, ilme dayalı bilgiler verilir.

O kişiye ilmî bilgilere dayanarak düşünür.

Kişi tefekkür ehli olduğunda fikir üretir.

Tezekkür: Kişi, ona sunulan ilme dayalı bilgileri tefekkür ederek hakikatlere ulaşmıştır. Hakikatler gönlünde yer etmiştir. O hal üzere bu âleme bakar ve o hâl üzere yaşar ve hiç hatırandan çıkarmaz

Tezekkür, zikir kelimesinden gelir, varlıkta her an olmakta olan bir zikir vardır, bu zikir Zâkirin zikridir.

Kişi gönlünü bu zikre rabıta etmiştir, bu zikrin duygusuyla hareket eder.

Her varlıkta Hakk'a nazar eder bir duyguyla yaşamak, tezekkür makamıdır.

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَعَفُورٌ رَحِيمٌ

***Ve in teuddû nimetallâhi lâ tuhsûhâ
innallâhe le gafûrun rahîm***

Ve in teuddu nimet Allah	: Eğer, şâyet, adet, sayma, nimet, Allah
Lâ tuhsû-hâ	: Onu hesaplayamazsınız
İnne Allâh le gafur	: Allah, mağfiret eden, temizleyen
Rahîm	: Özünden var eden, kaynak, öz, her varlığın geldiği yer,

Meâli: Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkarsanız onu hesaplayamazsınız. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, tüm varlığı özünden var edendir.

Nimet, neâm kelime kökünden gelir.

Neâm, nimetler, lütuflar, sıfatlar anlamındadır.

Tüm varlık Allah'ın nimetleri-sıfatları ile kuşatılmıştır.

Her varlık Allah'ın nimetlerini taşır.

Kendimizdeki ve gördüğümüz her varlıkta ki sıfatlar-nimetler, Hakk'ın sıfatlarıdır.

Cümle varlık Hakk'ın sıfatları ile donatılmıştır.

Bu sıfatların işleyişi nimetlere döner.

İnsanın içtiği su, yediği yemek Allah'ın nimetleridir.

Nimetlerin oluşma yeri sıfatlar boyutudur.

Hakk'ın mâhlukata tâalluk eden sıfatları yedidir, yedi sıfatın birliği, geldiği yer Tekvin'dir.

Tekvin ile sekiz sıfat da denilir.

Bunlar şunlardır:

Hayat- İlim- İrade- Semi- Basar- Kudret- Kelâm ve Tekvin
Bu sıfatlara “Sıfat-ı Subutiye” denir.

Subutiye demek; Hakk’ın Zâtına sabittirler demektir, değiş-
meyen demektir.

Hakk’ın Zâtı bâki olduğu gibi, sıfatları dahi Zâtı ile bâkidir.
Kıyıamları Zâtullah ile kâimdir, kendilerine ait vücûdları yoktur.
Hakk’a mahsus olan bu sıfatların cümlesi, insanda mevcut
olup, tecelli etmiştir.

Hakk’ın bütün sıfatları bu âlemi ihâta etmiştir.

Zaten ucu bucağı olmayan bu âlem, sıfatlardan ibarettir.

Bu sıfatlar kalkmış olsa âlem yok olur.

Demek oluyor ki bizim âlem dediğimiz Hakk’ın kendi sıfat-
larından ibarettir.

İşte sıfatlarla nimetler arasındaki tamamlayıcı inceliğı iyi
anlamalıyız.

İnsan, varlığın nimetlerine muhtaçtır.

Yeryüzünde herhangi bir sıfat, nimet kalksa, insanın ya-
şamı sona erer.

Mesela demir elementi olmasa, insan yaşayamaz.

Çünkü insanın vücûdu demir elementine muhtaçtır.

Bunu çoğaltabiliriz.

Bakır, çinko, aliminyum, sodyum, potasyum, magnezyum vs.

Ya da soluduğumuz oksijen, su, hava, toprak, ateş, hep bun-
lar Allah’ın nimetleridir.

Bunlardan herhangi biri yeryüzünden kalksa, insanın ya-
şamı sona erer.

Bunlara hayvanlar, bitkiler, ağaçlar da dâhil edilmelidir.

İşte yeryüzü Allah’ın nimetleri ile sarılıdır.

İnsan yaşamın oluşumunda en son açığa çıkmıştır.

İnsanın yaşam zemini tam olmadan, insan halk edilmedi.

İnsan için tüm yaşam koşulları tecelli etti, insan öyle halk edildi.

İnsan bunları çok iyi düşünmeli ve şükür içinde olmalıdır. Şükür içinde olan insan Allah'ın mağfiretine mazhar olacaktır. Bu âyette geçen gafur kelimesini inceleyelim.

Gaffar, gafur, mağfiret; Ga-fe-re, harf kökünden gelir

Gafûr, Gaffâr, Gâfir, Mağfiret, kelimeleri aynı kökten gelir ve benzer anlamları vardır.

Allah'ın, kulunun günahlarını affetmesi, ona mağfiret etmesi, mağfiret ettiği kuluna lütûflar sunması anlamlarına gelir.

Gaffâr; temizleyen, arındıran, temiz olanı bahşeden demektir.

Gafûr; temizleyenin, temizleyici olarak sunduğu lütûflardır.

Mağfiret; kirlenmeyecek olanla donanmak demektir.

Kişinin, Allah'a karşı günahları vardır, kullara karşı günahları vardır.

Kulun, Allah'a karşı düştüğü günahlardan temizlenmesi "Gafûr-Gaffar-Mağfiret" esmâsının açılımıdır.

Kulun, kula karşı günahını, kul hatasını anlayıp döndüğünde affedilmesi, "Afüvv" esmâsının açılımıdır.

Her iki esmâ aslında tek esmâdır, her ikisi de Allah'ın kuluna lütûflarını hissettirerek, kulun bir daha günaha dönmesinin engellenmesidir

Arada ince bir durum vardır.

Kişi günahından döndüğünde affedilir.

Kişi, günahından döndüğünde ve bir daha o günaha ve diğer günahlara dönmediğinde ve kul varlıkta Allah'ın tecellilerine şahit olduğunda, o kula mağfiret edilir.

Mağfirette lütûflar vardır, Allah'a ait olan sırlara ulaşmak ve makam makam yol almak vardır.

Kulun "İlm-i Ledün" üzere olabilmesi için o kula "mağfiret" edilmesi gerekir.

Kişi, bir günah işleyip pişman olduğunda, Allah'a tövbe ettiğinde ve tövbesine uyduğunda affedilir.

Ama kişi, aklını ve gönlünü temizlemediği müddetçe, ona mağfiret kapısı açılmaz.

Mağfiret kapısı açılan kişi, Allah'ın makamlarında yol alır ve kişi birçok hakikatlere şahit olur.

Ve Allah'ın hakikatlerine şahit olan kişi, her makamda Allah'ın vechini görür ve artık o kul mağfirete ermiştir.

Mağfirete eren kul, artık kirlenmez, günaha dönmez, kul hakkına girmek aklına bile gelmez.

İşte mağfiret; "kirletmeyecek olanı giyinmek" demektir.

Kul, Allah'ın lütûflarına öyle bir bağ kurmuştur ki, artık o bağ kopmaz.

Kulun affedilmesi, ona mağfiret edilmesi demek değildir.

Ama kula mağfiret edilmesi, artık onun bir daha aff edilme durumuna düşmemesidir.

Mağfirete eren kişi, Allah'ın varlıktaki tecellilerine şahit olmuştur.

Allah'ın fiiline, sıfatlarına, bedenleri tutan vücûduna şahit olmuştur.

Her nereye dönerse dönsün, Allah'ın yüzünden başka bir yüz görmez.

Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme vechullâh."

Meâli: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yüzü oradadır."

Şahit olmuştur ki, tüm varlık O'nun yüzüdür.

Varlığın yüzü O'nun nûrudur.

O'nun nûru ile nûrlanan mağfirete ermiştir.

Mağfiret kapıları, şahitlik sırrıdır.

Şahitlik, her herde Hakk'ın vechîne mazhar olmaktır.

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ

Vallâhu yâlemu mâ tusirrûne ve mâ tulinûn

Ve Allah yâlemu	: Allah, ilmin sahibidir, ilmiyle var eden,
Mâ tusirrûn	: Şey, gizli, bilmediğiniz, açıklayamadığınız, sırlar,
Ve mâ tulinûn	: Şey, bildiğiniz, açıkladığınız, aleni,

Meâli: "Allah bildiğiniz şeylerdeki ve bilemediğiniz şeylerdeki ilmin sahibidir."

İlmin sahibi Allah'tır.

İnsan Allah'ın ilminde okur ve halk oluşu anlamaya çalışır.

Bu sonsuz âlem nice sırlarla sarılıdır.

İnsan bir şeyi bildiğinde, o bildiğinin içinde bilmediği bir âlem gizlidir.

İnsan ne kadar dıştan içe keşfe başlasa, içten içe bir âlemle karşılaşır.

İnsan ilmin sahibi olamaz.

Âlim olan Allah'tır.

Yâni ilmin sahibi Allah'tır.

Allah'ın varlıktaki ilim tecellisi; Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojidir.

İman, ancak ve ancak ilimle mümkündür.

İlim ise, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ile bağ kurmaktır.

İlim kişiyi, varlığın varoluşuna, varlığın işleyişine, varlığın şekillenmesine, varlığın sürecine götürür.

İlim kişiyi, kendi vücûdunun işleyişini anlamaya götürür.

Kişi kendi vücûduna dönüp incelese, vücûdunun işleyişinin bir ilim üzere olduğunu anlar.

Tüm Evren, bir ilim üzere işler ve hareket eder.

İlim kişiyi, şahit olmaya götürür.

Şahit olan kişi, emin olur, emin olan, iman sahibi olur.

Şahit olmak, görmektir, anlamaktır, delillerle hareket etmektir.

İman ilimsiz olmaz.

İlim şahitliğe götürür.

Şahitlik ise emin olmaya götürür.

Eminlik mü'minliğe, mü'minlik imana götürür.

İlim varoluşu anlama yoludur.

Varoluşu anlama yolu imana götürür.

İnanç ve iman inceliği nedir çok iyi düşünmeliyiz.

İman ve ilim inceliği çok iyi düşünmeliyiz.

Anlatılan bilgilerle hareket etmek mi, ilim üzere hareket etmek mi, bunu çok iyi süzmeliyiz.

Elbette bilgi de önemlidir, lâkin bilgi ilim ile bağ kurmalıdır.

İnanç boyutunda kalan kişi, duyduklarına, okuduklarına inanan kişidir.

İman boyutuna erişen kişi ise, ilim ve şahitlikle hareket eden kişidir.

İnanç boyutunda ilim gerekmez, inanç boyutunda duydukları, okudukları, gördükleri yeterlidir.

İnanç kişiyi kibre götürebilir, benim inancım doğru iddiasına götürebilir.

İman ise, tevâzû ve teslimiyete götürür.

İman ilimsiz olmaz.

İnançta ise ilim gerekmez, sadece inanmak yeterlidir.

Kişi kendini ya da başkasını âlim görmemelidir.

Âlim Allah'tır şuuruyla hareket etmelidir.

İnsan Allah'ın ilmini okuduğunda keşifler yapmaya başlar.
Demiri oluşturan Allah'tır, ama demiri inceleyerek bardak, tabak, çatal, araba yapan insandır.

İnsan yine de bunları yaptı diye, kendine bir şey nispet etmemelidir.

Çünkü insan, demir olmasa bunların hiçbirini yapamazdı.

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ
شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ

*Vellezîne yedûne min dûnillâhi lâ
yahlukûne şey'en ve hum yuhlekûn*

- Ve ellezine yedûne : O kimseler, yönelme, dua etme, isteme,
Min dûni Allah : Ondan başka, onu bırakıp ta, Allah'tan başka
Lâ yahlukûne şeyen : Yaratamazlar, bir şey,
Ve hum yuhlekûn : Onlar, yaratılırlar, yaratılmış olan,

Meâlî: "Allah'ı bırakıp ta yöneldikleri kimseler hiçbir şey yaratamazlar ve onlar da yaratılmış olandır."

İnsan her an Allah'a bağlılık içinde yaşmalıdır.

O'nu unutmamalıdır.

O'nu bırakıp bir şeylere yücelik verip onlara tapmamalıdır.

Allah'ı bırakıp taptığımız şeyler hiçbir şey yaratamazlar.

Hakikat yolunda Allah'a biat etmek vardır.

Allah'ı bırakıp bir şeyhe biat etmemeliyiz.

Kâmil insanlar asla kendine taptırmazlar.

Onlara kişiyi Allah'a yönlendirmede vesile olurlar.

İnsan, Allah'a kulluk nedir iyi bilmelidir.

Allah'ı bırakıp başkasına kul olmamalıdır.

Kendilerini Mürşid ilan edenler, kendilerine kul ederler.

Gerçekte Kâmil insan ise, Hakk yolunda talebeyi Allah'a yönlendirir.

Kâmil; olgun, konusuna bilgili olan, Allah hakikatinin bilgisine ulaşmış insan demektir.

Mürşid-i Kâmil ise; Allah hakikatinin bilgisini tebliğ eden Kâmil insan demektir.

Ki o Kâmil kimse; yaptığı tebliğ ile asla kendine davet etmez. Birinci saniyede Hakk'a yönlendirir.

Ve talebedeki Rabbe davet eder.

Yaşantısında, halinde, dilinde asla fâsıklık olmaz.

Asla birilerini övüp birilerini yermez.

Sunduğu her bilgi Allah'a ait bilgilerdir.

Tevhîd-i şuurdan asla ayrılmaz.

Her sözüyle Allah şuuruna yönlendirir.

Asla kendini, Allah ile talebesi arasına koyacak kelimeler etmez.

Asla kendinin övülmesine izin vermez, bu duruma asla kapı açmaz.

Kişiyi Hakk sarhoşluğuna sürükler, kendine değil.

Zerre kadar menfaat, makam, şan, şöhret peşinde olmaz.

Asla dini değerleri, menfaatine alet etmez, kimseye zerre kadar yük olmaz.

Alnının teriyle çalışır karnını doyurur.

Tekasür Sûresinde belirtildiği gibi; çoğalma derdine, bu kadar müridim var, halifem var derdine düşmez.

İşte; "Allah'ı bırakıp ta yöneldikleri kimseler hiçbir şey yaratamazlar ve onlar da yaratılmış olandır" âyette belirtildiği gibi, Allah'ı bırakıp, yücelik verdikleri kimseler yönelenler, hakikatlerden uzak olacaktırlar.

أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

Emvâtun gayru ahyâ ve mâ yeşurûne eyyâne yubasûn

Emvâtun	: Ölüdürler, idraksiz olan,
Gayru ahyâin	: Başka, değil, diri, canlı, hayat,
Ve mâ yeşurûne	: Şuursuz, şuurlu değil, kendini, çevresini anlamayan,
Eyyâne yubasûne	: Ne zaman, hiçbir zaman, beas, açığa çıkaran, diri,

Meâli: "Bir idraksizlik içinde olan, Hayy olanın farkında olmayan, kendini ve çevresini anlamaktan uzak olan, hiçbir zaman varlığı açığa çıkarını bilemez."

İşte Hakk'ı hakikati arayan kimse, varlığın Hayy boyutuna dönmelidir.

Hayy; diri olan, canlı olan, ölümsüz olan demektir.

Varlığın ardında varlığı tutan, varlıkta hayy olan, tüm kâinatın tek sahibi olan, tüm vücûdları tutan zât ancak Allah'tır.

Hayy, hayat, hayret, ihya, muhyi, hayal, haydi, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kelimelerin aslı "Hû" dur.

Her varlık "Hayy" esmâsıyla yaşam bulur.

Her varlıkta olan dirilik "Hayy" esmâsıdır.

Hayy olan Allah'tır.

Mü'min Sûresi: 65: "Huvel hayyu lâ ilâhe illâ huve fedûhu muhlisîne lehud dîn el hamdu lillâhi Râbbil âlemîn."

Meâli: “Diri olan O’dur, O’ndan başka diri olan yoktur. Bundan sonra tüm içtenliğinizle O’na yönelin. Din O’na aittir. Bütün tecelliler, bütün varlığı vücûdlandırıran Allah’a mahsustur.”

Âl-i İmrân Sûresi 2: “Allâh lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm.”

Meâli: “Allah; O’ndan başka güç yoktur, diri olandır, varlığı diri tutan sürüp gidendir.”

Cümle varlıkta, o varlığın vücûdunun işleyişini yapan, “Hayy” esmâsıdır.

Kişinin vücûdundaki diriliğin sahibi, Allah’tır.

Kişi, vücûdunu kendine nisbet etmemelidir.

Ve bilmelidir ki tüm vücûdların tek sahibi vardır, O da Allah’tır.

Hayy esmâsı, Allah’ın sıfat-ı subûtiyesindedir.

“Yeşurune-şuurlu olmak” âyette belirtildiği gibi şuurlu olmak gerekir.

Şuur, şîâr kelime kökünden gelir.

Şîâr, işaretler demektir.

Her varlıktaki işaretler, nitelikler, incelikler Allah’ı gösterir.

İşte bu işaretler üzere hareket etmek, şuurlu olmayı getirir.

Şuursuzluk ise, varlığın ardında Hakk’ı görmekten uzaklaşmaktır.

İşte bu âyette geçen muhteşem uyarı, varlıkta hayy olanın Allah olduğunu bilerek hareket etmek şuur makamına kapı açar.

Çünkü Allah “hayy-diri” olduğunu varlıktaki işaretleri ile belli eder.

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ
مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ

***İlâhukum ilâhun vâhid fellezîne lâ yuminûne bil âhirati
kulûbuhum munkiretun ve hum mustekbirûn***

İlâhu kum ilâhun vâhid	: Sizin ilâhınız, ilâh, tek, bir,
Fe ellezine lâ yuminûn	: Fakat, böylece, o kimseler, yok, inanmak, iman,
Bi el âhirati	: Sonlarına, sonunda, âhiret, yeni bir başlangıç,
Kulûbu hum	: Onların kâlbleri, idrakleri,
Munkiretun	: İnkâr, reddeden, kabul etmeyen,
Ve hum mustekbirûne	: Onlar, büyüklenenler, kibirlenen kimseler,

Meâli: "Sizin sığınacağınız güç Tek güçtür. Fakat inanmayan kimseler sonunda kâlblerinde inkârı taşırlar ve onlar kibirlidirlir."

İşte insan, varlıktaki hayy olana teslimiyet içinde olmalıdır. Cümle varlık, hayy olandan açığa çıkar ve hayy olanla hareket eder.

Âlemde cansız diye bir şey yoktur.

Her varlık Allah'ın hayy sıfatıyla diridir, canlıdır.

Teslimiyet ve tevekkül Hayy olanadır.

Hayy olanla hayy olan gönül diridir.

Hayy olanın idrâkinden uzak olan kimse ise, ölü gibidir.

Furkân Sûresi 58: "Ve tevekkel alel hayyillezî lâ yemûtu ve sebbih bi hamdih ve kefâ bihî bi zunûbi ibâdihî habîrâ."

Meâli: “Diri olana, sonsuz olana, tüm varlığıyla teslim ol. Tüm niteliklerin sahibinin O olduğunu bil. Fiil, sıfat, Zâtının tecellilerini idrâk et ve fenalarından geç. Aradığınız soruların cevabı için O yeterlidir. O, kullarından her an hakikatleri bildirendir.”

Burada geçen âhir kelimesini inceleyelim.

Âhir, âhîret kelimesi; son, bir şeyin sonu, son ile başlayan yeni bir şey demektir.

Âhir sonsuzluk anlamındadır.

Allah’ın “El Âhir” esmâsı Allah’ın sonsuzluğuna işaret eder.

Muâhhir kelimesi; sonlandıran, bir şeyi sonlandırıp, yeni bir şey başlatan demektir.

Allah “El Muâhhir” esmâsıyla, bir şeyi sonlandırıp, yeni bir şeyi başlatır.

Evren’de, galaksiler sona erse de, yeni yeni galaksiler meydana gelir.

Evren’de, bir yıldız sona erse de, yeni bir yıldız doğar.

İnsan vücûdunda bir hücre sona erse de, aynı hücreden yeni bir hücre açığa gelir.

Bir şeyin sonu, ondan gelen yeni bir şeyin başlangıcıdır.

Allah âhîrdir, yâni sonu yoktur.

Varlık ise sonludur, varlığın sûret yönü sona erse de, özü sonsuzdur.

Çünkü her şeyin özü Allah’tır, tüm âlem o özün yansımasıdır.

İşte insan bu özü göremezse, münkir durumuna düşer.

Burada geçen münkir-i kâlb âyetini inceleyelim.

“Münkir kâlb; inkâr eden, kendi bildiğinden vazgeçmeyen, şahit olmayan, bilemeyen, hakikate kapalı kâlb.

Âyette belirtildiği gibi; “ve hum mustekbirûne-kibir içinde olanlar” inkâr içindedirler.

Kur’ân’ı incelediğimizde kibrin ve inkârın iç içe olduğunu görüyoruz.

O zaman şunu diyebiliriz; kibir yok olmadan inkârdan kurtulma olamaz.

Peki, nedir kibir, kibirden nasıl kurtuluruz?

Kibir, Allah'ın ekberiyetinin yâni yüceliğinin yanında kendine yücelik nispet etmektir.

Kibir; kendimizi yüce sandıran, başkasına hor baktıran bir duygudur.

Kibir; edindiğimiz bilgilerin içinde gizli olan, oradan duygu, düşüncelere ve eylemelere yansıyan; yargılayıcı, hor görücü, kendini ya da yolunu yüce gösteren, kişiyi esir alan, Hakk'tan, birlikten koparan bir duygudur.

Davranışlarımızda kendini gösteren, fark edemediğimiz, anlayamadığımız, kendimizi gizli bir duyguyla yüce gösteren, habis bir histir.

Bir başkasına öfkeyle baktıran, yargılayıcı baktıran, hor görmemize sebep olan, kendimizin yüce olduğu duygusu veren, tehlikeli bir hastalıktır.

Kibir; başkasını dinlemeye tahammül göstermeyen, eksik gedik aratan, hep yargılayıcı baktıran, insanın varlıkla bağıni kopartan bir duygudur.

İnsanı edepten, tevâzûdan, saygıdan uzaklaştıran bir duygudur.

İnsanı, huzurdan kopartan, sevgiden uzaklaştıran, şefkati engelleyen, merhamete engel olan bir hastalıktır.

Kendi inancımızı, ibadetimizi üstün gösteren, başkalarının inancını yok sayan, onları kâfir ilan ettiren, cehennemlik ilan ettiren, Allah adına hüküm verme gafletine düşüren, bir akıl hastalığıdır.

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا
يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ

***Lâ cereme ennallâhe yâlemu mâ yusirrûne ve
mâ yulinûn innehu lâ yuhıbbul mustekbirîn***

Lâ cereme	: Şüphe yok, curum, suç,
Enne Allah yâlemu	: Allah, ilmin sahibi,
Mâ yusirrun	: Şey, sır, bilinmeyen, gizli,
Ve mâ yulinûne	: Açık olan, bilinen,
İnne hu lâ yuhıbbu	: Muhakkak o, yok, sevgi,
El mustekbirîn	: Kibirli olan,

Meâli: "Şüphe yok ki Allah, bildiğiniz şeylerdeki ve bilemediğiniz şeylerdeki ilmin sahibidir. Muhakkak ki o kibirli kimse-lerde sevgi yoktur."

İşte kibir içinde olan kimse, kendini yüce gören kimsedir.

Kibir duygu ve düşüncesi, insanın insan olma yolundaki, Allah'ı idrâk etme yolundaki en büyük engeldir.

Kibir içine düşen, Allah'ın yüceliğini göremez.

Kibirden kurtulmak, Allah'ın ekberiyetine, kendinde ve tüm varlıkta şahit olmakla mümkün olacaktır.

Etzanda günde otuz defa okunan "Allahü ekber" sözünü can kulağıyla duymalıyız ve her yerde ekber olan Allah'ın yüceliğini görebilmeliyiz.

Ekber; yüce olan, ulu olan, kudretli olan, kebir olan, anlamında kullanılan bir kelimedir.

Kibir sevgi makamına erişmeye engeldir.

Kibir; bizleri, birbirimizden kopartan, kendimizi yüce gösteren, birbirimize hor baktıran, birbirimizin kaynaşmasına engel olan, yargılayıcı, öteleyici, ayrıştırıcı duygu ve düşüncelerin kaynağıdır.

Konuşmamızla, bakışlarımızla, davranışlarımızla, oturuşumuzla, mimiklerimizle, yürüyüşümüzle, bir başkasına karşı kendimizi büyüklük içinde gösteren bir duygu ve düşüncedir.

İnancımızla, ibadetimizle, mesleğimizle, milletimizle, makam ve mevkiimizle, geleneklerimizle, daha yüce olduğumuzu hissettiren, tehlikeli bir duygudur.

İşte 'âyette belirtildiği gibi, kibir içinde olan insan kendini sever, Allah sevgisine erişemez.

Kibir konusunu detayıyla "En Büyük Günah Kibir" kitabımızda inceleyebilirsiniz.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَآذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

***Ve iza kile lehum mâzâ enzele
rabbukum kâlû esâtîrul evvelîn***

Ve iza kile lehum	: Denildiği zaman, onlara,
Mâzâ enzele	: Ne sundu, gönderdi, indirdi,
Rabbu-kum	: Rabbiniz, sizi vücûdlandırıran,
Kâlû esâtîru evvelîn	: Dediler, masal, efsane, öncekilerin,

Meâli: "Onlara, Rabbiniz hakkında size ne sunuldu denildiğinde, öncekilerin masalları dediler."

Allah'ın hakikatleri her varlıktan sunulur.

İnanç ayrımcılığı içinde büyüyenler, hakikati sunanlara itibar etmezler.

Hazreti Muhammed hakikatleri tebliğ ettiğinde, kendi inançlarında kalanlar onu söylediklerini düşünmediler bile.

Sadece reddettiler.

Çünkü onlar kendi inançlarını yüce görüyorlardı.

Onlar Bilal Habeşiyi köle görüyorlardı.

Hazreti Muhammed; "kölelik yoktur, kadın erkek eşittir, herkes Allah'ın kuludur" dediğinde onunla alay ettiler.

Bunların aynısını, Hazreti İbrâhîm de, Mûsâ da, İsâ da söylemişti.

"Bilal ile biz bir miyiz" diyerek güldüler.

Hazreti Muhammed ilme dayalı bilgiler sundu.

Yeter ki insan sunulan bilgileri düşünsün, varlıkta şahit olsun, Allah hakikatine ersindi.

“Rabb nedir, Allah nedir, Hakk nedir?” hakikatlerini düşün-
sün diye ilmi bilgiler tebliğ edildi.

Ama kendi inançlarını yüce görenler, başkalarına hor ba-
kanlar düşünmek istemediler.

Bunları, öncekilerin masalları olarak gördüler.

Burada geçen “esâtîrul evvel” öncekilerin efsaneleri, hikâ-
yeleri, masalları anlamındadır.

Burada geçen “esâtîr” kelimesi; aslı olmayan, uydurulmuş,
bâtıl olan, duyuma dayalı olan, muntazam olmayan anlamındadır.

Hazreti Muhammed, o günün inanç gruplarına Tevhîd yâni
birlik hakikatini anlatmaya çalıştı.

Kendilerini diğer inançlardan üstün görenler; “biz onlarla bir
miyiz, onlarla biz bir olabilir miyiz? Bunlar boş sözler” dediler.

Hepimiz kendimize sormalıyız.

Hangi Allah’a inanıyorum?

Anne babamdan miras olarak öğrendiğim, asla şahit olma-
dığımız bir Allah’a mı?

Yoksa kendimde ve her varlıkta şahit olduğum sonsuz güç
olan bir Allah’a mı?

Kur’ân buna en güzel cevabı veriyor.

Zuhruf Sûresi 22: “Bilakis, dediler ki: Biz atalarımızı bir inan-
cın yolu üzerine bulduk ve biz onların gösterdikleri yol üzere,
onların âdetleri üzere oluruz.”

Hepimiz ne yazık ki, atalarımızdan miras gelen bir inancın
getirdiği bir Allah’a inanıyoruz.

Anne babamızdan gelen şahit olmadığımız bir Allah’a inan-
mak, sadece inançtır.

İşte böyle bir inanç yolunda olan kimselere hakikatler su-
nulduğunda, sunulanları kabul etmek istemezler.

İşte kişi, kendi hayalinde kendi hevâsına göre inandığı bir
ilahı yok etmeden, kendine dönmeden, kendini ve varlığı oku-
madan Allah hakikatine ulaşamaz.

Aileden gelen miras olarak öğrendiğimiz Allah inancını terk etmeliyiz.

Yâni kendi hevâmıza göre var olduğunu düşündüğümüz ilahı yok etmeliyiz.

Yoksa Allah denilen ilâhî güçle hiç tanışamayız.

Furkân Sûresi 43: “E raeyte men ittehaze ilâhehu hevâ.”

Câsiye Sûresi 23: “E fe raeyte men ittehaze ilâhehu hevâ.”

Meâli: “Hevâsını ilâh edinen kimseyi gördün değil mi?”

Hevâsına, zannına göre inandığı bir ilâha tapınanlara, hakikatin bilgileri sunulduğunda; “öncekilerin masalları” duygusuna düşerler.

Allah’a şahitlik makamına erebilmek için, öncelikle zannımızda tapındığımız ilahı yok etmeliyiz.

Önyargıyla kendini bilgilere kapatan bir insanın bir konuyu analiz etmesi, araştırması olmaz.

İşte bu âyette sunulan çok önemli uyarı, her bilgi dinlenilmeli ve ardından ilmî olarak analiz edilmelidir.

Bir kişiyi dinlemekten kaçan kişi, ona önyargılı bakan kişi, kendi inanç ayrımcılığına kilitlemiştir.

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ
يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ

***Liyahmilû evzârehum kâmileten yevmel kıyâmeti ve
min evzârillezîne yudillûnehum bi gayri ilm
e lâ sâe mâ yezirûn***

Li yahmilû	: İçin, taşırlar, o halde kalırlar, ağırlıkları,
Evzâre hum	: Vebal, hata, günah, onlar,
Kâmileten	: Kâmil, olgun, tam, hakikatleri bilen,
Yevm el kıyâmet	: Ölünceye kadar, varlığı ayakta tutan, diri olan,
Ve min evzari ellezine	: Yüklerden, günahlardan, hatalar, o kimseler,
Yudillûne-hum	: Saptırırlar, sapıtırlar,
Bi gayr ilmin	: Değil, başka, ilim, bir ilim olmaksızın,
E lâ sâe	: Değil mi, öyle, ne kötü,
Mâ yezirûne	: Yüklendikleri şey, taşıdıkları şey, değer verdikleri,

Meâli: "Onlar ölünceye kadar hakikatleri bilme konusunda kendi veballerini taşırlar ve bir ilim olmaksızın saptırdıkları o kimselerin de veballerini taşırlar. Taşıdıkları şey ne kötü değil midir?"

İşte kendi inanç yargısına kendini kilitleyen kişi, hakikatlere erişme konusunda bir gaflet içindedir.

Hurafelere inanan kimse, çevresindeki kimseleri de etkiler. Hem kendini hem çevresindeki kimseleri vebal altına sürükler. Hurafeleri, ayrımcılığı taşıyan kimseler, zulme kapı açarlar.

Kur'ân'da ilme bağlanmamız, ilimden kopmamamız tavsiye edilir.

İlim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin diye bildirilir. Onun için Kur'ân'da, ilim üzere olmak tavsiye edilir.

İsrâ Sûresi 36: "Ve lâ takfu mâ leyse leke bihi ilm"

Meâli: "Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin."

İlim şahit olmaya götürür.

Şahit olmak, ispata götürür, eminliğe götürür.

Çünkü kişi gördüğü şeyi inkâr edemez.

Önemli olan gördüğü şeyi anlamaktır.

Anlamak; şahit olmakla, görüşmekle, buluşmakla, deneyler yaparak iç yüzünü görmekle olur.

İlme dayanmadan konuşan kimseler, duyumları konuşurlar.

Duyumlar hurafeler olabilir.

İlme dayanmadan Allah hakkında konuşan kimseler, kendi anne babasından gelen inanca dayalı bilgileri aktarır.

Hacc Sûresi 3: "Ve min el nâsi men yucadilu fi Allâh bi gayri ilmin ve yettebiu kulle şeytan merid."

Meâli: "İlme dayanmadan, Allah hakkında konuşan kimseler, şeytani hallere kapılır giderler."

İşte hurafeleri taşıyan kimseler bir vebal içindedirler.

Onlar hem kendilerini hem çevresindeki kimseleri kirletirler, zulme kapılar açarlar.

Vebal, kötülüğe yol açan her şey demektir.

Hepimiz kendimize sormalıyız; "beynimde taşıdığım bilgiler beni nereye götürüyor?"

Ben nasıl bilgiler taşıyorum?

Benim bildiklerim beni nereye sürüklüyor?

"Yudillûnehum bi gayri ilm" âyette belirtildiği gibi, ilim ifade etmeyen şeyler peşinde olanlar hem kendilerini, hem çevresindeki kimseleri dalalete sürüklerler.

Kur'ân'ın her kelimesini çok dikkatlice incelemeliyiz.

Her bir kelime muhteşem mesajlar sunar.

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَآتَى اللَّهُ بُيُوتَهُمْ مِنَ
الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ
الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ

***Kad mekerellezîne min kablihîm fe etallâhu bunyânehum
minel kavâidi fe harre aleyhimus sakfu min fevkîhim ve
etâhumul azâbu min haysu lâ yeşurûn***

Kad mekere	: Oldu, kandırma, aldatma, kötülük, hile, çare,
Ellezine min kablihîm	: Kimseler, onlardan önceki,
Fe eta Allah	: Böylece, getirdi, geldi, yaptı, Allah,
Bunyân hum	: Bina, yapı, usül, esas olan, kural, vücûd, onlar,
Min el kavâidi	: Temel olan, aslolan, sağlam olan,
Fe hare aleyhim	: Çökme, yıkılma, hor, üzerlerine, onlara,
El sakfu	: Tavan, büyük, büyüklük halleri, yüce görmek,
Min fevkî him	: Üstlerinden, üst makamları, daha üstün,
Ve etâ hum el azâb	: Geldi, o halde kaldı, onlar, azap, sıkıntı,
Min haysu lâ yeşurûne	: Bir yer, o halde, yok, şuur, farkında olmazlar,

Meâli: "Onlardan önceki kimseler de kötülüklerde olmuşlardı. Sonra da Allah'tan gelen temel kuralları hiçe saydılar. Böylece kendilerini yüce görmenin, üstün makam sahipleri olarak görmenin halinde yıkılıp gittiler ve onlar şuurlu olmadıklarından dolayı sıkıntılarının içinde kaldılar."

İlme dayalı yolda olmayanlar, kötülöklere yol açarlar.

Allah'ın temel kuralları olan varlıktaki ilmî değerler, hepimizin yönünü döndüreceği yerdir.

Kibre dayalı bir inanç içinden gelen kimseler, kendilerini yüce görüp, başkalarını küçük görürler.

İblis böyle iblis olmuştur.

Kendini Âdem'den hayırlı görmüş:

“Ben ondan hayırlıyım.”

“Ben ondan üstünüm.”

“Ben ondan yüceyim.”

“Ene hayrun minhu-ben ondan hayırlıyım” demiştir. Sâd Sûresi 76

İblis böyle duygularla şeytanlaştı.

İnsan böyle duygularla şeytanlaştı, zalimleştı.

Benim inancım, benim ibadetim, benim ibadethanem onlardan daha üstün, diyenler kendi gibi olmayanları dışladı, hor gördü.

İnsan, yaratılan diğer varlıklardan daha üstün, daha yüce olabilir mi?

İnsan varlıkla öyle bir birlik içindedir ki her varlığın insanda bir şekilde karşılığı vardır.

Onun için hiçbir varlık diğerinden üstün olamaz.

Âyette belirtildiği gibi, kendini yüce gören, kendini başkasından hayırlı gören, varlığın bütünsel değerine erişememiş kimsedir.

İşte şuurlu olmak, Tevhîd hakikatine erişmekle mümkündür.

Şuurlu olmak, Yunus Emre'nin dediği gibi diyebilmektir.

“Sen kendine ne sanırsan ayrığa da onu san.”

“Yetmiş iki millete Hakk nazarıyla bak.”

Her kim, kendini yaratılan herhangi bir varlıktan ya da bir insandan daha hayırlı görüyorsa, o kişi büyük bir kibrin içine düşmüştür.

Kendini diğer bir kimseden daha hayırlı görmek, daha değerli görmek, daha yüce görmek kibirdir.

Kibir kişiyi şeytanlaştırır.

Kibir kişiyi Hakk şuurundan uzaklaştırır.

Varlığın toprak boyutunda kalan iblisleşir.

İblis olan Hakk şuurundan uzaklaşır ve şeytanlaşır.

Şeytanlaşan kişi zalimleşir, kendine ve çevresine zulüm eder.

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ
تُشَاقِقُونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ
وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ

*Summe yevmel kıyâmeti yuhzîhim ve yekûlu eyne
şurekâiyellezîne kuntum tuşâkkûne fîhim kâlellezîne
ûtul ilme innel hızyel yevme ves sûe alel kâfirîn*

Summe	: Sonra,
Yevm el kıyâmet	: Ölünceye kadar, an, zaman, ayakta tutan, diri olan,
Yuhzî him	: Zelil edecek, alçaltacak, kayıpta olan, onlar
Ve yekûlu eyne	: Denir, bildirilir, derler, nerede, nasıl,
Şurekâiye	: Ortak koştuğunuz,
Ellezine kuntum	: Ki onlar, siz idiniz
Tuşâkkûne fi him	: Ayrılıyorsunuz, muhalefet ediyorsunuz, onlar uğruna
Kâle ellezine ûtu el ilmi	: Dedi, o kimseler, verilen, sunulan, ilim
İnne el hızye	: Muhakkak, düşük, alçalma, rezil, ayıp, kayıpta olan,
El yevme	: Gün, vakit, zaman,
Ve el sûe	: Kötülük,
Ala el kâfirîn	: Üzerine, için, hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler,

Meâli: "Sonra onlar ölünceye kadar kayıptadırlar ve onlara bildirilir: Bana ortak koştuğunuz nerede? Ki onlar için muhalefet ediyor, ayrılığa düşüyordunuz. İlimin bilgileri sunulan

kimselere bildirilir: Muhakkak ki hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerden olursanız, her zaman bir alçalmada ve kötü halde olursunuz.”

Tevhîd hakikatine erişemeyen kimse, müşrik durumuna düşebilir.

İnsana bahşedilen bir ömür vardır.

Ömrün kıymeti bilinmeli ve ilim üzere olunmalıdır.

İnsana bahşedilen bir akıl vardır, bu akıl hurafelerle kirletilmemelidir.

Hurafelerle, yalanlarla hareket edilmemelidir.

Din hakikati iyi bilinmelidir.

Yoksa din diyerek, birilerine yücelik vererek hareket ederek, müşrik durumuna düşeriz.

Allah’dan başka yüce olan yoktur.

Allah’ın yüceliği her varlıkta kendini gösterir.

Allah’ı bırakıp birilerine yücelik vererek, onlara yönelmemiz, bizi putperest yapar.

Kendini efendi, şeyh, evliya, veli, mürşid, seçilmiş gören her kişi, Allah’a ortak koşma durumuna düşmüştür.

Bunlara bağlı olan kimselerde müşrik durumuna düşmüştür.

Çünkü, aziz olan, yâni yüce olan, her varlıkta sonsuz nitelikleriyle yüceliğini gösteren zâtı mutlak olan Allah’tır.

Allah’ın yüceliğini görmeyip, bir kulu yüce görme durumu, Allah’ın her varlıktaki yüce niteliklerini göremeyip, yalnızca bir kişiye ya da kişilere ya da mekana ya da eşyaya yücelik nispet etmek, müşrikliktir.

Bir kişiye, bu kimse çok yüce demek, Allah’ın yüceliğinin yanında ona da yücelik nispet etmek putperestliktir.

Vakîâ Sûresi 5: “Kendini büyük görenler zarar verdikçe zarar verir.”

İlmi değerlerle tanışmayan kimse, Tevhîd Şuuruna erişemez.
Kendini yuce görerek, başkalarını hor görme durumuna düşer.
İlim kişiyi, varlığa Hakk nazarıyla bakmaya götürür.
İlimle tanışan kimse bunun değerini bilmeli ve ilimden ay-
rılmamalıdır.

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ فَأَلْقَوْا
السَّلَامَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَى إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

*Ellezîne teteveffâhumul melâiketu zâlimî enfusihim
fe elkavus seleme mâ kunnâ na'melu min sû belâ
innallâhe alîmun bimâ kuntum tamelûn*

Ellezine teteveffa hum	: O kimseler, vefat, çıkarıp almak, teslim olmak, şuur, onlar,
El melâiketu	: Kuvve, meleke, her varlıktaki güç,
Zalimu enfusi-him	: Zulmedenler, nefsleri, kendileri, onlar,
Fe elkavu	: Sonra, olsaydı, idi, fırlatma, itiraf etmek, cevap vermek,
El seleme	: Barış, huzur, teslim olma, selamet,
Ma kunna nâlemu	: Biz olmadık, bilemedik, yaparız,
Min suin bela	: Bir kötülük, hayır,
İnne Allah alimun	: Doğrusu, Allah, ilmin sahibi, ilmiyle var eden,
Bima kuntum tamelune	: Şeyler, siz oldunuz, yapıyorsunuz,

Meâli: "Her varlıktaki gücü anlayamayan o kimseler; bir teslimiyet içinde olmadılar, onlar kendilerine zulüm ettiler. Sonra da itiraf ettiler: Evet, biz kötülüklerden vazgeçen olmadık, barış ehlide olmadık, doğrusu yaptığımız şeyler sebebiyle ilmin sahibinin Allah olduğunu bilemedik."

Burada geçen melek kelimesini inceleyelim.

Melek, mâlik, mâlikane, mülk, mal, melâike, meleke aynı kökten gelen kelimelerdir.

Melek; güç, kuvve, her varlığın özündeki kuvveler demektir.

Melek; zerreten kürreye her varlığı tutan kuvveler, güçler, Allah damlacıklarıdır.

Bedeni tutan da bir melektir, hücreyi tutan da.

Bir damla suyu da tutan bir melektir, Okyanusu tutan da bir melektir.

Bir damla su diğer damla suyla birleştiğinde, iki melek olarak kalmaz, iki melek birleşir tek melek olur.

Bu kâinat Allah'ın mâlikanesidir.

Allah mâlikanesini, meleklerle idare eder.

Melek, üflenen rûhla birlikte, kendinde olan işaretleri bir bir açığa çıkarmaya başlar, yâni esmalar boyutuna dönmeye başlar.

Melek, henüz beşeri elbise giymemiş olan kuvvelerdir.

Beşeri elbise giymesi için, esmasal boyuta akması gerekir.

Her varlığın esmasal boyutu vardır.

Her esmanın, kendine mahsus taşıdığı, has özellikleri vardır.

Rûh'da olan tüm melekler, Mâlik olana aittir.

Mâlik olan da Allah'tır.

Mâlik, tüm mülkün sahibi demektir.

Rûh üflenmeden önce, tüm melekler rûh boyutunda bâtın idi.

Rûh üflendi, üflenen rûh melekleşti, tüm melekler rûh'da secde halinde idi.

Her melek, özünde kendine has esma taşır.

Esmalar da birer melektir.

Her esma, melek boyutunda secde halindedir.

Secdede olan melekler, üflenen rûh ile birlikte esmalarını açığa çıkarmaya başlar.

Görünen her varlık, meleklerin esmaya dönüşmüş, elbise giymiş boyutudur.

Her varlık, kendi esmalarına secde halindedir.

Melek, rûhun kendine ait olan kuvveleridir.

İşte insan, her varlığın kendinde olan ilâhi gücü düşünmeli, onu anlamaya çalışmalıdır.

Yoksa Allah'a ait gücü, kuvveti, kendine nispet etme gafletine düşer.

Gaflette olan insan, düştüğü gafleti anladığında bir tövbe içinde olur.

Tövbe eden insan, kendinin nasıl var olduğunu anlama araştırmasına girer.

İşte bu kişiyi teslimiyete götürür.

Burada geçen "seleme" kelimesi İslâm kelimesi ile bağlantılıdır.

Teslimiyet kelimesi de seleme kelimesinden gelir.

İslam kelimesi de buradan gelir.

İslam kelimesi "سَلَامٌ:Slam, Seleme" kökünden gelir.

Slam "سَلَامٌ, İslâm اسلام"

Slam, İslâm, Seleme; selamete ermiş, huzura ulaşmış, sulha ulaşmış demektir.

İslâm; kendi vücûd hakikatini idrak etmiş, vücûdunun sahibine teslim olmuş demektir.

Kendini, yaratıcısı olan Allah'a teslim etmiş demektir.

İçsel kavgalarını bitirmiş, ilâhî huzura ulaşmış demektir.

İslâm'a ermek, varlıkta Allah'ın tecellilerini görmekte mümkündür.

İslâm makamına giden yol, edeb, ilim ve şahitlikten geçer.

1-Merak ve sorgulamak.

2-Aktarılan asılsız bilgilerden kopmak.

3-Tövbe edip, edebe ulaşmak.

4-İlimle hareket etmek ve varoluşu ilimsel olarak incelemek.

5-Tefekkür etmek ve şahit olmak.

6-İman makamına ermek, yâni mü'min olmak, yâni emin olmak.

7-Allah hakikatine ermek, O'nun her yerden kendini zahir ettiğini anlamak.

8-Sâlih amele ulaşmak.

Sâlih amel İslâm makamıdır.

İslâm makamına eren, İslâm şuuru üzere yaşar, işte bu şuur üzere yaşamaya da "Müslümanlık" denir.

Teslim kelimesi de, İslâm kelimesinden gelir.

Teslim; İslâm makamına ulaşmış, İslâm makamına ermiş, demektir.

Müslüman; ulaştığı İslâm makamının şuurunu yaşantısına geçirmiş olandır.

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرِينَ

*Fedhulû ebvâbe cehenneme hâlidîne fihâ fe
lebise mesvel mutekebbirîn*

Fe udhulu ebvabe	: Böylece, dâhil olmak, girin, kapılar, hakikatler,
Cehenneme	: Cehennem, yakıp yıkıcı haller,
Hâlidîn fihâ	: Ebedi, devamlı, orada, o halde,
Fe le bise	: Ne kötü,
Mesva	: Kalınan yer, sunma, yerleşme, o halde kalma,
El mutekebbîr	: Kibirlik, kibirli olan,

Meâli: "Bu hallerde olanlar cehaletin cehennemine dâhil olurlar, devamlı o hâlde kalırlar. Kibirliler için ne kötü bir hâldir."

Cehaletin, kibrin hallerinde olanlar, İslam makamına erişemezler.

Kibir, kendini büyük görmenin cehaletidir.

Cehennem ehli kibir içinde olanlardır.

Burada gecen cehennem kelimesini inceleyelim.

Cehennem kelimesi, kelime olarak: "Ceh جه" "Cehl جهل" "Cehûl جهول" "Câhim, جحيم" "Cehennem جهنم" aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kur'ân'ı dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki, cehennem kelime olarak "Cehl جهل" "Cehûl جهول" kelimesinden geliyor.

Cahil kelimesi aynı kökten geliyor olabilir.

Kişinin kendi cehaleti sonrası kendi düştüğü durum onun cehennemi olur.

Kibre düşmek cahilliktir.

Cahillik kişiyi kendi cehaletine sürükler.

Çünkü cahillik, ilimden uzak olmaktır, ilimden uzak olan kendi cahilliğiyle kendini yakar.

Kur'ân'ı dikkatlice incelediğimizde, cehennemin tabakaları şöyledir.

Cehennemin tabakaları; cehennem, sâir, sekar, cahim, hütame, leza, haviye, veyl.

İşte Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki cehennem; kişinin kendi cehaletiyle yaptığı zalimlikler sonrası düştüğü durumdur.

Cehennem kişinin yaptığı kötülüklerle kendini yakmasıdır.

Cehennemin olduğu yerde huzursuzluk, sıkıntı, bunalım, isyan, kavga, gibi kişiyi yakan haller vardır.

Cehennem halinde yaşayan kişiler; sözlerinden, yaşantılarından, davranışlarından kendilerini belli ederler.

Cehennem ehli, kendi yaptığı kötülüklerle kendini yakandır.

Cehennem ehli, etrafına ateş saçandır, zulüm saçandır.

Öfke, hiddet, kavga, dedikodu, fâsıklık, çalıp çırpma, kul hakkı yemek, gibi halleri olan kişi cehennem ehlidir.

Cehennem ehli etrafına huzursuzluk verir.

Cehennem ehli, kendi içindeki kibir ateşini, zalimlik ateşini etrafına saçan kişidir.

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ
أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ

*Ve kîle lillezînettekav mâzâ enzele rabbukum kâlû hayrâ
lillezîne ahsenû fî hâzihid dunyâ haseneh ve le dâru
âhireti hayr ve le nime dâru muttekîn*

Ve kile	: Denir, söylenir, bildirilir,
Li ellezine ettekav	: Fenalardan sakınan ortak koşmayan kimseler,
Mâzâ enzele rabb kum	: Denir, ne, sundu, indirdi, verdi, Rabbiniz,
Kâlû hayren	: Dediler, hayrlar, yararlı, değerler, nimetler, mal,
Li ellezine ahsen	: O kimseler, daha güzel,
Fî hazihi el dunya	: Vardır, dünyada, yaşamlarında,
Haseneten	: Yararlı, iyi, güzellikler,
Ve le dâru	: Barınak, yurt, konak,
El âhireti hayrun	: Sonunda, hayırlı olan, huzurlu,
Ve le nime dâru	: Elbette ne güzeldir, yurt, kaldıkları yer,
El muttekin	: Fenalardan sakınan ortak koşmayan,

Meâli: "Fenalardan sakınan ortak koşmayan kimselere; Rabbiniz hakkında sunulan şey nedir denildiğinde, nimetlerin hakikatleri dediler. Yaşamlarında yararlı, iyi davranışlarda olan kimseler için güzellikler vardır ve sonunda elbette varacakları yer

huzurdur. Elbette fenalardan sakınan ortak koşmayanların buldukları yer ne güzeldir.”

Allah hakikatine eren kimse, her varlıktan sunulan Allah'ın lütuflarına erecektir.

Her daim gönlü Allah'a rabıta içinde olan kimse, varlıktaki nice hakikatlere erişecektir.

Bu bölümde geçen “etteka” takva demektir.

Takva ehli, kendine benlik isnat etmeyendir.

Takva ehli, Allah'ın ulvîyetine teslimiyet içinde yaşayan kimsedir.

Takva ehli, iyi davranışlar içinde olan kimsedir.

O kimse egodan, kibirden uzak kimsedir.

O kimse içsel huzura erişmiş kimsedir.

İçsel huzura erişen, çevresine de huzur yansıtır.

Huzur;

Allah'a şahit olup, O'na teslim olmakla oluşur.

Nereden geldiğini nereye gittiğini bilmek, huzura eriştirir.

Aslının Allah olduğunu bilmekle oluşur.

İnsan makamına erenler huzura erişirler.

Huzur, kendi vücûduna dönüp, o vücûdun işleyişini anlamakta gizlidir.

O işleyişi sen mi yapıyorsun, ya kim yapıyor, bunu anlamakta gizlidir.

Vücûdunu ve cümle vücûdları tutan Zâtı ilâhiyi anlamakta gizlidir.

O Zâta teslim olmakta gizlidir.

Kısacası Allah hakikatine ermekte gizlidir.

Huzur;

Her varlığı tutanın Allah olduğunu bilip...

Her varlıktan kendini gösterenin O olduğunu bilip...

Her an O'nun huzurunda olduğunu bilmenin verdiği ilâhî hazdır.

Huzur, Hızır, Haz, Hazerat, Hazret, Hazır, aynı kökten gelen kelimeler.

Huzur; ilâhi huzurda durmaktır.

O huzurdan hiç ayrılmamaktır.

Kendinde O'nu görmektir.

O'nda kendini seyretmektir.

Baktığın her yerde O'nun vechinde sarhoş olmaktır.

İlâhî meyhanede hep sarhoş yaşamaktır.

Huzur; Halk'ta Hakk'ı seyretmenin zevkidir.

Huzur; Hazreti Muhammed'in makamıdır.

Huzur; aşkın, sevginin, duygusuna erişmektir.

جَنَاتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ

Cennâtu adnin yedhulûnehâ tecrî min tahtihel enhâru lehum fihâ mâ yeşâûn kezâlike yeczîllâhul muttekîn

Cennât adnin	: Huzur, adn, tecellileri idrak etmenin huzuru,
Yedhulûne hâ	: Dâhil olurlar, ona, oraya,
Terci min tahti-ha	: Akar, vardır, makamlarında, orada,
El enhâr	: Nehir, bir ilim, akış,
Fihâ ma yeşâûn	: Orada, onun içinde, şey, ne, değil, istek, dilek,
Kezâlike yeczî Allah	: İşte böyle, ceza, karşılık, Allah
El muttekîne	: Takva, fenalardan sakınma ortak koşmama

Meâli: "Tüm tecellilerin sahibine teslim olmanın huzuruna dâhil olurlar, orada makamlarında bir ilim üzeredirler, istedikleri şeyler oradadır. Fenalardan sakınan ortak koşmayanlara Allah'ın karşılıkları işte böyledir."

Bu bölümde geçen cennet ve adn kelimelerini inceleyelim. Cennet inancı her toplumda vardır.

Toplumda inanılan cennet beklentisi ile, hakikatte cennet nedir iyi düşünölmelidir.

Toplumda, cennette erkeklere; hûriler, dullar, bâkireler, memeleri yeni çıkmış sayısız kızlar verileceke diye inanılır.

Cennette şarap ırmakları, altın takılar, köşkler çeşitli süsler verilecek diye inanılır.

Cennette erkekler 33 yaşında olacak, istediği kadar kadınlı, istediği kadar cinsel ilişkiye girecek diye inanılır.

Cennette, yorulma, yaşlanma, dışkılama, uyuma olmayacak, sonsuza kadar yaşam olacak diye inanılır.

Bunlar sadece bir inançtır, kimsenin inancına yanlış ya da doğru deme hakkımız yoktur.

Hakikatte cennet nedir, Kur'ân'î mânâda cennet nedir?

Cennet kelime olarak bahçe anlamında kullanılır.

Buradaki bahçe denilmesinden maksat, huzur bulunan yer anlamındadır.

Arapça karşılığı "Cnn-Can'na" kelimesidir.

Ve bahçe anlamında kullanılır.

İbrânice "gena" kelimesinden gelir.

Kelime kökeni "Cnn-Can" kelimesinden gelir.

Cân, Cin, Cenin, Cinnet, Cennet, Cânî, Cânib, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Cân; hareketli, hareketliliği sağlayan, canlı olan, diri olan, yaşam, öz, varlığın özü, varlığı tutan, güç anlamına gelir.

Cin; cândan uzaklaşmak, bilinmeyen, tanımlanamayan, bilemeyen, yabancı, gizli demektir.

Cenin; cândan doğmak, bilinmeyen âlemden gelen bir can, saklanmış, görünmeyen canlı, candan gelen demektir.

Cinnet; bilinmeyen bir şeye kapılan, bir şeyin etkisinde kalkan, kendisine varlık nispet etmek, egoya düşmek, ben benim demek demektir.

Cennetten kovulmak ise, kendine varlık nispet etmenin cinnet halidir.

Cennet; cemâli ilâhiyeye erişmek, câna ulaşmak, cânı hissetmek, cânda huzura ulaşmak, cân şehrine teslim olmak, ilâhi huzura erişmek demektir.

Canîb; her yer, her yeri saran cân demektir.

Cânî; câna kıymak, aziz, cândan sevmek, câna feda olmak, kendindeki cân boyutunu görememek demektir.

Yakıcı çölde kalan kişi, bir vaha bulduğunda yani yeşilliği, suyu olan bir bahçe gibi yer bulduğunda, hemen oraya koşar gider.

İşte o bahçeye cennet denilmiştir.

Bahçenin huzur vermesine cennet denilmiştir.

“Nâim cennet” İbrânice “hoş bahçe” demektir

Cennet; kişinin huzur bulduğu, mutlu olduğu, ilâhi aşka ulaştığı yer anlamındadır.

Kur’ân’da geçen cennet mertebelerini incelersek

Me’vâ, Adn, Firdevs, Nâim, Daru’l-Huld, Dâru’s selâm, Dârul mukâme, Rıdvan ve İliyyûn’dur.

Cennet makamı, Allah’ın cemâl makamıdır.

Her yerde Allah’ın cemâlini gören, cennetin makamına erişmiştir.

Bu bölümde geçen adn cennetini inceleyelim.

Adn cenneti takva ehlinin erişeceği makamdır.

Adn; tüm tecellileri idrak etmenin huzuru, vatan tutmak, mûkim olma, işaretlere ulaşmak, rûh makamı, Âdem makamı, ikametgâh anlamlarına gelir.

İnsanın makamı, Allah’a ait olan rûh mertebesidir.

İnsan Allah’ın rûhundan üflemesiyle açığa çıkmıştır.

Adn sözlükte; cevher, öz, aslı, merkez, orta, devamlı kalınan yer anlamındadır.

Tevrat’ta şöyle geçer.

Hazreti Âdem’in yaratıldıktan sonra içine konulduğu bahçeden Aden (İbrânice Eden) cenneti-bahçesidir. (Tekvîn, 2/8, 15)

Aden’in “Allah’ın bahçesi-cenneti” olduğu, burada dört kola ayrılan bir nehrin aktığı, görünümü güzel çam ve çınar ağaçlarının, meyvesi tatlı bitkilerin bulunduğu anlatılır. (Tekvîn, 2/9, 10, 13/10; Hezekiel, 31/8)

Aden-Adn cenneti, Âdem makamı olan rûh makamıdır.

Orda dört kola ayrılan nehir, Allah'a ait olan "Zikir-Fiil-Sıfat-Zât" makamlarıdır.

Adn cennetine erenler, her varlıktan bir ırmak gibi akan, Allah'ın zikrine, fiiline, sıfatına, zâtına seyr halindedirler.

Her kim bu makamları gördü, rûh mertebesine erdi, o kimse, Adn-Aden cennetine dâhil oldu.

Kişi kendi vücûd varlığında, kendi vücûdunun varoluşuna şahit olur, kendi vücûdunun ve varlığın vücûdunu tutanın Allah olduğunu anlarsa, bu anlayıştan doğan huzura "Adn cenneti" denir.

Allah kuluna şah damarından yakındır.

Bu ne demek iyi anlaşılmalıdır.

Allah her kulun vücûdunu zâtıyla tutar ve o vücûdu mekân edinir.

Allah'ın mekânı, cümle vücûdlardır, cümle kâinattır.

Allah, cümle varlığı tecellileriyle mukîm edinir.

Mukîm, ikâme edinmek demektir.

Allah'ın ikâmetgâhı varlığın özüdür.

Allah, her varlığı sımsıkı tutandır.

İşte Adn cenneti; varlığı tutanın Allah olduğunun idraki ve varlıktaki işaretleriyle Allah'a şahit olmanın huzurudur.

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ
ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

***Ellezîne teteveffâhumul melâiketü tayyibîne yekûlûne
selâmun aleykumudhulûl cennete bimâ kuntum tamelûn***

Ellezine teteveffâ hum	: Çıkarıp almak, vefa, vefat, sevgiyle teslim olanlar,
El melâiketü	: Her varlıktaki güç, kuvveler, meleke,
Tayyibîne	: Temiz, tertemiz, hoş, iyi,
Yekûlûne	: Derler, denir,
Selâmun aleykum	: Selamet, barış ve huzur, sizin üzerinizdir, sizinle,
Udhulû el cennet	: Girin, dâhil olun, cennet, huzur, zevk,
Bi mâ kuntum tamelûne	: Şeyler, dolayısıyla, siz oldunuz, yapıyorsunuz,

Meâli: "O kimseler; her varlıktaki gücü tertemiz anladılar, onlar sevgiyle teslim oldular. Onlara: Barış ve huzur sizinledir, yaptığınız şeylerden dolayı huzura dâhil olun, denir."

Adn cennetine erenler, yâni her varlığın Allah'ın özünden nasıl süzülüp geldiğine şahit olanlar, vefâ içinde olurlar.

Onların vefâsı teslimiyet ve tevekküldür.

Onlar "Selâmun aleykum" makamına erişmişlerdir.

Selam, İslam kelimesinden gelir.

Selam, selamete çıkmak demektir.

Selamete çıkmak, huzura ulaşmak, gönlü hoş olmak, huşu bulmak anlamlarına gelir.

Slam, İslâm, Seleme; selamete ermiş, huzura ulaşmış, sulha ulaşmış demektir.

Yûnus Sûresi 25: “Ve Allâh yed’û ilâ dâris selâm.”

Meâli: “Allah selam yurduna davet eder.”

Selam yurdu, İslam makamıdır, kişinin gönül makamıdır.

İslâm’a ermiş, yaşantısına bunu geçirmiş yâni Müslüman olmuş kişinin gönlü hep, Allah sevgisiyle, Allah rahmetiyle doludur.

İslâm; gönlünü Allah’a rabita etmiş kişidir.

Gönlünde Allah şuurunu olanın; öfkesi, hiddeti, kavgası, kini, nefreti, zarar vermesi olabilir mi?

Elbette olamaz.

“Selâmun aleykum” makamına erenler, çevresine huzur veren, güvenilir kimselerdir.

Çevremizde “Selamun aleykum” diyenlere, “Aleyküm selam” diye karşılık verilir.

Bu ne demektir?

Selâmun Aleykum; selamet, huzur, güvenlik, sizinle olsun demektir.

Ve Aleyküm Selâm; selamet, huzur, güvenlik, sizinle de olsun demektir.

İşte “selâmun aleykumudhulûl cennet” âyetinde belirtildiği gibi, selamun aleykum makamına erenler cennete yâni huzura dâhil olanlardır.

Selam, selamet, barış demektir.

Barış, savaşın sona ermesi sonucu oluşur.

İnsan kendinde olan; kibir, benlik, gurur, fitnelik, hasetlik, zulüm etme gibi duygularla savaşmadan ve o duyguları yenmeden, selamete eremez.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ
 رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ
 وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

***Hel yanzurûne illâ en tetiyehumul melâiketü ev yetiye
 emru rabbik kezâlike fe aallezîne min kablihim ve mâ
 zâlemehumullâhu ve lâkin kânû enfusehum yazlimûn***

Hel yanzurûne	: Bakıp ta göremezler mi?
İlla en tetiyehum	: Ancak, sadece gelmesi, verilmesi, olması, onlar,
El melâiket	: Meleke, güç, her varlıktaki güç, kuvve,
Ev yetiye emr	: Veya, gelir, verilme, işleyiş, emr, hüküm,
Rabbi ke	: Rabbin, bedenin Zâtı,
Kezâlike feale ellezine	: İşte böyle, yaptı, yapan, o kimseler, onlar
Min kablihim	: Onlardan öncekilerde,
Ve ma zâleme hum Allah	: Allah onlara zulmetmez,
Ve lâkin kânû enfus hum	: Lâkin, onların kendileri, nefslerine,
Yazlimûn	: Zulmediyorlar, zulmettiler,

Meâli: “Sadece kendilerinin güç sahibi olduğunu sananlar ya da Rabbinin işleyişini kendilerine nisbet edenler, bakıp ta görmezler mi? Onlardan önceki kimseler de işte böyle yapmışlardı. Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmettiler.”

Benlik içinde kalanlar, “ben benim sen sensin” kibriyle yaşıyanlar, öncelikle kendilerine zulüm edenlerdir.

Kendini güç, kuvvet sahibi görmek, kendindeki gücün sahibini görememek, gaflet içinde yaşamaktır.

Allah'ın kudret sıfatını anlamak, her varlığa gücüyle kudretle sahip olanın Allah olduğunu anlamaktır.

Her varlıktaki meleke boyutu, Allah'ın kudret esması boyutudur.

Kudret kelimesi, "kadr" kelime kökünden gelir.

Kader kelimesi de oradan gelir.

Kader kelimesi, Kur'ân'da 125 yerde geçer.

Kadr "kadere", "yakdiru" fiilinin masdarı olarak, güç yetirmek demektir.

Bir hükmü tatbik etmek, gerçekleştirmek, yerine getirmek, şeref, şan, azamet, takdir, güç, tazyik, baskı anlamlarına gelir

Her insan varlıktaki işleyişi, gücü, kudreti düşünmelidir.

İnsan kendi vücûdunun nasıl bir işleyiş içinde olduğunu çok iyi tefekkür etmelidir.

Kendi vücûdunu saran ilâhi gücü çok iyi anlamalıdır.

Ve kendine varlık nispet etmemelidir.

Kişi kendi bedeninde fiil'inin sahibi değildir.

Yâni kişi kendi bedeninin işleyişinde, asla ve asla muktedir olan değildir.

Çünkü kişi, vücûdunda olan atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi yapan, asla kendisi değildir.

Bu işleyişi yapan fâil'dir.

Fâil'in vücûdun işleyişi boyutundaki durumu fiil'dir.

Fâil'in fiil boyutundaki adı fiil'dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil'dir.

İşte bu kâinat bir fâil'in fiil'idir.

Fâil kendi aslîyetini fiil'ile ispat eder.

Fiil, fâil'in kendini, fiil'ile ispat etmesidir.

Fiil'i yapan kimdir? Fâil'dir.

Ortada bir fiil varsa, bu fâil'in kendini açığa çıkarmasıdır, kendini fiil'ile ispat etmesidir.

Her varlıkta inkâr edilemeyecek olan bir fiil yâni bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi yapan, hiçbir varlığın kendisi değildir.

Bu işleyişi, her varlığın kendi enfûsî boyutunda yapan fâil'in kendisidir.

İşte insan bu hakikati anlamalıdır.

Ve kendine benlik isnat etmemelidir.

Allah'ı anlayamayan her insan kendine zalimlik eder.

Allah'a şahit olup O'na teslimiyet içinde olan kimse ise İslâm makamına erer.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَّا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ

***Fe esâbehum seyyiâtu mâ amelû ve
hâka bihim mâ kânû bihi yestehziûn***

Fe esâbe hum	: Böylece, isabet, ulaştı, değdi,
Seyyiâtu	: Kötülükler, fenalar,
Mâ amelû	: Yaptıkları, amel ettikleri şeyler,
Ve hâka bi him	: Kuşattı, sardı,
Mâ kânû bihi yestehziûn	: Şey, değil, ne, oldu, onunla, alay etme, önemsememe,

Meâli: "Böylece yaptıkları şeylerin fenalıkları onlara isabet etti ve alay ettikleri şeyler onları kuşatıverdi."

Kötülükler içinde olan kimse, Allah'a teslimiyet içinde olmayan kimsedir.

Kötülük yapan kendine yapar.

Bu bölümde geçen seyyiât, kötülük demektir.

Kötülük ise;

Zerre kadar da olsa birine zarar vermektir.

Dedikodu yapıp çekiştirmektir.

Gıybet, fitne içinde olmaktır.

Kötü düşünmek, olumsuz düşünmektir.

Yalan söylemektir.

İnsanlara kötü mahlas takmaktır.

İnsanların eksliğini aramaktır.

İnsanları kendi çıkarı için kullanmaktır.

Kendi çıkarı için tebessüm etmek bile kötülüktür.
Zem, haset, fesat, durur, kibir gibi hallerde olmaktır.
İnsanları inançlarına göre ayrımcılık içinde olmaktır.
İnsanların inançlarını küçük görmek, kendi inancını yüce görmektir.

Yaratılmış bir varlığı kerih görmektir.

İnsanların mallarına, ırzlarına göz dikmektir.

Makam, saltanat peşinde olup birlerinin hakkını yemektir.

Çalmak, çırpamak, kendine ait olmayana gasp etmektir.

Birilerine kendi çıkarı için, onları kullanmak için yaklaşımdır.

Emanete ihanet etmektir.

Kısacası her türlü zarar içinde olmak kötülüktür.

Kötülük yapanlar mutlaka ve mutlaka karşılıklarını bulurlar.

Kötülük yapan insanlar asla huzurlu olamazlar, yaptıklarında başlarını yastıklarına huzur içinde koyamazlar.

İşte onlar; gerçek huzur üzere değildirler, panik içinde, stresli, sıkıntılı, mutsuzdurlar.

İşte hep bunlar kendi yaptıklarından dolayı, kendilerini cezalandırmalarıdır.

Fussilet Sûresi 46: “Kim iyilik yaparsa kendi yararınadır ve kim kötülük yaparsa kendi zararınadır. Rabbin kulları için kötülük veren değildir.”

Nisâ Sûresi 128: “Kim kötülük yaparsa onun karşılığını bulur.”

Birine kötülük yapan, muhakkak ki kendine zulmetmiştir.

O kişi kendi içine ektiği zalimlik tohumu gün gelir; stres, bunalım, panik, kavgacı, uykusuzluk, huzursuzluk gibi hallerle açığa çıkar.

İşte insan, aklını ve gönlünü kötülüğe yol açan duygu ve düşüncelerden kurtarmalıdır.

Aklı ve gönlü kötülüğe yol açan duygu ve düşüncelerle sarılı olanlar, muhakkak ki zalimliğe kapı açacaklardır.

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ
 دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ
 دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ
 عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

*Ve kâlellezîne eşrekû lev şâallâhu mâ abednâ min
 dûnihî min şey'in nahnu ve lâ âbâunâ ve lâ harremnâ
 min dûnihi min şey kezâlike fe allellezîne min kablihîm
 fe hel aler rusulî illel belâgul mubîn*

Ve kale ellezine eşreku	: Dediler, ortak koşan kimseler,
Lev şâe Allah	: Eğer Allah dileseydi, isteseydi,
Mâ abd na	: Biz kul olmadık,
Min dunihi min şey nahnu	: Ondan başka, şeylere, biz
Ve lâ âbâu nâ	: Yok, değil, atalarımız, babalarımız,
Ve lâ harremnâ	: Yok, haram, kötülük, yasak, kutsal, biz
Min dûni-hi min şey	: Ondan başka, bir şey
Kezâlike feale ellezine	: İşte böyle, yaptı, yapan, o kimseler, onlar
Min kabli-him	: Onlardan önce
Fe hel ala el resûli	: Artık, var mı, değil dir, resûllerin görevi,
illel belâgul mubînu	: Apaçık tebliğden başka,

Meâli: "Ortak koşan kimseler dediler ki: Eğer Allah isteseydi biz ondan başka şeylere kul olmazdık ve atalarımızda olmazdı"

ve biz kötülüklerde olmazdık. İşte onlardan öncekilerde böyle dediler. Resûllerin görevi, hakikatleri apaçık tebliğ etmekten başka bir şey değildir.”

Kötülüklerini terk etmeyen insan, hakikate erişemeyecektir.

Kötülüğü Allah’a nispet eden kimse, Allah’a iftira atacaktır, çevresine zalimlik duyguları ekecektir.

Hakikatlere ancak tertemiz olanlar erişecektir.

İşte her şey, aklımızı ve gönlümüzü temizlemekle başlar.

Bâtıl bilgilerden temizlenmek, zalimlik duygularını terk etmek, beynin zekâtıdır.

Zekât, tezkiye; temizlenmek demektir.

Temizlenmek; akıldaki kibre götüren, zulme götüren, her bilgiyi, duyguyu, düşünceyi temizlemek demektir.

Aklımızdaki bâtil alanı, kibre götüren alanı temizleyemezsek, müşrik durumuna düşeriz.

Müşriklik, hem Allah var hem ben varım gafletidir.

Lokmân Sûresi 13: “Ve iz kâle lukmânu libnihî ve huve yai-zuhu yâ buneyye lâ tuşrik billâh inneş şirke le zulmun azîm.”

Meâli: “Lokmân oğluna öğüt verip, şöyle demişti: Ey oğlum, Allah’ın yanında kendine varlık isnat edip şirk koşma. Doğrusu şirk koşmak elbette kendine yaptığın büyük bir zulümdür.”

Mekkeli müşrikler de Allah’a inanırlar ve ibadetlerini yaparlardı.

Allah’ı layıkıyla anlayamamak, bizleri müşrik durumuna düşürecektir.

Mekkeli müşrikler, kötülüğü verenin Allah olduğuna inanıyorlardı.

Ve âyette belirtildiği gibi; “Eğer Allah isteseydi biz ondan başka şeylere kul olmazdık ve atalarımızda olmazdı ve biz kötülüklerde olmazdık” böyle söylüyorlardı.

Kur’ân’ı incelediğimiz zaman görüyoruz ki Allah kötülük veren değildir.

Mekkeli müşrikler; kötülüğü veren Allah’tır diye inanırlardı.

Bu inanca karşı, onlara şöyle bildirilmiştir.

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

İşte Kur'ân'da bildirildiği gibi, kişi kötülüğün nereden geldiğini çok iyi bilmelidir.

Yoksa kötülük Allah'tandır diyerek, Allah'a iftira atmış oluruz ve kötülüğe kapı açmış oluruz.

Saffat Sûresinde kötülüğün geldiği yer açıklanır.

Saffat Sûresi 64.....68:

64- Muhakkak ki o fena hallerin geldiği yerin kaynağı, benlik içinde olup kendine varlık isnat etmenin cehaletidir.

65- Şeytani hallerin başlangıcının çıktığı yer orasıdır.

66- İşte zalimler o hallerden beslenirler. Artık içlerini hep o hallerle doldururlar.

67- Sonra da muhakkak ki, öfke kızgınlık gibi karışık haller onların halleridir.

68- Sonra doğrusu onlar, elbette benlik içinde olup, kendine varlık isnat etmenin cehaletinde döner dururlar.

İşte kötülüğün geldiği yer, benlik içinde olmak kibre düşmektir.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا
 الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ
 الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
 عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

*Ve le kad beasnâ fi kulli ummetin resûlen enibudûllâhe
 vectenibût tâgût fe minhum men hedallâhu ve
 minhum men hakkat aleyhid dalâleh fe sîrû fîl ardî
 fanzurû keyfe kâne âkîbetul mukezzibîn*

Ve lekad	: Andolsun, doğrusu, gerçek olan şu ki,
Beas nâ	: Var ettik, açığa çıkma, diriltme, biz,
Fi kulli ummetin	: Bütün ümmetlerin içinde,
Resûl	: Resûl, hakikatleri gösteren,
En abd Allah	: Kul, Allah,
Ve ictenibu	: İçtinap edin, sakının, çekinin,
El tâgût	: Put edinilen, batıl olan şeyler,
Fe min-hum men	: Artık onlardan, kim,
Heda Allah	: Yol bulma, kılavuz, rehber, Allah,
Ve min hum men hakkat	: Onlardan, kim, gerçek, hak, hakikat, doğru,
Aleyhi ed dalâletu	: Onlara, kendilerinde, sapma, dalalet, cehalete sapmak,
Fe sîrû fi el ardî	: Böylece dolaşın, gezin, yeryüzünde,
Fe unzuru keyfe kâne	: Sonrada, böylece bakın görün, nasıl, oldu,
Âkîbet el mukezzibîne	: Sonları, sonuçları, yalanlarda kalanlar,

Meâli: "Gerçek olan şu ki; her ümmetin içinden hakikatleri gösteren, bizi anlatanlar açığa çıktı. Allah'a kul olsunlar ve batıl olan şeylerden sakınsınlar diye, onlara hakikatleri anlattı. Sonra da onlardan kimi Allah'ı rehber edindi ve onlardan kimi de hakikatleri bırakıp cehalete saptı. İşte yeryüzünde gezin dolaşın, sonra da bakın görün yalanlarda kalanların akıbetleri nasıl oldu."

Hazreti Muhammed, yaşadığı topluma hakikatleri açıklamaya gayret gösterdi.

İnsanlara; "Allah'ı layıkıyla anlayın, kulluk makamını anlayın, kendinize ilâhlar edinmeyin" dedi.

"Bâtıl olan şeylerin ne olduğunu bilin, bâtıldan uzak durun" dedi.

İnsan çok iyi anlamalıdır; bâtıl olan şey nedir?

Allah'a ortak koşmak nedir?

Kur'ân'ı dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki, Hazreti Muhammed öncesi Arap toplumunda, Allah inancı ve ibadetler kavramı, bugün ki İslam toplumundaki ile hemen hemen aynıdır.

Kur'ân'ı incelediğimizde Mekkeli müşriklerin;

Allah'a, Zuhruf Sûresi 9, Ankebût Sûresi 63

Kitâba, Nisâ Sûresi 153

Meleklerle, Furkân Sûresi 7

Resûl'lere, Furkân Sûresi 7

Âhirete, Furkân Sûresi 8

Kadere, En'âm Sûresi 148, inandıklarını görüyoruz

İncelediğimizde görüyoruz ki, Hazreti Muhammed öncesi ibadetler vardı.

" Çünkü namaz Mekkelilerin bildiği bir şeydi " (Ebu Muslim).

Ebu Cehil de, Ebuzer Gifari de cahiliye döneminde namaz kılmaktaydılar.

Hazreti Muhammed'in çağrısı neydi ki birini can düşmanı diğerini can dostu yaptı? (Ebu Müslim)

Sadece namaz değil hac, oruç, abdest, gusl, cenaze namazı, cuma toplantısı (yevmul arube, arabların günü) kırkta bir zekat, kısas, el kesme, sopa vurma, bir Allah'a inanma, Adem'i, Nuh'u, Hud'u, İbrahim'i, İsmail'i, Hacer'i saygıyla anma, örtünme, sakal, cübbe, sarık vs. bugün İslam'da ne kadar ritüel (nusuk), ahkam, şekil, şemal ve itikat varsa hepsine sahipti cahiliye Arapları. (İbn-i Habîb" in "Muhabber kitabından)

Putperestlerde günde 5 vakit namaz kılarlardı.

Şaharit namazı: Sabah Namazı.

Musaf Namazı: Öğle Namazı.

Minha Namazı: İkinci Namazı.

Neilat Şerarim Namazı: Akşam üstü namazı.

Maarib Namazı: Akşam Namazı.

Anlıyoruz ki bugün ki iman ve ibadet mevzuları hemen hemen aynıysa Mekkeli müşriklerde vardır.

Peki, Mekkeli müşrikler neden Hazreti Muhammed'e karşı çıktılar?

Söylemler aynıydı, ama anlayışlar aynı değildi.

Bir bilgiyi taşımak başka bir şey, bilginin mânâsına erişmek başka bir şey!

Dini alanı kendi çıkarına dayalı yorumlamak başka bir şey!

Allah'a dayalı yorumlamak başka bir şey!

Hazreti Muhammed'a karşı çıkanlar, dini alanı kendi çıkarları ve kendi üstünlükleri için anlatılırlardı.

Onun için Hazreti Muhammed'in dini alan yorumları onların hoşuna gitmedi.

Hazreti Muhammed'in anlattıkları gönüllerine uyanlar, hakikate tâbi oldular.

Kendini yüce görenler, yargılama içinde olanlar ise hakikati kabul etmediler.

إِنْ تَحْرِصْ عَلَىٰ هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ
وَمَا لَهُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ

***İn tahris alâ hudâhum fe innallâhe lâ yehdî
men yudillu ve mâ lehum min nâsirîn***

İn tahris	: Sen çok istersin, ihtirasla istemek,
Alâ hudâ hum	: Hakk'a yol bulsunlar, doğru yol, onlar,
Fe inne Allah	: Fakat, elbette, muhakkak, Allah,
Lâ yehdî	: Yok, yol bulamazlar, hakikatlere ulaşamazlar,
Men yudillu	: Kim, kimse, hakikatleri bırakıp yalanlara sapan,
Ve mâ lehum	: Yoktur, değil, ne, onlar için,
Min nâsirîn	: Bir yardımcı, yardım eden,

Meâli: "Sen onların doğru yola ulaşmalarını çok istersin. Fakat kim hakikatleri bırakır yalanlara sarsarsa, elbette onlar Allah'a yol bulamazlar ve onlar bir yardımcı da bulamazlar."

Hazreti Muhammed, insanlar Tevhîd hakikatini anlasınlar diye büyük mücadele verdi.

Kendilerini başkalarından yüce görenler, seçilmiş görenler, birlik hakikatini kabul etmediler.

Her varlıkta tecelli eden Allah hakikatine şahit olamadılar.

Atalardan gelen inancın içinde olup, Allah'a şahit olamayanlar her zaman kendi inancını diğer inançlardan üstün tutmuşlardır.

Oysa Allah, her varlıkta her an tecelli etmektedir.

Bu bölümde geçen hidâyet ve dalâlet konusu çok iyi bilinmelidir.

Hidâyet, hûdâ kelimesinden gelir.

Hûdâ; yol gösteren, hakikatlere ulaşmanın yolunu bildiren demektir.

Hidâyet; hakikatlerle buluşup Hakk'a ermek demektir, hak ile bâtilı ayırt eden demektir, kendini bilme yolunda, kendi aslının hakikatini anlayan demektir.

Hû; O, Allah, her şeyin sahibi, tüm kâinattaki tek kudret demektir.

Dalalet ise, hidâyetten sapmaktır.

Yâni Allah'ı bırakıp kendi egosuyla hareket etmek demektir.

Hidâyet eren kimse; Hakk'la Hakk olan, Hakk'a eren, Hakk zevkine eren, bekâbillah bulan, mü'min olan, kâlbi mutmain olan kimsedir.

Hidâyet bulmak, varlıktaki ilimle Hakk'a ermektir, Allah'tan emin olmaktır.

Her varlık, dosdoğru Hakk'a giden bir yoldur.

Her varlık, âyetullah şehridir, yâni Allah'ın âyetler şehridir.

İnsanın vücûdu da, Allah'ın âyetler şehridir.

İnsan kendi vücûdunun işaretleriyle yol bulduğunda, Allah hakikatine erecektir.

Dalalette kalan kimse ise, kendini ilâh edinmiştir.

Malı mülkü, makamı, saltanatı, parayı, şöhreti ilâh edinmiştir.

Varlığın sûretinde kalmıştır.

Özünü görememiştir.

Âyette belirtildiği gibi; "fakat kim hakikatleri bırakır yalanlara sapsa, elbette onlar Allah'a yol bulamazlar" yalanlarla hareket edenler, varlığın özüne yönünü döndürmeyenler Allah'a yol bulamayacaklardır.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ
بَلَىٰ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

***Ve aksemû billâhi cehde eymânihim lâ yebasullâhu
men yemût belâ vaden aleyhi hakkan ve
lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn***

Ve aksemû bi Allah	: Yemin etmek, kasem, ahd, Allah'a
Cehde	: Güçlü, kuvvetli, azimli,
Eymâni-him	: Yemin, inanmak, inanç, sağ taraf, onlar,
Lâ yebeas Allah	: Yok, dirilme, var olma, açığa çıkmak, Allah,
Men yemût	: Kim, kimse, ölü, idraksizlik içinde kalan kimse,
Belâ vaden	: Bilakis, fakat, vaad, söz, yerine getirme, tecelli,
Aleyhi hakk	: Onlara, üzerlerinde, kendilerinde, hak, doğru,
Ve lâkin eksere en nasi	: Lâkin, fakat, zaten, insanların çoğu,
Lâ yâlemune	: Yok, bilme, ilmiyle var edeni bilemiyorlar,

Meâli: "Onlar imanlarında güçlü durmak için Allah'a yemin ederler. Fakat onlar kendilerinde olan tecelliler hakkında, hakikatler hakkında, idraksizlik içinde olan kimselerden oldular, her şeyin Allah'tan açığa çıktığını anlayamadılar. Zaten insanların çoğu bilemiyorlar."

Her varlık Allah'ın rahîmîyetinden yâni özünden çıkıp gelmiştir.

Her varlıkta her an tecelli eden Allah'tır.
Allah'ın varlıktaki; fiil, sıfat, zât tecellileri iyi idrak edilmelidir.
Nasıl ki bir ağacın her şeyi bir tohumdan süzülüp gelmiştir,
bu âlem de Allah'ın özünden süzülüp gelmiştir.
Rahîm boyutu, tüm varlığın geldiği kaynaktır.
Tüm varlık, rahîmiyet boyutundan açığa çıkar.
Yâni bir ağacın tohumu gibidir.
Allah'ın rahîmiyet boyutu, rûh, nûr boyutudur.
Rahîm esmâsı, varlığın var olmadan önceki, "Levh-i Mahfûz"
boyutunun yazılımın olduğu boyuttur.
Nasıl ki anne rahminde çocuk şekillenir ve bedenleşir.
Görünen görünmeyen tüm varlıkta, rahîm boyutunda şe-
killenir ve bedenleşir.
Rahîm sırrı; Özdür, kaynaktır, asıldır, rûh boyutudur, Hakk
boyutudur.
Rahîm, nûrdan akıp gelen rûhun boyutudur.
Bir tohumun özünde ağacın saklı olduğu gibi, bu âlemde
Rahîm boyutunda saklıdır.
Rûhumdan üfledim sırrı, râhim sırrıdır.
Rahîmden olan üfleniş, âlemin zâhire çıkışıdır.
Her insan nasıl ki annenin rahminden gelmiştir, bu âlem de,
rahîm boyutundan süzülüp gelmiştir, bu geliş anbean olmaktadır.
Âyette belirtildiği gibi; "her şeyin Allah'tan açığa çıktığını
anlayamadılar. Zaten insanların çoğu bilemiyorlar" eğer rahî-
miyetten açığa çıkışı anlayamazsak, varlığın varoluşunu ve var
edeni anlayamayız.

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلَفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ
الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ

***Li yubeyyine lehumullezî yahtelifûne fihi ve
li yâlemellezîne keferû ennehum kânû kâzibîn***

Li yubeyyine lehum	: Açıklaması, bildirmesi için, onlara,
Ellezî yahtelifûne fihi	: Onlar ihtilafa düşerler, ayrılık, anlaşmazlık, o konuda,
Ve li yâleme	: Bilmesi için,
Ellezine kefer	: Hakikatleri görmemezlikten gelip örten kimseler,
Enne hum kânû kâzibîne	: Şüphesiz, onlar, oldu, yalancılar, yalanlarda kalan,

Meâli: "İkilikte kalan kimselere ve hakikatleri görmemezlikten gelip örten kimselere; hakikatleri bilmeleri için, onlara apaçık hakikatler açıklanmıştı. Şüphesiz onlar yalanlayanlardan oldular."

İkilikte kalmak, Tevhîd şuuruna erişememektir.

Senlik benlik kavgasında olanlar, biz hakikatine eremeyenler ikilikte kalmışlardır.

Allah var ben de varım duygusuyla yaşayanlar, ikilikte kalandır.

Kendi çıkarı için ilâhlar edinenler ikilikte kalmışlardır.

Hakikat Allah'ın birliğidir.

Hakikat, tüm âlemi bir ağaç mesabesinde görebilmektir.

Yâni yaprakları, dalları, çiçekleri, meyveleri bir ağacın birliği içinde görebilmek gibi, bu âlemi de bir birlik içinde görebilmektir.

Allah birliğini her varlıktaki tecellileri ile gösterir.

Vâhid; bir olan, ikincisi olmayan, tek olan, her şeyde tekliğini gösteren demektir.

Bakara Sûresi 163: “Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe illâ huver rahmânûr rahîm.”

Meâli: “Sizi var eden, tek var edicidir, O’ndan başka var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm varlığı rahmetiyle sarandır.”

Allah her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah fiiliyle tektir, ondan başka işleyen yoktur.

Allah sıfatlarıyla tektir, ondan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah zâtıyla tektir, ondan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah’tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah’tır.

Her varlıkta Allah’ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

Ondan başka hayat sahibi yoktur.

Allah tüm âlemleri ehâdiyetiyle ihâta eder.

İhlâs Sûresi 1: “Kul huvallâhu ehad.”

Meâli: “Anlat: Allah’ın tekliğini.”

Allah’ın ehâd esmâsından, vâhid esmâsı tecelli eder.

Kâinat; Bir’den çıkan birlerden oluşmuştur.

Kâinat birdir, her varlık o birliği gösterir.

İşte her Kâmil insan, topluma Allah’ın birliğini açıklamaya çalışmıştır.

İkiliği terk etmeden birlik makamına erişilmez.

Allah’ta fâni olmak, kendi varlığından geçmek, hem Allah var hem ben varım gafletinden kurtulmaktır.

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

*İnnemâ kavlunâ li şey'in izâ erednâhu
en nekûle lehu kun fe yekûn*

İnnemâ kavlu nâ	: Ancak, söz, yerine getirme, ilham, tecelli, biz,
Li şeyin	: Bir şey için, eşya, bir varlık,
İzâ erednâ hu	: Olduğunda, irade, o,
En nekûle lehu kun	: Deriz, bizim dememiz, ona, ol,
Fe yekûn	: Böylece olur,

Meâli: "Bir varlığın var olması için irade ettiğimiz zaman, ona ol deriz, böylece olur."

Burada geçen "erednâ" kelimesi irade kelimesinden gelir.

Allah'ın sıfatlarından olan irade sıfatını iyi tefekkür etmeliyiz.

Her bir yaratılış ol iradesi ile başlar.

Bir tohumdan ağacın açığa çıkışı, Allah'ın ol iradesiyle başlar.

Yâni ağaca "ol, oluş, şekillen, açığa çık" üflenışı, ağacın oluşmasının başlangıcıdır.

İrade Arapça "rwd" kökünden gelir.

İrâdat- إرادة; istek, istenç, yaratmadaki istek, yapabilme gücü, av peşinde dolaşma, arama, murâd etmek, salıvermek anlamlarına gelir.

Allah'ın iradesinin tecellisi "Ol" emridir.

Bir şeyin yaratılışı "Ol" emriyle başlar.

Ol emri, açığa çıkışın ilk titreşimidir.

İşte bu emrin içindeki istek "İrade" dir.

Ve bu Allah'a aittir.

Kul zerre kadar bir şey yaratamaz, yaratmada irade sahibi olamaz.

Bir tohum düşünelim, tohumun içindeki ağaç olma isteği Allah'a aittir.

Tohumun içinde "Ol" emri tecelli ettiği zaman, tohumun içinde bir hareketlenme ve toprağa bir filiz verme süreciyle başlayan ağaçlanma, meyve verme sürecine kadar, devam eder gider.

İşte bu varoluş Allah'a ait olan iradenin tezahürüdür.

Âyette "ona ol deriz, böylece olur" belirtildiği gibi, varoluşun niteliklerinden biri irade sıfatıdır.

Allah'ın varlığı yaratmadaki sıfatları vardır.

Allah, varlığı kendine ait olan sıfatlarla yaratır.

Allah'a ait sıfatlardan biri "İrade" dir.

Allah'a ait sıfatlar; "Hayat, ilim, İrade, Kudret, Semî, Bâsar, Kelâm, Tekvin" dir.

Varoluş bu sıfatlarla ilgilidir.

Ve bu sıfatların sahibi Allah'tır.

Ve tüm bu kâinat bu sıfatlarla yaratılmıştır.

Toplumda söylenen külli irade, cüzi irade konusu çok iyi anlaşılmalıdır.

Kül bütün demektir.

Cüz parça demektir.

Yâni kül; bütün ve bütüne ait sistemi içinde barındıran anlamındadır.

Cüz; parçaya ait, küle ait sistemin içindeki sistem demektir.

Bu Kâinat külse, her varlık cüzdür.

İnsan bedeni külse, her hücre cüzdür.

Her hücre külse, her hücrenin içinde ki hücrecikler de cüzdür.

İşte ama cüzde olsun ama küldü varoluş iradesi Allah'a aittir.

Yâni parçayı da, bütünü de yaratmadaki istek Allah'a aittir.

Bizler zerre kadar bir Şey yaratamadığımız için bizim irademiz olmaz.

Bizim tercihlerimiz, kararlarımız, amellerimiz olur.

Allah'ı layıkıyla anlayan kişinin, tercihleri rahmet üzeredir.

Amelleri, Sâlih amel üzeredir, yâni iyi çalışmalar üzeredir.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي
الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَآجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

***Vellezîne hâcerû fillâhi min badi mâ zulimû li
nubevvi ennehum fid dünyâ haseneh ve le ecrul âhireti
ekber lev kânû yâlemûn***

Ve ellezine hâcerû	: Hicret edenler, arayış, bir yerden bir yere gitmek,
Fi Allah	: Allah için, Allah'ı anlamak için,
Min badi mâ zulimû	: Sonra, şey, ne, değil, zalimlik, zulüm,
Li nubevvienne-hum	: Biz, yerleştirme, ulaşmak, hazırlamak, onlar,
Fi el dünya haseneten	: Dünyada, güzellik, iyilik, hayırlı işler, iyi ameller,
Ve le ecrul ahireti	: Elbette, ecir, karşılık, ahiret, sonunda,
Ekber	: Yüce olan, büyük,
Lev kanu yâlemun	: Eğer, keşke, oldu, biliyorlar,

Meâli: "Zalimliklerini bıraktıktan sonra, Allah'ı anlamak için bir arayışta olanlar; yaşamlarında iyilikler içinde oldukları müddetçe, onlar Bizi anlayıp hakikatlere ulaşırlar ve elbette sonunda yüce olanı anlarlar. Keşke bilenlerden olsalardı."

İnsan hatasını anlamalı ve zalimliğini bırakmalıdır.

Allah'ı anlamanın yolu tövbe etmekle başlar.

Tövbe; kişinin, bilerek ya da bilmeyerek kendisine ya da çevresine ya da başka kişilere yaptığı kötülüğü görmesi ve gerçekten pişman olarak, bir daha böyle kötülükler yapmamak için Allah'a söz vermesidir.

Tövbe; gafleti, gıybeti, kibri, bilmişliği, kâlb kırmayı, dedikoduyu çekiştirmeyi, iftirayı, yalanı, kul hakkı yemeyi, hâsetliğı, fesâtlığı, zararlı şeyler içinde olmayı terk etmenin adıdır.

Yaptığı hataya tövbe edip, o hataya tekrar dönüp, tekrar tövbe edip tekrar hataya dönüp tekrar tövbe edilmesi tövbe değildir.

Günah; hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe; hatasını anlayıp dönmek demektir.

Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir.

Yaptığı zulümden pişmanlık duyan kişiye tövbe kapısı açılır.

Tövbe; iyi kişi olmanın, yâni insan olmanın kapısını açar.

“Allah’ı anlamak için bir arayışta olanlar” âyette belirtildiği gibi, Allah’ı anlamanın yolu tövbe ile başlar.

Tevbe, hatasını anlayıp bir daha yapmamak üzere dönmek demektir.

Tevbe, Allah’ı anlamak için atılan ilk adımdır.

Tevbe, dil ile değildir, kâlb iledir.

Tevbe, hatasını anlayıp dönmektir.

Hata dediğimizde, Allah’a karşı olan hatalarımız vardır.

Kullara karşı olan hatalarımız vardır.

Kendi kendimize yaptığımız hatalarımız vardır.

Allah’a karşı olan hatalarımız, Allah’a ait olan nitelikleri kendimize nisbet etmemizdir.

Allah’ın varlığının yanında kendimize varlık isnat etmemizdir.

İnsan düştüğü hataları anlamalı ve tövbe etmelidir.

Allah hakikatinin anlamak isteyen talebeye öncelikle tövbe ettirilir.

Tövbe Allah’ım, tövbe Allah’ım, tövbe Allah’ım.

Bu ana gelinceye kadar ettiğim dedikodu ve çekiştirmelerden, fitnelik ve fesatlıktan, hasetlik ve kıskançlıktan, birilerinin ardından alay etmekten, kulların hakkına girmekten, düştüğüm

gururdan, kibirden, kendimi üstün görmekten, başkasına hakir bakmaktan pişman oldum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

İnsanların inançlarına karışıp onları yargılamaktan, örtülü ya da örtüsüz diye ayırmaktan, namazlı ya da namazsız diye ayırmaktan, cemaat, tarikat, mezhep ayrımcılığı yapmaktan pişman oldum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Kendi inancımı yüce görmekle, başkasının inancına hor bakmakla, onları cehennemlik görmekle, hüküm sahibinin sen olduğunu unutmakla, nasıl bir gaflete düştüğümü anladım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Nice kulunun kâlbini kırdım, içimde onlara öfke duydum, sesimi yükselttim onları incittim, bilerek ya da bilmeyerek onlara kötülük ettim, hepsinden pişmanlık duydum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Dilimi tutamadım, fena sözler ettim, bilmişlik ettim, tartışmalara girdim, kimini yüce gördüm, kimini küçük gördüm, senin yüceliğini göremedim, tevâzûyu unuttum, tenezzüllü olmadım, pişman oldum tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

İnsanların eksiğini aradım, hatasını aradım, kendi eksiğimi göremedim, kendi hatalarıma bakamadım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Düştüğüm öfkelerden, nefretlerden, kinlerden, kavgalardan, ettiğim zalimliklerden pişman oldum, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Düştüğüm kaygılardan, karamsarlıklardan, umutsuzluklardan, senden umut kestiğimden dolayı tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Dünyanın malına mülküne kapıldım, şana şöhrete aldandım, dünyanın nice çıkarına esir oldum, kendi çıkarım için nice kimsenin hakkına girdim, bilmeden nicesine hakkımı yedirdim, bilmeden aldandım aldattım, nice hatamı anladım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Varlığın sûretinde kalıp, özünü görmemekle, eşyanın hakikatine erememekle, kendime ârif olamamakla, sana şahit olamamakla, sana şirk koşmakla, aklımı kullanamamakla, ne büyük bir gaflete düştüğümü anladım, tövbe ediyorum, beni affet ya Rabbim.

Varlığın ve kendimin yaratılış hikmetini görememişim, yaşamın sırrını çözememişim, seni bilememişim, beni affet ya Rabbim.

Bilerek ya da bilmeyerek düştüğüm tüm günahlarımdan pişman oldum.

Pişmanlıklarımı kabul eyle, tövbemi kabul eyle ya Rabbim.

Tövbe ya Rabbim, tövbe ya Rabbim, tövbe ya Rabbim,

Muhakkak ki sensin tövbeleri kabul eden, affeden, mağfiret sahibi olan.

Tövbemizi kabul eyle, bize mağfiret eyle.

Günahlara düşmemeye sana söz veriyoruz, sözümüzü kabul eyle, gönlümüzü samimi eyle ya Rabbim.

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

Ellezîne saberû ve alâ rabbihim yetevekkelûn

Ellezîne saberû	: O kimseler, sabırlı olan
Ve alâ rabbi him	: Rabb, vücûdlandıran, onlar,
Yetevekkelûn	: Tevekkül, her şeyiyle teslim olmak,

Meâli: "Onları vücûdlandırana karşı bütün her şeyiyle teslim olanlar, sabırlı olan kimselerdir."

Sabır makamı iyi anlaşılmalıdır.

Allah hakikatine erenler, sabır makamına erişirler.

Allah'a şahit olup, O'na teslimiyet içinde olanlar, ne olursa olsun sabrederler.

Olayların ardındaki hikmeti anlamaya çalışırlar.

Hızır Mûsâ'ya; "Hakikat yolunda sabır gerek, sen bu yolda sabırlı olmaya güç yetiremezsin" dedi.

Kur'ân'da sabır, yüze yakın âyette geçer.

Tevekkül makamına gelen, sabır makamına erişir.

Tevekkül, Allah'ı vekil edinmektir, yâni her şeyiyle O'na dayanmaktır.

Âyette "bütün her şeyiyle teslim olanlar, sabırlı olan kimselerdir" belirtildiği gibi tevekkül içinde olanlar, olumlu ya da olumsuz her olayda sabrederler.

Olayların iç yüzünü anlamaya çalışırlar.

Her olaydan insana dersler gelir.

Bu dersleri alabilmek için sabırlı olmak gerekir.

Sabret kardeşim.

Sabrın hikmetine er ve sabret.
Hemen karar verme.
Hemen faaliyete geçme.
Hemen olaya kalkışma, şuurlu davran.
Olayların nereye aktığını anla ve öyle faaliyete geç.
Başına gelen olumlu ya da olumsuz her şeye karşı sabret.
Arka yüzünü gör, öyle hareket et.
Başına olumsuz bir şey geldi, hemen sinirlenme, öfkelenme, kaygılanma, bekle, bekle, bekle.
Bekle bakalım olay nasıl akacak.
Olay nereye akacak.
Olay karşısında öfkelenedin, öfkeni yut kardeşim.
Öfke ile bir şey söyleme, dilini tut kardeşim.
Sabırlı olursan, olayın sonu, öyle ya da böyle hayra kapı açacaktır.
Sabret, sabret, sabret.
Bil ki sabır; beklemektir, dayanmaktır, karşı koymaktır, sebat etmektir, direnmektir, göğüs germektir.
Bil ki sabır; dilini tutmaktır, öfkeni yutmaktır, hemen karar vermemektir.
Bil ki sabır; olayın nereye gittiğini görebilmektir, iç yüzünü görebilmektir, hikmetine erebilmektir.
Bil ki sabır; olaylar karşısında hemen hareket etmemektir, beklemek, şuurlu davranmaktır.
Bil ki sabır; Allah'a dayanmaktır.
Bil ki sabır; zamanın akışını görebilmek, o akışa teslim olmaktır.
Sabır, zaman ile alakalı bir boyuttur.
Her şey zamanı gelince açığa çıkar, zamanı gelince gerçekleşir.
Mesela bir ağacın meyve vermesi, zaman dilimi içinde gerçekleşir.

Meyve hemen oluşmaz, önce yapraklar, sonra çiçekler, sonra meyve oluşur.

İşte bu zaman dilimi akışı, her şeyin bir bekleme zamanı sabırdır.

Çiftçi tohumu eker, bakımını yapar ve meyve alınca kadar sabreder.

Hemen meyve çıksın istemez, bilir ki meyve zamanının çıkma zamanı vardır, işte o meyveye erişinceye kadar sabreder.

Sabrını emekle, gayretle birleştirir.

Yaprak zamanı gelmeden düşmez.

Civciv zamanı gelmeden doğmaz.

Doğan çocuk hemen büyümmez.

Güneşin doğması, batması zamanı gelince olur.

Zamanın gelişi ve zamanın akışı ve zaman yolunun sonu vardır.

İşte sabır; zamanın gelişini, zamanın akışını, zamanın sonunu görebilmektir.

İnsan sabrın ne olduğunu anlamalı ve bunu hayatına geçirmelidir.

Her insan sabır makamında yaşmalıdır.

Eğer kişi sabrın ne olduğunu iyi anlarsa, bir şeyin nereye gittiğini ve sonucunun ne olacağını bilir.

Kişi sabrı yakalayamazsa, isyana, öfkeye, hiddete, kavgaya kayar.

Sabır beklemektir, dayanmaktır, zamanın akışını görebilmektir.

İnsana hep sabretmesi tavsiye edilir.

Âl-i İmrân Sûresi 200: "Yâ eyyuhâllezîne âmenu usbirû ve sâbirû ve râbitû...."

Meâli: "Ey iman edenler! Sabrın ne olduğunu anlayın ve gönlünüzü Allah'a rabita ederek sabredin..."

Kişinin başına ne olay gelirse gelsin, kişi o olaydan gerekli dersi çıkarmak için sabretmelidir ve olayı iyi okumalıdır.

Kişi, olayın iç yüzünü görebilmek için ve olayın nereye aktığını anlayabilmek için sabretmelidir.

Başına bir olay gelen kişinin önünde iki kapı açılır.

Biri sabır kapısıdır.

Biri isyan kapısıdır.

İsyan kapısını açan; öfke, hiddet, kin, nefret, karamsarlık, acelecilik, intikam gibi duygularla karşı karşıya kalır ve kişi akıllı düşünemez, akıllı hareket edemez.

Ama kişi, sabır kapısını açarsa; bekler, olayı çözmeye çalışır, olaydan gerekli dersi çıkarmaya çalışır, olayın hikmetine erer.

İsyan kapısını açan kimseyi, şeytanlar karşılar.

Sabır kapısını açan kimseyi, melekler karşılar.

Her olaydan gerekli dersi çıkaran, bunu ileride başına gelen başka bir şeyde kullanır, o derse göre hareket eder.

Kâmil kimse, sabrederek, her şeyden ders çıkararak kemâlâta erer.

İşte sabır kişinin hayatında çok önemlidir.

Sabreden, tevekkül sahibidir.

Sabretmek beklemektir, zamanı geldiğinde hareket etmektir.

Sabır, gönlünü Allah'a rabıta ederek beklemektir.

"Ya sabır Allah" diyerek; "Allah'ım bana sabır ver, Allah'ım bana bu olayın nereye çıktığının hikmetini ver" diyerek dua edilmelidir.

Sabır makamı gönlünde tecelli eden kimseler;

Sabırlıdırlar, beklerler, hemen karar verip uygulamazlar.

Öfkelenseler de öfkelerini yutarlar.

İsyan etseler de isyanlarını kontrol ederler.

İçlerinde oluşan hüznü taşımayı bilirler, "Allah'ım hüznümü al, hüznümü sevince dönüştür ya Rabbi" diye dua ederler.

Dillerini tutmasını bilirler, ne zaman konuşacaklarını bilirler. Öfke ile hemen konuşmazlar, ne zaman neyi söyleyeceklerini bilirler.

Söylenen sözün hangi kapıyı açacağını sezerler.

Onlar zaman diliminin akışını çok iyi görebilirler.

Onlar sonuca endekslidirler.

Bir olayda hemen parlamazlar, o olayın nereye akacağını sezerler.

Hepimiz, bir şekilde üzüldük, üzdük, bir şekilde zulme uğradık, zulüm ettik.

Kırdık, kırıldık, kötü söze maruz kaldık, kötü söz söyledik.

Hepimiz bir şekilde isyan ettik, öfkelenedik, öfkeden yerimizde duramadık.

Adalet arayayım derken en büyük adaletsizliği yaptık.

Ey kardeşim! Gel sabrın ne hikmetlere kapı açacağını, ne lütuflar getireceğini bilelim ve sabredelim.

Hızır, Mûsâ'ya dedi; "Ve keyfe tesbiru alâ mâ lem tuhit bihî hubrâ."

Meâli: "Olayların iç yüzünü, nereye gittiğini bilmek için sabretmelisin."

Allah'ım! Bizlere sabır gücü nasip et.

Allah'ım! Dilimizi tutmayı, öfkemizi yutmayı nasip et.

Allah'ım! İsyân etmemeyi, kavgaya sürüklenmemeyi nasip et.

Allah'ım! Olayların nereye gittiğini görebilmeyi, hikmetine erebilmeyi nasip et.

Allah'ım! Kâlb kırmamayı, kimseyi üzmemeyi, kötü söz söylememeyi nasip et.

Allah'ım! Hemen karar verdirmemeyi, hikmetine erdirmeyi nasip et.

Allah'ım! Başımıza iyi bir şey geldiğinde şımarmamayı, gururlanmamayı nasip et.

Allah'ım! Başımıza kötü bir olay geldiğinde, isyan etmemeyi, kaygıya düşmemeyi, fevri davranmamayı nasip et.

Allah'ım! Başımıza kötü bir şey geldiğinde, birdenbire şursuzca

hareket etmemeyi nasip et.

Allah'ım! Bizlere sabır gücü ver her olay karşısında sabırlı davranmayı nasip et.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا
أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

*Ve mâ erselnâ min kablike illâ ricâlen nûhî
ileyhim feselû ehlez zikri in kuntum lâ tâlemûn*

Ve mâ erselnâ	: Bildirmek, açığa çıkmadı, göndermedik, biz
Min kablike	: Senden önce,
İllâ ricâlen	: Den başka, ancak, ileri gelen, er kişi, kâmil insan,
Nuhî ileyhim	: Vahyimiz, sunduğumuz hakikatler, onlara,
Fe eselû	: O zaman, sorun, araştırın, öğrenin,
Ehl el zikr	: Ehil, yetkili, sahip, bilen, zikr,
İn kuntum lâ tâlemûn	: Eğer siz iseniz, yok, bilme, bilemiyorsanız,

Meâli: "Senden öncede vahyimizi anlayan kâmil insanlar, Bizi bildirmekten başka bir şey için açığa çıkmadı. Eğer bilemiyorsanız zikri bilenlere sorun."

Açığa çıkan her Kâmil kimse, Allah'ın hakikatlerini bildirdi.
Topluma Allah hakikatini anlatmaya gayret gösterdi.

Onlar vahye tabi oldular.

Vahy kelime olarak; Hayy "حَيِّ" dan gelen, Hayy'a ait olan demektir.

Yâni Vahy; Hayy'dan gelen esintiler, bildirimler, seslenimler, hakikatler demektir.

Hayy; Hû'ya ait olan, diri olan demektir.
Vahy kelimesi; Vav, Hu, Ye harfleri ile yazılır.
Vav: Sisteme, aslına, öze, kaynağına bağlayan.
Hu: Sistemin, özün, kaynağın sahibi.
Ye: Sistemden gelen, özden gelen seslenimler, demektir.
Cümle âlemde her varlık diridir.
Bu dirilik, Hû'nun diriliğidir.
Hû dediğimiz bugün ki ismiyle Allah'tır.
Hû, İbrânice kökenli bir kelimedir.
Cümle kâinatın sahibini bildirmek için söylenir.
Hû, O demektir.
İşte Vahy de, Hû'dan gelen Hû ya ait olan sırlardır.
Vahy; Allah'ın kendini, kendine ait olan niteliklerle ispat etmesidir.
Cümle varlık diridir ve her varlıktan bir ilim akar.
O ilimle, varlığa ait ve varlığın geldiği aslına ait olan, nice hakikatler her an sunulur.
Allah her an her varlıktan vahyeder, yâni kendine ait olan sırları bildirir.
İşte Kâmil kimseler varlıktan akan vahye gönüllerini döndürmüştür.
Oradan akan ilimden beslenirler.
Ve ilimden eriştikleri bilgileri, insanlara bildirirler.
Bu bölümde geçen zikir kelimesini iyi anlamalıyız.
Zikrullah, Allah'ın zikri demektir.
Onun zikrinden fiil, fiilindeki zikrinden sıfatlar, sıfatlardaki zikrinden vücutlar şekillenir.
Ve şekillenen vücutlar her an O'nun zikriyle çalışır.
Zikrullah, her varlıktan Allah'ın kendi kendini anmasıdır, anlatmasıdır, hatırlatmasıdır.
Varoluşu anlamamanın ilk adımı, Zikrullah sırrıdır.

Zikrullahın, zâhire çıktığı boyut kulağımıza ses olarak gelir. Kulağımız Allah'ın zikrini ses olarak duyar, çünkü beden elbisesinden zikir ses olarak duyulur.

Gönül ise, sesin içindeki sesin rûhunu, yâni Zikrullahı duyar.

Zikrullah, her varlıktan Allah'ın seslenişidir.

Zikrullah, bilinmenin ilk kıvılcımıdır.

Zikrullah, varlığın açığa çıkma başlangıcıdır.

Zikrullah, ol emrinin ilk seslenişidir.

Zikrullah, hiçlikten zâhire çıkışın ilk patlamasıdır.

Zikrullah, varlığın oluşumunun ilâhî titreşimidir.

Zikrullah, bir atomu diğer atomla birleştiren ilâhî ışıktır.

Zikrullah, varlığın varoluşundaki ve sürüp gitmesindeki ilâhî aşkıdır.

Zikrullah, Rûhun beden elbisesi giymesidir, bedenlerin her an Rûhtan beslenmesi, zikir ile tutulmasıdır.

İşte zikrullah, vahy olarak her varlıkta her an kendini gösterir.

Kâmil insanlar varlıktaki Allah'ın zikrinden duyarlar, oradan gelen vahiyden hakikatleri alırlar.

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا
 نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

***Bil beyyinâti vez zubar ve enzelnâ ileykez
 zikre li tubeyyine lin nâsi mâ nuzzile ileyhim ve
 leallehum yetefekkerûn***

Bi el beyyinât	: Delillerle, apaçık açıklamalarla,
Ve el zebur	: Kitâb, mektup, özlü söz, Zebur, ilâhi söz,
Ve enzelnâ ileyke	: Sunduk, indirdik, verdik, sana,
El zikr	: Zikir, anmak, her varlıktaki Hakk'ın zikri,
Li tubeyyine li el nas	: Açıklaman için, insanlara,
Ma nuzzile ileyhim	: Şey, ne, değil, indirilen, verilen, sunulan, onlara,
Ve lealle-hum	: Umulur ki onlar, belki onlar,
Yetefekkerûn	: Tefekkür, varlığın hakikatlerini düşünme,

Meâli: "Apaçık delillerle zikri ve her varlığı bir mektup olarak sana sunduk. Onlara sunduğumuz şeyleri anlamaları için, insanlara hakikatleri açıklama içinde ol. Umulur ki onlar, varlığın hakikatlerini anlamak için düşünürler."

Bu bölümde geçen Zebur; varlığın kendisinde olan ilmî bilgilerdir.

Zebur; kitâb, mektup, özlü söz, ilâhi söz, ilâhi bilgiler anlamındadır.

Varlıktaki zikir özünde zikri taşır.

Her insanın bedeni bir mekuptur.

O mektubun içinde mektubun sahibinin mesajları, hakikatleri vardır.

Allah hakikatlerini zeburdan yâni her bir varlığın kendinden bildirir.

O'nun bildirmesi zikir boyutudur.

Allah; her şeyden her an zikretmektedir.

Nefes alıp vermek, kâlbın atması, kanın dolaşımı hep zikirdir.

Zikrullah, her varlıktan Allah'ın kendi kendini anmasıdır, anlatmasıdır, hatırlatmasıdır.

Varoluşu anlamanın ilk adımı, zikrullah sırrıdır.

İşte tefekkür içinde olmak, yâni varlığın yaratılışını varlığın kendisiyle düşünmek, kişiyi hakikate erdirecektir.

Kur'ân'da; "telaffuzda kalmayın, tedebbür edin, tefekkür edin, tezekkür edin ve müdebbir-i şuurla yaşayın" diye bildirilir.

İlm-i irfan yolunda kişinin gönlü, ilim üzere, tefekkür üzere olur.

Allah insana; akıl, kâlb, şuur, firaset, tercih etme, kabiliyeti vermiştir.

İnsan bu kabiliyetleri görmezden gelemez.

Bu kabiliyetler insanın eğitimi için insana bahşedilmiş lütûflardır.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında mü'min kimse olur.

İşte her insan, bedenini ilâhi bir mektub bilmelidir.

Ve mektubun içine girmeli, oradan nice hakikatlere erişmelidir.

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ
الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ

***E fe eminellezîne mekerû seyyiâti en yahsifallâhu bihimul
arda ev yetiyehumul azâbu min haysu lâ yeşurûn***

E fe emin ellezine	: Güven, emin mi oldular, o kimseler,
Meker	: Tuzak, şeytanlık, hile, karanlık, çare,
Seyyiâti	: Kötülükler,
En yahsife	: Batmak, kaybolmak, tutulmak, yok olup gitme,
Allah bi him el ard	: Allah, onları, yeryüzü, toprak, yer, suret,
Ev yetiye hum el azab	: Onlara gelir, kalır, azap, sıkıntı,
Min haysu lâ yeşurûne	: Bir yer, her yer, yok, şuur, bilinç, idrak,

Meâli: "O kimseler emin olmak mı istiyorlar? Yalanlarını kötülüklerini yok etsinler. Sûretleri tutanın Allah olduğunu anlasınlar. Kendisini ve çevresini idrak etmeyenler sıkıntılarda kalırlar."

Emin, mü'min kelimesi ile bağlantılıdır.

Allah'tan emin olan, mü'minlik makamına ermiştir.

Mü'min "Emn" kelimesinden gelir.

Emin olmak kelimesi de buradan gelir.

Emniyet, emanet, iman, âmin kelimelerinin kaynağı da "Emn" dir.

İman, Allaha şahit olmakla oluşur.

Allah'a şahit olmak, her varlıkta O'nun işleyişine şahit olmaktadır.

Şahit olan, emin olur.

Eminlik kişiyi iman sahibi yapar.

İman olmadan edeb bulunmaz.

İman Hakk'tan emin olmaktır.

Her varlığın ardında O'nu görmektir.

İman dünyaya değil Allah'a bağlanmaktır.

İşte insanın eminlik makamına erişmesi, beyinde taşıdığı yalanlardan ve kötülüğe kapı açan her türlü duygu ve düşünceden kurtulması ile mümkündür.

Yalan, aslı olmayan şey demektir.

İnsanlar aslı var diye yalanlara inanır.

Çünkü din diye öğrendiği bilgiler, anne babasından gelir.

Atalarımızdan gelen inanç yolu üzere olduk.

İnandığımız şeylerin aslı var mı yok mu düşünmedik.

Kendi anne babamızdan bulduğumuz inancı doğru bildik, başkalarının inancını eğri gördük ve onlara kâfir diyerek saldırdık.

Bakara Sûresi 170: "Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelalâhu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ yakîlûne şeyen ve la yehtedûn."

Meâli: "Onlara Allah'ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?"

Evet, Allah'ın varlıktan âyetlerle sunduğu hakikatlere değil, anne babamızdan gelen inanç üzere hareket ettik.

Hakikatler varlık kitabında satır satır yazılı idi, hiç oraya bakmadık.

Ne bulduk isek, onu doğru bildik.

Ne duyduk isek, onu doğru bildik.

Ne gördük isek, onu doğru sandık.

Aktarılan bilgiler yalan mı gerçek mi düşünmedik.

Anne babamızı sevdiğimizden dolayı onlardan gelen inanç bilgilerine inandık.

Annemden babamdan öğrendiğim gibi ibadet ettim.

Onları taklit ettim.

Yaptığım ibadet değilmiş, tapınmakmış.

Hiç anlamadım, hiç düşünmedim, hiç hakikatini araştırmadım.

Evet.

Kur'ân'ın defalarca işaret ettiği gibi, hep atalarımın inancı üzere hareket ettim.

Yaptığımın, inandığımın hakikatine hiç ulaşmadım.

Allah'a kendimde ve varlıkta hiç şahit olmadım.

O'nun sonsuz âyetlerini yâni sonsuz işaretlerini kendimde ve varlıkta hiç görmedim, şahit olmadım.

Ve dedim ki:

Ben Müslüman'ım.

Ben Hıristiyan'ım.

Ben Mûsevî'yim.

Ve dedim ki:

Benim inancım doğru, onların doğru değil.

Benim ibadetim doğru, onların doğru değil.

Benim gideceğim yer cennet, onların ki cehennem.

Evet, atalarımdan böyle öğrendim.

Böyle dedim.

Böyle yaptım.

Ve hâlâ da demeye, yapmaya, yargılamaya, ille de benim ki doğru diye inanmaya devam ediyorum.

İşte her insan, inancını analiz etmelidir.

“Benim inandığım şeylerin aslı var mıdır ve benim inancım, benim gibi inanmayana kötülük kapılarını açıyor mu?” diye düşünmeliyiz.

Yönümüzü varlığın kendine döndürmeliyiz.

Sûretleri tutan ilâhi kudreti anlamaya çalışmalıyız.

Varlığın kendinde olan işleyişi düşünmeli varlık nasıl var oldu diye tefekkür içinde olmalıyız.

“Sûretleri tutanın Allah olduğunu anlasınlar” âyetinde belirtildiği gibi, her varlığın özünün Allah olduğunu anlamaya çalışmalıyız.

Ve şuur içinde olmalıyız.

Kendimizi ve her varlığı var edenin ve varlığı tecellileri ile tutanın Allah olduğunu idrak etmeliyiz.

أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ

Ev yehuzehum fî tekallubihim fe mâ hum bi mucizîn

- Ev yehuzu hum : Yoksa, ya da, onlar o halde kalır, yakalar, sarılır,
 Fî tekallubi hum : Dalga, değişme, olgunluk, dönüp dolaşma,
 Fe mâ hum mucizîn : Böylece, değil, onlar, acizlik, kaçış, kurtulma,

Meâli: "Yoksa onlar bir değişim içinde olamazlar, onlar o cehalet hallerinde kalırlar, böylece onlar acizyetlerini bilemezler."

İnsan beyninde taşıdığı bâtlı bilgileri terk etmeden, bir değişim içinde olamaz.

İnsan yaptığı kötülükleri terk etmeden, hakikatlere erişemez.

İnsan cehaleti terk etmeden, ilim ile yol almadan, irfan sahibi olamaz.

İnsan aciz bir varlıktır, ama kendinde ilâhi bir kudreti taşımaktadır.

Tekallub; kâlb sahibi, değişim içinde olan, kendini ilmî ve edebî olarak geliştiren demektir.

Kâlb sahibi olabilmek için, akıl ilimle buluşmalıdır.

İlim insanı kâlb sahibi yapacaktır.

Kâlb boyutu nedir?

Vücûdda olan bir et parçası mı?

Yoksa Hakk'a kapı açan ilâhî ışık mı?

Kur'ân'î manada kâlb nedir?

Kâlb boyutu, kâmil olmanın sırrı mıdır?

Kişiyi Cebrâil ile buluşturan rehber midir?
Hakk'la buluşturan bir gemi midir?
Nedir hakikatte kâlb?
Kur'ân niçin kâlb boyutuna işaret eder?
Ve onlarca âyette kâlb üzerine vurgu yapar?
Kâlb vardır kâlb'den içeri.
Kâlb vardır kâlb'den üzeri.
Kâlb, idrâk ve anlayiş boyutudur.
Kâlb sahibi olan kimse; ilmi olan bir bilişten diğer bilişe,
bir keşiften diğer keşife kapılar açar.
Yâni tekâllub içinde olur, yâni irfan yolunda değişim içinde
olur.
Kâlb boyutu, kemalleşme, kâmil insan boyutudur.
Kâlb ehli olana, kâmil insan, gönül ehli insan denilmiştir.
Nefs, akıl, kâlb, gönül, şuur, aşk ayrı düşünülemez.
Kâlb sahibi olmanın yolu, temiz akıl ve temiz gönülden geçer.
İşte Kâmil insan acziyetini bilen kimsedir.
Allah'ın kudretini anlayan kendindeki gücün farkına varır.
İnsan, kendi bedenindeki işleyişte zerre kadar muktedir
olan değildir.
İşte bu hakikati anlamak insanın ne kadar aciz olduğunu
gösterir.
İnsan, bedeninin yaratılışında ve işleyişinde aciz olduğunu
bilmeli ve asla kibir içine düşmemelidir.
Acizlik makamına gelebilmek, her yerde kudretiyle tecelli
eden Allah'a teslimiyet yolunu açar.

أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

*Ev yehuzehum alâ tehavvuf fe inne
rabbekum le raûfun rahîm*

Ev yehuzu hum	: Ya da, kalır, sarar, o halde, onlar,
Alâ tehavvufin	: Korkuyorken, korkarken, korkar halde,
Fe inne rabb kum	: Böylece, muhakkak, rabbın, sizi vücûdlandırın,
Le raûfun	: Elbette şefkatli, şefkat veren, incelikler, nitelikler,
Rahîm	: Özünden var eden, kaynak,

*Meâli: “Ya da onlar hep cehaletin korkularında kalırlar. Mu-
hakkak ki sizi vücûdlandırın, elbette inceliklerini sunandır ve
özünden var edendir.”*

Hep korkulara dayalı bir din anlayışı sundular.

Allah korkusunu beyinlerimize işlediler.

Allah’ı anlamak yerine O’ndan korkmayı anlattılar.

Allah sevgisi, Allah’a şahit olmak yerine, Allah korkusunu
yaydılar.

Kur’ân, Allah korkusu Allah’ı anlamaya engeldir diye bildirir.

Haşr Sûresi 13: “Le entum eşeddu rehbeten fî sudûrihim
minallâhi, zâlike bi ennehum kavmun lâ yefkahûn.”

Meâli: “Elbette sizlerden; içlerinde Allah’a karşı şiddetli bir
korku taşıyanlar, işte onlar Allah’ı anlayamayan kimselerdir.”

Evet, âyet bizlere muhteşem bir bilgi sunuyor: “İçlerinde
Allah’a karşı şiddetli bir korku taşıyanlar, işte onlar Allah’ı an-
layamayan kimselerdir.”

Hep bizleri Allah korkusuyla büyüttüler.

Allah azabından bahsettiler.

“Yehuzehum alâ tehavvuf” korkulara sarılmak, hakikati düşünmeye engeldir.

Allah’ı layıkıyla bilen ve her an Allah’a teslimiyet içinde yaşayan kişinin içinde Allah korkusu olmaz.

Allah’ı layıkıyla bilen kişinin içinde her an Allah sevgisi vardır.

Allah sevgisini içinde hisseden insan zerre kadar kötülük içinde olmaz.

Kötülük içinde olmayan kimsenin içinde de Allah korkusu olmaz.

İnsan Allah hakikatine erişebilmek için, kendine dönmeli ve kendi yaratılışını düşünmelidir.

Rabb boyutunu iyi anlamalıdır.

“Râb- رَبّ” : Vücûdlandırıran, var eden, düzenleyen, bedendiren, terbiye eden, şekillendiren, vücûdun sahibi, vücûdu işleten demektir.

Râb, Rubûbiyet, Erbaa, Râbia, Mürebbiye, Râbita, Râbit, Râb-tiye, terbiye, ribâ, birbirine bağlı kelimelerdir.

Hepsi Rabb kelime kökünden gelir.

Allah’ın, bir vücûddaki sahipliği “Rabb” esmâsıdır.

Tüm âlemlerin sahibi Allah’tır, Allah’ın bir vücûddaki sahipliği Rabb’dır.

Onun için, bir evin sahibine de “Rabbü’l dâr” denir.

Bir malın, bir mülkün, bir sermayenin sahibine de “Rabbü’l mâl” denilir.

Rabbim kelimesi, efendim anlamında da kullanılmıştır.

İnsanın bedeninin efendisi Allah’tır.

Bedendeki Allah’ın efendi boyutu Rabb’dır.

Rabb;

Bedeni oluşturan, bedeni işleten, beden Zâtı...

Beden boyutundaki Allah'ın işleyişi...

Vücûdlandırıran, şekillendiren, biçimlendiren...

Terbiye eden, yâni bedeni en ince bir biçimde şekillendiren, anlamlarına gelir.

Riba kelimesi de buradan gelir.

Riba, vücûdu kendine nispet etme gafletidir.

Bu bölümde ve 7. âyette geçen "raûfu rahîm" kelimesini incelediğimizde görüyoruz ki her şey Allah'ın özünden gelmekte ve her şey Allah'a ait olan niteliklerle sarılmaktadır.

"Raûf-u Rahîm" makamına gelenler her varlığa Allah sevgisi ile bakarlar.

Raûf-u Rahîm:

Şefkatin, merhametin, sevginin, saygının makamı...

Kardeşliğin, dostluğun, ilginin, alâkanın makamı...

Koruyuculuğun, yardımın, önemsemenin makamı...

Samimiyetin, ihlâslı olmanın, güzel davranmanın makamı...

Îlâhi aşkın kaynağı...

Raûf-u Rahîm, Allah'ın rahîmiyetinden gelen varlığın, Allah'ın rahmetiyle sarılı olmasıdır.

"Raûf-u Rahîm" makamına gelenler her varlığa Allah sevgisi ile bakarlar.

Sevgi, aşk, şefkat, merhamet, analık duygusu, kardeşlik duygusu, dostluk duygusu, anne babaya şefkat duygusu, tüm heyecanların duygusu, Raûf-u Rahîm makamının tecellisidir.

Raûf-u Rahîm makamının hissinde olanların gönlünde; şefkat duygusu, merhamet duygusu, koruyuculuk duygusu, sahip-
lenme duygusu çok yüksektir.

Onların dünyasında "sana ne, bana ne, beni ilgilendirmez" yoktur.

Onlar her şeye Allah'ın hikmeti üzere bakarlar.

Onlar her şeyden bir mesajın geldiğine inanırlar.

Onlar iyilikten de kötülükten de dersler çıkarırlar.
Her şey Allah'ın rahîmiyetinden gelir.
Her şey Allah'a ait olan niteliklerle sarılıdır.
Her şey Allah'ın merhameti ile sarılıdır.
Rahîmiyet boyutuyla bağ kurmak, Raûf esmâsıyla bağ kur-
maktır.

Onun için Kur'ân'da, "Râuf-u Râhim" birlikte geçer.

Tüm varlık Allah'ın rahîmiyet boyutundan gelir ve böylece
tüm varlık birbiriyle kardeştir.

Nasıl ki bir ağacın tüm yaprakları, çiçekleri, meyveleri, dal-
ları kardeşse, tüm varlıkta öyledir.

Nasıl ki anne rahminden gelenler kardeş ise, her bir varlık
da birbiriyle kardeştir.

İşte, rahîmiyet boyutuyla bağ kurmak, her varlığa kardeş
olarak bakabilmeyi getirir.

Ve böylece kişinin gönlünde Raûf esmâsı tecelli eder.

Raûf esmâsı gönlünde tecelli eden kişi:

İlâhi aşka erişmiştir.

İlâhi sevgiye erişmiştir.

Tüm varlığın kardeşliğini anlamıştır.

Rahmet boyutuna erişmiştir, merhamet sahibidir.

Merhamet duygusu ona acı verse de merhametini kimse-
den eksik etmez.

Duygu yüklüdür.

Şefkat yüklüdür.

Çevresindeki tüm varlığa karşı duyarlıdır.

Koruyuculuk duygusu yüksektir.

İnsanlar acı çekmesin ister.

İnsanların sorunları çözülsün ister.

Kaygı, karamsarlık bitsin ister.

Hep güler yüzlüdür.

Çünkü Allah her varlıktan gülen yüzünü gösterir.
Samimidir, içtendir, alçak gönüllüdür.
Zerrece gurur, kibir yoktur.
Zenginlik, şöhret, makam derdi yoktur.
Çünkü bilir ki tüm makamlar Allah'a aittir.
İşte "Raûf-u Rahîm" makamı; aşkın, sevginin, şefkatin, merhametin geldiği makamdır.

أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ ضَلَالُهُ عَن
الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ

***E ve lem yerev ilâ mâ halakallâhu min şeyin
yetefeyyeu zilâluhu anil yemîni veş şemâili succeden
lillâhi ve hum dâhîrûn***

E ve lem yerev	: Bakıp ta görmüyorlar mı?
Îlâ mâ halaka Allah	: Halk edilen şeyler, Allah,
Min şeyin yetefeyyeu	: Bir şey, meyledip giden, dönüp duran,
Zilâlu-hu	: Onun gölgesi,
An el yemini ve el şimâli	: Sağa ve sola, her yönden,
Succeden li Allah	: Secde, teslimiyet hali, Allah
Ve hum dâhîrûn	: Onlar, var olan, boyun eğen, toplantılmış, bütünleşmiş,

Meâli: "Onlar, Allah'ın halk ettiği şeylerin gölgelerinin dahi sağa sola dönerek, Allah'a secde ettiklerini ve tüm var olanların bir bütünlük içinde olduğunu bakıp ta görmezler mi?"

Her varlık Allah'a secde halindedir.

Secde makamını iyi anlamalıyız.

Hep bizlere alınımızı yere koymayı secde diye öğrettiler.

Oysa Kur'ân bambaşka bir secde sunuyordu, anlayamadık, göremedik.

Nasıl ki bir ağacın tüm yaprakları, dalları, çiçekleri meyveleri, ağacın gövdesine birlik içinde bağlıysa, tüm varlık da Allah'a böyle bağlıdır.

İşte bu bağı anlamak secde sırrına ermektir.

Secde makamı, kıyâm makamı, rükû makamı birbirine bağlıdır.

Kur'ânî mânâda secde nedir?

Kur'ân tüm varlığın Allah'a secde halinde olduğunu belirtir.

Peki, nedir hakikatte secde?

Biz hep alınımızı yere koymayı secde olarak biliriz.

Oysa Kur'ân, göklerde ve yerde ne varsa her şeyin Allah'a secde ettiğini belirtir.

Peki, nedir secde?

Kur'ân'da belirtilen secdenin hakikati nedir?

“Secde Makamı” nedir?

Hakk ile Hakk olma makamıdır.

Damlanın deryaya karışma makamıdır.

Zamandan zamansızlığa geçme makamıdır.

Bedenden bedensizliğe geçme makamıdır.

Üflenen rûha erme makamıdır.

Varlığından geçip aslına teslim olma makamıdır.

Semme vechAllah makamıdır.

R'ad Sûresi 15: “Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardi tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvvi vel âsâl.”

Meâli: “Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler.”

Rahmân Sûresi 6: “Ve el necmu ve el şeceru yescudân.”

Meâli: “Yıldızlar ve ağaçlar her an secde halindedirler.”

Nahl Sûresi 49: “Ve lillâhi yescudu mâ fis semâvâti ve mâ fil ardi min dâbbetin vel melâiketü ve hum lâ yestekbirün.”

Meâli: “Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur.”

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki her varlık her an Allah'a secde halindedir.

Nasıl ki insanın vücûdundaki tüm hücreler insanın bedene secde halindeyse, bu âlemde öyledir.

Tüm varlık Allah'ın gölgesidir, varlığın aslı Allah'tır.

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ
دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

***Ve lillâhi yescudu mâ fis semâvâti ve mâ fil ardı
min dâbbetin vel melâiketu ve hum lâ yestekbirûn***

Ve li Allah yescudu	: Allah'a, secde ederler, teslim olma
Ma fi es semavati	: Gökte, ulvî âlemde, semalarda olanlar
Ve ma fi el ardı	: Yerde ne varsa,
Min dabbetin	: Bütün varlıklar,
Ve el melâiketu	: Kuvveler, her varlıktaki güç,
Ve hum	: Onlar, bu hakikati anlayanlar,
Lâ yestekbirune	: Yok, kibirlilik, büyüklenmezler, kibirleşmezler

Meâli: "Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur."

"Bütün her şey Allah'a secde halindedir" hakikatine erişmek, Allah'ın zâtının ve sıfatlarının tecellisini anlamakla mümkündür.

Secde makamına ulaşmak, her şeyin Allah'a bağlı olduğunu görebilmektir.

Secde makamına ulaşmak; idraki, şuhud-î, ulvî bir yolculuğun sonunda olur.

Ve o makama ulaşan her şeyin Allah'a bağlı olduğunu görür.

Bu makamda sâlik öyle bir aşkla Hakk'ın cemâline tutulur ki artık onun geri dönüşü yoktur.

Çünkü geri diye bir şey kalmamıştır.

Her yer “O” olmuştur.

“Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın” âyeti bu hakikati dile getirir.

Evvel de Âhir de Zâhir de Bâtın da hep “O” olmuştur.

Her yer “Semme vechAllâh” olmuştur.

Yâni her yer “Allah’ın yüzü” olmuştur.

Tüm sıfatlar Allah’ın zâtına bağlıdır.

Bu bağlılığı görebilmek, secde makamıdır.

Secde makamına ulaşan kişi dâim secde şuuruyla hareket eder.

Artık onun yürümesi de, oturması da, çalışması da, konuşması da, seyretmesi de, her şeyi secde olmuştur.

Secde makamı yolculuğu nasıl bir yolculuktur.

“Kıyam Makamı” sonrası “Rükû Makamı” sonrası “Secde Makamı”

Tüm bu makamlara adım atmadan önce kişi, önce abdest alır, yâni gönlünü tüm dünya menfaatlerinden temizler, tüm dedikodulardan temizler, kin, nefret, gurur, kibir, hasetlik, fesatlık gibi tüm kötü hallerden kendini temizler.

Hatalarını anlar ve bir daha yapmamaya söz verir.

Çünkü gönül abdest aldığı zaman, yâni gönlünü tertemiz yapanın gönül kapıları bir bir açılır, hakikatler bir bir sunulur.

Kıyam makamında kişi; tüm varlığı tutan, tüm eşyayı ayakta tutan, tüm varlıkta “Hayy” olan, tüm varlıkta diri olan, tüm varlıkta işleyip duran, tüm kâinatı ayakta tutan Hakk’ı müşahede eder.

Kıyam makamında kişi “Kayyum” olan Hakk’a teslim olur.

Tüm varlığı kıyamda görür; tüm varlıkta “Kayyum” olanı görür.

Rükû makamında kişi; kendindeki ve tüm varlıktaki sonsuz niteliklere, kendinde ve tüm varlıkta şahit olur.

Tüm varlıktaki sıfatların inceliklerine şahit olur.

Her bir sıfatı her bir sıfatta, sıfatın mânâsına ulaşarak şahit olur.

Rükû, “ra-ke-a” eğildi, düşkün oldu, sıfatlarından geçti, kendine nisbet ettiği sıfatları sahibine teslim etti ve böylece tüm varlıktaki sıfatların Hakka ait olduğunu anladı.

“Ra-ke-a” zenginlikten fakirliğe düşmek diye de bilinir.

Burada ki zenginlik tüm sıfatları kendine nisbet etmekle kendini zengin sanmanın gafleti ve fakirliğe düşmek ise tüm sıfatlarını kaybetmekle hiçbir şeyi kalmamanın irfâniyeti.

Secde makamı; tüm vücûdları tutan gücü idrak etmek ve bu güçten ayrı olmadığını bilmek ve her şeyiyle teslim olmanın şuuruna ulaşmaktır.

Bu makamda kişi anlar ki tüm varlığı tutan kudret tek kudrettir.

O tek kudret içten dışa, dıştan içe tüm varlığı tutuyor ve tüm varlığı kendine bağlıyor.

Yâni kendine secde ettiriyor.

Varlığın sistemindeki, işleyiş, nitelikler ve bedenleri tutan güç her an tüm kâinatın sahibi olan Zâta bağlılık içinde yâni secde içindedir.

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

*Yehâfûne rabbehum min fevkîhim ve
yefâlûne mâ yumerûn*

Yehâfûne	: Korkarlar, çekinirler, saygı duyarlar, boyun eğer,
Rabbe hum	: Rabbine, kendini vücûdlandırır,
Min fevkî-him	: Üst, yüce, kendi üzerindeki sıfatlar,
Ve yefâlune	: Fâil olan, yapan, işleyen,
Mâ yumerûne	: Değil, ne, işleyiş, emr, hüküm,

Meâli: "Kendilerini vücûdlandırır ve kendi üzerindeki sıfatların ve kendi vücûdundaki işleyişin sahibini bilenler, tüm varlıkta O'ndan başka işleyen olmadığını bilenler, her an her şeye karşı bir saygı içindedirler."

İnsan, kendi vücûdunun Allah'ın sıfatlarıyla donatıldığını görebilmelidir.

İnsan, kendi vücûdundaki işleyişi tefekkür etmelidir.

İnsan, kendi vücûdundaki Allah'a ait olan sıfatları anlamalı ve onları kendine nispet etmemelidir.

Kendi vücûdunda, fâil olan, mevsûf olan, mevcûd olan Allah'tır hakikatine erenler, secdenin ulvîyetine ereceklerdir.

Her varlıktaki işleyiş, fiil hakikatidir.

Bu fiili yapan fâildir.

Fâil olan Allah'tır.

Enfâl Sûresi 44: "Allah emr kâne mefûlen-işleyişte fail olan Allah'tır."

Ahzâb Sûresi 37: “Ve kane emr Allah mefulen- işleyişinde fâil olan Allah’tır.”

Burada da belirtildiği gibi; “Ve yefalûne mâ yumerûn” tüm varlıkta işleyişte fâil olan Allah’tır.

Eğer kişi, fiil ve fâil hakikatini anlarsa, yaratılışın hakikatine de arif olur.

Kişi varlığı iyi incelerse yâni varlığı iyi okursa, varlıktaki işleyişin inceliklerini anlama yolunda idrâkî bir adım atar.

Kişin, her varlıkta olan işleyişi tefekkür etmelidir.

Bu işleyişi okumak, fiil hakikatiyle tanışmaktır.

Fiil hakikatiyle tanışan, fâil hakikatiyle de tanışır.

Cümle kâinat bir işleyişle hareket etmektedir.

İşte okunacak olan bu işleyiştir.

Kişi Allah hakikatini anlamak isterse, varlıktaki fiil fâil hakikatini anlamalıdır.

Kişinin vücûdundaki işleyişin adı, fiil’dir.

Kişi kendi vücûdundaki işleyişte zerre kadar etken değildir.

Etken olan fâil’dir.

Yâni kişi kendi kâlbini attıramaz, kendi hücrelerini çalıştıramaz, kendi sinir sisteminin işleyişinde etken değildir.

Nefes alıp vermesi bile kişinin istemi dışındadır.

Yâni kişi kendi vücûdunun işleyişinde asla tasarruf sahibi değildir.

Kişinin ve cümle varlığın vücutlarında fiil’in yâni işleyişin sahibi fâil’dir.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

İpek böceği, kendinden çıkardığı ipek liflerle koza örür, ördüğü kozanın içinde kendini gizler.

İpek lifler böcekten ayrı değildir, böcek liflerden ayrı değildir.

Enfûsûndan afâka çıkardığı ipek liflerle, kendini enfüste gizler.

İşte fâil’in kendini fiil’inde gizlediği gibi.

Fâil kendini fiil'inde gizler.

Fâil kendini fiil'ile aşikâr eyler.

Âyette belirtildiği gibi “Kendilerini vücûdlandıranı ve kendi üzerindeki sıfatların ve kendi vücûdundaki işleyişin sahibini bilenler, tüm varlıkta O'ndan başka işleyen olmadığını bilirler.”

Her şeye Hakk nazarıyla bakma makamına erenler, secde makamına erişmişlerdir.

Secde makamına erişenler, saygının ve sevginin makamına erişmişlerdir.

Allah'ın varlıktaki tecellilerine şahit olanlar, varlığa olan saygılarını asla eksik etmezler.

وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلِهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ
فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

***Ve kâlallâhu lâ tettehizû ilâheynisneyn innemâ
huve ilâhun vâhid fe iyyâye ferhebûn***

Ve kâle Allah	: Dedi, buyurdu, bildirdi, Allah,
Lâ tettehizû	: Yok, edinmeyin, sarılmak, sığınmak,
Îlâheyni isneyni	: İki ilâh, ilâhlar,
İnnemâ huve ilâh vâhid	: Sadece, yalnız, ancak, o, ilâh, tek,
Fe iyyâ ye	: Artık, yalnız beni,
Fe irhabûne	: Artık, bundan sonra, saygı, huşu, tutulma,

Meâli: "Allah buyurdu; ilâhlar edinmeyin, ancak sığınacağınız kudret birdir. Artık yalnız Beni bilin. Bundan sonra hep saygı içinde olun."

Allah'ı teslimiyet içinde olanlar, Allah'ı bırakıp başka bir şeyi ilâh edinmezler.

İnsan neleri ilâh edindiğini iyi anlamalıdır.

Allah'ı bırakıp, neleri yüceleştirdiğini iyi düşünmelidir.

İlâh edinmek, yâni putperestlik, Allah'ın yüceliğini göremeyip, başka bir şeye yücelik verme boyutudur, yücelik verdiği şeye sığınma boyutudur.

Kişi öncelikle kendini ilâh edinir.

Kendini yüce görerek başkasına hor bakar.

İnsan aklını nereye köle etmiş olabilir?

Yâni kişinin aklı neyi ilâh edinmiş olabilir?

Dünya menfaatine mi?

Mal mülk, şan şöhret, makam sevdasına mı?

Yalan, dedikodu, hasetlik, fesatlık, kin, nefret, gibi duygulara mı?

Din adına anlatılan, aslı olmayan şeylere mi?

Karamsarlık, umutsuzluk, gelecek korkusu, işsizlik, gibi duygulara mı?

Allah korkusu, cehennem korkusu, cin, iblis, şeytan korkusuna mı?

Kibir, gurur, hor bakmak, kendini yüce görmek, yolunu yüce görmek, seçilmişlik, üstünlük gibi duygulara mı?

Evet, akıl neye esir olmuş ise, o ilâh edinilmiştir.

Kişinin edindiği ilâhlar kişinin hakikatleri anlamasına engel olur.

Allah'ın yüceliğini bırakıp, başka şeylere yücelik vermek kişiye putperestliğe götürür.

Kişi; öfkesini, kinini, nefretini ilah edinmiş olabilir.

Kişi, hurafeleri ilah edinmiş olabilir.

Kişi, çıkarını, zenginliği, mal sevdasını, şan sevdasını ilah edinmiş olabilir.

Yâni kısacası kişi neyi ilah edirse edinsin, o ilah onun putu olur, onun çevresinde dolanır durur.

Kişi ekber olan Allah'ı anlayamadığında, kendine ya da birilerine yücelik vererek ilah edinme durumuna düşer.

Kişi öncelikle kendini yüce görerek, başkalarını küçük görmeye başlar.

İşte bu bölümde geçen; "lâ tettehizû ilâheynisneyn-edindiginiz ilâhları terk edin" uyarısı çok iyi anlaşılmalıdır.

Allah hakikatine erişen, Allah'a kendinde ve varlıkta şahit olan, ilahlar edinmeyecektir.

Allah'ı bırakıp başka bir şeye yücelik vermeyecektir.

Âyette, Allah'ı bilmemiz bildirilir.

Hazreti Muhammed'e biri geliyor ve soruyor:

- "Ya Muhammed; Allah nedir, ben onu nasıl bilirim?"

Hazreti Muhammed diyor ki: "Men arefe nefsehu fekad arefe Râbbehu."

Yâni "Kendini bilen kimse Râbbini bilir, yâni kendini bilen kimse, kendini var edeni bilir."

İşte Allah'ı bilmenin yolu, kişinin kendinin nasıl var olduğunu bilmesidir.

Her şeyin kaynağı, özü, aslı Allah'tır.

Bu kaynak Ulvî sistemdir.

Ulvî sistem, varlığın açığa çıkmadan önceki nûranî boyutudur.

"Kanallahu ve lem yekûn meahu şey'a!"

Kane; kaynak, aslı, ânı, menbâi, özü anlamlarına gelir.

"Allah kaynaktır, özdür, hiçbir şey ondan ayrı değildir."

Tüm varlığın geldiği kaynak, öz, Allah'tır.

İşte, "Allah nedir, Allah nerededir, neye Allah denir?" sorularının cevabı, insanın kendi vücûdunda ve varlığın vücûdunda gizlidir.

İnsan, kendi vücûdundaki işlevselliği, hareketliliği düşünmelidir.

İnsan, her varlığı saran ilâhi kudreti anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, geldiği özü, kaynağı düşünmeli, anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, her varlığı kuşatan ilâhi kudreti anlamaya çalışmalıdır.

Mâide Sûresi 120: "Lillâhi mulkus semâvâti vel ardı ve mâ fihin ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "Göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir."

İşte insan, Allah hakikatini, varlığın kendinde olan kudretin tecellisinde aramalıdır.

Varlığın varoluşunu araştıran kişi, mutlaka hakikate erişecektir.

Varlık, belli bir kudretin tecellisi ile var olmuştur, şekillenmiştir, bedenlenmiştir.

Ve o kudret, her an bedenlenen varlıkta kendini ispat eder.

Varlığın özünde olan kudreti, yâni gücü, kuvveti kimse inkâr edemez.

Varlığın kendinde olan hareketlilik, bir kudret sayesinde olmaktadır.

Doğada hiçbir şey, yâni hiçbir varlık, durağan değildir.

Durağan gibi görünen her bir varlık, özünde bir hareketlilik taşır.

Varlığın atomik yapısı, bir hareketlilik içindedir.

Varlığı oluşturan atomlar ve atom altı parçacıklardır.

Bu parçacıklar da parçacıklardan oluşur.

Bu alt parçacıklara, şimdilik “kuarklar” denilmiştir.

Kurakların da alt parçacıkları vardır ve henüz keşfedilmemiş nice alt âlemde mikro zerrelere, parçacıklar vardır.

Tüm bunların hepsi bir hareketlilik halindedir.

Bu hareketlilik, bir kudretin tecellisidir.

Evrende durağan bir şey yoktur.

Her şey ama sukûn olarak ama hareke olarak, bir kudretin tecellisidir, her şey bir hareketlilik içindedir.

Bu kudret, varlığın, Evrenin hareketliliğini oluşturur.

Hareketliliği yapan kudret, nice hareketliliğin oluşumuna kapılar açar.

Hareketliliği oluşturan kudret, kendi özünden nice varlığın açığa çıkışına kapılar açar.

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا
أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ

*Ve lehu mâ fis semâvâti vel ardi ve
lehud dînu vâsibâ e fe gayrallâhi tettekûn*

Ve lehu mâ fi el semâvat	: Onun, göklerde olanlar,
Ve el ardi	: Yeryüzünde, toprakta, bedende,
Ve lehu ed dînu	: Din onundur, varlığın yaratılış hükümleri, incelikleri, yasaları,
Vâsiben	: Her zaman, daima,
E fe gayre Allah	: Öyleyse, başkası, gayrısı, zannı şeyler, Allah,
Tettekûn	: Sakınma, dikkat, ihtiyat,

Meâli: "Göklerde ve yerde olanlar O'nundur ve din daima O'nundur. Öyleyse Allah'ı bırakıp zanna dayalı şeylerden mi sakınırsınız?"

Tüm varlık bir Zâtın sıfatlarıdır ve her an O Zâta bağlıdır.
Göklerde yerde ne varsa, her şey bir vücûd dairesinde, bir Zâta aittir.

İnsan, varlığın yaratılışını anlamaya çalışmalıdır.

Varoluş yasalarını tanımaya çalışmalıdır.

Kur'ân'da din, varoluş yasaları olarak tanımlanır.

Burada geçen "lehu ed dînu-din O'na aittir" âyeti iyi anlaşılmalıdır.

Dinin hakikati iyi araştırılmalıdır.

Hep toplum, anne babasından öğrendiği din inancını, kendine nispet eder.

Çocuk doğduğunda, anne babanın din inancı neyse, çocuk büyüdüğünde anne babasının din inançlarına göre büyütülür.

Her toplum kendi din inancını kendine nispet ederek, kendi dinini yüce görür.

Ve “benim dinim, onun dini, bizim dinimiz, onların dini” diyerek, bir din ayrımcılığı içine düşer.

Peki, Kur’ân’a göre dinin açılımı nedir?

Kur’ân’ı çok dikkatlice incelediğimizde dinin anlamı, anne babamızdan öğrendiğimize uymuyor, bambaşka bir anlamda karşımıza çıkıyor.

Kur’ân’a göre din; varlığın yaratılış yasalarıdır.

Kur’ân’a göre sünnet; varlığın işleyiş yasalarıdır.

Kur’ân ölçüsüyle din Allah’a aittir.

Kur’ân ölçüsüyle kişinin dini olmaz, imanı olur.

Dinin hakikati, varlığın varoluş yasalarıdır.

Ve din Allah’a aittir.

Mü’min Sûresi 14: “Lehu el din-din O’nundur.”

Mü’min Sûresi 65: “Lehu el din-din O’nundur.”

Zümer Sûresi 11: “Lehu el din-din O’nundur.”

Nahl Sûresi 52: “Ve lehu ed dinu vasıben-Ve din daima O’nundur.”

Peki, dinin hakikati nedir?

Kur’ân’ı incelediğimizde Yûsuf Sûresi 76 ve Rûm Sûresi 30. âyette “Din nedir?” sorusunun hakikatine ulaşıyoruz.

Yûsuf Sûresi 76: “Mâ kâne li yehuze ehâhu fi dînil melik.”

Meâli: “İşte böylece hükümdarın yasaları olmasa, o, kardeşini tutamazdı”

Yûsuf Sûresi 76. âyette “Dini Melik” kelimesi vardır, “Hükümdarın yasaları” demektir.

Yûsuf kıssasında, Bünyamin'in heybesinden çıkan Hükümdarın su kabı, Bünyamin'i hırsız durumuna düşürmüş ve Bünyamin, Hükümdarın hırsızlarla ilgili yasasından dolayı alıkonulmuştur.

Buradan anlıyoruz ki din; Yasa, Kanun, anlamına geliyor.

Yâni Mısır'ın hükümdarı, Mısır'ı o yasalarla yönetti.

Âyette belirtildiği gibi din; Yasa, Kanun demektir.

Rûm suresi 30. âyette de "Fitrat Allah" kelimesi vardır.

Fitrat; açığa çıkma, yaratılış, yaratmak, varoluş, tüm kâinatın açığa çıkması, tohumun kabuğunun yarılp filizin çıkışı.

Bu ne demektir; Allah'ın fitratı.

Yâni Allah'ın varlığı yaratması. Allah'ın bir özden varlığı yaratması.

Rûm Sûresi 30: "Fe ekim vecheke lid dîni hanîfâ fitratAllahilletî fataran nâse aleyhâ lâ tebdîle li halkıllâh zâliked dînul kayyimu ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn."

Meâli: "Bundan sonra yüzünü, Allah'ın varlığı yaratmasına, varlığın yaratılış yasalarına, Tevhîd üzere çevir. İnsanların vücûda gelişi O'ndandır. Allah'ın halkiyetinde bir değişiklik yoktur. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu dinin hakikatini bilemiyorlar."

Evet, âyette belirtildiği gibi "li el dini hanifen fitrata Allah, elleti fatara."

Din; Allah'ın fitratıdır.

Yâni, varlığın yaratılış yasalarıdır.

İşte buradan da anlıyoruz ki din; Allah'ın varlığın yaratmadaki yasalarıdır, kanunlarıdır.

Yâni varoluş yasalarına; "Din" diyoruz.

Varlıktaki yaratılış, nitelikten niceliğe, atomdan moleküllere, zerreden küreye tüm varlığın varoluşundaki yasalara, Kur'ân: "Din" der.

İşte yaratan Allah'tır.

İnsan bir hücre zarı bile yaratamaz.

Onun için insan, benim dinim dememelidir.

Din Allah'a aittir.

Onun için Kur'ân'da birçok yerde "Din O'nundur" diye geçer.

Rûm Sûresi 30. âyette; "Dosdoğru din nedir?" sorusunun cevabı çok güzel açıklanıyor.

İşte bundan dolayı insanın dini olmaz.

İnsanın imanı olur.

Dinin hakikatini anlayan kişi, iman sahibi olur, mü'min olur.

Din Allah'a aittir, çünkü yaratılıştaki yasaların sahibi de O'dur.

İnsan dinin hakikatini anladığında, benim dinim onun dini kavgasında olmaz.

وَمَا بِكُمْ مِّنْ نِّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا
مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأُرُونَ

***Ve mâ bikum min nimetin fe minallâhi summe izâ
messekkumud durru fe ileyhi tecerûn***

Ve mâ bi kum min nimet	: Sizde ne varsa, nimetlerden, tüm nimet,
Fe min Allah	: Tamamen, öyleyse, Allah'tandır,
Summe izâ messe hum	: Sonra, olduğunda, size dokundu, temas,
El darru	: Zarar, sıkıntı,
Fe ileyhi tecerun	: Yalnız, sonra, ona, seslenme, isteme, yalvarma,

Meâli: "Sizdeki bütün nimetlerin hepsi Allah'tandır. Size bir sıkıntı dokunduğunda, yalnız O'na yalvarırsınız."

İnsan, kendine sunulan nimetlerin farkına varmalı ve şükür içinde olmalıdır.

İnsanın nefes alıp vermesi ona sunulan nimetlerdendir.

İnsan nefes almasa yaşayamaz.

İnsan su içmese yaşayamaz.

İnsan gıda almasa yaşayamaz.

İnsan içtiği suyu ağzında bir müddet bekletmeli, onu hissetmeli ve bir şükür içinde yutmalıdır.

Her şeyde böyle olmalıyız.

Bize sunulan nimetlerin farkına varmalıyız ve sahibinin Allah olduğunu bilmeliyiz.

Yediğimiz bir meyveyi ağaçta var eden ve onu olgunlaştıran Allah'tır.

Hiçbirimiz hayatın akışında, nimetlerin oluşmasında muktedir olan değiliz.

İnsan kendi vücûduna dönüp; nasıl gördüğünü, nasıl duyduğunu, nasıl yürüdüğünü, nasıl konuştuğunu, ağzını, dilini, dişlerini tüm organlarının işleyişini düşünmelidir.

Her organın nasıl nimetlerle kuşatıldığını düşünmelidir.

Her nimetin insandaki karşılığını insan çok iyi idrak etmelidir.

Ve şükür içinde olmalıdır.

Şükür; insanın ama kendinde ama tüm varlıkta olan niteliklerin, nimetlerin Allah'a ait olduğunu anlamak ona teslim etmenin teslimiyetidir.

Mü'minin Sûresi 78: "Ve huvellezî enşee lekumus sema vel ebsâra vel efideh kalîlen mâ teşkurûn."

Meâli: "Sizi vücûdlandırıran, işitme ve görme ve idrak şuuru veren ki O'dur. Sizdeki sıfatların sahibini bilip teslim etmede ne kadar da zayıf davranıyorsunuz."

İnsan her nimetin, nasıl hayırlar taşıdığını kâlbene bilebilse, Allah'a karşı teslimiyet ve tevekkül daha güçlü olur.

İnsanın başına bir sıkıntı gelse, ondan kurtulmak için hemen Allah'a sığınır.

O sıkıntı geçtiğinde ise, Allah'a sığınmayı unuttur, kendi ego sal dünyasına döner.

Kur'ân'da bunu yapmayın, tevekkülünüz tam olsun diye bildirilir.

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْكُمْ بِرَبِّهِمْ
يُشْرِكُونَ

**Summe iza keşefad durra ankum izâ ferîkun
minkum bi rabbihim yuşrikûn**

Summe iza keşefe	: Sonra, olduğunda, bulma, giderme, ortadan kalkma,
El darr	: Sıkıntı, müşkül, zorluk, darlık, kapı,
An-kum	: Sizden,
İzâ ferîkun min kum	: O zaman, o takdirde, grup, topluluk, bazıları, sizler,
Bi rabbi him yuşrikûn	: Rablerine, ortak koşarlar,

Meâli: "Sonra da sizden sıkıntı ortadan kalkınca, o zaman sizlerden çoğunuz Rabbine ortak koşanlardan olursunuz."

Önemli olan sıkıntı zamanında Allah'a sığınmak değil, her an Allah'a tevekkül içinde olmaktır.

Bir sıkıntı içine düştüğümüzde elbette Allah'a sığınmak gerek, ama o sıkıntı bittiğinde bir ego içine düşmemek gerek, Allah'tan uzaklaşmamak gerek.

İhlâs makamına erişenler, her an Allah'a tevekkül ve teslimiyet içindedirler.

Onların gönlü her an Allah ile beraberdir.

Onların gönlü her zaman hikmetlere açıktır.

Onlar, hayatın sıkıntıları olsada, sabretmeyi bilirler.

Asla Allah'a isyan içinde olmazlar.

Onlar varlığın yaratılışını anlamanın heyecanı içindedirler.

Onlar, her zaman Halk'da Hakk'a nazar ederler.

Tevekkül makamına ermeyenler, Allah'a çıkarları için yönelirler.

Onlar ibadetlerini, cennete girmek için yaparlar.

İşte Allah'a ortak koşmamak için, benlik içinde olmamalıyız.

لِيُكْفِرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

Li yekfurû bimâ âteynâhum fe temetteû fe sevfe tâlemûn

- Li yekfurû : Hakikatleri örtenler için, görmemezlikten gelen,
 Bimâ ateynâ hum : Sunduğumuz şeyler, verdiğimiz, onlar,
 Fe temetteû : Faydalanın, fayda, çıkar, zevk,
 Fe sevfe tâlemûn : Belki, artık yakında bilecekler,

Meâli: "Onlara sunduğumuz şeyleri görmemezlikten geldikleri için böyle yaparlar. Sonra da kendi çıkarlarında koşarlar. Belki yakında bilirler."

Devamlı kendi çıkarı için hareket edenlerin derdi, kendi benlikleridir.

Ben egosu, ille de ben durumu, kişiyi Tevhîd şuurundan uzaklaştırır.

İnsan her yerde, Allah'ın sunduğu hakikatleri görebilmelidir.

Varlığın kendine olan nice nitelikler, hakikatlerin olduğu yerdir.

Bu bölümde geçen kâfir kelimesi; hakikatleri görmezden gelmek, kibir egosuyla hakikati önemsememek demektir.

Kâfir, birçok anlama gelen bir kelimedir.

Kelime; örtmek, hakikati görmezden gelmek, önemsememek, bir şeyin örtülmesi, bâtılda kalmak, anlamlarına gelir.

Çiftçinin, tohumu toprağa ekip üstünü örtmesi de, kâfir kelimesiyle adlandırılır.

Kişinin, kendine sunulan hakikat bilgilerini, kendi bildiği bâtil bilgilerle örtmesi de kâfir kelimesiyle adlandırılır.

Allah'ın ulvîyetinin yanında, kendine varlık isnat etmek da kâfirlik, müşriklik olarak adlandırılır.

Kâfir, inkâr eden demek değildir, örtmen demektir.

İnkâr, münkir kelimesiyle bağlantılıdır.

Bazen Kâmil kişiler, her bilgiyi her yerde açmamışlar, örtmüşlerdir.

Onların hakikatleri ehli olmayanlara açmaması, örtmeleri de kâfirlik anlamında kullanılır.

Burada ki kâfirlik olumlu anlamdadır.

Ama bu bölümde geçen kâfir kelimesi, varlıkta hakikatler apaçık iken, bunu görmezden gelip örtmek, kâfirlik olarak değerlendirilmiştir.

Kâfir kimse, hakikati anlama duygusu ve düşüncesini, bâtlı bilgilerle örter.

Bu durumda olan kimse, sunulan hakikatleri, kendi bildikleri bâtlı bilgilerden dolayı görmezden gelirler.

Bu durum kâfirlik boyutudur, hakikatleri anlamadan düşünmeden örtüp geçmektir.

Kâfir kimseler, yâni hakikati görmemezlikten gelen kimseler, kâfirliklerini bırakmadığı, kendi vücûdlarını anlamak için gayret göstermediği müddetçe, hidâyet bulamazlar.

Bakara Sûresi 264: "Ve Allâh lâ yehdîl kavmel kâfirîn."

Meâli: "Kâfir kimseler hidâyet bulamazlar."

İnsan kendi egosu uğruna koştuğu müddetçe, hakikati anlamaya yönelmez.

O zaman her şeyi kendi çıkarı için yapar.

O hâlde olanların ibadetleri, kendi çıkarları içindir.

Hepimiz kendimize sormalıyız.

Neden dünya menfaatine bu kadar düştük?

Neden ibadetlerimizi bile menfaat üzere?

İbadetler cennete gitmek için mi yapılır?

İbadetler cehennem korkusu yüzünden mi yapılır?

Yûnus Sûresi 66: "Onlar sadece zanlarına tâbi oldular ve onlar sadece çıkarlarına tâbi oldular."

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ
لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ

***Ve yecalûne li mâ lâ yâlemûne nasîben mimmâ
razaknâhum tallâhi le tuselunne ammâ kuntum tefterûn***

Ve yecalûn	: Yapıyorlar, oluyorlar, ediyorlar,
Limâ lâ yâlemun	: Bilmedikleri şeyler içinde,
Nasîben mimmâ	: Hisse, pay, verilen, nasip, elde edilen şey, şeyler, nesne,
Razaknâ hum	: Rızık, nimet, yararlanılan şey, biz, onlar,
Te Allah	: Gerçek, dek, kadar, doğru, hak, Allah,
Le tuselune	: Elbette, sorumlu,
Ammâ kuntum tefterûn	: Şeylerden, siz oldunuz, iftira, uydurma, yalan,

Meâli: "Onları rızıklandığımız şeylerden bir nasib elde edemediler. Bilmedikleri şeyler içinde oldular. Allah gerçek olandır. Uydurduğunuz şeylerden elbette sizler sorumlusunuzdur."

Her varlıktan nice hakikatler, nice nimetler sunulur.

Varlığın özüne bakanlar, mutlaka nasipleri ölçüsüyle, nasiplenirler.

Ama, kâfirlik durumunda olanlar, yâni varlığın sûretinde kapılıp özü göremeyenler, Allah'ın hikmetlerinden nasiplenemezler.

Burada geçen "tallahi-te Allah" Allah gerçektir, varlıkta tecellileri ile kendini gösterir demektir.

Görünen varlığı kimse inkâr edemez.

Güneşe kimse yok diyemez.

Var olan varlıkta Allah her an tecelli etmektedir.

Âyette belirtildiği gibi “tefterun”; Allah hakkında gerçek olmayan bilgilerde kalanlar, yalanlarla, iftiralarla hareket edenler, cehaletin zanlarına uyarlar, hakikatlere erişemezler.

Kirli bir idrâk ve anlayış içinde olanların akılları bâtl bilgilerle hareket eder.

Tefterun, iftira kelimesi ile bağlantılıdır.

Tâ-Hâ Sûresi 61: “Ve kad hâbe men ifterâ.”

Meâli: “İftiralara uyan kimse, kayıp içindedir.”

İftira; uydurulan şey, aslı olmayan şey demektir.

Her insan düşünmeli, ben uydurulan şeylere mi tâbiyim?

Yoksa, ilim üzere mi hareket ediyorum?

Aslı olmayan şeyleri uyduranlara müfteri denilir.

Yâni iftira atan demektir.

İftiraları yayanlara da yalancı denilir.

Yalanları esas sanıp yaşamak ise “ihtilâk” durumudur.

İhtilâk;

Anlatılan yalanları esas sanıp onu hayatına geçirmektir.

Yâni anlatılan yalanı huy edinmektir.

Yâni yalanla yaşamak, yalanda yaşamaktır.

Din adına, ibadet adına anlatılan yalanlarla yaşamaktır.

Aslı olmayan şeylerin peşinde olmaktır.

Yalanları esas zannedip yaşamaktır.

İftira içinde olmak ta, yalanları takip etmek te sorumluluktur.

Böyle durumda olanlar geleceğin nesillerini zehirlerler.

Onların sağlıklı düşünmesinin önüne geçerler.

Allah'ın bizlere verdiği akıl; şuurlu olmamız, düşünmemiz hakikati anlamamız içindir.

Çocuklarımıza bu hakikati öğretmemiz gereklidir.

Çocuklarımızı aslı olmayan şeylere yönlendirmemeliyiz.

Gerçek olan varlığın gerçekliğini, varlıktaki hakikatlerle düşündürmeliyiz.

Akılları yalanlara esir etmemeliyiz.

Kasas Sûresi 43: “İnsanlara verilen şuur: Tüm varlık kitabından hakikatlere yol bulsunlar ve rahmet bulsunlar, önceki nesiller gibi Bizi anlamaktan uzaklaşmasınlar, kendilerine yazık etmesinler, diyerdir. Umulur ki onlar hakikatleri anlamak için düşünürler, ulaştıkları hakikatlerle bu âleme bakarlar.”

Âyette ne güzel belirtilmiş; varlık kitabını okumak, hakikatlere yol bulmak, Allah'ı layıkıyla anlamak.

Hakikati anlamayan kimseler hem kendilerine hem de gelecek nesillerine yazık ederler.

Allah hakkında gerçeklere erişenler, çevresindeki insanlara mutlaka gerçekleri anlayabilecekleri şekilde konuşurlar.

Allah hakkında yalanlarda kalanlar da yalanlara bağlı yaşarlar ve çocuklarına yalanları aşırlarlar.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ

***Ve yecalûne lillâhil benâti subhânehu ve
lehum mâ yeştehûn***

- Ve yecalune li Allah : Kılıyorlar, yapıyorlar, isnat ediyorlar;
Allah,
El benâti : Kızlar, doğuş, açığa çıkış, bina,
Subhâne-hu : Noksan sıfatlardan münezzehtir, O,
Ve lehum mâ yeştehûn : Onlar, ne, şey, değil, arzu, beğenme,

Meâli: "Kızları Allah'a isnat ediyorlar ve beğendikleri şeyleri de kendilerine. O noksan sıfatlardan münezzehtir."

Hazreti Muhammed döneminde ve daha öncesi, Araplarda bazı kabileler, erkek çocukları kendilerine, kız çocuklarını Allah'a isnat ederlerdi.

Hâlâ inanç gruplarının çoğunda erkek kadın ayrımcılığı yapılır, erkekler kadından üstün tutulur.

Erkek çocuğu olduğu zaman itibar sayılır, çok sevinilir, kız çocuğu olduğu zaman aynı sevinç yaşanmaz.

Maalesef bu durum, toplumumuzda inanç gruplarında hâlâ görülmektedir.

Oysa Allah sübhandır, erkek ya da kız çocuklarını da tecellileri ile ihâta etmiştir.

Hazreti Muhammed yaşadığı toplumda, kadın erkek eşittir dediğinde, onunla alay ettiler.

Tarihte birçok toplumda erkekler önemsenmiş, onlar okutulmuş, kızlar okutulmamıştır.

Eski Yunan toplumunda okullara sadece erkek çocuklar gönderilmiş, akıl açısından erkek çocuklar zeki kabul edilmiştir.

Ülkemizde birçok cemaatin kitaplarında, kız çocuklarını okullara göndermeyin yazılarına rastlarız.

Bu bölümün âyetinde belirtildiği gibi, hâlâ dünyada birçok inanç gruplarında, kız çocukları erkek çocuklar ile aynı derece tutulmamıştır.

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ

*Ve izâ buşşire ehaduhum bil unsâ zalle
vechuhu musvedden ve huve kezîm*

Ve izâ buşşire	: Olduğu zaman, sevinme, müjde,
Ehadu-hum bi el unsâ	: Onlardan birine, kız, dişi,
Zalle vechu hu musvedde	: Gölgelendi, onun yüzü, kararmış, siyah,
Ve huve kezîm	: O, kızgın, öfkeli,

Meâli: “Onlardan birine bir kız çocuğu müjdelendiği zaman, onun yüzü kararır ve o öfkelenir.”

Hazreti Muhammed zamanında ve öncesi cahiliye döneminde, kız çocuğu doğduğunda yok sayılmış, kız çocuğu babanın utançından olayı diri diri toprağa gömdüğü yazılı kayıtlarda vardır.

Hazreti Muhammed zamanında ve sonrasında ve hâlâ bugün, bir ailenin ilk doğumda kız çocuğu olduğunda, “erkek çocuk olsaydı ya” diye bir üzüntü görülür.

Hazreti Muhammed, hayatı boyunca cahiliye âdetlerinden gelen, erkek çocuğu kız çocuğundan üstündür inancı için çok büyük mücadele vermiştir.

O erkek çocuğunu kız çocuğuyla eşit tutmuş, hatta kız çocuklarının yetiştirilmesine büyük önem verilmesini tavsiye etmiştir.

Şöyle bir bilgi vardır.

“Beraberinde iki kız çocuğu bulunan bir kadın yanıma geldi. Benden bir şeyler istedi. Yanımda bir tek hurmadan başka bir şey yoktu. Ona bu hurmayı verdim. O kadın da hurmayı alarak iki kız çocuğu arasında paylaştırdı, kendisi de ondan hiçbir şey

yemedi. Sonra kızları ile birlikte çıkıp gitti. Resûl-u Ekrem yanıma girince ona kadının durumunu anlattım. Efendimiz şöyle buyurdu: Her kim bir ve daha fazla kız çocuğuyla imtihan olunur da onlara iyilikte bulunursa o kız çocukları onun için cehennem ateşine karşı bir perde teşkil eder.” (Buhârî, Edeb 18; Müslim, Birr 147)

Burada görüyoruz ki Hazreti Muhammed, yaşadığı toplumda kız çocuklarının önemszenmesi için büyük mücadele vermiştir.

يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى
هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

**Yetevârâ minel kavmi min sûi mâ buşşire bih e yumsikuhu
alâ hûnin em yedussuhu fit turâb e lâ sâe mâ yahkumûn**

Yete verâ min el kavmi	: Gizlemek, kavminden, toplum, kimseler,
Min sûi	: Kötü bildiğinden,
Mâ buşşire bihi	: Müjde, sevinç, ona,
E yumsiku-hu	: Tutsun mu, el çeksin, imsak, o
Alâ hunin	: Utanmak, sıkılmak, çekinmek, istememek,
Em yedus-hu	: Yoksa, ya da, gömmek, toprağa karışması, kum,
Fi el turâb	: Toprak, toprak olması için,
E la sâe mâ yahkumûne	: Kötü değil mi, hüküm, karar verme

Meâli: "Ona verilen müjdeyi kötü bildiğinden, kavminden gizler. Onu utanarak tutsun mu, ya da toprak olması için onu kuma mı bıraksın? Ne kötü karar veriyorlar."

Eski dönemlerde, bir babaya kız çocuğu olduğu müjdesi verilse, utanır, belli bir müddet topluma çıkmazdı.

Kavminden bunu gizler, utanç vesilesi sayardı.

O günün toplumunda da bugün ki gibi "erkek adamın erkek çocuğu olur" inancı vardı.

"Bu kadar erkek çocuğum var" derler, kız çocuklarını yok sayarlardı.

Bugün bile toplumumuzda inanç gruplarında çok acı bilgiler vardır.

Kız çocuklarını okutmayın diye kitaplarında yazıya döktüler.
Sakin okula göndermeyin diye anlattılar.

Yazdıkları kitaplara bu konuyu, en ağır ifadelerle yazdılar.

Kız çocuklarını okutmak haramdır dediler.

Onlar evlerinde otursun ve büyüyünce çocuk yapsın dediler.

İlim öğrenip de ne yapacak, diye beyinlere algılar verdiler.

Ergenliğe girmiş kız çocuklarının asla okula gönderilmesi gerektiğini söylediler.

Hâlâ ülkemizde böyle öğretiyorlar.

Lâkin bunu öğretenler, kendi kız çocuklarını yurt dışındaki okullarda, çok donanımlı okuttular, okutuyorlar.

Hazreti Muhammed'in; "İlim öğrenmek, kadın erkek herkese farzdır." sözünü bile kendi inançlarına göre açıkladılar.

"Kız çocuğu dini ilim öğrensin, fen ilimleri değil" dediler.

Hazreti Muhammed zamanında ve öncesinde çoğu zihniyetler kadını insan yerine koymazlardı.

Kadının rûhu yok derlerdi.

Kadını alınan, kullanılan, satılan bir meta gibi görürlerdi.

Kadını cariye yerine koyarlardı.

Kadın erkek asla eşit değil derlerdi.

İlim meclislerine kadını almazlardı.

Peki, hep bu algıları, kimler beyinlere ekliyor ve ekmeye devam ediyor.

Kız çocuklarını okutmayın diyenler,

Kadını insan yerine koymayanlar,

Kadının rûhu yok diyenler,

Kadın erkek hiç eşit olabilir mi diyenler,

Kadını dövün diyenler,

Kadın yarım diyenler,

Kız çocuklarına soğuk bakanlar,
Zürriyet erkekten devam eder diyenler,
Aynı zihniyeti devam ettiriyorlar.

Kız çocuklarını okullara göndermeyin, okutmayın demeye devam ediyorlar.

Hâlâ toplumumuzda erkek adamın erek çocuğu olur söylentisi vardır.

İnsan nesli erkekten devam eder diye inancı hâlâ bazı topluluklarda görülür.

Hazreti Muhammed; “kadın erkek farklıdır ama eşittir” dediğinde, Mekkeliler Hazreti Muhammed ile alay etmişlerdi.

Aynı inanç hiç değişmeden devam ediyor.

Peki, Kur’ân’a göre gerçek nedir?

Nisâ Sûresi 127:”Kadınlar hakkında senden bilgi istiyorlar. Anlat: Sizin bilgilenmeniz gibi onların da Allah hakkında bilgilenmeleri ve size kitaptan ne okunuyorsa onlara da okunması haktır. Kadınlardan, bilgilerin arayışı içinde olanlara, hakikatlerin bilgilerinden onlara vermemezlik yapmayın ve onların da birliği anlamasını isteyin. Bir zayıflık içinde olanlara yardım edin ve kendi inançlarından kopmuş olup hakikati arayanlar için adaletli olun ve iyi şeyler yapın. Muhakkak ki Allah bütün her şeydeki ilmin sahibidir.”

Hazreti Muhammed’in, kız çocuklarının da ilim öğrenmesi ilgili bu âyete dayanan birçok sözü vardır.

Bunlardan bazıları şöyledir:

“İlim öğrenmek, kadın erkek herkese farzdır.

“Fen ve sanat mü’minin kaybettiği malıdır, nerede bulursa alsın.”

“İlim Çin’de de olsa gidin alın.”

“Kadın erkek eşittir.”

“Kız çocuklarına ilim öğretin.”

“Onları zorla evlendirmeyin, eşlerini seçme hakları olsun.”

“Kadınlara haklarını verin.”

“Kadınlara kötü davranmayın.”

“Kadın erkek eşittir.”

“Onları evlerinizden atmayın, kovmayın.”

“Onlara yediğinizden yedin, giydiğinizden giydirin, onları dövmeysin, onlara çirkin demeyin, fenâ söz söylemeyin.”

Ama bunları duymadık, duymamaya devam ettik.

Kız çocuklarını okutmak haramdır, ilim öğrenmek onun ne-yine demeye devam ettik.

Zuhruf Sûresi 16: “Kız çocuklarının yaratılışında hangi şeyden dolayı onu istemekten çekindiler ve erkek çocuklarını tercih ettiler.”

Âyetlere baktığımızda, kadın erkek eşitliği, bizlere işaret ediyor.

Kız çocuğunu, erkek çocuğundan ayırmamak gerektiği belirtiliyor.

Hazreti Muhammed vefat ettikten sonra da, Kur’ân meâllerine aynı algıları soktuk.

Kadınları cariye yerine koyduk,

Erkekleri daha üstün gösterdik,

Kadınların dövülmesini koyduk.

Kur’ân’ı incelediğimiz zaman:

Kız çocukları da ilim öğrenmelidir.

Erkek kız diye ayrılmamalıdır.

Kız çocukları bilgilendirilmeli, okutulmalıdır.

Arayışta olan, kız olsun erkek olsun, yardım edilmelidir, işaretleri vardır.

Allah insana beyin vermiştir.

Bu beyin, kız çocuğunda da, erkek çocuğunda da vardır.

Akıl etmek, düşünmek, aramak, araştırmak, keşfetmek, kız çocuğunda da, erkek çocuğunda da vardır.

Kız da erkek de bir insandır.

Allah'ın sunduğu bu yetenekleri kullanmak, kız çocuğunun da en büyük hakkıdır.

Hem kadının hem erkeğin aklını çalıştırdığı toplum, ilim, rahmet, hizmet üretir.

Kadının aklını yok sayan toplumlar, gelişmeye kapılarını kapatmışlardır.

Kadının aklını yok sayan toplumlar asla medeni olamazlar. Üniversitelerde birçok bayan Profesör vardır.

Bir kız çocuğumuzun, Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik ilimlerine karşı müthiş yetenekleri olabilir.

Bu yetenekleri açığa çıkarmak için kız çocuklarımızı okutmalıyız.

Kız çocuklarını okutmayın diyenlere kanmamalıyız.

Düşünmek, hem erkeğe hem kadına farzdır.

Kur'ân'da, düşünmek ile ilgili yüzlerce âyet vardır.

Nice üstün zekâlı çocuklarımız vardır, bunların ilim yolunda olmasına izin vermeliyiz.

Kız çocukları okumasın, kadınlar dövülebilir, kadınlar yarımır diyen kişiler, Allah'ın sünnetini anlasınlar.

Sünnetullah hakikatini tekrar tekrar araştırınsınlar.

Kız erkek ayrımını yapanlar, Hazreti Muhammed'i anlamayanlardır.

Kız çocukları okumasın diyenler, Kur'ân hakikatini anlamayanlardır.

“E fe la takilune-artık akıl edip düşünmeyecek misiniz?”

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ
الْأَعْلَى وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

**Lillezîne lâ yuminûne bil âhireti meselus sev ve
lillâhil meselul âlâ ve huvel azîzul hakîm**

Li ellezine la yuminûn	: O kimseler için, inanmazlar,
Bi el âhîret mesel	: Ahiret, sonunda, son, durum, misal, gibi,
El sevi	: Kötü, bozuk, zorluk, karamsarlıklar, kaygılar,
Ve li Allah el mesel	: İçin, ait, Allah, gibi, misal, durum,
El âlâ	: Yüce olma durumu, sıfat,
Ve huve el azîz	: O, tüm varlıktaki yücelik,
El hakîm	: Hakîm olan, tüm varlığa hakîm olan,

Meâli: "İnanmayan kimseler için sonunda zor durumlar, kaygılar vardır. Allah'a inananlar için ise yüce durumlar vardır. O nitelikleriyle yüce olandır, tüm varlığa hâkim olandır."

İnsan aslının ne olduğunu düşünüp, aslı ile olan bağımlı anlamalıdır.

Allah'a iman, aslının Allah olduğunu anlayabilmektir.

Geldiği yeri, yaşamı ve gideceği yeri bilemeyenler, manevi güçlülüğe eremezler.

Ve yaşamlarında kendi çıkarları için koşarlar.

Benlik duygusu içinde yaşarlar ve içsel huzura erişemezler.

Bir kimse Allah'a imana erişmemişse, dünyalık kavgalara sürüklenir.

Yaşlandıkça, gençliğini kaybetmenin hüznüne düşer.

Ölüm korkusuna düşer.
Hayatın güzelliklerini kaybetme kaygısına düşer.
Allah'a iman etmeyen kimse; insanların eksikliğini, gediğini arar.
Kin, nefret, kavga duygularıyla yaşar.
Paraya, mala, mülke esir olur gider.
Sabır nedir bilmez.
Tevekkül nedir bilmez.
Allah'a teslimiyet nedir bilmez.
Allah'a iman eden kimse ise, ilâhi huzura erişir.
Gönlünde mutmainlik vardır.
Sabır ve tevekkül içindedir.
Allah'a iman edenin gönlünde nice güzel duygular oluşur.
Allah'a iman eden hiç kimseye kötülük edemez.
Allah hakikatine eren, yaratılışının hikmetlerini bilir.
Her yerde Hakk'a vechîne nazar eder, hiçbir varlığa hor bakamaz.
Mü'min makamına gelen, Allah'tan emindir, O'na her şeyiyle teslim olandır.
Kimsenin hakkına girmez.
Kışkırtma, bölme, parçalama içinde olmaz.
Fitnelik, fesatlık, hasetlik içinde olmaz.
Ayrımcılık içinde, dışlama içinde olmaz.
Allah'a iman eden kimse, "bizden, bizden değil" ayrımcılığına düşmez.
Gaddar, acımasız olamaz.
Öfke, nefret içinde olamaz.
Bir kimseyi, bir topluluğu aşağılama, hor görme içinde olamaz.
Alay etme, eksik arama, dedikodu, çekiştirme içinde olamaz.
Bir kâlbde hem Allah inancı hem de zalimlik olabilir mi?
İman eden kimse zalim olabilir mi?
Allah'a teslimiyet içinde olan kimse, kötülük içinde olabilir mi?

Kimseyi küçük görebilir mi?
Kendini yüce, seçilmiş görebilir mi?
Bir kimseye sinsilik içinde olabilir mi?
Kimsenin yuvasına, malına göz dikebilir mi?
Evine barkına çökebilir mi?
Zerre kadar da olsa hiç zulüm edebilir mi?
Kur'ân en güzel cevabı veriyor.
Okuyabilene, duyabilene ne mutlu.
Mü'minun Sûresi 62: "Ve hum lâ yuzlemûn."
Meâli: "Onlar kimseye zulüm etmezler."

Mü'minun Sûresi 62: "Ve onlar, kendi bedenlerini eksiksiz bir şekilde tutanın Bizden başkası olmadığını bilirler. Ancak kapasitelerince hareket ederler. Bize ait olan hakikatleri konuşan bir kitâbtırlar. Onlar hiç kimseye kötülük etmezler."

Mü'min kimse, tüm varlığa hakîm olanın Allah olduğuna iman etmiştir.

Tüm varlığın O'nun nitelikleri ile sarılı olduğuna iman etmiştir.

Düşünelim! Allah hakikatine eren kimse ile kendi egosu içinde yaşayan kimsenin duygu ve düşünceleri nasıldır?

Gönlündeki huzur durumu nasıldır?

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ
 وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا
 يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

*Ve lev yuâhızullâhun nâse bi zulmihim mâ tereke aleyhâ
 min dâbbetin ve lâkin yuahhîrûhum ilâ ecelin musemmâ
 fe izâ câe eceluhum lâ yestehîrûne sâaten
 ve lâ yestakdimûn*

Ve lev yuahızı Allah	: Eğer, almak, çekmek, sorgular, sarılmak, Allah,
El nâs	: insanlar,
Bi zulmi-him	: Zulümleri, zalimlikleri, onlar,
Mâ tereke aleyhâ	: Değil, ne, şey, bırakmak, terk etmek, onlarda,
Min dâbbetin	: Hareketli olan, varlıklar, canlılar, yaratık,
Ve lâkin yuahhîru-hum	: Lâkin, fakat, gecikme, erteleme, onlar,
İlâ ecelin musemmen	: Bir süre, belirli,
Fe izâ câe ecelu hum	: Artık geldiği zaman, süre, zaman, onlar,
Lâ yestehîrune saat	: Ertelenmez, gecikmez, saat, vakit,
Ve lâ yestakdimune	: Evvele, öne alınmaz,

*Meâli: "Eğer insanlar, Allah'ı anlamak için gayret gösterse-
 lerdî, onlar zulüm hallerini terk ederlerdi, var olan varlığı onlar-
 lardı. Fakat onlar o sürelerini geciktirirler. Fakat onların eceli
 geldiğinde o vakit ertelenmez ve öne alınmaz."*

Allah hakikatine erebilmek için, öncelikle aklımızdaki kötülüğe, kibre, ayrımcılığa yol açan her duygu ve düşünceyi temizlemeliyiz.

Aklımıza ekilen her hûrafeyi, ikiliğe düşüren her bilgiyi temizlemeliyiz.

Her insan, aklımda dayandığım duygu ve düşünceler nedir diye düşünmelidir.

Tutunduğum, dayandığım bilgiler nedir diye düşünmelidir.

Hangi bilgilere göre hareket ediyorum diye düşünmelidir.

İlme dayalı bilgilere göre mi, hurâfelere, bâtil bilgilere göre mi hareket ediyorum diye kendini analiz etmelidir.

Dayandığı kibir içeren, gurur içeren o bilgileri terk etmelidir.

Tutunduğu, dayandığı bilgiler, kişiyi isyana, fitneliğe, hasetliğe, gıybet, kibre düşürüyorsa terk etmelidir.

Senlik benlik getiren her bilgiyi, duyguyu, düşünceyi terk etmelidir.

Kibir içeren her türlü bilgiyi terk etmelidir.

Gıybet içeren, fitnelik içeren, ayrımcılık içeren her türlü bilgiye dayanmayı bırakmalıdır.

İçinde ayrımcılık içeren inancın her türlü bilgisini terk etmelidir.

Kötülüğe yol açan her türlü bilgiyi terk etmelidir.

Kendini üstün sandıran, başkasına hor baktıran her türlü duyguyu terk etmelidir.

İşte Allah'ı anlamak için öncelikle aklımızı ve gönlümüzü temizlemeliyiz.

İnsan gördüğü varlığın nasıl var olduğunu düşünmelidir.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ
لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ

***Ve yecalûne lillâhi mâ yekrehûne ve tesîfu
elsinetuhumul kezibe enne lehumul husnâ lâ cereme
enne lehumun nâre ve ennehum mufretûn***

Ve yecalûne li Allah	: Kılarlar, yapar, etme, isnat ederler, Allah
Mâ yekrehûne	: Beğenmedikleri, küçük, iğrenç, kerih gördükleri
Ve tesîf	: Vasıflandırma, kendine pay çıkarmak,
Elsinet hum	: Söylemek, onların dilleri,
El kezib	: Yalan
Enne lehum el husnâ	: Olduğu, onların, onlara ait, güzel olan, iyi olan,
Lâ cerem	: Yok, şüphe, şüphesiz, ayrılmak, günah, cinâyet,
Enne lehum el nâr	: Olduğu, onlar, ateş, yakıcı, yakıp yıkıcı,
Ve enne hum mufretûn	: Muhakkak onlar, aşırı, haddi aşan, ifrat, taşkın,

Meâli: "Allah'ın var ettiklerini kerih gördüler ve güzelliklerin onlara ait olduğunun yalanını söylediler. Şüphesiz onlar için yakıcılık vardır ve doğrusu onlar haddi aşanlardır."

İnsan, yaratılan hiçbir varlığa hor bakmamalıdır.

Her varlığın kendinde nice ilim olduğunu anlayabilmelidir.

Her varlığın kendinde Allah'a ait nice güzelliklerin olduğunu anlayabilmelidir.

İnsan kendinde olan güzellikleri kendine nispet etmemelidir.
İnsan kendi gözünü var eden, kendi gözünün rengini ve-
ren değildir.

İnsan hiçbir organını kendi var eden değildir.

Bedeni kendine nispet eden, ben benim diyen, büyük bir
gafletin içindedir.

Onlar kendi egolarının yakıcılığına düşmüşlerdir.

Senlik benlik kavgası onları yakar.

İnsan yaratılan hiçbir varlığa hor bakmamalıdır.

İblisi iblis yapan şey “Ene hayrun minhu-Ben ondan ha-
yırlıyım-Sâd Sûresi 76” demesi ve kendini üstün görmesiydi,
Âdeme hor bakmasıydı.

İblis “Ben ondan hayırlıyım” dedi.

“Halakte hu min tîn-O bir toprak” dedi.

Bu âyeti çok iyi tefekkür etmeliyiz.

Her kim, kendini yaratılan herhangi bir varlıktan ya da bir
insandan daha hayırlı görüyorsa, o kişi büyük bir kibrin içine
düşmüştür.

Kendini diğer bir kimseden daha hayırlı görmek, daha de-
ğerli görmek, daha yüce görmek kibirdir.

Kibir kişiyi şeytanlaştırır.

Kibir kişiyi Hakk şuurundan uzaklaştırır.

Varlığın toprak boyutunda kalan iblisleşir.

İblis olan Hakk şuurundan uzaklaşır ve şeytanlaşır.

Şeytanlaşan kişi zalimleşir, kendine ve çevresine zulüm eder.

Kur’ân’da hem iblis hem şeytan kelimeleri vardır.

Toplumda iblis ve şeytan aynı olarak kabul edilir.

Şeytanın geldiği yer iblis boyutudur.

İblis, libas boyutunda kalan, özü göremeyen demektir.

Libas, dış elbise demektir.

Varlığın dış elbisesi topraktır.

Her kim toprak gördü, toprağın özünü göremedi, o iblis durumuna düştü.

İblis durumuna düşen varlığın eşya boyutunda kalır ve git-gide şeytanlaşır.

İnsan toprak boyutunda kalmamalı, toprağın özünü de görebilmeli.

Varlığın güzelliği, Allah'ın hasenatıdır.

Hiçbir varlık kendini şekillendirmemiştir.

Kendindeki nice niteliğın sahibi değildir.

Yaratılan her varlık, Allah'ın kendi özünden süzülüp gelmiştir.

Allah, her varlığı kendi zâtıyla kuşatır.

Varlık Allah'tan, Allah varlıktan ayrı değildir.

Allah her insana şah damarından yakındır. Kâf Sûresi 16

Birimize az yakın, diğerine çok yakın değildir.

Herkese aynı derecede yakındır, hatta yakından daha yakındır.

İnsan, bu şuurla bakmalı, varlığın toprak boyutunda kalmamalıdır.

Her kim, kendini yaratılan bir varlıktan hayırlı görüyorsa, büyük bir kibrin içine düşmüştür.

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

**Tallâhi lekad erselnâ ilâ umemin min kablike fe
zeyyene lehumuş şeytânü amâlehum fe huve
veliyyuhumul yevme ve lehum âzâbun elîm**

Tallâhi	: Gerçek, doğru, Allah,
Lekad ersel nâ	: Doğrusu, açığa çıkan, irsal, bizi anlatan,
İla emim min kabli-ke	: Önder, imam, önder, ümmetler, senden önce,
Fe zeyyene lehum	: Fakat süslü gösterdi, süsledi, gösteriş, onlara,
El şeytan amâle hum	: Şeytan, kötülük halleri, amelleri, çalışmaları,
Fe huve veliy hum	: Artık, o, onların velîsi, dostu,
El yevm	: Vakit, gün, zaman,
Ve lehum âzâb elîm	: Onlar için, azap, sıkıntı, acı, acıklı,

Meâli: "Gerçek olan Allah'tır. Doğrusu senden önce de önderlik yapan, hakikatlerimizi anlatanlar açığa çıktı. Fakat onların anlattığı kimseler gösterişlerde kaldılar, amelleriyle şeytanlaştılar. Bugünde onlar gibi olanların dostları, o şeytani halleridir ve onlar için acı sıkıntılar vardır."

Her varlıkta gerçek olan Allah'tır.

Tüm Kâmil insanlar, bu hakikati insanlığa sunmaya gayret gösterdiler.

Kendi inançlarının egolarında kalanlar, Kâmil insanların anlattığını düşünmek bile istemediler.

Direkt olarak reddettiler.

Kendi inançlarını üstün gördüler, başka inançları kâfirlikle suçladılar.

Araştırdığımız zaman görüyoruz ki Hazreti Mûsâ'yı, Hazreti İsâ'yı, Hazreti Muhammed'i dönemin inanç grupları yok etmeye çalışmışlardır.

Onlar ne dediler ki kendi inançlarında kalanlar onlara saldırdılar.

Hazreti Mûsâ'ya, Hazreti İsâ'ya, Hazreti Muhammed'e saldıranlar da Allah'a inanıyorlardı, ama Allah hakikatine ermemişlerdi, Tevhîd şuuruna erişmemişlerdi.

Kur'ân'da bunu çok güzel görüyoruz.

Zuhruf Sûresi 9: "Ve le in seelthem men halakas semâvâti vel arda le yekûlunne halakahunnel azîzul âlim."

Meâli: "Onlara: Göklere ve yeri kim yarattı, diye sorduğunda, onlar: Aziz olan, âlim olan yarattı, derler."

Evet, ne kadar ilginç değil mi?

Yalnızca Allah yarattı demiyorlar.

Allah'ı anarken Allah'a ait olan vasıflarla onu yüceltiyorlar.

Semavat yâni gökler kelimesi geçtiğinde oraya uygun olan "Âziz" kelimesini kullanıyorlar.

Ard yâni yeryüzü kelimesi geçtiğinde oraya layık olan "Âlim" kelimesini kullanıyorlar.

Çünkü yeryüzü tüm ilmin sergilendiği yerdir.

Mekkeli müşriklerin de Allah inancı vardır.

Onlar Allah'a anarken O'nu yücelterek anıyorlardı.

İncelediğimizde anlıyoruz ki Mekkeli müşrikler belli ki bizlerden çok daha iyi Allah inancına sahiptiler.

Ve Allah'ı anarken Allah'a ait olan sıfatlarla O'nu anıyorlar, O'nu yüceltiyorlardı.

Bugün hangimiz bunu yapabiliyor ki?

Ama onlara müşrik deniyordu.

Çünkü onlar Allah'a ait vasıfları kendilerine nispet ediyorlar, kendilerini üstün ve seçilmiş görüyorlardı.

Oysa hepimiz Allah'ın birliğinde biriz, hiçbirimiz diğerinden üstün değildir.

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

***Ve mâ enzelnâ aleykel kitâbe illâ li tubeyyine
lehumullezîhtelefû fihi ve huden ve rahmeten li
kavmin yuminûn***

Ve mâ enzelnâ aleyke	: İndirmedik, sunmadık, sana,
El kitâb	: Kitâb, ilâhi sözler, varlık kitabı,
İlla li tubeyyin lehum	: Ancak, hakikatleri vardır, açıklama, izah etme, onlar,
Ellezi ihtelef fihi	: O kimseler, ihtilafa düştükleri şey, onun,
Ve huden	: Yol gösterici, hidâyet edici,
Ve rahmet	: Rahmet, ulvî hakikatler, nura gark olmak,
Li kavmin yuminûn	: Kavim için, kimseler, inananlar,

Meâli: "Her varlığı bir kitâb olarak sana sunduk. Onun içinde ihtilafa düştüğünüz konuların hakikati vardır ve onda hakikatlere yol gösterme vardır ve inanan kimseler için rahmet vardır."

İnsan bu birliği anlayabilmek için, varlığın yaratılışının bü-tünselliğine bakmalıdır.

Her varlık canlı bir kitâbtır.

O canlı kitabın içinde yaratılış hakikatleri vardır.

İnsan her varlığı bir kitâb olarak bilmelidir.

Ve oradan okumalıdır.

Kur'ân dediğimiz kâinat kitabıdır.

Kâinattaki her varlık Kur'ân kitabının sayfalarıdır.

Varlık kitabı canlı kitâbtır.

Orada yazılı olan ilim bizzat Allah'ın ilmidir.
İkrâ, oku denildiğinde, okunacak şey varlık kitabıdır.
İkrâ; oku, düşün, incele, araştı, şahit ol demektir.
İşte okunacak, araştırılacak, incelenecek olan kitab, varlık kitabıdır.

İnsan okumaya, incelemeye kendi vücûd kitabından başlamalıdır.

Kulların yazdığı kitaplarda hata olabilir.

Ama Allah'ın kitabı olan varlık kitabında hata olmaz.

Her varlık kitâb-ı mubîn'dir.

Yâni apaçık kitâbdır.

Senin bedeninin apaçık bir kitâbtır.

Aradığın nice hakikatler o kitâbda gizlidir.

Allah hakikatine ermek mi istiyorsun?

Yaratılışın sırlarına ermek mi istiyorsun?

“Ben neyim” sorusunun cevabını bulmak mı istiyorsun?

Gel, canlı, apaçık kitâbdan oku.

Gel, kendi vücûd kitâbının sayfalarına eriş.

Gel o sayfalardan oku.

Bil ki aradığın soruların cevabı orada.

Duhân Sûresi 2: “Vel kitâbil mubîn-apaçık kitâb”

Dön yönünü kendi vücûd kitâbına.

Oku oradan.

Aradığın tüm hakikatlerin senin beden kitâbında olduğunu bil.

“Mâ enzelnâ aleykel kitâb” her şey insana kitab olarak sunulmuştur.

Varlık kitabının içinde nice hikmetler ve nice rahmetler vardır.

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

***Vallâhu enzele mines semâi mâen fe ahyâ bihil arda bade
mevtihâ inne fî zâlîke le âyeten li kavmin yesmeûn***

Ve Allah enzele	: Allah, indirdi, sundu,
Min es semâi mâen	: Semadan, gökten, su, ilim,
Fe ahyâ bihi el ard	: Böylece, diriltti, hayat verdi, yeryüzünde,
Bade mevti-hâ	: Sonra, nutfe, tohum, ölüm, onunla,
İnne fi zalike li âyeten	: Muhakkak, bunların içinde, âyetler, delil, işaret,
Li kavmin yesmeûne	: Kimseler için, topluluklar için, işiten, işitiyorlar,

*Meâli: "Gökten suyu sunan, böylece onunla yeryüzünde ya-
şam veren, sonra da ondan nutfeler oluşturan Allah'tır. Muhak-
kak işte bunların içinde işiten kimseler için âyetler vardır."*

Gökteki bulutlar suyu taşırlar.

Suyu su buharı olarak taşırlar.

Suyun rûhu, su buharıdır, bulutlardır.

Gökyüzünde su bulutlarda, suyun rûhu olarak görünür.

O rûh yağmura dönüşür ve su olarak yeryüzüne yağar.

İnsanın da hakikatlere erişebilmesi için, rûhun üflenışı bo-
yutuyla bağ kurması gerekir.

Cümle varlık, rûhdan gelen akışın yansımasıdır.

Su yaşamdır.

Suyla nice mahlukât can bulur.

Suyun olmadığı yerde hayat olmaz.

Sıvı halde su buharlaşır gökyüzüne yükselir.

Yeryüzündeki su Güneşin ısıyla buharlaşır ve buharlaşan su atmosferde bulutlar olarak görünür.

Ve şartlar oluştuğunda bulutlardaki su buharı yeryüzüne yağış olarak düşer.

Bulutlardaki su buharı damlalar halinde suya dönüştüğünde yağmur adını alır.

Yağmur yağan demektir.

Şartlar gereği, su damlacıklar yere düşmeden önce donar, dolu adını alır.

Bazı şartlar gereği su damlacıkları kar halinde yağar.

Yapılan araştırmalara göre, saniyede yaklaşık 16 milyon ton su Dünya yüzeyinden buharlaşır.

Ve yine yapılan araştırmalarda saniyede yaklaşık 16 milyon ton su Dünya yüzeyine iner.

Bu muhteşem döngü, yeryüzünde yaşamın devamını sağlar.

“İnne fi zâlike le âyeten li kavmin yesmeûn” âyetinde belirtildiği gibi, insan yağmurun sesini duymalı ve oradan gelen nice mesajı duyabilmelidir.

Allah insana işiteceği bir kulak ve idrak edeceği bir beyin bahşetmiştir.

İnsan bunun kıymetini bilmeli ve yeryüzündeki yaşamın oluşmasını iyi anlamalıdır.

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ
بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ

*Ve inne lekum fil enâmi le ibreh nuskikum mimmâ fi
butûnihî min beyni fersin ve demin lebenen
hâlisen sâigan liş şâribîn*

Ve inne lekum	: Doğrusu, size,
Fi el enâm	: Hareketli olan, varlığın içinde, hayvanlar,
Le ibret	: Elbette, ibret, ders
Nuskî kum mimmâ	: İçme, sulama, içirme, siz, şeyden,
Fî butûn hi	: İçinde, karnında, onun,
Min beyni fersin	: Arasında, posa, sindirilmiş gıda, bağırsaklardan,
Ve demin lebenen hâlisen	: Kan, halis süt, saf süt,
Saigan li el şâribin	: İçimi kolay, güzel, makbul, lezzetli, içenler için,

Meâli: "Sizin için hayvanlarda elbette dersler vardır. Siz onlardan gelen şeylerle beslenirsiniz. Onların karnında sindirilmiş gıdadan ve kandan süzülüp gelen o güzel sütü içersiniz."

İnsan hayvanlardan ve bitkilerden faydalanır.

Koyunların, keçilerin, ineklerin, develerin sütünden, yününden faydalanır.

Dışkılarını gübre olarak kullanır.

İnsanoğlu annesinden doğduğunda onun ilk besini annesinin sütüdür.

Belli bir aya kadar o süt ile beslenir.

İnsan sütün oluşumunu düşünmeli, oradan gelen nice hikmetlere erişmelidir.

Kâmil insanlar tarafında su ilme benzetilmiştir.

Süt ise mnya, ilm-i ledne benzetilmiştir.

Su kirlense de temizlenir.

Yâni insan ilimde gaflete düşse de dönüp o gafleti temizlediğinde yine ilimle yol alır.

Süt ise kesildiğinde artık yoğurt olmaz, kesik olur yine beslenilir.

Sütün kesilmesi, hakikat yolunda talebenin mndan kesilmesidir.

Süt kesilse de asla o sr atılmaz.

Kesilen sütten peynir, kesik, çökelek olur.

Bu ne demektir, talebe mndan kesilse bile, onun bildiği ilmi bilgilerden nice irfanietlere erişir.

Mn ilk defa gelen lütuftur.

Mndan kesilmek, lütuftan kesilmektir.

Talebe dünyalık sıkıntılara düştüğünde mndan kesilir, ama o daha önce ltuflandığı ilmi bilgiler sayesinde nice irfanietlere erişir.

İşte süt kesilse bile, ondan nice lütuflar elde edilir.

İnsan sütü mayalar ondan yoğurt elde edilir.

Yoğurt muhteşem bir besindir ve mutlaka her evde olmalıdır.

Yoğurttan ayran elde edilir ve ayranın faydası çoktur.

Sütten elde edilen ürünler şunlardır.

Yoğurt, Peynir, Tereyağ, Kaymak, Kefir, Ayran, Çökelek, Kesik.

Bunların hepsinin insana ayrı ayrı faydaları vardır.

1-Kemik gelişimi ve sağlığı açısından faydalıdır.

İçinde bulunan kalsiyum, vücûdun kemikleri için çok önemlidir.

2-Dişlerimiz için çok faydalıdır.

3-Hastalıklara karşı bağışıklığımızı güçlendirir.

4- Yoğurt zeytinyağı ile karıştırılıp yenirse, çok iyi bir anti-biyotik ve bağırsak temizleyicisidir.

4- Kas gelişimi ve kasların iyileşmesi için çok faydalıdır.

5-Çocukların gelişimi ve güçlü olması için çok faydalıdır.

6- Yoğurt, ya da süt bal ile karıştırılır yenirse, bağırsaklara fayda verir, gripten korur.

Süt ürünlerinin faydası saymakla bitmez.

Allah'ın bizlere sunduğu bu lütufların farkına varmalı ve her an şükür içinde olmalıyız.

Ağzımıza attığımız her besini hemen yutmamalıyız, onu iyice hissedip, içindeki lütufların farkına varmalıyız.

Her şeyden sunulan rızıklar insan için lütuftur.

İnsan asla asi olmamalı, bir hayvanın beslendiği gibi beslenmemelidir.

Şuurlu olmalı ve şuurlu hareket etmelidir.

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا
وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

***Ve min semerâtin nahîli vel anâbi tettehîzûne
minhu sekeren ve rızkan hasenâ inne fi zâlike le
âyeten li kavmin yakılûn***

Ve min semerâtin	: Meyveler sebzeler, ürünler,
El nahîli ve el anâbi	: Hurmalar ve üzüm, bağlar,
Tettehîzûne min hu	: Edinirsiniz, yaparsınız, ondan,
Sekere	: Şeker şerbet, şıra,
Ve rızkan hasenen	: Bir rızık, faydalanma, yarar elde etmek, güzelce,
Inne fi zâlike le âyeten	: Muhakkak, bunların içinde, elbette, delil, işaret, âyet,
Li kavmin yakılûn	: Bir kavim için, kimse, topluluk, insanlar, akıl edenler,

Meâli: "Meyvelerden ve hurmalardan ve üzümlerden, şeker, şerbet yaparsınız ve güzelce faydalanırsınız. Muhakkak işte bunların içinde düşünen kimseler için âyetler vardır."

Meyveden, hurmadan, üzümünden sunulan hikmetler nedir.

İnsan doğada her şeyi gözlemlemeli ve oradan sunulan hikmetleri anlamalıdır.

Mesela üzüm salkımını düşünelim.

Üzüm salkımında üzüm tanelerinin hepsi, bir salkımda birlik içinde durur.

Bu âlemde de her varlık, birlik içinde Allah'ın zâtında durur.

Âyette belirtildiği gibi, insan her türlü meyveden beden sağlığı için yararlanır ve onların oluşumunu düşünerek nice hikmetlere erişir.

İnsan her türlü meyveden beslenir ve meyvelerden şekerler, şerbetler yapar.

İnsan her tadın farkına varmalı ve bunların sahibini asla unutmamalıdır.

İnsan çevresindeki her türlü bitkinin, dalını, gövdesini, yaprağını, çiçeğini, meyvesini dikkatlice gözlemlemeli ve nice hikmetlere erişmelidir.

Ve asla unutmamalıdır, insan yaratıcı olan değil yaratılan-
dır ve gün gelecek ölecektir.

“Fî zâlike le âyeten li kavmin yakılûn-düşünen kimseler için nice işaretler vardır” diye bildirilen âyette, insanın aklını kullanması belirtilir.

İnsan kendine verilen aklın kıymetini bilmeli ve varlığı anlamak için, varlıktaki ilme dayalı düşünmelidir.

İnsan ağzına aldığı bir şerbetin muhteşem koku ve tadının nereden geldiğini unutmamalıdır.

İnsan her zaman şükür içinde olmalıdır.

Ölürken bile şükür içinde olmalı, bu erdemli insanların davranışdır.

Şükür; insanın ama kendinde ama tüm varlıkta olan niteliklerin, nimetlerin Allah'a ait olduğunu anlamak ve O'na teslim etmenin teslimiyetidir.

Mü'minin Sûresi 78: “Ve huvellezî enşee lekumus sema vel ebsâra vel efideh kalîlen mâ teşkurûn.”

Meâli: “Sizi vücûdlandırıran, işitme ve görme ve idrak şuuru veren ki O'dur. Sizdeki sıfatların sahibini bilip teslim etmede ne kadar da zayıf davranıyorsunuz.”

Şükür; insanın kendinde olan tüm nimetlerin, kâlbın çalışması, gözün görmesi, kulağın işitmesi, yediğimiz besinlerin

sindirilmesi gibi sonsuz işlevin sahibinin Allah olduğunu itiraf edebilmektir.

Şükür; kendine varlık nispet etmemektir.

Şükür; cümle âlem sensin, var eden sensin, varlıktaki fiil, sıfat, zât sensin, senden gayrısı yok idrakidir.

Her şükür, O'nu itiraf etmektir.

Her şükür, baktığımız varlığın Hakk ile bağlantısını görebilmektir.

Her şükür, her nefeste bizi terk etmeyen Hakk'ı hiç unutmamaktır

Şükür makamı da; kişinin son nefesine kadar bu şuurda yaşamasıdır.

Aldığı her nefeste kendisinin ve kendindeki sonsuz niteliklerin sahibini bilerek yaşamasıdır.

Aklını işleyen insanlar şükür makamına erecektir.

Çünkü aklını işleyen insanlar Allah hakikatine erecektir.

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ
بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ

*Ve evhâ rabbuke ilen nahli enittehizî minel
cibâli buyûten ve mineş şeceri ve mimmâ yarişûn*

Ve evha rabbuke	: Vahyetti, sistemini sundu, Rabbin,
İla en nahl	: Balarısı, bedelsiz verilen şey, salık, hurma ağacı,
En ittehizî	: Edinmek, yapmak, sarılma, kurmak,
Min el cibâli buyûten	: Dağlardan, evler, yuvalar,
Ve min el şeceri	: Ağaçlardan,
Ve mimmâ yarişûn	: Şeyden, asma çardağı, sunmak, takdim ettirme,

*Meâli: "Rabbin bal arısına vahyetti: Dağlarda ve ağaçlarda
ve asma çardağı gibi şeylerde yuvalar kurmasını."*

Bal Arısı bal yapmayı nereden öğrendi?

Bal Arısı yuva yapmayı nasıl öğrendi?

Yuvasını altıgen yapmayı nasıl öğrendi.

Bal Arısının yaratılış fitratı nasıl düzenlendi?

Bal Arısı çiçeklerden nektar toplamayı nasıl öğrendi?

Hangi çiçeğe nasıl ve ne zaman konacağı ona nasıl öğretildi?

Bu nasıl ilâhi bir tecelli?

Bal Arısından insanlara nasıl hikmetler sunulur?

Bal Arısının yaratılış fitratında, Allah'ın vahyi tecelli eder.

Allah'ın vahyi, Bal Arısının nasıl yuva yapacağını, nasıl bal yapacağını akışını taşır.

Bal Arısı kovanını yapar.

Tarım ve köy işleri bakanlığından alınan bir bilgi şöyledir:

Peteği işçi arılar yapar.

“İşçi arıların kovan içi görevlerinin başında mum salgılamak ve petek örmek gelir.

Karınlarının alt tarafında dört çift bal mumu bezi bulunur.

Bu bezlerden plakalar halinde salgılanan mum ile petek oluşturulur.

Plakalar halinde salgılanan mumdan ağız (bal mumunu çeneleriyle yoğurarak) ve ayak yardımıyla olağan üstü bir ustalıkla birbirine bitişik, düzgün altıgen gözler inşa edilir.

Bal Arılarının hazırladıkları petekler, sırt sırta vermiş çift yüzlü ve dikey peteklerdir.

Peteğin bir yüzündeki gözlerin her birinin merkezi diğer yüzdeki üç gözün kesiştiği noktaya gelir.

Ortaya çıkan yapı olağan üstü sağlamlık gösterir.

Gözlerin duvarlarının kalınlığı bir milimetrenin onda birinden daha az olmasına rağmen, petek kendi ağırlığının yüzlerce katı kadar yük taşıyabilir.

Petekler en az bal mumuyla, en çok balı depo edebilecek en ekonomik şekilde imal edilir.

Petekler, kovanın ışsız ortamında birbirine paralel olarak ve aralarında bir arının genişliğinin iki katı kadar boşluklar kalacak mesafede yapılırlar.

Arılar, mekânın en uygun şekilde değerlendirilmesinde büyük önem arz eden bu paralel yapıyı inşa ederken manyetik alanı algılama yetilerinden yararlanırlar.

Bal anları peteklerin içini rasgele değil belli bir düzene göre doldururlar.

Peteğin tepesinde bir yay oluşturarak iki kenarda yarıya kadar inen gözler bal doldurmak için ayrılırlar.

Bu bal gözlerinin altındaki birkaç sıra petek gözüne çiçek tozu toprakları yerleştirilir.

Peteğin orta ve alt bölümde bulunan gözlerine ise ana arı tarafından yumurta bırakılır.” (Arıcılık Tarım ve Köy işleri bakanlığı)

Bal Arısı yuvasını altıgen şeklinde yapar.

Altıgen geometri yuvalar, en az alan sarfiyatı yaparak en çok balı barındıracak şekilde olan yapılardır.

Arıdan gelen muhteşem bir yapı, mühendislik bir yapıdır.

İnsanoğluna bunu yap desen yapamaz.

Ama Arı bunu yapıyor.

İnsanoğlu gelişimini doğadaki canlılara borçludur.

Onları seyrederek kendi yaşamı için kolaylıklar oluşturmuştur.

Uçan kuşları görmüş, uçaklar oluşturmuştur.

Hayvanların nasıl yuva yaptığına bakmış, kendi evlerini oluşturmuştur.

Bazı kuşların yuvalarını yaparken çamuru, dalları nasıl kullandığını görmüş, kerpiçten evler yapmıştır.

ثُمَّ كُلِّي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْئَلِي رَبَّكَ ذُلًّا
يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ
لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

*Summe kulî min kullis semerâti feslukî subule rabbiki
zululâ yahrucu min butûnihâ şarâbun muhtelifun
elvânuhu fihi şifâun lin nâs inne fî zâlike le
âyeten li kavmin yetefekkerûn*

Summe kulî	: Sonra, yeyin, beslenin, faydalanın,
Minkulli el semerat	: Hepsinden, meyve, çiçek, ürün,
Fe usluki	: Sonrada, yolculuk edin, uçun,
Sebil rabbike	: Yol, Rabbinin,
Zulul	: Kolayca, zelil, boyun eğmiş,
Yahrucu min butûni hâ	: Çıkar, karnından, onu,
Şarab	: İçecek,
Muhtelifun elvanu hu	: Muhtelif, çeşitli, renkler, o,
Fî hi şifaun li el nas	: Onun içinde vardır, şifa, insanlar için,
İnne fî zâlike le âyetin	: Muhakkak, işte bunların içinde, âyetler, delil,
Li kavmin	: Topluluklar için, kimseler için,
Yetefekkerûne	: Derin düşünen, bir bilgiye dayalı düşünmek,

Meâli: "Sonra çiçeklerden, meyvelerden hepsinden yemesini, sonra da Rabbinin yollarında kolayca yol almasını, o çeşit çeşit renklerdeki çiçeklerden içtiğini karnından çıkarmasını. Onun içinde insanlar için şifalar vardır. Muhakkak ki işte bunların

çinde, hakikatlere ulaşacak şekilde derin düşünen kimseler için âyetler vardır.”

Balı, dişi Arılar yaparlar.

Kovanda bulunan Kraliçe Arının yumurtalarından çıkan çoğu Arı dişi Arıdır ve balı onlar yaparlar.

Kraliçe Arıyı dölleyen erkek Arılar, çiftleşme sonrası ölürlür.

Bu nasıl bir teslimiyettir ki neslin devamı ve muhteşem balın oluşması için erkek Arılar kendilerini feda ederler.

Kraliçe Arı, benzetme abes olmasın, adeta kovanın yâni yuvanın Tanrısıdır.

Kendini Tanrıya teslim eden erkek Arılar yâni Er arılar fenâfillah makamına ererler.

Hakk yolunda yol alan sâlik Hakk'ta fâni olur, adeta kovandan insanlığa bu mesaj gönderilir.

Dişi Arılar çiçekleri dolaşarak bal yaparlar.

Bal Arısının fitratında yazılı olan, balı nasıl yapacağı yazılıdır.

Bu yazılım Bal Arısının fitratının Levh-i Mahfûzunda yazılıdır.

Bu yazılımı okuyan insan, Bal Arısının nasıl bal yaptığının sırrına erecektir.

Bal Arısının beyni, susam tohumu büyüklüğündedir.

Ne kadar muhteşem bir organ ki Bal Arısının bal yapmasını sağlar.

Bal Arısı, çiçeklerdeki polenin kokusunu iki, üç kilometre uzaklıktan hissedebilir ve hızla çiçeğe giderek, en olgun nektarı alır.

Bal Arısı çiçek çiçek dolaşarak, nektar ve polen toplar

Bal Arısı saatte 24 kilometre hız yapabilir.

10 km uzaklıktaki çiçeklere kadar uçabilir.

Böylece birçok bitkinin tozlaşmasına yardımcı olur.

İşçi arıda 2 çift kanat, 3 çift bacak bulunur.

Gözlerinde binlerce gözcük bulunur.

Toplam 5 adet gözü bulunur.

Bunlar 2 adet birleşik ve 3 adet de nokta gözden oluşur.

Bal Arısının, kovana nektar ve su taşımak için 1 adet önde, 1 adet de sindirim için olmak üzere toplam 2 adet midesi vardır.

Bir işçi Arı yaklaşık 12 saat çiçekleri dolaşarak nektar toplar.

Bir kovandaki tüm dişi Arılar, bir kilo bal için toplam 5 ila 6 milyon arası çiçeğe konarlar.

Dişi Arılar, çiçeklerden olgun nektarı toplar ve bal bundan olur.

Dişi Arının midesinde olan enzimle nektarı karıştırır ve bal bu sıvıdan olur.

Dişi Arılar, midesinde oluşan bal özütünü kovana giderek, kovanın içinde çalışan arılara verir.

Kovanın içinde görevli olan Arı, aldığı özütü peteğe aktarır.

Petek dolana kadar bu gayret devam eder.

Balın içindeki su oranı çok düşüktür.

Kovandaki işçi arılar kanatlarını çırparak kovayı havalandırırlar.

Bu havalandırma sonucu, peteklerde bulunan nektardaki fazla suyun buharlaşması sağlanır.

Böylece nektardaki su oranı %80 düzeyindeyken, havalandırma sonucu bu oran balda %20'nin altına düşer.

Nektarın bala dönüşümü 1-3 gün sürer.

Dişi Arının iki midesi vardır.

Birinden bal oluşur, diğeri ise kendi yaşamını sağlar.

İnsan buradan nasıl bir mesaj almalıdır.

Hakikat yolunda olan bir sâlik manevi alanı ve beşeri alanı birbirinden ayırmadan hakikate erişmelidir.

Arının iki midesi, sâlikin gönlü ve hayatının devam ettirecek beşeri midesi olarak düşünülebilir.

Beşeri mideye, emeğinin hakkıyla helal gıda girmelidir.

İnsan alınının teriyle kazanmalı ve bunu şükür içinde kullanmalıdır.

Beden midemiz, helal kazançla beslenirse, gönül midemiz de oluşur.

Beşeri mideye haram girerse, gönül boyutu oluşmaz.

İşte Arının beşeri midesine aldığı su ve gıdalar, ikinci mide olan bal midesinin enzimlerinin oluşmasını sağlar.

Beşeri mide, bedenin yaşaması içindir.

Gönül midesi ise, manevi alanın yeridir.

Beşeri mideye giren her gıdanın, Allah'ın rızıkları olduğunu bilmeliyiz ve şükrü asla unutmamalıyız.

Gönül midemiz ancak ve ancak, mânâ ilmiyle açılır.

Gönül, Allah'a tam teslimiyetle, ilme dayalı tefekkürle nice mânâyâ erişir.

Sâlik Arı gibi her varlığın özüne bakmalı ve Allah hakikatine erişmeye çalışmalıdır.

Baldan maksat, zevki ilâhidir.

Her varlığın özünü gören, kendinden geçer, fenâfillah makamına erer ve cemâlullahın zevkine teslim olur.

Arıdan maksat, Hakk yolunda yol alan sâliktir.

Nasil ki âyetten “sonra çiçeklerden, meyvelerden hepsinden yemesini, sonra da Rabbinin yollarında kolayca yol almasını, o çeşit çeşit renklerdeki çiçeklerden içtiğini karnından çıkarmasını” böyle bir mesaj sunulur.

İşte bu mesaj Hakk yolunda yol alan sâlik'edir.

Sâlik, yâni Hakk yolunda yol alan kişi, her varlıktaki Hakk'a ait olan tecellileri görebilmeli ve Hakk yolunda yol almalıdır.

Her varlığın özünün kendi özü olduğunu anlayabilmeli ve kendine nispet ettiği bedenden geçebilmelidir.

Sâlik, Arı gibi çalışkan olmalı ve her an tefekkür içinde olmalıdır.

Arının yaptığı bal, sâlikin varlığın mânâsına erişip ilâhi zevki tatması olarak düşünülebilir.

İlâhi zevk, gönül boyutundan tecelli eder.

Nasıl ki ağızımızda tat alma hücreleri vardır, gönlümüzde de mânâyı hissetme hücreleri, duyguları vardır.

Şöyle düşünelim acı biberi veya bir meyveyi elimize, yanımıza değdirsek, onlardaki tadı alamayız.

Ama dilimize, ağızımıza acı biberi veya bir meyveyi değdirsek, tadı yoğun bir şekilde hissederiz.

İşte gönül, mânâyı hissetmek boyutudur.

Arının Balı tuttuğu midesi, sâlikin gönlüne işarettir.

Mümi'nin gönlü yerlere göklere sığmayan Allah'ın evi olarak nitelenir.

Bal Arısı, bal yapar.

Gönül ehli de mânâyâ erişir, Tevhîd hakikatini anlar.

Allah ulvîyetini her varlıkta gösterir.

Allah tekdir, teklîğini her varlıkta tecellileri ile gösterir.

Bunu anlayan Tevhîd hakikatine erecektir.

Mânânın zevkini hissedecektir.

“Fîhi şifâun lin nâs-onun içinde insanlar için şifalar vardır.”

Balın içinde insanlar için nice şifa vardır.

Bal Arısının gayretini, anlaya bilen, Hakk yolunda aynı gayretini gösteren, Allah'ın şefaatine mazhar olacaktır.

Bal her yönüyle insana şifadır, yâni faydalıdır.

Balı suya, yoğurta, süte, bitki çaylarına karıştırıp, yediğimizde ya da içtiğimizde bedenimiz için nice şifalar vardır.

Bilimsel araştırmalarda balın faydaları şöyle açıklanmıştır.

Bal bağışıklık sisteminin güçlendirir.

Bal bağırsaklara iyi gelir.

Probiyotik bir besindir.

Boğazı yumuşatır, öksürüğe iyi gelir, ses telciklerini korur.

Kâlbın çalışmasına iyi gelir.

Bedeni enfeksiyonlardan korur.

Nezle, grip, soğuk algınlığına iyi gelir.

Midenin bazı rahatsızlıklarına iyi gelir.

Hafızayı güçlendirir.

Manevi alanın açılmasına faydalıdır.

Balın lezzetini tadan, mânâyı hissetmeye kapılar açar.

Gerginliklere, karamsarlıklara, kaygılara iyi gelir.

Cildi güzelleştirir.

Yanık ve yaraları tedavi eder.

Bal şerbeti bedeni güçlendirir.

Ve bedene onlarca faydası vardır.

Bu bölümde geçen; “inne fi zâlike le âyeten li kavmin yetefekkerûn” âyetinden sunulan mesajı çok iyi anlamalıyız.

Tefekkür içinde olan kimseler, tüm varlıktan gelen işaretleri iyi anlamaya çalışırlar.

Varlığın şekli, yapısı, işlevselliği, nitelikleri her şeyiyle hikmetler taşır.

Bal Arısından gelen mesajı iyi anlayan tefekkür ehli, mutlaka nice sırlara erişecektir.

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلَى اَرْدَلِ
الْعُمْرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ

***Vallâhu halakakum summe yetevfeffâkum ve minkum
men yureddu ilâ erzelil umuri li keylâ yâleme bade
ilmin şeyya innallâhe alîmun kadîr***

Ve Allah halaka kum	: Allah, var etti, halk etti, sizi,
Summe yetevfeffâ kum	: Sonra, vefat, ölme, teslim olmak, vefa, uygun,
Ve minkum men yured	: Sizden, kim, red, geri döner, kalır,
Îlâ erzeli el umur	: Güçsüz, çelimsiz, zayıf, ömür, yaşlanır,
Li key lâ yâleme	: İçin, bilmez hale gelmek,
Bade ilmin şey	: Sonra, ilim, bilir, bir şey,
İnne Allah alîm	: Muhakkak Allah, ilmiyle var eden,
Kadîr	: Kudret, güç, kuvvet,

Meâli 1: "Allah sizi halk edendir, sonra size ölüme kadar bir süre verir ve sizler yaşlanır, bir güçsüzlük içine döner, sonra bir şey bilir iken bilmez hale gelirsiniz. Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, kudrettir."

Meâli 2: "Sizi yaratan ilâhi bir kudrettir, size ölüme kadar zaman çizen O'dur, sizler ömrünüzün içinde gitgide yaşlanır, güçsüzleşirsiniz, bilir iken bilmez olursunuz. Muhakkak ki ilâhi kudret ilmin sahibidir, her şeydeki gücün sahibidir."

Bizi ve tüm varlığı halk eden kimdir?

İnsan nasıl yaratıldığını düşünmelidir.

Aslının ne olduğunu düşünmelidir.

Nasıl şekillendiğini, nasıl bedenlendiğini düşünmelidir.
İnsan nereden gelmekte ve nereye gitmektedir diye düşünmelidir.

“Halakal insâne min nutfe” Nahl Sûresi 4

“İnsan, bir nutfeden, bir özden, bir embriyodan yaratıldı.”

İnsan hücre hücre nasıl şekillendi düşünmelidir.

İnsan şunu asla unutmamalıdır.

İnsan kendini var etmedi.

İnsan kendini asla şekillendirmedi.

Gözlerini, kulaklarını, ellerini, ayaklarını, beynini ve cümle organını asla yaratmadı.

Doğumu, ölümü insan tasarlamadı.

Eğer insan kendini var edeni anlayamazsa, benliğe düşecektir.

Ben benim deyip, kibre düşecektir.

Ve yaratıcısına karşı hasım içinde olacaktır.

İnsan ölümlüdür, gün gelir son nefesini verir.

İnsan yaşamı boyunca, güçlü iken güçsüzleşir, bilir iken bilmez olur.

İnsan kendi bedenini yaratan ve her an bedeninde tecelli eden Allah'ı iyi anlamalıdır.

İnsan ölümlü olduğunu hiç unutmadan yaşamalıdır.

Ölüm, her bedende yazılı olan takdir-i ilâhîdir.

Her insanın başına gelecektir.

Bedene yazılmış olan “Sen ölümlüsün” kaderi gerçektir.

Başta gelecek olan eninde sonunda tecelli edecektir.

Ölüm kaçınılmaz gerçektir.

Ölüm asla unutulmaması gereken bir sonudur.

Eninde sonunda başta gelecek olan yaşamın gerçeğidir.

Ölüm herkesin hissedeceği kaçınılmaz gerçektir.

Hepimizin er ya da geç hissedeceği bir duygudur.

Ecel-i müsemma; sessizliğe geçiş, işitmez olmak, semâya geçiş, ulvî âleme dönüş, sessizliğin sesi, katılaşmak, beden zamanının sonu, belirlenmiş vakit, zamanın sonu, ölüm gerçeği,

Neden insan ölümü unuttur?

Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyanın hırsına kapılır.

Neden kâlbler kırar, zalimlik eder?

Neden birilerini hor görür, kendini yüce sanır?

Neden alay eder, dedikodu eder, eksik gedik arar?

Neden ölmeyecekmiş gibi yaşar?

Neden ölümlerden ders almaz ve neden kendine “sen de bir gün öleceksin” demez?

İnsan Bal Arısının yaşamını anlasa, hiç zalim olabilir mi?

İnsan Hakk yolunda yol alsa, hiç kâlb kırabilir mi?

İnsan Bal Arısından gerekli dersi çıkarsa, hiç kibre düşebilir mi?

“Ve li teblugû ecelen musemmen ve leallekum takılûn-ölüm gerçeğine eninde sonunda erişeceksiniz ve umulur ki bu gerçeği düşünürsünüz.” Mü’min Sûresi 67

“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn-muhakkak ki Allah’tan geldiniz ve muhakkak ki aslınız olan Allah’a döneceksiniz.” Bakara Sûresi 156

“Kullu nefsin zâikatul mevti summe ileynâ turceûn-bütün herkes ölümü hissedecektir. Sonra aslınız olan Bize döndürüleceksiniz.” Ankebût Sûresi 57

İnsan ölüm hakikatini anlayabilseydi, gece gündüz hakikati anlamak için gayret içinde olurdu.

“İnnallâhe alîmun kadîr” âyetinde belirtildiği gibi, muhakkak ki Allah tüm varlıktaki ilmin sahibidir, kudretin sahibidir.

İnsan ilme yapışmalı ve aklını hep ilimle meşgul etmelidir.

İnsan kendi bedenindeki ve tüm varlıktaki kudretin sahibinin Allah olduğunu bilmeli ve kendine güç kuvvet isnat etmemelidir.

Hepimizin bedenindeki kudret Allah'a aittir.

Kudret, Allah'a ait sıfatlardan biridir ve asla Allah'tan ayrı değildir.

Hûd Sûresi 4: "İlâllâhi merciukum ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "Sizin aslınız, kaynağınız, özünüz Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir."

İnsan, Allah hakikatini anlayabilmek için, varlığın hareketliliğini incelemelidir.

Varlığın kendinde olan işlevselliği, hareketliliği, kudreti anlamak için tefekkür içinde olmalıdır.

İnsan, tenden câna olan ilm-i irfâni bir yolculuk içinde olmalıdır.

Bal Arısı gibi varlığın özüyle buluşmalıdır.

Tenden câna olan yolculukta nice hikmetlere erişmelidir.

Vücûd boyutumuzda olan, Âdem boyutundan Muhammed boyutuna akıp gelen boyutları anlayabilmelidir.

Vücûdun Zâtını idrak etmeli, o Zâta teslimiyet içinde olmalıdır.

Bal Arısının çiçek çiçek yolculuğu, Hakk yolunda varoluşu ve var edeni idrak etme yolculuğu ile eş tutulmuştur.

Tevhîd'e ulaşma yolculuğu budur.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ
فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ
سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ

*Vallâhu faddale badakum alâ badîn fir rızık femellezîne
fuddilû bi râddî rızıkıhim alâ mâ meleket eymânehum fe
hum fihi sevâ e fe bi ni'metillâhi yechadûn*

Ve Allah fadal	: Allah, fazilet, erdem, meziyet, değerler,
Badakum alâ badîn	: Bazılarınız, bazılarınıza, birbirinize,
Fi el rızık	: Rızık, yararlanma, faydalanma, yardım,
Fe ma ellezin fuddilû	: Değil, olmaz, kimseler, erdem, fazilet, değer, meziyet,
Bi râddî	: İade, geri döndüren, karşılığını vermek, razı, eli açık,
Rızıkı him	: Rızık, yararlanma, faydalanma, onlar,
Alâ ma meleket eymânehum	: Onlar güçlerinin sahibi değildirlere, sahip oldukları şeyler,
Fe hum fihi sevâun	: Oysa, onlar, onda, o konuda, yaratılış, birdir, eşit,
Efe bi nimet Allah	: Artık, Allah'ın nimetlerini,
Yechadûn	: İnkâr, ret, kabul etmeme,

Meâli: "Allah, birbirinizden fayda bulmanız için sizlere değerler verdi. Fakat bazı kimseler onlara verilen değerlerin karşılığını

vermezler, faydalı olmazlar. Onlar kendilerindeki gücün sahibi değildirler. Oysa onlar yaratılışta birdirler. Öyleyse Allah'ın nimetlerini inkâr mı ediyorlar?"

Allah her varlıktan değerlerini sunmuştur.

Kimi insan, kendindeki ve varlıktaki değerlerin farkına varmadan yaşar gider.

Kimi insan ise, gece gündüz varlıktaki değerleri, hikmetleri anlamaya çalışır.

İnsan kendi bedenindeki değerlerin sahibinin Allah olduğunu bilmelidir.

Her varlık yaratılışta birdir.

Her varlık Allah'a ait olan değerleri taşır.

İnsan çevresinden fayda bulduğu gibi, çevresine yardım içinde, fayda içinde olmalıdır.

İnsanın yaşaması için, her varlık bir şekilde insana yardım eder.

Her varlıktan insana rızıklar gelir.

Aldığın nefesi düşünelim.

Atmosferde bulunan hava, nefes almamız için gereklidir.

Ağaçlar bize oksijen sunar.

Ağaçlar bize meyve sunar, bitkiler bize faydalar sunar.

Su, bedenimiz için gereklidir.

Gökten yağın yağmur, toprak için rahmet oluyor, toprak bize çeşit çeşit gıda sunuyor.

Güneş ışığıyla bize yaşam sunuyor.

Ayın, yıldızların üzerimizde etkisi vardır.

Yeryüzü bizi besliyor, büyütüyor, analık yapıyor, babalık yapıyor.

Hayvanlar bize nice hizmeti vardır.

Çiçekler nice güzellikler, şifalar sunuyor.

Bal Arısı çiçek çiçek dolaşarak meyvenin oluşumunda, bal yapmasında bize nice güzellikler sunuyor.

Doğa, doğada olan hava, toprak, su, ateş bize yardım ediyor...

Bitkiler, hayvanlar bize nice yardım sunuyorken...

Güneş, Ay, yıldızlar bize yardım ediyor...

Biz çevremiz için ne yapıyoruz?

Peki ya insanlar, birbirlerine ne kadar samimi, içten yardım ediyor.

Yardımlar iyilikler için mi yoksa kötülükler için mi?

Allah bizleri, birbirimize yardım edelim diye halk etti.

“Asla kötülükler için yardımlaşmayın” diye bildirdi.

“Yardıminız iyilikler için olmalı” diye bildirdi.

Mâide Sûresi 2: “İyilikler üzere yardımlaşın, asla kötülükler üzere yardımlaşmayın”

Şimdi düşünelim!

Birbirimize yardım ediyor muyuz?

Ediyorsak, iyilik için mi, kötülük için mi?

Bir dedikoduya ortak olmak, nasıl bir yardımdır?

Biri hakkında gıybet etmek, çevremizde olan insanlara nasıl bir yardımdır?

Gıybet, dedikodu, kötülüğün yayılmasına yardımcı olmaktır.

Bir kimsenin inancını aşağılamak, onu hor görmek, onu kâfir ilan etmek, fitneliğin yayılmasına yardım olmaktır.

Kur’ân; “fitnelik öldürmekten daha tehlikelidir” diye bildiriyor. Bakara Sûresi 191

Toplumda kargaşalık, kaos çıkarmak fitnelik değil midir?

Dedikodu, gıybet, hasetlik, fesatlık, fitnelik değil midir?

Birinin, birine kötülük yapması için yardım etmek zalimlik değil midir?

Yardım, iyiliklere kapı açmalıdır.

Gönlü temiz olanlar, iman sahibi olanlar, iyilikler üzere yardımlaşırılar.

Kötülükler üzere yardımlaşanlar, iman sahibi değildirler, onlar sadece kendi çıkarları için yaşarlar.

Hazreti Muhammed; “komşun aç iken tok yatma, birbirinize yardım edin” diyerek, yardımın önemini bildirmiştir.

İhtiyacı, sıkıntısı, karamsarlığı, umutsuzluğu olan bir insana, hiçbir şey beklemeden yardım etmek, Allah’ın rızasına uymaktır.

Bir kimseye yardım edene, elbette Allah’ta ona yardım eder.

Hacc Sûresi 40: “Elbette Allah, bir kimseye yardım edene yardım eder.”

Yardım etmek, insan olmanın davranışdır.

“Nas” makamına erenler, insan olurlar.

İnsan olanlar, “Nasr” makamına ererler.

Nasr makamına erenler, yardım etmenin ulvîyetine ererler.

İnsan niçin yaratıldığını bilmelidir.

İnsanlar birbirine yardım etmeli, birbirlerinin sıkıntılarını çözmelidir.

İnsan olarak yaratılmanın hikmeti budur.

Hucurât Sûresi 12: “Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık, birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için.”

Hepimizin farklı farklı yetenekleri vardır.

Tüm bu yetenekler birbirimize yardımcı olmak için bize bahşedilmiştir.

Allah’ın bize bahşettiği yetenekleri, kendi egomuz için mi yoksa birbirimize yardım için mi kullanıyoruz?

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ
 أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ
 يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

***Vallâhu ceale lekum min enfusikum ezvâcen ve
 ceale lekum min ezvâcikum benîne ve hafedeten
 ve rezakakum minet tayyibât e fe bil bâtulî yu'minûne ve
 bi ni'metillâhi hum yekfurûn***

Ve Allah ceale lekum	: Allah, kıldı, yaptı, sundu, size,
Min enfusi kum	: Kendiniz, nefis, siz,
Ezvâcen	: Aynı yolda olan, eş, tür, cins,
Ve ceale lekum	: Kıldı, yaptı, sundu, kıldı, size,
Min ezvac kum	: Eş, tür, cins, aynı yolda olan, siz,
Benine ve hafedeten	: Evlatlar ve torunlar,
Ve rezak kum	: Rızık, faydalanma,
Min el tayyibât	: Siz, temiz olan, iyi olan,
E fe bi el batulî	: Hâlâ batıla mı, boş şeylere, ilimsiz, asılsız,
Yuminûn	: İnanıyorlar,
Ve binimeti Allah hum	: Nimetlerini, lütuf, ihsan, Allah, onlar,
Yekferûn	: Örtüyorlar, görmemezlikten geliyorlar,

*Meâli: "Allah, kendi cinsinizden sizler için eşler sundu ve bir-
 birinize eş olmanızdan sizlere evlatlar ve torunlar sundu ve siz-
 lere tertemiz rızıklar sundu. Hâlâ boş şeylere inanıyor ve Allah'ın
 nimetlerini görmemezlikten mi geliyorsunuz?"*

Allah bizleri, erkek ve kadın olarak yarattı.

Birbirimize eş olalım, birbirimizde huzur bulalım diye yarattı.
İnsan kendine eş olacak olanı bulmalıdır.
Duygularına, düşüncelerine eşit olanı bulmalıdır.
İlgi alanına, heyecanlarına eş olanı bulmalıdır.
Aşkını bulmalıdır.
Bilmelidir ki aşk ve eş birdir.
Aşkını, sevgini bulan huzur bulacaktır.
Huzur ve mutluluk eşini bulmakta gizlidir.
İnsan, merhametli, şefkatli, sevgi dolu kendine eş olacak olan bir gönülü aramalıdır.
Eş olabilmek, merhameti, şefkati, sevgiyi arttırır.
Eş, eş olandır, duyguları ve düşünceleriyle birbirine benzer olandır.
Rum Sûresi 21: “Huzur bulmanız ve sevgili olmanız ve merhametli olmanız için size eşler verildi.”
Eş bize eş olandır, aynı duyguda buluşandır.
Eşini bulan, ortak duygularda buluşandır, aşka erişendir, sevgi içinde olandır.
Eşini bulan, mutlu olacaktır, huzur bulacaktır.
A'râf Sûresi 189: “Ceale minhâ zevcehâ li yeskune ileyhâ.”
Meâli: “Allah size eşler verdi, onunla mutlu ve huzurlu olmanız için.”
Kur'ân'da ne güzel belirtilmiş.
Eşini bulursan, mutlu huzurlu olursun.
Onunla heyecan bulursun, onunla eş olursun.
Âyette ne güzel belirtilmiş.
Eğer eşini bulursan, ondan olacak evlatlar ve torunlar, en güzel bir şekilde büyürler.
Onlar ilim dolu, irfan dolu, edep dolu büyürler.
Onlar da gün gelir eşlerini bulma gayretine düşerler.
Çünkü anne baba onlara en güzel örnek olmuştur.

Onun için eşini bul.
Eşini ara ve ona sarıl.
Seninle eş olanlar senin eşin olurlar.
Eşini bul ve ona sarıl.
Duygularına eş olan birini bul.
Aynı duygularda, aynı düşüncelerde olan birini bul.
İlgin, alakan aynı şeylere olsun.
Aşka bağlı olarak eşini bul.
Eşini bul, aşkla bak ve aşkla sarıl, aşkla davran.
Bil ki güzellik gönülde olan duygudur.
Şefkatli, merhametli, paylaşmayı seven, yardım etmeyi seven biri ol.

Eşini bul ve ona sarıl ve ona vefâlı ol.
Eş olanlar birbirini tamamlar.
Eş olanlar aşta bir olanlardır.
Eş olanlar birbirlerine aşkla, sadâkatla bağlıdırlar.
Eş olanlar huzurludurlar, sevgi doludurlar.
Eş kelimesi eşit kelimesi birbirine bağlıdır.
Her varlığın Allah'ın indinde eşit olduğunu unutmamak gerekir.

Su damlaları gibi her varlık Allah'ın deryasında eşittir.
İşte eş olma duygusu da bu eşitliğin yansımasıdır.
Allah insanlara evlatlar ve torunlar sundu.
İnsan kendine sunulan lütufların farkına varmalıdır.
Evlatlarını ve torunlarını iyi yetiştirmelidir.
Onlara ilim ve edep yolunu öğretmelidir.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ

***Ve yabudûne min dânilâhi mâ lâ yemliku lehum rızkan
mines semâvâti vel ardı şeyen ve lâ yestetîûne***

Ve yabudûne	: Kulluk ediyorlar, tapıyorlar,
Min dâni Allah	: Başka, zanni şeylere, Allah
Mâ lâ yemliku lehum	: Malik değil, gücü yetmez, onlar,
Rızkan	: Rızık, nimet,
Min el semâvât ve el ard şey	: Gökler ve yeryüzü, bir şey,
Ve lâ yestetîûne	: Güçleri yetmez, yapamazlar,

Meâlî: "Allah'ı bırakıp da, göklerde ve yerde hiçbir rızkı meydana getirmeye güçleri olmayan ve hiçbir şey yapamayan şeylere mi kulluk ediyorlar?"

İnsan Allah'ı iyi anlamalı ve O'na her şeyiyle teslimiyet içinde olmalıdır.

Allah'ı anlayamayan kimse, ilahlar edinir, onlara sığınmaya başlar.

İnsan "ben neye sığınyorum" diye düşünmelidir.

"Ben neyi ilah edindim" diye düşünmelidir.

İnsan Allah'ı bırakıp neye sığınyor?

Batıl olan şeylere mi sığınyor?

Zanlarını mı ilah ediniyor?

Çıkarlarını mı ilah ediniyor?

Kendini mi ilah ediniyor?

Aslını bilmediği şeylere göre mi hareket ediyor?

Hevâsına göre hayal ettiği ilahlara mı inanıyor?

Allah'ı bırakıp başkasına yücelik mi veriyor, ondan medet mi umuyor?

Allah hakikatini bilen, Allah'a sığınır ve O'na teslimiyet içinde yaşar.

Kur'ân'ı iyice incelediğimizde, zanna dayalı ilahlar edinmemiz, çıkarımıza göre Tanrı'ya inanmamız, batıl olan şeyleri ilah edinmemiz hep tâgût olarak adlandırılır.

Kur'ân'da "hevasını ilah edineni gördün mü?" diye bildirilir.

"Yâni kendi zannına göre kendi yarattığı Tanrı'ya inananı gördün mü?" diye bildirilir.

Şimdi sormak gerekir acaba bizler, kendi zanlarımıza göre hayal ettiğimiz Tanrı'lara mı inanıyoruz, yoksa kâinatı ve bizleri var edene mi inanıyoruz?

Acaba toplum olarak bizler hep "tâgût" inancında mıyız?

İşte eğer bizler; aslı olmayan, batıl olan, kendi zanlarımıza göre var ettiğimiz ilahlara inanıyorsak ve bunlara sığınyorsak bu "tâgût" inancıdır.

İşte eğer bizler; ibadetlerimizi çıkara dayalı yapıyorsak, bu "tâgût" inancıdır.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki tâgût inancı:

Allah'ı bırakıp zanna göre inanç içinde olmaktır.

Allah'ın hakikatlerini bırakıp ilmi delilleri olmayan batıl şeylere inanmaktır.

Allah'ı bırakıp birilerini yüce bilmek, onlardan medet ummaktır.

Allah inancını alet edip hep çıkar üzere hareket etmektir.

Allah'a kul olmayıp, hep batıl şeylere kulluk yapmak, makam- mevki, şan-şöhrete kulluk yapmak, kulluğunu hep şahsi çıkarlara göre yapmaktır.

İnsan "Allah'ı bırakıp neyi önemsiyorum, neye sığınyorum" diye çok iyi düşünmelidir.

Kadir-i mutlak olan Allah'tır.

Hiçbir varlığın kendine göre gücü, kudreti yoktur.

Birine kudretli demek bile gaflete düşmektir.

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

***Fe lâ tadrîbû lillâhil emsâl innallâhe
yâlemu ve entum lâ tâlemûn***

- Fe lâ tadrîbû li Allah : Öyleyse, yok, vurgu, misal, yapmayın,
Allah,
El emsâl : Gibi, benzer,
İnne Allah yâlemu : Muhakkak Allah, ilmiyle var edendir,
ilmin sahibidir,
Ve entum la tâlemun : Siz, yok, bilme, ilmin sahibi değilsiniz,

*Meâli: "Artık Allah'ı zannınıza göre bir şeylere benzetmeyin.
Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir ve siz ilmin sahibi olamazsınız."*

Allah'ı Allah ile anlayanlar, mü'min kimselerdir.

Zanlarına göre Allah'a inananlar, Allah'a şahit olmayanlardır.

Hangi Allah'a inanıyoruz?

Anne babamızdan miras olarak öğrendiğimiz, asla şahit ol-
madığımız bir Allah'a mı?

Yoksa kendimizde ve her varlıkta şahit olduğumuz sonsuz
güç olan bir Allah'a mı?

Kur'ân buna en güzel cevabı veriyor.

Zuhuf Sûresi 22: "Bilakis, dediler ki: Biz atalarımızı bir inan-
cın yolu üzerine bulduk ve biz onların gösterdikleri yol üzere,
onların adetleri üzere oluruz."

Hepimiz ne yazık ki, atalarımızdan miras gelen bir inancın
getirdiği bir tanıya inanıyoruz.

Her çocuk, hangi ailede doğmuşsa, inancı da o ailenin inan-
cına göre oluyor.

Tanrı inancı, din inancı, ibadetleri, cennet cehennem yorumları oraya kimin gireceği hep aileden gelen inanç mirasına göre oluyor.

Tanrı adına, din adına yaptığı yorumlar hep aileden gelen inanca göre oluyor.

Ve tabii ki bu inanç, diğer farklı olan inançlara uymuyor, çünkü her çocuk hangi ailede doğmuşsa inancı da ona göre oluyor.

İşte kişi, kendi hayalinde kendi hevâsına göre inandığı tanrı inancını yok etmeden, kendine dönmeden, kendini ve varlığı okumadan Allah hakikatine ulaşamaz.

Aileden gelen miras olarak öğrendiğimiz tanrı inancımızı, yâni kendi hevâmıza göre var olduğunu düşündüğümüz tanrı zannını yok etmeliyiz.

Yoksa Allah denilen ilâhî güçle hiç tanışamayız.

“Fe lâ tadrîbû lillâhil emsâl-Allah'ta olmayan şeyleri misal vermeyin.”

Allah'ı Allah'a ait olan emsallerle, sıfatlarla anlamalıyız, anlatmalıyız.

Allah'a ait olmayan emsallerle Allah'ı anlatmaya kalkmak, büyük bir gafletin içinde olmaktır.

İnsanlar anne babasının anlattığı ve insan formuna indirgenen bir Tanrıya inanır.

İnsan, öfkeliyse, hiddetliyse, kinci ise, inandığı tanrı da öyledir.

İnsan, merhametli, şefkatli ise, inandığı tanrı da öyledir.

Her insan kendine sormalıdır.

Allah hakikatini anlayabildim mi?

Kendi vücûduma dönüp, vücûdum nasıl var oldu, vücûdumda ve diğer varlıkta her an olmakta olan bu işleyiş nedir ve bunu kim yapıyor, anlayabildim mi?

Varlığın varoluşunu düşünüp, varlıkta delillere bakıp, varlığı var edene şahit olabildim mi?

Bizzat varlıkta olan âyetleri görebildim mi?

Allah'a ait işaretleri okuyabildim mi?

İlimle hareket edebildim mi?

Delillere, ispatlara dayalı hareket edebildim mi?

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ
رَزَقْنَاهُ مِنْآ رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ
يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

***Daraballâhu meselen abden memlûken lâ yakdiru
alâ şeyin ve men razaknâhu minnâ rızkan hasenen fe
huve yunfikü minhu sırren ve cehrâ hel yestevûn
elhamdulillâh bel ekserûhum lâ yâlemûn***

Darabe Allah	: Misal, vurgulamak, algı, darbe, sarsmak, kendine getirmek, Allah,
Mesel abd	: Örnek, misal, kul,
Memlûken	: Sahip olunan, mülkiyet,
La yekduru alâ şey	: Yok, gücü, muktedir, bir şey,
Ve men razaknâ-hu	: Kimse, rızıklandırdık, fayda, yarar, onu,
Min nâ rızkan hasenen	: Bizden, rızık, sıfat, fayda, güzel, temiz,
Fe huve yunfikü minhu	: Böylece o, infak eder, malı sahibine verme, ondan,
Sırren ve cehren	: Gizli, sır ve sesli, açık olarak,
Hel yestevûne	: Aynı derecede, aynısını, eşit, bir midir?
El hamdu li Allah	: Hamd, niteliklerin tek sahibi, Allah'tır,
Bel ekser hum la yâlemun	: Hayır, bilakis, onların çoğu hakikatleri bilemiyorlar,

Meâli: "Allah, sahip olduğu hiçbir şeye muktedir olamayan kul örneğini misal gösterir. O kimseyi rızıklarımızla güzelce rızıklandırdık. Fakat o, ona verdiklerimizin sahibinin kim olduğunu bilip, gizli ve açık olarak aynı derecede teslim eder mi? Tüm varlıktaki niteliklerinin tek sahibi Allah'tır. Bilakis onların çoğu hakikatleri bilemiyorlar."

Allah her şeye muktedir olandır.

İnsan ise, birçok şeyi kendine nispet edendir.

İnsanın, bedeni vardır, malı vardır, mülkü vardır, makamı vardır.

Ama hiçbiri kendine ait değildir.

Bir gün gelir hepsini bırakır gider.

Her şeyin sahibi Allah'tır.

İnsan her şeyin sahibinin Allah olduğunu anlayabilmelidir.

Vücûdum dediği yapının sahibi olmadığını anlayabilmelidir.

Şöyle düşünmelidir.

Ben bu vücûdun neyini yaptım, hangi hücrelerini yaptım.

Hiçbirini insan yapmamıştır.

Vücûdunda her an olan işleyişi yapan kendisi değildir.

Yâni hücrelerini çalıştıran, nefes alıp veren, kâlbini çalıştıran, kanını dolaştıran kendisi değildir.

Kendi vücûdunu kendi yaratan değildir.

Kendi vücûdunu şekillendiren kendisi değildir, beden yapısını oluşturan kendisi değildir.

Kendi vücûduna; işleyiş, nitelikler yönünden hâkim olan asla kendisi değildir.

Hiçbir insan kendi bedeninin işleyişinde hüküm sahibi değildir.

Hiçbir insan, bedeninin yaratılışında ve bedeninin işleyişinde irade sahibi değildir.

Kendi vücûdunun gücü kudreti kendine ait değildir.

Vücûdunda, iktidar sahibi ve muktedir olan sadece Allah'tır. İnsanın vücûdu Allah'ın kendine ait olan sıfatlarla donatılmıştır. İnsan tüm bunları bilmeli ve Allah'a teslimiyet içinde olmalıdır. "Bel ekserûhum lâ yâlemûn-bilakis insanların çoğu hakikatleri bilemiyorlar."

Bu bölümde geçen "Elhamdulillâh-hamd Allah'a mahsus-tur" kelimesini inceleyelim.

Hamîd, hamd aynı kelime kökünden gelir.

Hamd, Allah mahsustur, yâni her varlıktaki sıfatların, her bir inceliğinin sahibi sadece Allah'tır.

Hamd kelimesi, genelde Allah'a övgü anlamında kullanılmıştır. Şükür anlamında da kullanılmıştır.

Toplumda bir kimseye "nasılsın" denildiğinde, "çok şükür" ya da "hamdolsun" diye cevap alınır.

Şükür ile hamd arasında farklılık vardır.

Hamd kelimesi, Hazreti Muhammed'den önce de ve sonra da övmek ve yüceltmek anlamında kullanılmıştır.

Arapçada "övmek" manasında "medh ve sena" gibi kelimeler vardır.

Hamd sadece Allah mahsustur.

Övgü de sadece Allah'a yapılmalıdır, bir kula yücelik verecek onu övmek doğru değildir.

Hamd varlıktaki tüm niteliklerin sahibini Allah olduğu hakikatidir.

Varlıkta ki ama fiziksel, ama kimyasal, ama biyolojik tüm sonsuz nitelikler Allah'ın zâtına mahsustur.

İşte bu da "Hamd" boyutudur.

Allah hamd boyutuyla "El Hamîd" esmâsını tecelli ettirir.

Hamd; kâinattaki yaratılmış olan, yaratılmakta olan tüm varlıkların niteliklerinin Allah'ın tecellisi olduğu hakikatini anlatan bir kelimedir.

Hamd, Allah'a mahsustur. Yâni bir varlığın yaratılışında o varlığı fiillendiren, sıfatlandıran, vücûdlandıran bizzât Allah'ın kendisidir.

Varlığın geldiği âlem olan rûh boyutu, nûr boyutu bizzât Allah'a ait olan bir boyuttur.

İşte, varoluştaki ama beşeri cihetiyle ama ûlvî cihetiyle tüm nitelikler "Hamd" kelimesiyle ifade edilmiş ve "hamd Allah'a mahsustur" denilmiştir.

Bir kişi, Hamd olsun dediğinde; o kişi kâinattaki tüm varlıklarda tecelli eden tüm niteliklerin bizzât Allah'a ait olduğunu zevken ifade etmeye çalışır.

İşte, hamd Allah'a ait olan sıfatlar, nitelikler boyutudur.

Şükür ise niteliklerden gelen fayda sağlayan rızıklar boyutudur.

İnsan her an hamd şuuruyla yaşamalıdır.

Yâni her sıfatın Allah'a ait olduğunu bilerek yaşamalıdır.

İşleyişi, sıfatları ve vücûdu asla kendine nispet etmemelidir.

İnsan bir bardak su içerken bir şey yerken, hemen Allah'a şükür içinde olmalıdır.

Tüm rızıkların Allah'a ait olduğunu bilerek yaşamalıdır.

İnsan her nefeste şükür içinde olmalıdır.

İşte şükür: İnsanın, ama kendinde ama tüm varlıkta olan niteliklerin, nimetlerin Allah'a ait olduğunu anlamak ve O'na teslim etmenin teslimiyetidir.

Mü'minin Sûresi 78: "Ve huvellezî enşee lekumus sema vel ebsâra vel efideh kalîlen mâ teşkurûn."

Meâli: "Sizi vücûdlandıran, işitme ve görme ve idrak şuuru veren ki O'dur. Sizdeki sıfatların sahibini bilip teslim etmede ne kadar da zayıf davranıyorsunuz."

Zümer Sûresi 66: "Bel Allah fe abud ve kun min el şâkirîn."

Meâli: "Öyleyse yalnızca Allah'a kul ol ve varlığının sahibini bilip teslim edenlerden ol."

Şükür; insanın kendinde olan tüm nimetlerin, kâlbın çalışması, gözün görmesi, kulağın işitmesi, yediğimiz besinlerin sindirilmesi gibi sonsuz işlevin sahibinin Allah olduğunu itiraf edebilmektir.

Şükür; tüm rızıkların, tüm güzelliklerin Allah'a ait olduğunu hissetmektir.

Şükür; cümle âlem sensin, var eden sensin, varlıktaki fiil, sıfat, zât sensin, senden gayrısı yok idrakidir.

Her şükür, baktığımız varlığın Hakk ile bağlantısını görebilmektir.

Her şükür, her nefeste bizi terk etmeyen Hakk'ı hiç unutmamaktır

Şükür makamı da; kişinin son nefesine kadar bu şuurda yaşamasıdır.

Aldığı her nefeste kendisinin ve kendindeki sonsuz niteliklerin sahibini bilerek yaşamasıdır.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ
 عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجَّهُهُ
 لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ
 وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

*Ve daraballâhu meselen raculeyni ehaduhumâ ebkemu
 lâ yakdiru alâ şeyin ve huve kellun alâ mevlâhu eynemâ
 yuvecchihu lâ yeti bi hayr hel yestevî huve ve men
 yemuru bil adli ve huve alâ sırâtın mustakîm*

Ve darabe Allah	: Vurgu, misal, örnek göstermek, Allah,
Mesel raculeyn	: Misal, örnek, kişiler, iki kişi,
Ehadu-humâ	: Onlardan biri,
Ebkemu	: Duran, bir şey yapmayan, sessiz, susan, dilsiz,
Lâ yakdiru alâ şeyin	: Yapmaz, muktedir değil, bir şeye,
Ve huve kul ala Mevlâ hu	: O, tüm, her şeyi, efendi, malik, sahip, o,
Eynemâ yuvecchihu	: Her yöne, her yere, yönlenir, koşar, gönderir, o,
Lâ yeti bi hayr	: Yok, gelmek, yapmak, getiremez, iyilik,
Hel yestevi huve	: Aynı mıdır, eşit midir, bir midir, o
Ve men yemuru	: Kimse, işler, işleyiş, işleyen, hüküm, çalışmak,
Bi el adli	: Adalet ile, hakka uygun,

Ve huve alâ sırat mustakîm : O, hakikat yolu, dosdoğru bir yol
üzerinde,

Meâli: "Allah şu iki kişinin misalini örnek gösterir: Onlardan biri bir şey yapmaz, oturur. Diğeri ise sahip olduğu bütün her şeyi ile her yere koşar. Diğerinde bir iyilik yoktur. Diğer kimse ise adaletli bir şekilde çalışır ve o dosdoğru yol üzeredir. Hiç bunlar eşit olabilir mi?"

Burada, kabiliyetini fark edip gece gündüz çalışan bir kimse ile boş boş vakit geçiren bir kimse misal gösterilir.

Ve bizlere vaktinizi boşa harcamayın uyarısı yapılır.

İnsan kendindeki kabiliyeti görebilmeli ve o kabiliyeti iyilik yolunda adaletle kullanmalıdır.

Nasıl ki her varlık gece gündüz yaratılış kabiliyetine göre hareket ediyorsa, insan da kendine bahşedilen kabiliyeti görebilmeli ve ona göre çalışmalıdır.

İnsan her anın kıymetini bilmelidir.

İnsan öncelikle nasıl yaratıldığını düşünmelidir.

Varlığın nasıl yaratıldığını düşünmelidir.

Zamanını hakikatleri anlama içinde geçirmelidir.

Varoluşu anlamaya gayret göstermelidir

Varlığı görmeli, incelemeli, varoluşu düşünmelidir.

Var edeni idrak etmelidir.

Kendi bedenine bakmalı, "ben nasıl var oldum" diye düşünmelidir.

Bu kâinat nasıl var oldu, var eden kimdir diye düşünmelidir.

İman hakikatine ulaşmalı, mü'minlik makamına gelmelidir.

Her an dosdoğru Hakk yolunda olmalıdır.

Ulaştığı hakikatlerle hareket etmelidir.

Vaktini hiçbir zaman kayıp içinde geçirmemelidir.

Hakikatleri anlayamayan bir kimse vaktin kıymetini bilemez.

Hakikati anlayan kimse, kendi yaratılışında olan kabiliyeti de anlar ve ona göre üretken olur, çalışkan olur.

İnsan sorumluluk alanını bilmelidir.

Niçin yaratıldım diye kendine sormalı ve insan olarak sorumluluğum nedir, diye düşünmelidir.

İnsanın yaratılış amacı; kendini ve varlığı tanımak, birbirine yardımcı olmaktır.

Sonsuz kâinattaki Tek kudret olan yâni Allah hakikatini iyi bilmeliyiz ve asla bu şuurdan ayrılmamalıyız.

İnsan çevresine hep yardım içinde olmalıdır.

İnsan zamanını kayıp içinde geçirmemelidir.

Ve Asr Süresindeki muhteşem uyarıyı unutmamalıdır.

Asr Sûresi: “Ve el asrı, innel insâne le fı husr, illellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti ve tevâsav bil hakkı ve tevâsav bis sabr.”

Meâli: Doğrusu insanlar; zamanlarını hakikatleri anlamadan bir kayıp içinde geçirip giderler. Ancak iman edenler, dos-doğru Hakk yolunda çalışanlar, hakikatleri öğütleyenler ve sabrı öğütleyenler başka.

Bu bölümde geçen “Adl” kelimesi adalet, doğruluk anlamındadır.

Allah’ın adil esmâsı, varlığın varoluşunda ve varlığın işleyişinde kendini gösterir.

Varlığın açığa çıkışı, bir özden gelen akışla mümkündür.

Bu akışta muhteşem bir adalet vardır.

Mesela, insanın hücreleri, dokuları, organları, Matematiksel, Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik, işleyişin düzenini gösterir.

Göz hücrelerinin sayısı bellidir, göz hücreleri ya da kulak hücreleri dokuları birbirine karışmaz.

Göz ya da kulak ya da diğer organlar oluşurken, kendilerine has hücrelerle şekillenirler ve sayıları bellidir, kimyasal salgıları da bellidir.

Anne karnında çocuk bedenlenirken, her hücre yerini bilir, her doku yerini bilir ve oluşum ona göre olur.

İşte bu Allah'ın adil esmâsının tecellisidir.

Bir tarlada, bir bitki şekillenirken ya da ağaç, tohumda ne varsa zaman dilimi içinde o açığa çıkacaktır.

Tohumun içsel yazılımı, tohumda olanın açığa çıkışı muhteşem bir adalet hakikatini ortaya koyar.

İncir tohumunda, incir ağacının yazılımı vardır, bu yazılım bir adaletin göstergesidir.

İncir ağacının yaprakları, dalları, çiçeği, meyvesi, bellidir, tohumda hepsi bir düzen içinde bulunur.

Zamanı gelince, bir bir açığa çıkmaya başlar, meyve en son açığa çıkar.

Bu işleyiş düzenini okumak, Allah'ın adil esmâsını görebilmektir.

Varlıktaki bu işleyişi anlayan kimse, kendi yaşantısında da adalet üzere olur.

Yâni adalet, varlıktaki Hakk'sal düzeni anlayabilmekte gizlidir.

Hakk ve adalet birbirinden ayrılmaz kavramlardır.

Allah'ın her varlıkta Hakk esmâsı vardır, o Hakk esmâsının hukuksal işleyişi adalettir.

Güneşin, Dünyanın her gün bir ölçü içinde hareket edişinde "Adil" esmâsını görmek mümkündür.

Bir hücrenin oluşumu ve işleyişinde, adil esmâsını görmek mümkündür.

Adil esmâsı, öncelikle varlığın varoluşu ve işleyişinde okunmalıdır.

Bir kişinin sosyal hayatta, dürüst olabilmesi, adaletli olabilmesi, varlıkta Allah'ın adil esmâsını anlamakla mümkündür.

Evren'in; Matematiksel, Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik bir düzeni vardır.

Bu düzenin akışı, bir adaleti gösterir.

Ateş, toprak, su, hava boyutlarının muhteşem oluşumu ve işleyişi vardır.

Bunların işleyişinde bir düzen vardır, işte bu düzen iyi okunursa, oradaki oluşum ve akışta “Adil” esmâsı görülür.

İnsan bu adaleti anlamalı ve sosyal hayatta adaletli olmalıdır.

Nahl Sûresi 90. âyette bize muhteşem bir öğütler sunulur.

Nahl Sûresi 90: “Muhakkak ki Allah; adil olmayı ve iyiliklerde olmayı ve sahip olduklarınızı yakınlarınızla paylaşmayı emreder. Kendini üstün görmeyi ve fenalarda kalmayı, inkâr etmeyi ve hasetlik yapmayı, haksızlık yapmayı, zulümlerde olmayı ise yasaklar. İşte size böylece öğüt verir. Umulur ki hakikatlere ulaşır o hâl ile davranırsınız.”

Allah’ın adaleti ama varlığın işleyişinde, ama sosyal hayatta asla şaşmaz.

Kim ne yaparsa, iyilikte olsa, kötülükte olsa, muhakkak ki karşılığını bulur.

Allah’ın “Adl” esmâsı ve “Hakk” esmâsı her an tecelli eder.

Adl ismi, adaletin karşılığıdır.

Hakk ismi, Hukuk’un karşılığıdır.

Hukuk, Hakk kelimesinin çoğuludur.

Hukuk, adaletin korunmasıdır.

Her varlığın:

Yaşama hakkı,

Üreme hakkı,

Beslenme hakkı,

Korunma hakkı,

Barınma hakkı, gibi hakları vardır.

İşte hukuk, bu hakları korumak için tecelli etmiştir.

Hukuk’un temeli adalettir.

Kim, adalet üzere davranmazsa, hukuk’a riâyet etmezse zalim olur.

Bu bölümde geçen “darebe” kelimesi; vurgulamak, anlatmak, sarsmak, kendine getirmek, misal göstermek, bir hakikati bir misalle ortaya koymak, anlatmak anlamlarına gelir.

Maalesef bu kelimeyi müellifler, Nisâ Sûresi 34. âyetde “vadrıbû hunne” kadınları dövün diye meâl etmişlerdir.

Şimdi bazı meâlleri inceleyelim.

Diyanet İşleri Meâli (Eski):

Allah’ın kimini kimine üstün kılmasından ötürü ve erkeklerin, mallarından sarfetmelerinden dolayı erkekler kadınlar üzerine hakimdirler. İyi kadınlar, gönülden boyun eğenler ve Allah’ın korunmasını emrettiğini, kocasının bulunmadığı zaman da koruyanlardır. Serkeşlik etmelerinden endişelendiğiniz kadınlara öğüt verin, yataklarında onları yalnız bırakın, nihâyet dövün. Size itaat ediyorlarsa aleyhlerine yol aramayın. Doğrusu Allah Yüce’dir, Büyük’tür.

Diyanet İşleri Meâli (Yeni):

Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah, insanların kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ve ailenin geçimini sağlamak) tadırlar. İyi kadınlar, itaatkârdırlar. Allah’ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da “gaybı korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün. Eğer itaat ederlerse, artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah, çok yücedir, çok büyüktür.

Diyanet Vakfı Meâli:

Allah’ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur. Onun için sâliha kadınlar itaatkârdır. Allah’ın kendilerini korumasına karşılık gizliyi (kimse görmese de namuslarını) koruyucudurlar. Baş kaldırmasından

endişe ettiğiniz kadınlara öğüt verin, onları yataklarda yalnız bırakın ve (bunlarla yola gelmezlerse) dövün. Eğer size itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın; çünkü Allah yücedir, büyüktür.

Elmalılı Hamdi Yazır Meâli:

Erkekler, kadın üzerine idareci ve hakimdirler. Çünkü Allah birini (cihad, imamet, miras gibi işlerde) diğerinden üstün yaratmıştır. Bir de erkekler mallarından (aile fertlerine) harcamaktadırlar. İyi kadınlar, itaatkar olanlar ve Allah'ın korunmasını emrettiği şeyleri kocalarının bulunmadığı zamanlarda da koruyanlardır. Fenalık ve geçimsizliklerinden korktuğunuz kadınlara gelince: Önce kendilerine öğüt verin, yataklarından ayrılın. Bunlar da fayda vermezse dövün. Eğer size itaat ederlerse kendilerini incitmeye başka bir bahane aramayın. Çünkü Allah çok yücedir, çok büyüktür.

Mehmet Okuyan Meâli:

Allah'ın onlardan (insanlardan) bir kısmını diğerlerine (farklı oldukları noktalarda) üstün kılması ve (bir de) mallarından harcama yapmaları sebebiyle erkekler, kadınların koruyucusudur. (Onun için) iyi kadınlar, (Allah'a) itaatkâr; Allah'ın (kendilerini) korumasına karşılık gizliyi (namuslarını) koruyanlardır. Geçimsizliğinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara öğüt verin; onları yataklarda yalnız bırakın ve kendilerini (kısa süreli yanınızdan) uzaklaştırın! Size gönülden bağlanırlarsa artık onların aleyhine başka bir yol aramayın! Şüphesiz ki Allah yücedir, büyüktür.

Muhammed Esed Meâli:

ERKEKLER, kadınları, Allah'ın kendilerine onlardan daha fazla bağışladığı nimetler ve sahip oldukları servetten yapabilecekleri harcamalarla koruyup gözetirler. Dürüst ve erdemli kadınlar, gerçekten Allah'ın korunmasını buyurduğu mahremiyeti koruyan sadık ve itaatkar kadınlardır. Kötü niyetlerinden korktuğunuz kadınlara gelince, onlara [önce] nasihat edin;

sonra yatakta yalnız bırakın; sonra dövün; ve bundan sonra itaat ederlerse onları incitmekten kaçının. Allah gerçekten yücedir, büyüktür.

Mustafa İslâmoğlu Meâli:

ERKEKLER kadınların koruyup gözeticisidirler; çünkü Allah erkeklerle kadınları farklı alanlarda üstün yeteneklerle donatmıştır; bir de erkekler servetlerinden harcama yapmaktadırlar. Dürüst ve erdemli kadınlar hem (Allah'a) boyun eğen, hem de Allah'ın koruduğu (iffeti, eşlerinin) yokluğunda da koruyan kadınlardır. Sadâkatsizlik etmelerinden çekindiğiniz kadınlara gelince: onlara önce öğüt verin, sonra yataklarında yalnız bırakın, nihâyet darp edin! Ardından size itaat ederlerse, aşırı giderek onlar aleyhine bir yol benimsemeyin! Allah, gerçekten yücedir, büyüktür.

Süleyman Ateş Meâli:

Allah, insanları birbirinden üstün kıldığı ve mallarından harcayıp kadınların geçimini sağladıkları için erkekler, kadınlar üzerinde yöneticidirler. Bundan dolayı iyi kadınlar ita'atkar olup, Allah'ın kendilerini korumasına karşılık (Allah'ın verdiği başarı ile) gizliyi korurlar (kocalarına asla ihanet etmezler). Hırçnlık, etmelerinden korktuğunuz kadınlara öğüt verin, yataklarda onlara sokulmayın, onları dövün. Eğer size ita'at ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Çünkü Allah yücedir, büyüktür.

Yaşar Nuri Öztürk Meâli:

Erkekler; kadınları gözetip kollayıcıdırlar. Şundan ki, Allah, insanların bazılarını bazılarından üstün kılmıştır ve erkekler mallarından bol bol harcamışlardır. İyi ve temiz kadınlar saygılıdırlar; Allah'ın kendilerini koruduğu gibi, gizliliği gereken şeyi korurlar. Sadakatsizlik ve iffetsizliklerinden korktuğunuz kadınlara önce öğüt verin, sonra onları yataklarında yalnız bırakın ve nihâyet onları evden çıkarın/buldukları yerden başka yere gönderin! Bunun üzerine size saygılı davranırlarsa artık

onlar aleyhine başka bir yol aramayın. Allah çok yücedir, sınırsızca büyüktür.

Görüldüğü gibi, genelde müellifler kadını dövülmeli diye çevirmişlerdir.

Diyanet eski meâlinde dövün diye çevirmiş.

Yeni meâlin de ise parentez içine (hafifçe) ilave etmiş.

Ama yine de dövün anlamında çevirmiştir.

Diyanet Vakfı Meâli'inde de dövün diye çevrilmiş.

Hemen hemen tüm müellifler yaptıkları meâllerde kadınların; serkeşlik, başkaldırma, sadakatsizlik, iffetsizlik, hırçınlık, kötü niyetli, geçimsizlik durumlarında ya dövülmesi gerektiği, ya da evden uzaklaştırılması gerektiği şekilde tercüme etmişlerdir.

Bazıları ise “darp edilmeli” diye çevirmişlerdir.

Bazı müellifler “acıtmadan dövün” diye meâl etmişlerdir.

Oysa orada acıtmadan kelimesi yoktur.

Müellifler gelende ısrarla kadın dövülmeli diye meâl etmişler.

Diğer bir meâl ise şöyledir.

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: “Ehil kimseler; nefsini bilme yolunda olanları hakikatleri anlamaları için yetiştirirler. Onlar birbirlerine Allah'ın lütuflarını anlamak istediklerinden dolayı yarıdımçı olurlar ve onlar kendi varlıklarının sahibini bilip infak ederler. Sonra da onlar salihlerden olma yolunda teslim olurlar. Allah'ın bilinmeyen görünmeyen âlemi muhafaza ettiği gibi, onlarda hakikatlerin bilgilerini muhafaza ederler. Ki onlar itaatsizlik etmekten çekinirler ve onlar öğütlere uyarlar. Artık buldukları makamlardan hakikatlerin dışına çıkanlar olursa, onlara buldukları yerde hakikatleri vurgulayın. Bundan sonra onlar, sizin söylediğiniz şekilde hakikatlere uyarlarsa, artık onlara başka bir yol göstermeyin. Muhakkak ki Allah tüm varlıkta ilmiyle yüce olandır.”

Kelimeleri incelersek:

Âyette geçen “rical” kelimesi erkek anlamında çevirmek doğru değildir.

Faddal-fadıl kelimesini de üstün olarak çevirmek doğru değildir.

Fadıl; fazilet, erdem, güvenilir, değerler taşıyan demektir.

Fadıl kelimesini, erkeği kadından üstün diye çevirmek de doğru değildir.

Kavvam kelimesi de, kâim, kıyam kelimesinden gelir.

Nasıl her varlığı kayyum esması ile tutan, kontrol eden, idare eden Allah’tır.

Konusuna vâkıf olanlara da kavvam denir.

Kavvam; yetiştiren, yardımcı olan, yol gösteren, bâtuldan koruyan, Hakk’a yönelten demektir.

Kâmil kimseler, Kavvam’dır, Hakk yolunda olan talebeleri, bâtından korurlar, ilmi olarak yetiştirirler.

Kelimeleri dikkatlice incelediğimizde, kadını dövün değil, Hakk yolunda yürüyen kimselerin yetişmesine vesile olun, onlara hakikatleri vurgulayın anlamına da erişiriz.

Yoksa kadını dövün der, onları incitirsek, onları dışlarsak, Hazreti Muhammed’in yaptığı mücadeleye de ihanet etmiş oluruz.

Hazreti Muhammed’in “kadın erkek eşittir” sözü o zaman meâlle çelişir durumuna gelir.

Meâlleri incelediğimizde hemen hemen tüm meâllerde “kadını dövün” diye meâl edilmiş.

Ve erkek kadından üstündür diye çevrilmiştir.

Arapça kelime kelime incelediğimizde, aslında sunulan hakikat bambaşkadır.

Vadribû, darabe kelimesinden gelir.

“Darabe” kelimesi dövmek diye çevrilemez.

Darabe; vurgulamak, uyarmak, isabet, darbe, sarımsak, vurmak, kendine getirmek, ortaya koymak, çıkarmak, hakikati göstermek, hakikati sarsıcı şekilde ortaya koymak, gibi anlamlara gelir.

Kur'ân'dan bazı örnekler:

Hacc Sûresi 73: Darabe mesel; vurgulayıcı misal, vurgulayıcı örnek.

Zümer Sûresi 27: Darebna; ortaya koyduk, açıkladık, vurguladık.

Haşir Sûresi 21: Emsalu nadribu; misallerle hakikatleri vurguluyoruz.

Bakara Sûresi 26: Yadribe mesel; örneklerle hakikatler gösterilir.

İbrâhîm Sûresi 45: Ve darabnâ lekum; size hakikatleri vurguladık.

Tâ-Hâ Sûresi 77: Fe edrib lehu; onlara hakikatleri vurgula.

Tahrîm Sûresi 10: Darebe Allâh; Allah vurgular, uyarır.

60'a yakın yerde geçen "darabe" kelimeleri genel anlamda dövmek diye çevrilmemiştir.

Fakat Nisâ Sûresi 34. âyette kadını dövün diye çevrilmiştir.

Nisâ Sûresi 34. âyette geçen "darabe" kelimesini kadını dövün diye çevirmek, anlamına uygun düşmüyor.

Nahl Sûresi 66. âyette geçen "darabe Allah" kelimesi; Allah size vurgular, Allah size misal gösterir anlamındadır.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ
السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ
اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

*Ve lillâhi gaybus semâvâti vel ard ve mâ emrus
sâati illâ kelemhıl basari ev huve akreb innallâhe
alâ kulli şey'in kadîr*

Ve li Allah gayb	: Allah'a aittir, görünmeyen, bilinmeyen,
El semâvât ve el ard	: Göklerdeki ve yerdeki,
Ve mâ emru	: Ne, dir, değil, işleyiş, hüküm,
El saati	: Saat, vakit, zaman, gelip geçen zaman
İlla ke lemhi el basar	: Ancak, gibi, bir an, göz açıp kapama, bir anlık bakış
Ev huve akrebu	: Ya da, o, daha yakın, daha hızlı
İnne Allah	: Muhakkak Allah,
Ala kulli şey kadîr	: Bütün her şeydeki kudrettir,

Meâli: "Göklerdeki ve yerdeki bilinmeyen görünmeyen âlem Allah'a aittir. Zamanın işleyişi ancak bir göz açıp kapama gibi ya da ondanda hızlıdır. Muhakkak ki Allah bütün her şeydeki kudrettir."

Burada geçen gayb kelimesi, Allah'a ait olan ulvîyettir.

Allah, yerlerin göklerin gaybının sahibidir.

Allah, görünenin içinde görünmeyenin sahibidir.

Allah, rûhun derinliklerinin, nûrun sonsuzluğunun sahibidir.

Gayba iman nedir?

Kur'ân'î ölçüde açıklaması nasıldır?

Gayba iman, görmediğimiz, bilmediğimiz bir şeye inanmak mıdır?

Gördüğümüz, bildiğimiz bir şeyin, görmediğimiz bir özden geldiğine inanmak mıdır?

Gayb, görünmeyen bilinmeyen boyut mu demektir?

Gelecek zaman da gayb boyutu mudur?

Allah'ı görmeden, ilmi olarak şahit olmadan inanmanın adı gayba iman mıdır?

Kesin bir bilgiye sahip olmadan, delillere dayalı şahit olmadan, ilmi olarak görmeden olan inanç doğru mudur?

Gayb kelimesi; Kur'ân'da yaklaşık 60 yerde geçer.

Gayb "Gayb- غَيْبٌ" "gyb" kökünden gelir.

Arapçaya nereden geçtiği bilinmemektedir.

Arapça ğāba غاب kelimesi; "kayboldu, görünmez oldu" anlamına gelir.

Öz Türkçe bir kelime olan "Gebe" kelimesi buradan mı geliyor bilemiyoruz.

Gebe bir kadında da çocuk görünmez, ama orada çocuk olduğuna inanılır.

İşte gayb kelime olarak: Bilinmeyen görünmeyen âlem, görünmeyen, gizli olan, örtülü olan, özde olan, rûh boyutunda olan, açığa çıkanın geldiği yer, tohumun özü, râhim sırrı, sır boyutu, mânâ boyutu, evvel ve âhir boyutu, bâtın ve zâhir boyutu, gibi anlamlara gelir.

Kayıp kelimesi de buradan gelir.

Yûnus Sûresi 20: "Kul innemel gaybu lillâhi fentezirû innî meakum minel muntazirîn."

Meâli: "Anlat: Bilinmeyen görünmeyen âlem ancak Allah'ındır. Bundan sonra hakikatleri anlamak için bakıp gözlemleyin, ben de sizinle birlikte gözlemlemekteyim."

Gayb; göremediğimiz, bilemediğimiz boyuttur.

Bir tohumun içsel boyutu gibi.

Gaybın dışsal boyutu da vardır.

İşte gayba iman da; bilinmeyen görünmeyen âlemde, gizli bir âlemin olduğuna inanmaktır.

Gayba iman boş bir inanç değildir.

Tam tersi, özde olan sisteme inanmaktır.

Bunu şöyle anlatabiliriz.

Elimizde iki tohum olsa; biri incir tohumu, diğeri de hiç görmediğimiz bir tohum olsa.

İncir tohumunda, bunda incir ağacı var diyebilir miyiz?

Elbette diyebiliriz.

Çünkü o tohumdan açığa çıkan ağacı, daha önceden gördük biliyoruz.

Dalını, gövdesini, yaprağını, meyvesini gördük, ağacına çıktık, ondan meyve topladık, o meyveyi yedik ve o meyvenin içinde incir tohumunu da gördük.

Yâni incir tohumundan gelen incir ağacına şahit olduk.

Onun için incir tohumuna baktığımızda, bu tohumun içinde incir ağacı var diyebiliriz.

Ama diğer tohumu hiç görmediğimizden dolayı, o tohumun içinde şu var diyemeyiz.

İşte gayba iman; incir tohumunun içinde incir ağacı var demenin eminliğidir.

Zahire çıkmış olan ağacı, ilmi olarak tanımadan, yâni ona şahitlik yapmadan, incir tohumun içinde incir ağacı var diyemeyiz.

Ama ilmi olarak tanıdığımızda, açığa çıkan o ağaca şahit olduğumuzda, elinde incir tohumu olan bir kişi gelse, o kişi bu tohumu hiç görmemiş olsa biz ona "o incir tohumudur, o tohumun içinde incir ağacı vardır" diyebiliriz ve o ağacı tarif edebiliriz, ona anlatabilir ve o ağacı ona çizebiliriz.

İşte gayba iman; incir tohumunun içinde incir ağacı vardır diyebilmektir.

İncir tohumunu bilen kişi “bu incir tohumudur, ondan incir ağacı çıkar” diyebilir.

Ama incir tohumunu bilmeyen kişi, o tohumun içinde ne olduğunu bilmez ve onun gayba imanı olmaz.

Çünkü o görmedi, o tohumdan açığa çıkana şahit olmadı.

Gayba iman eden kişiler bu kâinatın aslının nereden geldiğini bilen kâmil kişilerdir.

Onlar her varlığın ardında olanı bilirler.

O varlığı tutanı ve o varlığa ait olanı bilirler.

O varlığın aktığı boyutu ve geleceğini bilirler.

İki kişi bir ormanda olsa; bir kuş ötsa, birisi o kuşa; “bu keklik sesi” dese, o kişi kekliği görmediği halde kekliği bilmesi, onu daha önceden tanıdığından dolaydır.

İşte bu gayba imandır.

Görmediği halde inanmak, gördüğünden dolaydır.

İşte diğer kişiye görülmeyen, bilinmeyen o keklik gaybdır, o kişinin kekliğe iman etmesi olmaz.

O kişi, arkadaşı keklik dediğinden dolayı” bu keklik’miş” diyebilir.

Bu da taklidi imandır, tahkiki değil.

Eğer keklik zooloğu orada olsaydı, o sesin daha da inceliklerini bilebilirdi

Kekliğin ses tonundan, kekliğin neden öttüğünü de bilebilirdi.

Gayba iman tahkik ehlinde olan imandır.

Gayba iman, kâmil kişilerin imanındır.

Onlara göre gayb-kayıp olan yoktur.

Onlara göre bilinmesi, okunması gereken alan vardır.

İşte gayb: görünmeyen bilinmeyen âlemdir

Gayba imanda; görünmeyen bilinmeyen âlemin Allah’a ait olduğuna inanmaktır.

Mâide Sûresi 109: “Kâlû lâ ilme lenâ inneke ente allâmul gayb.”

Meâli: “Derler ki: Bizim ilmimiz yoktur, görünmeyen bilinmeyen her şeydeki ilmin sahibi muhakkak ki sensin.”

Gayb; rûh boyutunun sırlarıdır.

Gelecek, rûh boyutundan açığa çıkan âlemdir.

Rûh boyutundan çıkan âlem de gayb boyutundadır.

Görünüyor gibi görünen bu âlemin özü gayb âlemdir.

Yarın da gayb boyutudur.

Kişinin, ülkenin, dünyanın geleceği hep gayb boyutudur.

İşte, gayb vardır gaybdan içeri, gayb vardır gaybdan dışarı.

Gaybı bilmek, içten dışa olan akışı okuyabilmektir.

Gayb âlemi; rûh boyutu, nûr boyutu, âmâ boyutu, gelecek, açığa çıkan varlığın görünmeyen yönü, hep gayb âlemdir.

Bu âlemlerin hepsi insanın vücûdunda vardır.

Tüm gayb âlemi insan vücûduna gizlenmiştir.

Örtülü olup, görünmeyen bilinmeyen her şey gaybdır.

Gaybı ancak, gaybın sahibine teslim olanlar okuyabilir.

Gaybın sahibine teslim olan, ona ait olan sisteme teslim olur.

O sistemi okumanın yolu, ilimdir, tevâzûdur, teslimiyettir.

Allah hakikatine eremeyen kişinin, gaybı okuması, gayba imanı olamaz.

Yâni tohumu bilmeyenin, onda ne ağacı olduğunu bilemeyeceği gibi.

Gayb kelimesi, Hazreti Muhammed'den önce de kullanılan bir kelimedir.

Mekkeli müşriklerden, Antara bir şiirinde “Âlemü'l Ğayb” tabirini, “görülmez âlem” manasında kullanmıştır.

Geçmişin gaybı; geçmiş ile ilgili bilinmeyen mevzular anlamındadır.

Bu bölümde kişi, “ben nereden geldim, benim aslım nedir, bu âlem nedir, bu âlem nasıl var oldu, bu âlemi kim var etti?” gibi soruların cevabını arar.

Bu bölümün cevabı; kişinin ve varlığın vücut sisteminde gizlidir.

Geleceğin gaybı; gelecekle ilgili bilinmeyen mevzular anlamındadır.

Bu bölümde kişi; sonumuz ne olacak, bu âlem nereye gidiyor, gelecekte neler karşımıza çıkacak, öldükten sonra ne olacak, tekrar yaratılma var mı? gibi soruların cevabını arar.

Bu bölümün cevabı; kişinin ve varlığın ve olayların sisteminde ve sürecinde gizlidir.

Varlığın sistemindeki gayb; varlığın içindeki bilinmeyen âlem mevzuları anlamındadır.

Bu bölümdeki kişi; varlığın özünde ki bilinmeyen âlem nedir, orada bulunan sırlar nedir, varlığın içinde olan niteliklerin incelikleri nedir, varlığı tutan, kontrol eden nedir? gibi soruların cevabını arar.

Bu sorunun cevabı varlığın bizzat varlık sisteminde gizlidir. Gaybın gaybı; Allah'ın sistemidir, Allah'ın kendisidir.

Bu sistemin cevabı; üflenen rûhun ve rûhun kaynağı olan nûrun mânâsında gizlidir.

Ricâlü'l-gayb; bilinmeyen hakkında bilgi sahibi olan kişi, bilinmeyenle ilgili hakikati aktaran kâmil kişi demektir.

Ricâl; Kâmil kişi, er kişi, önder kişi, anlamındadır.

Geçmişle ilgili, gelecekle ilgili, anla ilgili bilgiler sunan kâmil kişilere" Ricâlü'l-gayb" denir.

Bir kişi bir köye gitse, elinde tohumlar olsa, o köyde yaşayanlar o tohumları hiç bilmeseler, o tohumdan ne çıkacağını da bilemezler.

İşte o bilinmeyen gaybdır.

O köye giden kişi, o tohumları ve o tohumlardan açığa çıkacak olan ağaç veya bitkileri bildiğinden dolayı; yaprağı böyle olacak, dalı böyle olacak, çiçeği böyle olacak ve tohumları böyle olacak, dese, bu durum o kişinin köylülere göre gaybı bilmesidir.

O kişinin bunları bilmesi de o tohumların evvelini okuması, o konuda eğitimden geçmesidir.

Gün gelip, o tohumlar topraktan dediği gibi çıktığında, köylülere göre bu durum “Ricâlü'l-gayb”dır.

İşte bir varlığın iç âlemi gayb âlemidir.

Geldiği âlem gayb âlemdir.

Gideceği âlem gayb âlemdir.

Şeytani hallerinde gaybı vardır.

Şeytanı iyi bilen, şeytani hallerden açığa çıkacak olan halleri okur ve ona göre tedbir alır.

Şeytanı okuyamayan, bilmeyen kişi, kendini ve çevresini ve halkını sıkıntılara sürükler.

Hakikat yolunda olan kişi, varlığın varoluşunu düşünür ve gayb âlemi olan yâni bu varlığın bilinmeyen boyutlarını anlamaya çalışır.

Bir tefekkür içinde, varlığı varlığın sistemiyle anlamaya çalışır.

Varlığın içindeki işleyiş âlemini, nitelikler âlemini ince ince anlamaya çalışır.

Hazreti Muhammed'e gelen bir kişi; “Allah nedir” diye sorduğunda, o güzel insan “men arafe nefsehu fekad arafe Rabbehu” yâni “kendini bilen kendini vücûdlandırıranı bilir” demiştir.

Mesele kişinin kendi vücûd varlığını anlamaya çalışmasıdır.

İşte o zaman kişi bir gayb âlemine düşer.

Ve o kişiye; aşkı, sadakatı, samimiyeti, tenezzülü ölçüsünde gayb âleminin kapıları bir bir açılır.

Ve gücü nisbetince gayb âleminden yâni bilinmeyen âlemden bilmeye başlar.

Ve o bildiğini de insanlığın huzuru için kullanır.

Çünkü gayb âlemi kime açılmışsa o İslâm olmuştur.

Gayb âleminin sahibini bilen, gayba inanır.

Yâni kişi, bilinmeyen görünmeyen ne varsa hepsinin Allah'a ait olduğunu bilir.

İşte gayba iman, görmediğinin de bilmediğinin de sisteminin Allah'a ait olduğuna iman etmektir.

Gayb tüm sistemiyle Allah'a aittir.

Gayb Allah'ın kendisidir.

Hadid Sûresi 3: "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın ve huve bi kulli şeyin alîm."

Meâlî: "Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtın O'dur ve O bütün her şeydeki ilmin sahibidir."

Evet, gayb; bilinmeyen görünmeyen âlem demektir.

Gördüğümüz her varlığın sonsuz gayb âlemi vardır.

Akıllar o gayb âlemini anlamaya yetmez.

Geçmişin, geleceğin, varlığın sistemindeki gayb âlemine, hakikat yolunda her şeyiyle, teslim olan kişiye, gücü nispetince lütuflar sunulur.

Ricâlül'ı-gayb olan kişi de o lütüflardan bilgiler sunar.

Yine bu bölümde geçen "akrebû" kelimesi, kurban, kurbiyet kelimesinden gelir.

Kurban, kurbiyet; yakınlık anlamındadır.

Kurban, kurbiyet hakikatidir.

Kurban hayvan kesmek değildir.

Eski Yunan'da, tanrı Zeus'a kurban keserlerdi.

Aztekler, Mayalar ve İnkalar, inandıkları tanrılar için insanı kurban ederlerdi.

Eski Romalılarda büyük felaketlerde hemen kurban kesilirdi.

Ve özellikle insan ve hayvanların ilk yavruları kurban edilirdi.

Peki, Kur'ân'i mânâda kurban ne anlama geliyor.

Kur'ân'da kurban nasıl açıklanıyor.

Kurban, "Kurb" kelime kökünden gelir, "Yakınlık" demektir.

Akraba kelimesi de buradan gelir.

Kur'ân'da; kurb, karîb, akrebu, kurban gibi kelimeler defalarca geçer.

Kurb; yakınlık anlamındadır

Mukarreb; yakınlaşmış anlamındadır.

Kâf Sûresi 16: "Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd."

Meâli: "Biz ona şah damarından daha yakınız."

Görüldüğü gibi burada akrebu kelimesi geçer.

Akrebu-kurb kelime kökünden gelir.

Kurb, kurban, kurbiyet, mukarrebun birbirine bağlı kelimelerdir.

İşte kurb, kurban yakınlık sırrıdır.

Allah ile bir olduğunu bilenler, mukarrebun makamına ermişlerdir.

"Yeşheduhul mukarrebûn-şahit olanlar yakınlaşırlar" Mu-taffinin Sûresi 21

Kur'ân ölçüsüyle kurban; Allah'a kurban olmaktır.

Allah'a kurban olmak, şahitlik makamına ermek, kendinde ve her yerde O'na şahit olmaktır.

Şahitlik makamı yakınlık makamıdır.

Yakınlık, "İlmel yakîn, Aynel yakîn, Hakkel yakîn" makamlarına ermekle mümkündür.

Bu makamlara eren, kurban hakikatine erer, kendi varlığından geçer.

Allah'a kurban olan, kendine nispet ettiği vücûdun Allah'a ait olduğunu anlar ve vücûdu asıl sahibi olan Allah'a teslim eder.

İşte hayvan kesmekle Allah'a yakın olunmaz.

Allah'a kurban olmakla, Allah'a yakın olunur.

Yunus Emre:

"İsmail'im, Hakk yoluna cânımı kurban eylerim,

Çünkü bu can kurban sana, ben koç kurbanı neylerim"

Allah'a yakınlığı anlamak makamlar üzeredir.

Allah ile kulun arasında mesafe yoktur.

Ama insan Allah ayrı kendi ayrı zanner.

Bu zannın kalkması, kurbiyet sırrını anlamakla mümkündür.

Kurbiyet sırrı "Senden Sana" makamıdır.

"Senden Sana" makamına ermenin yolculuğu "Kurbiyet" tir.

Kurbiyetin varacağı yer vuslattır.

Vuslat sırrı "kavuşmak, karışmak, birleşmek" sırrıdır.

Kurbiyet, "kurb" kelimesinden gelir.

Kurban'da "kurb" kelimesinden gelir.

Mukarreb'in'de "kurb" kelimesinden gelir.

Akraba'da "kurb" kelimesinden gelir.

Akrebu'da "kurb" kelimesinden gelir.

Kurbet'de "kurb" kelimesinden gelir.

Kurbiyet yakınlık sırrıdır.

Peki, bu nasıl bir yakınlıktır.

Allah ile kulunun arasında bir mesafe var mıdır ki, yakınlık denmiştir.

Yakınlık iki ayrı şeyin, bir birine olan mesafesinin uzaklık yakınlık ölçüsüdür.

Peki, Allah ayrı kul ayrı mıdır?

İkisinin arasında mesafe var mıdır?

İkisi diye bir şey var mıdır?

Kurbiyet; yakınlık diye çevrilse de, Allah ile kulun arasında mesafe yoktur.

İşte kurbiyet; mesafe olmadığını anlamanın sırrıdır.

İlm-i edebi olarak, o yakınlığın ne olduğunu anlamaktır.

Hadîd Sûresi 4. âyette belirtildiği gibi, Allah'ın her an bizimle beraber olduğunu anlamaktır.

Hadîd Sûresi 4: "Ve huve meakum eyne mâ kuntum-nerede olursanız olun O sizinle beraberdir."

Kişi yakınlık sırrına; "İlm-i Tevhîd" dersleri ile ulaşır.

Allah'a olan yakınlık hakikatini anlamak bir ilim üzeredir.
Kur'ân; İlmel yakîn, Aynel yakîn, Hakkel yakîn âyetleriyle
Allah'a olan yakınlığı anlayabileceğimizi belirtmiştir.

Bizler hep, Allah ayrı kendimiz ayrı sandık.

İnanç boyutunda aldığımız bilgilerle, Allah'ı hep kendimiz-
den ayrı zannettik.

İşte bu zannı kaldırmamanın eğitimi "kurbiyet" eğitimidir.

Kurban kesmenin sırrı da, zanların bir bir kesilmesi, terk
edilmesidir.

İşte, kurbiyet kurban aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kurbiyet eğitimi, "İlm-i Tevhîd" eğitimidir.

Kişi bu eğitimle anlar ki, damla ile deryanın arasında bir
mesafe yoktur.

Kişi bu eğitimde; adım adım yakınlık sırrına erer.

Ve öyle bir noktaya gelir ki, arada bir mesafe olmadığını görür.

Kurbiyetin sırrı "Senden Sana" makamıdır.

Kişi "Senden Sana" makamına erinceye kadar, fiil yakınlı-
ğını, sıfat yakınlığını, Zât birliğini idrak eder.

Kurban kesmenin hakikati de, kişinin kendine nisbet ettiği,
nisbetlerini terk etmesidir.

İşte kurbiyete ulaşmanın sırrı da; nisbetleri bir bir keserek,
birlik makamına erişinceye kadar, bir aşk içinde, idraki, şuhudi
bir yolculuk yapar.

Kurbiyet "Allah'a yakınlaşmak" diye bilinir.

Aslında burada denilmek istenen, o yakınlığı anlamanın şu-
uruna ulaşmaktır.

Allah'a olan yakınlık, ten ile cânın yakınlığı gibidir, yâni ay-
rılmaz birliğidir.

Kur'ân bu yakınlığı bize bildirir.

Kâf Sûresi 16:"Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd"

Meâli: "Biz ona şahdamarından daha yakınız."

İşte kişinin bu yakınlığı anlaması “kurbiyet” sırrıdır.
Kurban, “Kurb” kökünden gelir, yakınlık demektir.
Mukarrebın de yakınlık sırrına erenler demektir.
Mukarrebın olan kişi, Allah ile kulun arasında mesafe ol-
madığını bilen kişidir.
Yâni “Senden Sana” makamına eren kişidir.
Kurbiyetin varacağı makam, vuslat makamıdır.
Kurbiyet yakınlık, vuslat ise kavuşmak, birleşmek demektir.
Onun için Kur’ân; Allah’a yakınlığı anlamak için vesileler
arayın” der.

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا
وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

***Vallâhu ahrecekum min butûni ummehâtikum lâ
tâlemune şeyen ve ceale lekumus sema vel ebsâre vel
efidete leallekum teşkurûn***

Ve Allah ahrece kum	: Allah, çıkardı, sizi,
Min butûni ummehâti kum	: Karnından, içlerinden, sizin annelerinizin,
Lâ tâlemune şeyen	: Bilmiyorken, bir şey,
Ve ceale lekum	: Kıldı, yaptı, verdi, düzenledi, sundu, size,
El sema ve el ebsâre	: İşitme duygusu ve görme hassası, duygusu,
Ve el efidete	: Kâlb, anlama, idrak etme duygusu,
Lealle-kum	: Umulur ki siz,
Teşkurûne	: Şükür, teşekkür, sahibini bilip teslim etme,

Meâli: "Allah sizleri bir şey bilmez iken annelerinizin karnından çıkardı. Sizlere işitme duygusu ve görme duygusu ve idrak etme duygusu verdi. Umulur ki siz, size verilenlerin sahibini bilir teslim edersiniz."

Anne rahmine bizi koyan ve oradan 9 ay 10 gün sonra çıkaran Allah'tır.

Hiçbirimiz bu yaratılışta asla muktedir olan, doğuşu düzenleyen değiliz.

İnsanoğlu sadece bu hakikati düşününce nice sırlara erecektir.

Doğum olabilmesi için, anne rahminin kendini hazırlaması gerekir.

Kadının ayda bir gördüğü ay hali dediğimiz olay, rahmîn kendini döllenme sonrası bebeğin oluşumu için hazırlamasıdır.

Ancak doğum temizlenmiş rahîmde gerçekleşir.

İnsanın gönül rahmi vardır.

İnsanın, Allah'ı anlayabilmesi için gönül rahmînin de temiz olması gerekir.

İnsan gönlünü temizlemeli ve Allah idrakine erişebilmelidir.

Kişinin gönlünden hakikat ışığının doğabilmesi için, gönlün aynen annenin rahmi gibi temizlenmesi gerekir.

Gönlün temizlenmesi ancak ve ancak;

Madde alanına esaretten kurtulmak,

Gurur, kibir, benlik, enâniyet ten kurtulmak,

Dedikodu, çekiştirme gibi hallerden kurtulmak,

Yaratılan varlığı hor görmek, ona kötülük yapmaktan kurtulmak,

İnsanların mallarına, ırzlarına göz dikmekten kurtulmak,

Çalmak, çırpamak, rüşvet almak, torpil yapmak, yaptırmak gibi hallerden kurtulmak,

Birine zarar vermek, arkasından konuşmak, onu kötölemek gibi hallerden kurtulmak,

Kendi inancını yüce görüp, başkasının inancına hor bakmaktan kurtulmak,

Meslek, millet, cinsiyet, inanç, gibi kimliklerin verdiği kendini üstün görme kimliğinden kurtulmak,

İçimizde olan öfke, kin, kızgınlık, kavga, tartışma, bilmişlik gibi duygulardan ve bunun benzeri hallerden, kurtulmakla mümkündür.

Gönül temizlenmeden manevi doğuş gerçekleşmez.

Gönülde hakikat ışığının yâni Muhammed nurunun, yâni Muhammed şuurunun doğması için gönlün temizlenmesi şarttır.

Gönüllerimiz kirli olduğu müddetçe, manevi doğuş gerçekleşmez.

Allah bizleri, hakikati anlayalım diye, beyin, göz, kulak, nice organ ve nice hisler nasip etmiş.

Bunların ulvîyetini bilmeli ve Allah'ı anlamak için gayret göstermeliyiz.

“Leallekum teşkurûn-umudur ki siz şükran, teşekkür içinde olursunuz.”

İnsanın şükür makamına erişebilmesi; varlıktan gelen ilâhi kelamı işiten, varlığın hikmetlerini gören, kâlbî bilince erişen, şuur makamına eren kimse olmasına bağlıdır.

Şükür de bir makamdır, ancak mü'min olanlar bu makama erişirler.

Onun için âyette “Leallekum teşkurûn” diye bildirilmiştir.

أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوْ السَّمَاءِ مَا
يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

*E lem yerev ilet tayri musahharâtin fî cevvis
semâ mâ yumsikuhunne illallâh inne fî zâlike le
âyâtin li kavmin yuminûn*

E lem yerev ila el tayr	: Bakıp ta görmezler mi? kuşlar,
Musahharâtin	: Duran, hazır olan,
Fî cevvi es semai	: Havada, gökyüzü, sema,
Mâ yumsik hunne	: Kavramaz, onları tutmaz, onları orada,
İllâ Allah	: Ancak, başka, Allah,
İnne fi zalike le âyetin	: Muhakkak, işte bunlarda, âyetler, işaretler, delil,
Li kavmin yuminûne	: Kavim, topluluk, insanlar, kimseler, inanan,

Meâli: "Gökyüzünde havada uçan kuşlara bakıp ta görmezler mi? Onları orada Allah'tan başkası tutmuyor. Muhakkak ki işte bunların içinde inanan kimseler için âyetler vardır."

Tüm varlık aynı özden yaratılmış ve birbiri ile kardeştir.

Gökte uçan kuşlarda, yerde yürüyen hayvanlarda bir topluluktur.

Ve hepsinin yaratıcı Allah'tır ve hepsini tecellileri ile tutan Allah'tır.

Allah, kayyum esması ile her bir varlığı tutandır, kontrol altında sarandır.

“Kayyûm” esmâsının boyutu, Allah’ın, her varlığı işleyişiyle ve nitelikleriyle ayakta tutmasıdır, kontrol etmesidir.

Kayyûm esmâsı, her varlıkta ikâme boyutudur.

İkâme, her varlıkta olan işleyiş boyutudur.

Tüm varlıkta fiiliyle fâil olan Allah’tır.

İkâme kelimesi, kıyam-kayyûm kelimesinden gelir.

Âl-i İmrân Sûresi 2: “Hu el hayy el kayyûm.”

Meâli: “O hayy olandır, kayyûm olandır.”

Kıyâm’ı incelediğimiz zaman; varlığı ayakta tutanın, varlığın vücûdunu tecellileri ile tutanın Allah olduğunu anlıyoruz.

Varlığın beşeri vücûdunun ayakta durması, Allah’ın kayyum boyutu iledir.

Her varlık, kayyûm esmâsıyla ayakta durur ve sürüp gider.

Her varlığı hayy esmâsıyla ve kayyûm esmâsıyla ihâta eden Allah’tır.

Her varlığı kontrol eden Allah’tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah’tır.

Her varlığı sıfatlarıyla kuşatan Allah’tır.

Her varlık Allah’ın hâkimiyetini gösterir.

Fiiliyle fâil olan Allah’tır.

Her varlığı tecellileri ile ayakta tutan, kontrol eden Allah’tır.

Hiçbir varlık kendi vücûdunu tutamaz, o vücûdun özünde olan kudret, vücûdu ayakta tutar.

Toplumda, bir şirket için “Kayyum atandı” sözü de “Kayyûm” kelimesinden gelir.

Kayyum atandı sözü, “Devletin kontrolüne geçti” demektir.

İşte her varlığı her an ikame eden, yâni kontrol eden Allah’tır.

“Gökyüzünde havada uçan kuşlara bakıp ta görmezler mi? Onları orada Allah’tan başkası tutmuyor” âyetinde belirtildiği gibi, gökte uçan kuşların nasıl uçtuğunu anlayan insanoğlu uçakları keşfetmiştir.

Her anne baba, çocuklarına varlığa bakmayı, incelemeyi öğretmelidir.

Küçük bir çocukken anne babamıza hepimiz gökte uçan kuşları sorduk.

Çocuğun o saf merakı varlığı anlama kabiliyetinden gelir.

Kur'ân'ın her bir âyeti insanlığa nice keşiflerin kapısını açar.

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِّنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ
ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا
وَأَشْعَارِهَا أَثْنَااَ وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ

***Vallâhu ceale lekum min buyûtikum sekenen ve ceale
lekum min culûdil enâmi buyûten testehiffûnehâ yevme
zanikum ve yevme ikâmetikum ve min asvâfihâ ve
evbârihâ ve eşârihâ esâsen ve metâan ilâ hîn***

Ve Allah ceale lekum	: Allah, yaptı, kıldı, sundu, düzenledi, size,
Min buyûti kum sekenen	: Evlerinizi, huzur, sükûnet yeri, dinlenme,
Ve ceale lekum	: Kıldı, yaptı, sundu, size,
Min culud	: Cilt, deri, dış yüzü,
El enâmi	: Hayvanlar, hareketli olan, varlık,
Buyuten testehiffûne-hâ	: Evler, hafifçe taşırınsınız, onu,
Yevme zani kum	: Gün, zaman, her gün, vakit, göçmek, yolculuk, siz,
Ve yevme ikâmeti-kum	: Gün, sizin yerleşmeniz, ikamet, konaklama, siz,
Ve min asvâfi-ha	: Onun yünlerinden,
Ve evbâri hâ	: Onun tüyleri,
Ve eşâri hâ esâsen	: Onun kılları, tüy, eşyalar, kullanılacak şeyler,

Ve metâan ilâ hîn

: Meta, geçim vasıtası, faydalanma, bi vakit,

Meâli: "Allah, evlerinizi sizin için dinlenme, huzur yeri olarak sundu. Hayvanların derilerinden size yararlar sundu. Evlerinizde onu kolayca kullanırsınız. Bir yere gittiğiniz günde onu götürürsünüz ve sizin konakladığınız günde ondan yararlanırsınız. Onların yünlerinden ve tüylerinden ve kıllarından, kullanacak şeyler ve belli bir zaman geçimlik şeyler yaparsınız."

İnsan, beşeri huzur ve korunmak için evler yapar.

Yetiştirdiği bitkilerden ve hayvanlardan yaşamı için yararlanır:

Nasıl ki insan rahat etmek için bir ev yapar ve içinde yaşarsa, kendi gönlünü de Allah'a ev yapmalıdır.

İnsan, vücûdunun beytullah yâni Allah'ın evi olduğunu bilmelidir.

Beytullah yâni Allah'ın evi dendiğine göre, O'nun evi olur mu?

O'nun evini bulan, o evin içinde O'nu bulabilir mi, O'nu görebilir mi?

İnsan, Allah nedir deyip O'nu aramak için düştüğü yol kendi vücûdudur.

İnsan öncelikle Allah'ı kendi vücûd evinde bulmalıdır ve bilmelidir ki kendi vücûdu Allah'ın evidir.

İşte şu âyet Allah'ın evinin insanın kendi vücûdu olduğunun delilidir.

Kâf Sûresi 16: "Biz ona şahdamarından daha yakınız."

İnsan Allah'ı kendi vücûd evinde bulduğunda, O'na her yerde nazar edecektir.

O'nu kendinde bulduğın an, her yerde O'nu göreceğinden şüphe yoktur.

İşte şu âyet bunun en güzel delilidir.

Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme vechullâh."

Meâli: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yüzü oradadır."

Allah, insanın vücûd evinde tüm işaretleri ile kendini gösterir.
Allah'ı kendinde bulabilen, kendi vücûd evini beytullah bilir.
İnsan dünya yaşamında hayvanı bedenine iyi bakmalı ve onu besleyip sulamalıdır.

İnsanın bedeni sağlıklı olursa, Allah hakikatini daha iyi anlayacaktır.

İnsan bedenine baktığı gibi, gönül evine de iyi bakmalı, orayı kirletmemelidir.

Oraya putlar koymamalıdır.

Oraya, kin, nefret, benlik, kibir koymamalıdır.

Gönül evi temiz olanın, hakikatlere erişme yolu açılacaktır.

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ضَلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ
 أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمْ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ
 بِأَسْكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ

*Vallâhu ceale lekum mimmâ halaka zılâlen ve ceale lekum
 minel cibâli eknânen ve ceale lekum serâbîle tekikumul
 harra ve serâbîle tekikum besekum kezâlike yutimmu
 nimetehu aleykum leallekum tuslimûn*

Ve Allah ceale lekum	: Allah, yaptı, kıldı, sundu, düzenledi, size,
Mimmâ halaka	: Şeylerden, halk etti, yarattı, var etti,
Zılâlen	: Gölge, Zâtın görüntüsü,
Ve ceale lekum	: Kıldı, yaptı, sundu, düzenledi, size,
Mi el cibâli	: Dağlar, yücelik,
Eknânen	: Muhafaza, perde, barınılacak yerler, kalıcı, oda, hücre,
Ve ceale lekum	: Kıldı, yaptı, sundu, verdi, size,
Serabil	: Giysiler, gömlek,
Teki-kum	: Sizi korur,
El harr	: Sıcaklık, soğuk, yakıcı, yarmak, özgür, serbest,
Ve serâbîl	: Giysiler, gömlek,
Tekikum besekum	: Sizi koruyan, güzel, iyi, siz,
Kezalike yutimmu	: İşte, tamamladı, tastamam,
Nimete hu aleykum	: Nimet, o, sizin üzerinize, size,
Lealle kum tuslimûn	: Umulur ki siz, teslim, barış, huzur, selamet,

Meâli: "Allah, var ettiği şeylerden gölgeler sundu, siz ondan yararlanırsınız. Size dağları sundu, ondan barınacak yerler yaparsınız. Size giysiler sundu, onunla sıcaktan, soğuktan korunursunuz. Sizi güzelce koruyan giysiler verdi. İşte O, nimetlerini size tastamam verdi. Umulur ki siz, varlığın sahibini bilir teslim olursunuz."

Kur'ân ne kadar muhteşem öğütler sunuyor.

İnsan, dağları, ağaçları, hayvanları hep incelemelidir.

İnsan, doğayı, doğuşu hep incelemelidir.

Dünyaya gelen bir bebeği, seyredip de içinde güzel şeyler geçmeyen kimse var mıdır?

Doğayı seyreden bir insanın içinde, güzel duygular oluşmaz mı?

Neden hafta sonu gelsin, doğaya gidelim, akan nehirleri görelim, öten kuşları dinleyelim, bir ağacın gölgesinde oturalım hissi vardır içimizde?

Çünkü her vücûd, Allah'ın güzelliklerine akar hep.

İnsanın vücûdunu, güzel olan, güzelce oluşturmuştur ve insan o güzele koşar.

Allah güzeldir, her varlıktan onun güzelliği yansır.

Gönlü temiz olan, bu güzelliklerle iç içedir.

İnsan gölgenin sırrına ermelidir.

İnsan gölgeyi incelemelidir.

Bu bölümde geçen "Zilâlen" gölge anlamındadır.

Zilâlen, "Zû" kelimesinden gelir.

Zû, Zât demektir.

Zilâlen, Zât'ın görüntüsü, Zâtın gölgesi anlamındadır.

Kâmil insanlar bu âleme ve her varlığa Allah'ın gölgesi diye bakmışlardır.

Nasıl ki ağacın gölgesi ağacın ispatı ise, bu âlemde Allah'ın ispatıdır.

Allah kendini, kendinden açığa çıkan zâhiri âlemle ispat eder.

Gölge ancak Güneş ortaya çıktığında oluşur.

Sabah güneşi doğduğu zaman, her varlığın ve insanın bir gölgesi olur.

Güneş yüksele yüksele, zeval, yâni tam tepeye geldiği vaktte, insanın kendinde zâhir olan gölge, gene kendisinde bâtın ve müstehlek olur, yâni gizli kalır.

İşte suri berzahîye denilen bütün bu mahlukât, Hakk'ın kendi Zâtının zâhiridir, gölgesidir.

Hakk'ın kendi zâtı Âdemiyetle kâim olan bir gölgedir.

Zâtı Hakk'ın kendi Zâtında, kendi Zâtıyla tecelli ettiği bu âlem bir gölge mesabesinde olup aslı Hakk'tır.

İnsanın sûret bedeni bir gölgedir ve her an değişmektedir.

Ama sûret bedeninin aslı olan sûret bedeni ise Hakk'ın kendi zâtıdır.

Nasıl ki bir ağacın gölgesi her an değişir.

Bu değişim Güneşin hareketliliği sayesinde.

İnsanın bedeninin de her an bir değişim içinde olması, bedendeki Allah'ın zâtının tecellileri sayesinde.

İşte insanın bedeni Allah'ın tecelligâhıdır.

İnsan varlığın sûretinde kalmamalı yâni gölge boyutunda kalmamalı, özünü görebilmelidir.

Ağacın gölgesine bakan ağacı görmüş sayılmaz.

Gördüğü sadece yerde karanlık bir şeydir.

Ağacı görebilmesi için başını kaldırmalı ve gölgeyi oluşturan ağacın kendini görebilmelidir.

Ve gölgeyi ortaya çıkaran Güneş'i görebilmelidir.

İşte insan, bedeninin gölge yâni sûret boyutunda kalmamalı bedeninin aslı olan, bedeninin özünü görebilmelidir.

Gölge, Güneşin ispatıdır.

Bu varlığın var olması da Allah'ın ispatıdır.

Gölge kulluk boyutudur, gölgenin aslı Hakk boyutudur.

Kul Hakk birbirinden ayrı değildir.

Yâni ağacın gölgesi ile ağaç birbirinden ayrı değildir.

Bu bölümde geçen şu âyetleri inceleyelim.

“Size dağları sundu, ondan barınacak yerler yaparsınız.”

İnsan dağlardan elde ettiği ağaçlardan evler yapar, dağlardan elde ettiği taşlardan, mermerlerden yollar, evler yapar.

İnsan eskiden dağları yontar kendine evler yaparmış.

“Size giysiler sundu, onunla sıcaktan, soğuktan korunursunuz. Sizi güzelce koruyan giysiler verdi.”

İnsanın yaptığı giysilerin ana maddesi pamuktur, pamuğu veren Allah’tır.

“İşte O, nimetlerini size tastamam verdi. Umulur ki siz, varlığın sahibini bilir teslim olursunuz.”

İnsan Allah’ın verdiği nimetlerin farkına varmalı ve bu nimetlerin hepsinin Allah’a ait olduğunu idrak etmelidir.

“Lealle kum tuslimûn” bu bölümde tuslimûn, İslam kelimesinden gelir.

İslâm; Allah’a teslim olan demektir

İslâm; selamete ermiş, huzura ulaşmış, sulha ulaşmış demektir.

İnsan, İslâm makamına ancak ve ancak; kendi vücûdunun Allah’a ait olduğunu anladığında erişecektir.

İslâm; kendini, yaratıcısı olan Allah’a teslim etmiş demektir.

İnsan, her varlıkta olan niteliklerin sahibinin Allah olduğunu anladığında, İslâm makamına erişecektir.

Teslim kelimesi, İslâm kelimesinden gelir.

Teslim; İslâm makamına ulaşmış, İslâm makamına ermiş, demektir.

Müslüman; ulaştığı İslâm makamının şuurunu yaşantısına geçirmiş demektir.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

Fe in tevellev fe innemâ aleykel belâgul mubîn

- Fe in tevellev : Bundan sonra, eğer yüz çevirirlerse,
 Fe innemâ aleyke : Artık, sadece, senin üzerine düşen,
 El belâgu el mubînu : Tebliğ, beyan, bildirmek, açıklama, apaçık,

Meâli: “Bundan sonra eğer yüz çevirirlerse, artık senin üzerine düşen sadece apaçık bildirmektir.”

Kâmil insanlar onlara verilen vazifeyi yerine getirmişler, insanlığın huzuru ve barış içinde yaşaması için, hakikati tebliğ etmişlerdir.

Burada geçen belâgu kelimesi bilgi kelimesi ile aynı kökten gelir.

Buluğ, tebliğ, bilgi birbirine bağlı kelimelerdir.

Buluğ çağına giren kimseye yâni hakikatin bilgisini alabilecek bir gönül taşıyan kimseye hakikat tebliğ edilir.

Buluğ çağının yaşı yoktur, bazen 7 yaşında o gönül oluşur, bazen 60 yaşında o gönül oluşur.

Tebliğ, hakikatin bilgisinin sunulmasıdır.

Mürşid dediğimiz kâmil kimseler “İllâ belâgan” âyetinin işaret ettiği gibi, sadece tebliğ ederler.

Yâni bilgiler verirler.

Bu bilgiler, tüm varlık kitabında Allah’ın ilminin satır satır yazılı olduğunu varlığın öz boyutu ile ilgili bilgilerdir.

Hakk yolunun Mürşid-i Kâmilleri, hakikatleri arayanlara yol gösterirler.

Onun için birçok Kâmil insan şöyle demiştir “Mürşid olan, Allah’ın âlim isminin tecellisi olan ilimdir.”

Bizleri her varlıktan her an Allah’ın ilmi irşad eder.

Yâni bizleri irşad edecek olan Allah’tır.

Kâmil insanlar, yalnızca nereye bakmamızı nereden ilmi alacağımızı gösterirler.

Yâni İlme ait olan bilgileri tebliğ ederler

Bizi irşad eden Allah’ın ilmidir.

Âlim olan Allah’tır, ilmin sahibi O’dur.

O ilmiyle bizi irşad eder.

Kâmil kişiler, Allah’ın rüşd esmâsıyla ilm-i irfan yolunda olgunlaşmış kişilerdir.

Kâmil bir insanı tanımanın incelikleri şöyledir:

Gelen talebeyi ilk anda Hakk’a yönlendirir

Talebelik makamına gelen gelen kişiyi, ilk anda kendi vücûduna döndürür.

Tüm aradığı soruların cevabının kendinde olduğunu belirtir.

Yolun da yolcunun da kendisinin olduğunu belirtir.

El etek öptürmez.

Tevhîd şuurundan ayrılmaz.

Sözleri ve yaşantısı tutarlılık içindedir.

Alnının teriyle çalışır karnını doyurur.

Kimini büyük görüp, kimini küçük görmez.

İnsanları inançlarına, ibadetlerine göre kültürlerine göre ayırmaz.

Kızmaz, kimseyi kötülemez.

İnsanları Allah’la, şeytanla korkutmaz.

Kendilerini gerçek mürşîd, başkalarını sahte ilan etmez.

Kendilerini evliya, veli, gavs, mehdî, mesîh, seçilmiş ilan etmez.

Dedikodu, fitnelik, fesatlık bilmez.

Sabırlıdır, her şeyin hikmetini arar.

Ve talebelere, sabırlı olmayı, hikmet üzere bakmayı tavsiye eder.

Kendilerine hidâyet verilmiş başkalarını hidâyetsiz ilan etmez.
Zenginlik, makam, saltanat derdine düşmez.

Tekasür Sûresinde belirtildiği gibi, çoğalma derdine, bu kadar müridim var, halifem var derdine düşmez.

İnsanları şeriatlı-şeriatsız diye ayırmaz.

Onlar bilirler ki bu âlem Allah'ın şeriatıdır, Ulvî nizâmıdır.

Gelen talebeye hemen, varlığın ilim boyutuna bakmasını tavsiye eder.

Varlıktaki işleyişi anlamasını tavsiye eder.

İşte Kâmil insanlar, Allah'ın ilmine bağlı bilgileri tebliğ ederler.

İnsan edindiğin bilgiye dikkat etmelidir.

Bilgi vardır, aslı olmayan şeylerdir.

Bilgi vardır, ilme dayalı olan şeylerdir.

O bilgi kişiyi ya zulme götürür.

Ya da ilme götürür.

Zulme götüren her bilgi kişiyi Hakk'tan uzaklaştırır.

İlme götüren bilgi kişiyi Hakk'la kucaklaştırır.

Zulme götüren bilgi kişiyi zalim yapar, şeytan yapar, cehennem sürükler

İlme götüren bilgi kişiyi insan yapar, huzura ulaştırır.

Eğer dinlediğimiz, okuduğumuz bilgiler bizi:

Bölücülüğe, ayrımcılığa, ikiliğe götürüyorsa,

Fırkalara, gruplara bölüyorsa, bu bilgiler bizi şeytanlaştırır.

Hakk'tan hakikatten uzaklaştırır.

Kâmil insanların sunduğu bilgiler:

Varoluşunu ve var edeni anlamak ile ilgilidir.

Kendi aslımızı anlamak ile ilgilidir.

Düşünmek, tefekkür etmek, gördüğünü anlamaya çalışmak ile ilgilidir.

Varlığın hikmetlerine bakmak ile ilgilidir.

Sabırlı olmak ile ilgilidir.

Öfkeden, kinden, nefretten geçmek ile ilgilidir.

Kimseye kötülük yapmamak ile ilgilidir.

Hep birlik, beraberlik, yardım, hizmet etmek ile ilgilidir.

İlim üzere hareket etmek, çok çalışmak ile ilgilidir.

Şefkatli davranmak, merhametli olmak, yardımsever olmak ile ilgilidir.

İşte Kâmil insanlar hep iyilik olsun, huzur olsun, insanlar sevgi içinde yaşasın diye gayret ederler.

Kâmil insan sadece tebliğ eder.

Onun dilinde dedikodu, çekiştirme, eksik arama olmaz.

Onun dili Allah'ın kelâmını sunar.

Onun için âyette "Bundan sonra eğer yüz çevirirlerse, artık senin üzerine düşen sadece apaçık bildirmektir" diye bildirilir.

O tehtid olsa da, ona saldırsalar da o hakikati bildirmekten vazgeçmez.

O gönlünün maksad-ı ilâhisine erişmiştir, o yoldan asla dönmez.

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ

**Yarifûne nimetallâhi summe yunkirûnehâ
ve ekserûhumul kâfirûn**

Yarifûne nimete Allah : Tanıyorlar, biliyorlar, nimet, Allah,
Summe yunkirûne hâ : Sonra, inkâr ediyorlar, onu,
Ve ekseru hum el kâfirûn : Onların çoğu, hakikatleri
görmemezlikten gelmek,

Meâli: "Onlar Allah'ın nimetlerini biliyorlar, sonra da onu inkâr ediyorlar ve onların çoğu hakikatleri görmemezlikten geliyorlar."

İnsan, yediği içtiği şeylerin Allah'tan geldiğini bilir, tüm nimetlerin sahibinin Allah olduğunu bilir, ama nasıl olurda şursuzluk içinde olur.

Hakikati görmezden gelir ve kibre düşer.

İnsan her gün Allah'ın sunduğu nimetlerden beslenir, o nimetlerle yaşar.

Vücûdun tüm hücreleri, organları Allah'ın nimetleri ile donatılmıştır.

İnsan bunun farkına varmalı ve o şuurla hareket etmelidir. Allah gerçektir ve gerçekliğini kendi özünden açığa çıkardığı varlıkta gösterir.

Görünen varlığa kim yok diyebilir, kim inkâr edebilir?

Bu görünen varlık Allah'ın en güzel ispatıdır.

Her şeyden sunulan nimetleri kim inkâr edebilir, kim yok sayabilir?

İnsan içtiği suyu inkâr edebilir mi?

Elbette edemez.

İnsan susuz kaldığında su içmek için çırpınır.

İşte insan hem kendi vücûdundaki hem varlıktaki nimetleri görebilmeli ve şükür içinde olabilmelidir.

İnsan kâfir olmamalıdır, yâni hakikati görmezden gelmemelidir.

Bu bölümde geçen “El kâfir” kelimesini inceleyelim.

Kâfir kelimesi birçok anlama gelir.

Aslında kelimenin asıl anlamı örtmektir.

Çiftçinin, tohumu toprağa ekip üstünü örtmesi de, kâfir kelimesiyle adlandırılır.

Kişinin, kendine sunulan hakikat bilgilerini, kendi bildiği bâtil bilgilerle örtmesi de kâfir kelimesiyle adlandırılır.

Allah’ın ulvîyetinin yanında, kendine varlık isnat etmek da kâfirlik, müşriklik olarak adlandırılır.

Kâfir, inkâr eden demek değildir, örtten demektir.

Bazen Kâmil kişiler, her bilgiyi her yerde açmamışlar, örtmüşlerdir.

Bundan dolayı onlar, toplumun din anlayışına ters düşmüşler kâfir ilan edilmişlerdir.

Çünkü toplumun inandığı Allah inancı ile Kâmil insanların inandığı Allah inancı aynı değildir.

Kâfir kelimesinin Allah ile bağı, Kur’ân’da şöyle geçmektedir.

Allah, rahmetiyle, kullarının günahlarını örtmesi, kâfir kelimesiyle belirtilmiştir.

Kur’ân’da geçen, Allah’a ait olan “El Kâfir” boyutu, kulların günahlarının örtülmesidir.

İlk anda okuyucuya bu tespit ters gelebilir.

Çünkü bu zamana kadar, kâfirliği hep farklı bir şekilde öğrettiler.

Kur’ân’a dayalı tesbitler şöyledir.

Bakara Sûresi 271: “Ve yukeffiru ankum min seyyiâtikum.”

Meâli: “Sizin günahlarınızı sizde örteriz.”

Mâide Sûresi 12: “Ve akradtumullâhe kardan hasenen le ukeffirenne ankum seyyiâtikum.”

Meâli: “Allah’a olan varlık borcunuzu güzel bir şekilde öderseniz, elbette sizin fenalarınız örtülür.”

Mâide Sûresi 65: “Le keffer nâ anhum seyyiâti him.”

Meâli: “Elbette onların günahlarını onlarda örteriz.”

Tegâbün Sûresi 6: “Ve men yû’min billâhi ve ya’mel sâlihan yukeffir anhu seyyiâtihi.”

Meâli: “Kim Allah’a iman eder ve dosdoğru hakk yolunda çalışanlardan olursa, onların günahları örtülür.”

Talâk Sûresi 5: “Ve men yettekillâhe yukeffir anhu seyyiâtihi.”

Meâli: “Kim Allah’a karşı fenalara düşmekten sakınırsa, onun fenaları örtülür.”

Tahrîm Sûresi 8: “Yukeffire ankum seyyiâti kum.”

Meâli: “Allah sizdeki günahları sizde örter.”

Enfâl Sûresi 29: “Yukeffir ankum seyyiâti kum.”

Meâli: “Allah sizdeki günahları sizde örter.”

Meâlin tamamı: “Ey iman edenler! Eğer fenalardan sakınır, Allah’a ortak koşmazsanız, siz hakk ve batılı anlayanlardan olursunuz ve sizin fenalarınız sizde örtülür, size mağfiret edenin ve bütün lütûfların yüce sahibinin Allah olduğunu anlarsınız.”

Nisâ Sûresi 31: “Nukeffir ankum seyyiâtikum.”

Meâli: “Sizin günahlarınızı sizde örteriz.”

Meâlin tamamı 31: “Eğer siz, size yasaklanmış olan o kibirlilik hallerinden kaçınırsanız, sizin fenalarınızı örteriz ve sizi asil makamlara dâhil ederiz.”

Zümer Sûresi 35: “Li yukeffir Allah anhum esve ellezî amilû.”

Meâli: “Allah onların kötü amellerini onlarda örter.”

Kul zayıftır, günahlar işleyebilir, hatalar yapabilir, işte bu durumda vücûd o günahlardan sıyrılmak için, merhamet bo-yutundan bir his sunar.

Bu his, kişinin rahmeti hissetmesi, o günaha bir daha dönmemesinin kapısını açar.

Allah, günah işleyen kulunun günahını, onun vücûdunda rahmetiyle örter.

Eğer kul, işlediği günahı çıkarırsa, kendi psikolojisi açısından çok büyük tehlikelere kayabilir.

İşte “El Kâfir” esmâsı, kulun günahının onda örtülme boyutudur.

Buradaki örtü Allah’ın rahmet örtüsüdür.

Yâni günahların, rahmet ile örtülmesi.

Kur’ân’da üç yerde bu çok güzel açıklanmıştır.

“Yukeffir ankum seyyiâti kum-sizin günahlarınızı sizde örtücüdür.”

Bu muhteşem bir hakikattir, Allah’ın rahmetinin ne kadar geniş olduğunun da ispatıdır.

“El Kâfir” esmâsı gönüllerinde tecelli edenler:

Sûretlerin ardında sîret yolculuğu yaparlar.

Allah’ın sırlarını örterler, ancak yetim olana, samimi bir arayış içinde olana açarlar.

Her bilgiyi her yerde açmazlar, dillerini tutarlar.

Onlar birilerinin sırlarını örterler, kimseye ifşâ etmezler.

Onlar asılsız şeyleri, Allah’ın ilmiyle örterler.

Onlar kendilerine yapılan hataları, affederek örterler ve kişiyi utandıracak bir söz etmezler.

Bu bölümde geçen “Ve ekserûhumul kâfirûn” âyetinde, insanların çoğunun hakikatleri görmezden geldiği ve Allah’ın nimetlerini örttüğü, şükürsüzlük içinde yaşadığı bildirilir.

Onun için insan her an nimetlerle donatıldığına farkına varmalı ve şükür içinde olmalıdır.

Allah’ın hakikatlerini kendi egosuyla örtmemelidir.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤَدُّنُ لِلَّذِينَ
كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ

*Ve yevme nebasu min kulli ummetin şehîden summe lâ
yuzenu lillezînekeferû ve lâ hum yustatebûn*

Ve yevme	: Gün, zaman, an, her zaman,
Nebasu	: Biz, beas, açığa çıkmak, dirilme,
Min kulli ummetin	: Bütün ümmetlerden, millet, topluluk,
Şehîden	: Bilen, şahit olan, tanık,
Summe lâ yuzenu	: Sonra, yok, izin, yetki,
Li ellezi kefer	: Hakikatleri görmemezlikten gelenlerin,
Ve la hum yustatebûne	: Yok, onlar, telafi, izin, mazeret, özür, istek, arzu,

Meâlî: "Bütün ümmetlerde hakikatlere şahit olup Bizi anlatanlar her zaman açığa çıkar. Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin hakikatleri anlatma yetkileri yoktur ve onların hakikatleri anlamaya arzuları da yoktur."

Bu bölümde geçen "Nebasu" kelimesi, "Beas" kelimesinden gelir.

Allah'ın "El Bâis" esması vardır.

Beâs-Bâis; uyandırmak, diriltmek, ortaya çıkarmak, göndermek, varlığın ortaya çıkışı, her an ortaya çıkmaya devam etmesi, harekete geçirmek, bir tarafa yönelip göndermek, anlamlarına gelir.

Burada uyandırmaktan maksat şudur; tohumun içinde ağaç uyur vaziyettedir, ne zaman tohumda bir hareketlenme olur, fizilenme olur, işte ağaç o zaman uyanmaya başlar.

Tohumun içindeki ve diğer şeylerdeki hareketlenme, “Baîs” diye adlandırılır.

Ve bir şeyin içinde bir hareketlenme olmadan, açığa çıkış olmaz.

Çiftçiler, “Meyve ağaçlarının uyanma zamanı geldi, ağaçlar uyandı” gibi cümleler kurar.

Aslında, ağaçların uyanması sözü, meyve ağaçların Mart ayından itibaren uyanarak canlanmaya başlaması, ağacın yeni yılda yeni bir meyve vermesi için hareketlenmesi demektir.

El Bâis esmâsı; varlığın açığa çıkışının, yâni yaratılışın boyutudur.

El Bâis; uykudan uyandıran, ölüyken diriltten, özünden gönderen, açığa çıkartan, özde olanı sevk eden, dereceler makamlar açan, gibi anlamlar taşır.

Varlığın açığa çıkışı “El Bâis” esmâsının tecellisidir.

Aynı zamanda, ölü gönüllerin dirilmesi de “El Bâis” esmâsının tecellisi ile mümkündür.

Bir gönlün dirilmesi için, kişi gönlünü temiz eylemelidir.

Çiftçi nasıl tarlasına bakıp, ürün için tarlasını hazırlıyorsa, kişi de gönlünü temizlemek için gayret göstermelidir.

Çünkü bir gönlün dirilişi, temiz olmasına bağlıdır

Gönül temiz olmadan, Hakk’a ârif olmak mümkün değildir.

Kişinin gönlü “Bâis” olması için, yâni dirilmesi için, kişi gönlünü temizlemeli ve irfân için gayret göstermelidir.

Bu bölümde geçen beâs-bâis; mutlaka hakikati bildiren bir kişinin ortaya çıkacağı ile ilgilidir.

“Bütün ümmetlerde hakikatlere şahit olup Bizi anlatanlar her zaman açığa çıkar.”

Şahitlik makamına gelen hakikate erişir.

Hakikate erişen mutlaka çevresine belli bir ölçü içinde bildirir.

Şu bölüm çok çarpıcıdır; “Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin hakikatleri anlatma yetkileri yoktur ve onların hakikatleri anlamaya arzuları da yoktur.”

Hakikate şahit olamayan, hakikati anlatamaz.

Dünya çıkarına düşkün olanın hakikati anlama derdi de olmaz.

Bu bölümde geçen şehiden kelimesi, şahitlikle alakalıdır.

Şehit, Allah’ın ulvîyetine şahit olup, kendi varlığından geçen demektir.

Şehidin makamı, fenâfillah makamıdır.

Yâni Allah’ın ulvîyetinde fâni olma makamıdır.

Şahit, şehit, eşhedü, şuhud, şühedâ aynı kökten gelen kelimelerdir.

Şehid, şahit aynı anlama gelir.

Şahid; her yerde her an hazır olan, gören, bilen, farkında olan, anlamlarına gelir.

Allah, kendi kendine şahitlik yapmak istedi, varlığı var eyledi.

Varlığı sıfatlarıyla donattı, zâtıyla varlığı ihâta eyledi.

Kendi sıfatlarıyla, kendi zâtına şahitlik eyledi.

Allah, yerlerin göklerin hükümranıdır ve Allah bütün her şeyin şahididir.

Şahit olan Allah’tır, şahitlik sıfatlar ve zât boyutunun hakikatidir.

Nasıl ki insan aynada kendini görüyorsa, Allah da varlık aynasından tüm tecellileriyle “El Zâhir” esmâsıyla kendini aşikâr etmiştir.

Burûc Sûresi 9: “Ellezî lehu mulkus semâvâti vel ard valâhu alâ kulli şeyin şehîd.”

Meâli: “Allah yerlerin göklerin hükümranıdır ve Allah bütün her şeyin şahididir.”

Âl-i İmrân Sûresi 18: “Şehide Allah-Allah şahittir-Allah her an her yerde hazır ve nazırdır.”

Şahitlik, Allah'ın kendini varlık boyutundan tecellileriyle açığa çıkarması, kendini ispat etmesidir.

Bu görünen âlem şahadet âlemidir.

Cümle varlık Allah'ın niteliklerinin şahadet boyutudur.

Her bir varlık âyettir, âyetler Allah'ın kendine şahitlik eder.

Ezandaki yedi makamdan iki makamı şahitliğe işaret eder.

“Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah”

“Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah”

“Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah”

“Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah”

İnsanın her varlığı tutan Zâtı anlamalıdır.

İnsan her varlıktaki O Zâta ait olan sıfatları anlamalıdır.

Allah'a şahitlik Allah'ın Zâtına şahitliktir.

Muhammed'e şahitlik, Allah'a ait olan sıfatlara şahitliktir.

Ezanda, günde yirmi defa okunan “Eşhedü” kelimesi, şahit olmaya işaret eder.

İnsan, varlığın kendinde olan, tüm yaratılış sırlarına şahit olmadan, Allah hakikatine eremez.

Kişinin kendi aslına şahit olması, Allah'a şahit olmasıdır.

Varlık her boyutuyla şahit olunacak boyuttur.

İnsan olmak, kendini bilmekte gizlidir.

İnsan olmak, şahit olmakta gizlidir.

İnsan olmak, fenâfillah, bekâbillah sırrında gizlidir.

Şahitlik mertebesinde olanlar, Hazreti Muhammed'in evlatlarıdır.

Şahitlik boyutuna erenler:

Eşhedü hakikatine erenlerdir.

Kendi vücûdlarında Allah'a şahit olanlardır.

Cümle varlıkta Allah'a şahit olanlardır.

Her varlığın ardında varlığın sahibini bulanlardır.

Secde sırrına erenlerdir ve her an secdede olanlardır.

İşte gönlüne Allah hakikatini anlama duygusu düşenleri şahitlik makamına yürürler.

Dünya çıkarı, menfaatine esir olanlar ise dünya ile oyalanırlar ve halleri hakikat yolunda olanlara ders olur.

Hakikat yolunda olanların da halleri dünya çıkarına esir olanlara ders olur.

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفِّفُ
عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

*Ve izâ raellezîne zâlemûl azâbe fe lâ
yuhaffefuanhum ve lâ hum yunzarûn*

- Ve iza rae ellezine : Olduğu zaman, gördü, kimseler,
Zâlemû el azab : Zulmettiler, azap, sıkıntı,
Fe lâ yuhaffefu anhum : Yok, kolay, kolayca, hafif olan, onların,
Ve lâ hum yunzarûne : Yok, onlar, görmek, bakmak, görüp
anlamak,

Meâli "Zalimler bir sıkıntı gördükleri zaman, onların onu kolayca kabullenmeleri olmaz ve onların görüp anlamaları da yoktur."

Bu bölümde geçen "zâlemu" zalimlik, kötülük anlamındadır.

Dünyaya esir olanlar, eninde sonunda çevresine zalimlik yaparlar.

Zalimler sabırlı değildirler, tevekkül sahibi değildirler.

Şuurlu hareket edemezler.

Zalimler, kibirli, isyankâr, kavgacı, kinci, çıkarıcı kimselerdir.

İnsan düşünmelidir.

Öfke nereden geliyor?

Bu hiddet, bu kin, bu nefret nedir?

Bu kadar gaddarlık nereden geliyor?

Hiç acımadan yapılan zalimlikler nedir?

Neden zalimleştik?

Neden gaddarlaştık?

Nedir bu acımasızlık?
Nedir bu nefret?
Neden zalimleştik?
Neden acımasız olduk?
Neden birbirimizin sözüne bile tahammül edemez olduk?
Neden birbirimizi dinlemez olduk?
Neden birbirimizi anlamak için davranmadık?
Neden birbirimizin eksikliğini arar durumuna düştük?
İnsanoğlu neyi unuttu?
İnsanoğlu neden bencilleşti?
Eşlerine zulüm edenler.
Çocuklarına zulüm edenler.
Hayvanlara işkence edenler, acımasızca öldürenler.
Neden bu öfke?
Bu kadar nefret nereden geliyor?
Neden zalimleştik?
Neden gaddarlaştık?
Gözleri önünde annesi dövülen, öldürülen o çocuklar nasıl kendine gelecek?
Bir ömür o çocukların psikolojik durumu ne olacak?
Sokak ortasında dövülen kadının psikolojisi bir ömür nasıl olacak?
Sokak ortasında azarlanan, tokatlanan bir çocuğun kâlbî nasıl tamir edilecek?
Kırılan onur nasıl düzeltilecek?
Bir yerde sevgi içindeymiş gibi görünürken, diğer yerde zalimleşmek niye?
Zulüm etmek niye, kâlb kırmak niye, gözyaşı döktürmek niye, acı çektirmek niye, için için ağlatmak niye?
Niye içimiz başka dışımız başka olduk?
Neden birbirimizi ötekileştirdik?

Neden birbirimizin eksikliğini arar olduk?
Neden kendimizi üstün sandık, başkasına hor baktık?
Neden fesatlıklar, hasetlikler, fitnelikler içinde olduk?
Neden çevremize fitnelikler eker olduk?
Neden birbirimizle alay eder olduk?
Birbirimizin yüzüne güldük, ama arkasından alay ettik.
Neden iki kişi bir araya gelsek, birileri hakkında onları kö-
tüleyerek alay ederek konuşur olduk?
Sabır niye unutuldu?
Yoksa sabır denen erdemle hiç tanışmadık mı?
Sevgi niye unutuldu?
Yoksa sevgi denen o ulvî duyguyla hiç tanışmadık mı?
Hevâları, bedensel çıkarları, dünya çıkarını sevgi mi sandık?
Allah'a tevekkül etmeyi, O'na teslim olmayı niye unuttuk?
Yoksa tevekkül denen, teslimiyet denen o hakikatle hiç ta-
nışmadık mı?
Yoksa Allah denilen o ulvîyete hiç şahit olmadık mı?
Yoksa Allah inancımız, sadece anne babadan öğrendiğimiz,
kendi çıkarımıza göre yöneldiğimiz bir inançtan mı oluşuyor?
Allah inancımız niye imana dönmedi?
Yoksa mü'minlik nedir, bilemedik mi?
Allah inancımız zandan mı ibaretti?
Sadece O'na inandık, O'na sadece çıkarlarımız için mi yö-
neldik?
Allah'a inandık ama onu layıkıyla bilemedik mi?
Topluma nasıl bir Allah inancı anlattık?
Din adına, Allah adına topluma nasıl bilgiler aktardık?
Atalarımızın "insanın kâlbini kıran Allah'ın kâlbini kırar"
sözünü niye unuttuk.
Kur'ân'da "sesini yükseltme, insanlarla tartışma, kimseye
zulüm etme" uyarılarını neden duyamıyoruz?

Kur'ân'da "dedikodu yapma, kimsenin arkasından çekiştirme, kimseyle alay etme, kimseyi hor görme" uyarılarını neden duyamıyoruz?

Kur'ân'da "kul hakkı yeme, kimseyi aldatma, kimseye öf bile deme" uyarılarını neden duyamıyoruz?

Kur'ân'da "oku, düşün, tefekkür et, anla, şahit ol" uyarılarını niye duyamıyoruz?

Din adına insanlara neler anlatıyoruz?

Allah adına insanlara neler anlatıyoruz?

Neden, zalimlik, kötülük Allah'tan diye öğretiyoruz?

Oysa, Kur'ân'da onlarca âyette bambaşka hakikat sunuluyor.

"Allah zerre kadar zalimlik, kötülük vermez." Nisâ Sûresi 40

"Kötülük, zalimlik asla Allah'tan değildir" Nisâ Sûresi 79

"Allah kulları için kötülüğü, zalimliği irade eden değildir."

Mü'min Sûresi 31

Böyle onlarca âyet sunuluyorken neden bunları cân kulağıyla duymuyoruz?

Neden birbirimize hor bakıyoruz?

Neden kendimizi diğerinden hayırlı görüyoruz?

Neden kendimizi doğru sanıyor, başkasını hatada olarak görüyoruz?

Neden vücûdların sahibinin Allah olduğunu unutuyoruz?

Neden Allah'ın hepimize şah damarımızdan yakın olduğunu unutuyoruz?

Neden birbirimizin vücûdlarında Allah'ı göremiyoruz?

Yoksa bizleri zalimleştiren, başkasına hor baktıran, din adına anlatılan doğru olmayan bilgiler mi?

Yoksa bizi gaddarlaştıran, içimize kin ve nefret duyguları sokan, Allah adına anlatılan doğru olmayan bilgiler mi?

Yoksa biz aşk denen o ulvî hisle hiç tanışmadık mı?

Varlığa, birbirimize Allah aşkıyla bakmayı hiç öğrenmedik mi?

Gönlünde Allah aşkı olan:
Hiç zulüm edebilir mi?
Sokakta ya da evde hiçbirine kötülük edebilir mi?
Sokakta ya da evde bir anne çocuğunu azarlayabilir mi, tokatlayabilir mi?

Bir eş, eşini hiç dövebilir mi, hiç öldürebilir mi?

Hiç kâlb kırabilir mi?

Hiçbirini kandırabilir mi?

Hiçbiriyle alay edebilir mi?

Bir kimseye ya da bir varlığa hor bakabilir mi?

Evet, lütfen çok düşünelim.

Neden zalimleştik?

Neden hiç acımadan kâlb kırar olduk?

Neden gaddarlaştık?

Neden tahammülsüz olduk?

Neden bu kadar dünya çıkarına esir olduk?

Neden bu kadar bencilleştik?

Kimse kimseye zulüm etmesin.

Kimse kimseyi aldatmasın.

Çocuklar tokatlanmasın, azarlanmasın.

Kadınlar dövülmesin, öldürülmesin.

Kimse kimseye alay etmesin.

Bir kimse diğer bir kimseye asla hor bakmasın.

Kimse kimsenin hakkına girmesin.

Hayvanlar zulüm görmesin.

Allah'a şahit olanların gönlünde; sevgi, aşk, iyilik, yardımlaşmak, merhamet, tenezzül, tevâzû, tevekkül, teslimiyet tecelli eder.

Kur'ân'da Enbiyâ Sûresi 107; "biz seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik? âyetini cân kulağıyla duyanlar, rahmet makamına erenlerdir.

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا
هَؤُلَاءِ شُرَكَائُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِن دُونِكَ فَأَلْقَوْا
إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُم لَكَاذِبُونَ

***Ve izâ raellezîne eşrekû şurekâehum kâlû rabbenâ
hâulâi şurekâunellezîne kunnâ nedû min dûnik fe
elkav ileyhimul kavle innecum le kâzibûn***

Ve izâ rae ellezine	: Olduğunda, gördü, o kimseler,
Eşreku şurekâe-hum	: Ortak koşan, onların ortak koştukları,
Kâlû rabb nâ haulai	: Derler, rabbimiz, işte onlar, bunlar,
Şurekâu-na	: Bizim ortak koştuklarımız,
Ellezine kunnâ	: O kimseler, biz olduk,
Nedû	: Dua, yöneldik, isteme, çağrı,
Min dûni ke	: Senden başka,
Fe elkav ileyhim	: Böylece, attılar, döktüler, ortaya atmak, onlara,
El kavl	: Söz, söyleme,
İnne cum le kâzibûn	: Muhakkak, doğrusu, siz, elbette, yalanlarda kalanlar,

Meâli: "Ortak koşanlar, onları ortak koşturan kimseleri gördüklerinde derler ki: Rabbimiz! İşte bunlar bizi ortak koşanlardan eyledi, o kimseler yüzünden biz seni bırakıp zanna dayalı şeylere yöneldik, böylece onların yüzünden başka sözler ortaya attık. Muhakkak ki sizler yalanlarda kalanlırsınız."

Müşriklik iyi anlaşılmalıdır.

Müşrikler müşriklerle dostluk ederler.

Onların duyguları, düşünceleri, halleri birbirine uygundur. Bunu fark edenler, ne kadar büyük zan içinde olduğunu anlayanlar, müşriklikten kurtulma çabası içinde olurlar.

Yalanlar içinde olduğunu anlayabilmek, hakikat yoluna ilk adımı atabilme duygusudur.

İnsan, edindiği arkadaşlarının düşüncelerini ve davranışlarını iyi analiz etmelidir.

Toplumda söylenen “arkadaşını söyle kim olduğunu söyleyeyim” çok önemsenmelidir.

Nisâ Sûresi 3. âyet bu konuda çok önemli bir uyarıyı sunar.

Nisâ Sûresi 3: “Kendi çıkarında olana; kendi çıkarında olmaya meyledenden başkasının ya da ortak koşmaya meyledenden başkasının hâli uygun değildir. Kendi çıkarında olmaya meyledene de; kendi çıkarında olandan başkası ya da ortak koşandan başkasının hâli uygun değildir. Mü’minler için ise bütün bu hâller haramdır.” Tevhîd-i Kur’ân Meâli

Âyette belirtildiği gibi mü’minlik makamına gelen kimse, müşriklikten, zandan, yalandan uzaktır.

Bakara Sûresi 221. âyette de çok güzel bir uyarı sunulur.

Bakara Sûresi 221: İman etmedikleri müddetçe müşriklük yolunda olanlarla bir araya gelmeniz uygun değildir. Eğer sizin gittiğiniz yolu sevmişse, elbette iman etmek için çalışan kimse, müşriklük yolunda olandan daha hayırlıdır. İman etmedikleri müddetçe müşrik olanlarla da bir araya gelmeniz uygundur. Eğer sizin gittiğiniz yolu sevmişse, elbette iman edip Allah’a kul olan kimse, müşrik olandan daha hayırlıdır. Müşrik olanların daveti ateşedir. Allah’ın davetine uyanlar huzur üzere olurlar ve her şeyde O’nun yetkili olduğunu bilirler, mağfireti anlarlar. İşte insanlar için âyetler apaçık açıklanır. Umulur ki onlar varoluşu düşünüp anlarlar, o hakikatlerle bu âleme bakarlar.

İşte, “Rabbimiz! İşte bunlar bizi ortak koşanlardan eyledi, o kimseler yüzünden biz seni bırakıp zanna dayalı şeylere yönelidik” bu bölümde sunulduğu gibi zanda ve müşriklük içinde olduğunu anlayan kimse tövbe ederek oradan döner

وَأَلْقُوا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلْمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

***Ve elkav ilallâhi yevme izinis seleme ve
dalle anhum mâ kânû yefterûn***

Ve elkav	: Arz etmek, atmak, bırakmak, dayanmak, her şeyiyle teslim olmak,
İla Allah	: Ancak, sadece, Allah,
Yevme izin	: O gün, o vakit, her an, her zaman,
El seleme	: Barış huzur içinde olan, selamet,
Ve dalle an hum	: Saptı, sapmak, yalanlarda kaldı, onları,
Mâ kânû yefterûne	: Şey, ne, değil, oldu, olmadılar, iftira, uyduruyorlar,

Meâli: "Her şeyiyle ancak Allah'a teslim olanlar, her an barış ve huzur içinde olanlardır. Uydurulmuş şeyler içinde kalanlar ise hakikatlerden sapanlardır."

Mü'minlik makamına gelenler, her an Allah'a tevekkül ve teslimiyet içindedirler.

Onların gönülleri her an âyette belirtildiği gibi "Elkav" Allah'a teslimiyet içindedir.

Elkav, ilkâ kelimesinden gelir.

İlkâ; dayanmak, bırakmak, teslim olmak anlamına gelir

Mü'minler gönüllerini Allah'a bırakmışlardır.

Allah da onların gönüllerine kendine ait olan hakikati bırakır.

Mü'minlerin gönülleri her an Allah'a dayanır.

Onlar Allah'a tevekkül içindedir.

Tevekkül; vekîl kelimesinden gelir.

Tevekkül; vekîl edinmek, güvenmek, dayanmak, tüm varlığıyla yaratıcısına teslim olmak, her şeyin sahibi olan Allah'tan beklemek, başına ne gelirse gelsin bundan ders çıkarıp, hikmetini aramak, Allah'a bağlanıp ona güvenmek, sonucu Allah'tan beklemek anlamına gelen bir kelimedir.

Kur'ân'da görüyoruz ki; tevekkül sahipleri mü'minlerdir.

Tevekkül makamı da, mü'minlik makamıdır.

Mü'min olan;

Şahitlik-şehitlik makamına erendir.

Kendi varlığının ve tüm varlığının sahibini bilip, tüm varlığını sahibine teslim edendir

Hakk'dan emin olandır,

Her an Hakka dayanandır.

Başına gelen her şeye sabredendir.

Asla karamsarlığa düşmeyendir, bir an düşse bile bu hal-den hemen dönendir.

Tüm varlıkta her an tecelli edenin Allah olduğunu bilendir.

Tüm varlığı sonsuz nitelikleriyle saranın Allah olduğunu bilendir.

Tüm varlıktan her an "Semme Vechullah" olanın Allah olduğunu bilendir

Her an gönlünde Allah sevgisiyle yaşayandır.

Her an, her şeyleriyle Hakk'a bağlılık üzere hareket eder, o şuurlarını muhafaza edendir.

İşte onlar Tevhîd ilminin varisleridir.

Halk'ta Hakk zevki o kimseleri teslim almıştır.

Onlar devamlı o zevkte yaşarlar.

Asla ikiliğe düşmezler.

Asla ağızlarından ikilik ifade eden kelimeler çıkmaz.

Emanete sahip çıkarlar.

Hakk nedir bâtil nedir bilirler.

Bâtılın tehlikelerini en iyi görürler, bâtilı kaldırmak için mücadele ederler.

Toplumda zulüm olmaması için mücadele ederler.

Hakikatleri anlamak ve anlatmak için gece gündüz mücadele ederler.

Kâinatı bir kitâb bilirler.

O kitâbdan okurlar.

Tüm ilimlerin Allah'a ait olduğunu bilirler.

Ve gece gündüz o ilmi anlamak için aşk ile tefekkür içinde mücadele ederler.

Her an hakk üzere, adalet üzere hareket ederler.

Toplumda zalimliği bitirmek için hayatları pahasına mücadele ederler.

Allah'a öylesine teslim olmuşlardır ki hiç korkuları yoktur.

İşte, tevekkül sahibi olanlar, mü'min olanlardır

Tevekkül sahibi olan; karamsarlığa düşmez, karamsarlığa düşeni de o halden kurtarır.

Allah'ı vekil edinmeyi yâni Allah'a güvenmeyi, dayanmayı öyle güzel anlatırlar ki anlattığı kişilerin içinden karamsarlık dağılır gider.

İşte her şeyiyle Allah'a ilkâ içinde olanlar, yâni dayananlar mü'min olanlardır, Hazreti Muhammed'in evlatlarıdır.

Bu bölümde geçen "dalle" dalalet, sapmak, hakikati terk etmek demektir.

Dalalet, bir kibir, bir benlik içinde olup, ben benim deme durumudur.

Hakikatlerden uzak olan kişi gaflet içindedir.

Allah hakikatinden yoksun olarak yaşayan kişi bir gaflet içindedir.

Allah'ı unutan kişi gaflete düşmüştür.

Hakikatlerden sapan, benliğe düşen kişi dalaletе düşmüştür.
Dalalet, haktan hakikatten sapsak demektir.

Allah hiçbir kulunu dalaletе sürüklemey.

Toplumda genelde “Allah dilediğini saptırır, dilediğine hidâyet verir” diye bilgiler sunar.

Kur’ân’da yapılan meâlleri örnek gösterir.

İbrâhîm Sûresi 4: “Ve mâ erselnâ min resûlin illâ bi lisâni kavmihi li yubeyyine lehum fe yudillullâhu men yeşâu ve yehdî men yeşâ ve huvel azîzul hakîm.”

Diyanet Meâli: “Biz her peygamberi, ancak kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (Allah’ın emirlerini) iyice açıklasın. Allah, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “Bir Resûl kendi kavminin lisanının dışında hakikatlerimizi anlatmaktan başka bir şey için açığa çıkmadı. Bundan sonra isteyen kimse Allah’ın hakikatlerinden kendi anlayışına sapsar ve isteyen kimse de hakikatlere yol bulur ve tüm değerlerin yüce sahibinin, tüm varlığa hâkim olanın O olduğunu anlar.”

İşte burada bir gerçek bize sunuluyor.

Resûl hakikatleri anlatır, isteyen kimse o hakikatlerle Allah’a yol bulur, isteyen kimsede kendi cehalet anlayışına sapsar.

Kişinin hakikatleri anlaması kendi bildiği cehalet anlayışını bırakmasıylaadır.

Kişi kendi cehalet bildiklerini bırakmazsa anlatılan hakikatleri anlayamaz.

Çünkü anlatılan her şeyi kendi bildikleriyle tartar ve kendi bildikleri ağır basarsa kendi cehalet anlayışına sapsar.

Allah kimseyi saptırmaz.

Her nefeste insana “sendeyim kulum, sendeyim kulum” diye seslenir.

“Aradığın hakikatler senin bedenindedir” diye seslenir.

Elest hitabı, kişinin kendi bedeninden gelen bir hitaptır.

Elest meclisi, kişinin kendi beden meclisidir.

Allah o meclisten insana her an seslenir.

“Senin vücûd sahibin ben değil miyim?” diye kuluna her an hitap eder.

İşte hidâyete giden yol bu hitabı duymakla başlar.

Allah kulunu saptıran değil, hidâyete sevk edendir.

Kendi vücûdundan ona hitap edendir.

Bizden istenen Allah’a arif olmak ve o şuurda yaşamaktır.

Allah kuluna her saniye, onun bedeninden tüm işaretleriyle seslenir.

“Beni tanı, beni anla, bana teslim ol” diye, kuluna kulunun bedeninden hitap eder.

Allah kulunu, hakikatlere arif olması için yarattı onu saptırmak için değil.

Hazreti Muhammed, yaşadığı toplumda insanlara hakikatleri tebliğ etmiştir.

Yâni hakikatlere kapılar açan bilgiler sunmuştur.

Kimileri, atalarından gelen kendi inançlarını üstün gören, başkalarına hor bakan inançlarında kalmayı tercih etmiştir.

Kimileri, sunulan bilgileri düşünmüş, tefekkür etmiş, hakikatlerle kapılar açmıştır.

İşte bir kısım, sunulan bilgileri düşünmeyi bile reddetmiş, kendi bildiklerinin yoluna sapmıştır.

İşte bunlara “dalalet durumuna düşenler” denmiştir.

Yâni “atalarının yargılayıcı inancına sapanlar” denmiştir.

Müellifler genelde âyeti; “dalalet-saptırdıklarının yoluna” (Fâtîha Sûresi) diye meâl ettiklerinden dolayı, toplum dalaleti veren Allah’tır diye inanmıştır.

Ve çoğu kimse, Allah’ın mudil esması vardır, yâni dalalet edici esması vardır, diye inanır.

Oysa Allah'ın mudil değil, mûzil esması vardır.

Mudil, şeytana aittir.

Mûzil, Allah'a aittir.

Mudil; dalalete sürükleyen, saptıran, doğru yoldan çıkarılan demektir.

Mûzil “لمذل”: İzale eden, çözen, eriten, gideren, açan, içten dışa şekillendiren, müşkülleri çözen demektir.

Allah, varlığın yaratılışından, rûhdan gelen üflenişle, rûhun DNA'sında yazılımı bir bir çözerek, bedenleri oluşturur.

Allah, her varlığın yaratılışında içten dışa bir çözümlü varlığı ince ince şekillendirir.

Bir tohumdan ağaç, müzil esmasıyla adım adım çözümlenerek meydana gelir.

Bir yaprak, bir çiçek, bir dal, meyve hep mûzil esmasıyla adım adım şekillenir.

Mudil, yâni dalalete sürüklemek yâni saptırmak şeytanın dürtüsüdür.

Furkân Sûresi 29: “Lekad edallenî aniz zikri ba'de iz cænî ve kâneş şeytânü lil insâni hazûlâ.”

Meâli: “Doğrusu şeytan Allah'ın zikrinden-hakikatlerinden saptırır ve duygusuz hissiyatsız insandan şeytan olur.”

Nisâ Sûresi 60: “Yurîduş şeytânü en yudillehum dalâlen baîdâ.”

Meâli: “Şeytan onları dalalete sürükler, dalalete düşürerek, hakikatlerden uzaklaştırır.”

Nisâ Sûresi 116: “Ve men yuşrik billâhi fe kad dalle dalâlen baîdâ.”

Meâli: “Ve kim Allah'a ortak koşarsa, artık o hakikatlerden uzaklaşıp kendi cehaletine sapsmış olur.”

Kur'an incelendiği zaman görülecektir ki dalalete sürükleyen şeytandır.

Mudil, şeytana aittir.

Kur'ân'da, ortak koşma içinde olan kimsenin, dalalete sürüklendiği belirtilir.

Ortak koşmak yâni müşriklik, Allah'ın ulvîyetinin yanında, "ben de varım" deyip, bir benliğin, gururun, kibirin içine düşmektir.

Allah'a ait olan sıfatları, bedeni, kendine nispet etmektir.

İşte dalalet çok iyi anlaşılmalıdır.

Allah'ın mudil esması vardır deyip, Allah'a iftira atmamak gerekir.

Mudil, yâni dalalete düşürmek, şeytana aittir, Allah'a ait değil.

Kur'ân'ın birçok yerinde bu belirtilmiştir.

Allah'ın mudil esması yoktur.

Allah, hiç kimseyi dalalete sürüklemeyebilir, hakikatin yolundan saptırmaz.

Kişi, kendini bâtil alana yöneltmekle, ilimden ayrılmakla, gurura kibire düşmekle, zâlimleşmekle, hakikatlerden dalaletle sürüklenir.

Bu durum, Kur'ân'da apaçık belirtilir.

Tevbe Sûresi 115: "Ve mâ kânallâhu li yudille kavmen."

Ve mâ kâne Allah : Olmadı, olmaz, değil, Allah,

Li yudille kavmen : Saptıracak, yanıltmaz, dalaletle sürükleyen, kavim, kimse,

Meâli: "Allah hiç kimseyi saptıran-dalaletle sürükleyen değildir."

Burada ne kadar net belirtilmiş.

Allah hiç kimseyi dalaletle yâni sapıklığa yâni yoldan çıkmaya sürüklemeyebilir.

Kişi düştüğü dalaleti; kendi inancının yargılarında, bâtil bildiklerinde, zulmani hâllerinde aramalıdır

Kur'ân'da bir âyet bir âyetle çatışmayacağına göre, yapılan meâllerde uyumsuzluk varsa bu müellifle alâkalıdır, Kur'ân'la ilgili değildir.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ
عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ

**Ellezîne keferû ve saddû an sebilillâhi
zidnâhum azâben fevkal azâbi bimâ kânû yufsidûn**

Ellezine keferû	: Hakikatleri görmemezlikten gelenler,
Ve saddû	: Men ettiler, engellediler,
An sebil Allah	: Yol, hakikatler, Allah,
Zidnâ hum azâben	: Artma, çoğalma, ekleme, azap, sıkıntı,
Fevka el azâbi	: Azap üstüne, üzerine,
Bi mâ kânû yufsidûn	: Şeyden dolayı, oldu, fesat, ikilik çıkaran, arabozan,

Meâli: "Hakikatleri görmemezlikten gelenler ve Allah yolunda olanları engelleyenler, ikilikte kaldıklarından dolayı sıkıntıları artıkça artar."

Hakikat yolunda aşk içinde yol alanları ikiliğe düşmezler.

Onları Hakk yolundan kimse engelleyemez.

Nice Kâmil insan, tehditler alsa da Hakk yolundan dönmedi.

Allah yolunda hidâyetle şereflenenler, o yolda canları pahasına mücadele ederler.

Ama ikilik içinde olanlar, kibre düşenler sıkıntılar içinde yaşarlar.

Ego içinde olan herkes içsel huzursuzluk içinde olur.

Çünkü onların manevi teslimiyetleri yoktur.

Onlar egolarına, çıkarlarına, hırslarına teslimdirler.

Âyette belirtildiği gibi, “yufsidun” fesatlık içinde olanlar demektir.

Fesatlık; bozmak, dağıtmak, ara açmak, ikilik çıkarmak anlamlarına gelir.

Tevhîd şuurunun önündeki en büyük engel, fesatlık duygusudur.

Fesatlık duygusu hep ikilik çıkarır, senlik benlik kavgasına, kibre sürükler.

Fesatlık içinde olan kişi, karşısındaki kişiyi hor görür.

Kendini daha yüce görerek büyük bir kibrin içine düşer.

Varlığın özünü görebilen, tüm varlığın tek özden geldiğini anlar.

Ve asla kendini herhangi bir varlıktan üstün görmez, ikiliğe düşmez.

Her varlığı tutan Allah'ın zâtıdır.

Bir varlık diğerinden yüce değildir.

Yüce olan, hamd sahibi olan, tüm varlığın sahibi olan, tüm varlıktaki sıfatların sahibi olan yalnızca ve yalnızca Allah'tır.

Bu hakikate erişen ikiliğe düşmez, Allah'ın birliğinin hakikatine erişir.

Kendini üstün gören, farklı gören, fesatlık içindedir.

Kendinin ve cümle varlığın varoluşunu, sistemini, sahibini anlayan kimse ise mü'min olandır.

Fesatlıktan kurtulmak için;

Hakikate erişmek gerekir.

Tevâzû makamına erişmek gerekir.

Cümle kâinatta, her varlıkta ekber olan, azîz olan Allah hakikatine erişebilmek gerekir.

Fâtır Sûresi 28: “Muhakkak ki hakikatlerin bilgisine ulaşıp kulluğunu bilen o kimseler, Allah'a karşı tevâzû içindedirler. Muhakkak ki Allah tüm değerlerin yüce sahibidir, bağışlayandır.”

Furkân Sûresi 63: “Tüm varlıktan Hakk’tır yansıyan şurunda olup kulluğunu anlayanlar, yeryüzünde tevâzûlu bir hâlde yürürler.”

İşte âyetlerde belirtildiği gibi, her varlıktan kendini gösteren Allah hakikatine eren, fesatlıktan kurtulacaktır, tevâzû içinde olacaktır.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki varlığın varoluşunu ve var edeni anladığımızda tevâzû makamına ulaşıyoruz.

Her varlığın Allah’ın hakikatlerini yansıttığını anlayan kişi tevâzû içinde olur.

Kâinatın sahibini bilen, asla fesatlık içinde olmaz.

Ve sonuçta kendisinin de bir varlık olduğunu ve diğer varlıktan zerre kadar üstün olmadığını anlar.

Her varlığın birbirine bağlı olduğunu anlar.

Nasıl ki insanın vücûdunda tüm hücreler birbirine bağlıdır, işte bu kâinatta da tüm varlık birbirine bağlıdır.

Varlığı yaratan ve bir arada tutan Allah’tır.

Kişi varlığın yaratılışını anladığında kendinin de bir varlık olduğunu anlar ve kendini hiçbir varlıktan üstün görmez ve ama gizli ama aşikâr bir kibir içinde olmaz. İşte bu durum tevâzûdur.

Yunus Emre’nin dediği gibi “sen sana ne sanırsan ayruga da onu san.”

Yâni tevâzû makamına ulaşan kişi kendini diğer varlıktan asla üstün görmez.

Kendisi de diğer yaratılan varlık da bir varlıktır ve Allah’ın kuludur.

Bir eşek de, bir at da, bir ayrıku otu da bir insan gibi bir kuldür.

İnsan makamına gelen kişi baktığı her varlıkta kendini görür.

Yürürken bastığı taşın bile kendisi gibi bir kul olduğunu bilir.

Ki her gün içtiği o suda taşdaki mineraller vardır.

O mineraller olmasa insan yaşayamaz.

Bu hakikati bilen insan, nasıl fesatlık içinde olur, elbet olamaz. İşte tevâzû makamına ulaşan kişi her zaman huzur içindedir. İşte, kişi Allah'ı layıkıyla idrak ettiğinde, O'na karşı tevâzû içinde olur.

Ve asla kibir içinde benlik içinde olamaz.

Ve asla onda fesatlık, hasetlik, kin, nefret, ayrımcılık gibi duygular olmaz.

Allah hakikatine eren Tevhîd şuuruna erecektir.

Tevhîd şuuruna erişen kimse, kulluk makamına erişecektir.

Kulluk, her varlığın Allah'ın kulu olduğu makamıdır.

O makama erişen kimse bilir ki her varlık bir ağacın yaprakları gibi kardeşlerdir.

Kardeş kardeşe karşı hiç fesatlık içinde olabilir mi?

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِّنْ أَنفُسِهِمْ وَجِئْنَا
بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ
شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ

*Ve yevme nebasu fî kulli ummetin şehîden aleyhim
min enfusihim ve cî'nâbîke şehîden alâ hâulâ ve
nezzelnâ aleykel kitâbe tibyânen likulli şeyin ve huden
ve rahmeten ve buşrâ lil muslimîn*

Ve yevme	: Her zaman, gün, vakit, zaman,
Nebasu	: Biz, hakikatimiz, açığa çıkmak, beas, diri,
Fi kulli ummetin şehîden	: Bütün ümmetlerde, şahit, tanık, hakikate şahit olan,
Aleyhim min enfusi-him	: Onların kendilerinde, kendi bedenlerinde,
Ve cinâ bike	: Getirdik, geldi, çıktı, sundu, seni,
Şehîden	: Şahit, tanık, bilen,
Ala hâulâi	: Üzerine, işte onlar,
Ve nezzelnâ aleyke	: indirdik, sunduk, sana, kendi üzerinde,
El kitâb	: Her varlık bir kitâb, ilâhi sözler,
Tibyânen li kulli şeyin	: Açıklayan, gösteren, beyan eden, bütün her şeyi,
Ve huden	: Yol gösteren, rehber,
Ve rahmeten	: Rahmet, merhamet,

Ve buşra li el muslimîne : Müjde, sevinme, mutluluk, teslim olanlar için, slam,

Meâli: “Bütün ümmetlerde hakikatlerimize şahit olanlar her zaman açığa çıktı. Onların kendi bedenlerinde olan hakikatleri onlara anlattı. İşte sende bildiğin hakikatleri onlara anlatmak için açığa çıktın. Her varlığı bir kitâb olarak sana sunduk. O kitâb da her şeyi apaçık açıklayan ve yol gösteren ve rahmet veren ve teslim olanlara mutluluk veren hakikatler vardır.”

Her topluluğun içinde mutlaka yaratılışın hakikatini anlamak isteyen kimseler olur.

Bu kimseler ilim irfanda ilerlerler ve Kâmil kimseler olurlar.

Kâmil kimseler, topluma hakikati anlatırken, kişilerin bedenlerini onlara göstererek, “bu beden nasıl var oldu, var edicisi kimdir?” gibi düşündürücü sorularla kapılar açarlar.

Onlar varlığın ve bedenlerin canlı kitâb olduğunu, oradan okuyanların hakikati anlayacaklarını bildirirler.

Kâmil insanlar, halkı hep hakikati anlamaya sevk ederler.

Oku kendini, oku varlığı, oku âlemi, seni ve varlığı tutan ilâhi gücü anla.

Bil ki hakikate ulaşmak okumakla mümkündür.

Gördüğün her varlık okunası bir kitâbtır.

Okumaktan murad, varlığın varoluşunu ve işleyişini anlamaya çalışmaktır.

Kur’ân oku ile başlar.

Varlık nereden gelmiştir, nasıl var olmuştur, her an nasıl bir işleyiş içindedir ve nereye gitmektedir.

Bunlar hep okunacak konulardır.

Varlığı okuyabilecek, ilmi olarak anlayabilecek tek varlık insandır.

Varlığı okumak, halk oluşu okumaktır.

Alâk Sûresi 1: “İkra bismi rabbikellezî halaka”

Meâli: “Seni vücûdlandırmanın delilleriyle, yaratılışı araştıranla”
Kendi vücûdunu okunacak Kur’ân bil.
Her varlığı okunacak Kur’ân bil.
Kur’ân diye okuduğun Mushâf-ı Şerîf’i’de Kur’ân bil.
Ve üçünü birbirinden ayırmadan oku.
Birinde olan hakikatin diğerinde de olduğunu idrak et.
Varlığı ve kendi vücûdunu canlı Kur’ân olarak bil ve ona göre oku.

Eğer kendi vücûdunu ve varlığı canlı Kur’ân olarak okuyamazsan, bil ki Mushâf-ı Şerîf ölüdür.

Mushâf-ı Şerîf’in de canlanmasını istiyorsan, kendini ve varlığı oku.

Cümle kâinat bir Kur’ân’dır.

Her varlık bir âyettir.

Her varlık kendindeki sonsuz âyetlerle, yâni sonsuz işaretlerle hakikatleri sunar.

Onun için Yûsuf Sûresi 105. âyette: “Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn.”

Meâli: “Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar.”

İşte her varlık cânlı bir kitâbtır.

Her varlık Allah’a götüren bir rehberdir.

O kitâbın sayfaları ilimle sarılıdır.

O ilimden okuyanlar asla hakikatten kopmazlar.

Yeter ki insan, varlığın kendinde olan işleyişi anlamak için tefekkür içinde olsun.

Âyette ne güzel belirtilmiş; “nezzelnâ aleykel kitâbe tibyânen likulli şeyin” bütün her şey bizlere apaçık ilim dolu kitâb olarak sunulmuştur.

Ve âyet ne güzel devam ediyor; “lıkulli şeyin ve huden ve rahmeten ve buşrâ lil muslimîn” bütün her varlık hakikate yol gösteren, rahmet taşıyan Allah’ın lütuflarıdır.

Ve İslâm makamına eren kimseler için nice müjde dolu, heyecan dolu, hayret dolu güzelliklerdir.

İşte insan, kendini bilme yolunda her an tefekkür içinde olmalıdır.

Dünyanın derdine esir olmamalıdır.

Kendine dönüp kendi aslını bilme yolunda olmalıdır.

Hep çıkar, menfaat ilişkileri içinde olmamalıdır.

Kendini büyük görmemeli, kibre düşmemelidir.

Ölümlü olduğunu, aciz olduğunu unutmamalıdır.

Başkasına hor bakmamalı, kimseyi küçük görmemelidir.

Her varlığın hidâyet yolu olduğunu anlamalı, hidâyet yolundan ayrılmamalıdır.

Hâdî, Hûdâ, Hidâyet, Hû, Hâdû, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Hâdî; hidâyet verici, hakikatlere ulaştırıcı demektir.

Hûdâ; yol gösteren, hakikatlere ulaşmanın yolunu bildiren demektir.

Hidâyet; hakikatlerle buluşup Hakk’a ermek demektir, hak ile bâtilı ayırt eden demektir, kendini bilme yolunda, kendi aslının hakikatini anlayan demektir.

Hû; O, Allah, her şeyin sahibi, tüm kâinattaki tek kudret demektir.

Hâdû; gösterilen yol, gidilmesi gereken yol, tavsiye edilen yol, hedefe götürecektir demektir.

Hû: Cümle varlığın ve varlıktaki tüm niteliklerin tek sahibidir.

Hâdû: Kendine giden yolu bildiren, hakikatlere ulaşma yolu olan varlığın yol bilinmesi, her varlık Hakk’a açılan bir yoldur.

Hûdâ: Varlıktaki âyetleriyle, yâni işaretleriyle yol gösteren, yolun nasıl takip edileceğini bildiren.

Hâdî: Kendisini, kendisiyle hidâyete erdiren, kendine yine kendisiyle ileten, hidâyet verici, hakikate hakikatleriyle ulaştıran, emin olduran.

Hidâyet: Hakk'la Hakk olan, Hakk'a eren, Hakk zevkine eren, bekâbillah bulan, mü'min olan, kâlbî mutmain olan.

Hidâyet bulmak, varlıktaki ilimle Hakk'a ermektir, Allah'tan emin olmaktır.

Her varlık, dosdoğru Hakk'a giden bir yoldur.

Her varlık, âyetullah şehridir, yâni Allah'ın âyetler şehridir.

İnsanın vücûdu da, Allah'ın âyetler şehridir.

İnsan kendi vücûdunun işaretleriyle yol bulduğunda, Allah hakikatine erecektir.

Hûdâ esması gönlünde tecelli eden kimse:

Her varlığı Hakk'a açılan bir kapı bilir.

Hakikatleri kitaplarda değil, varlığın özünde arar.

Hidâyete ermiş kimsedir.

Allah'ın gösterdiği dosdoğru yol olan, varlıktaki ilimle hareket eder.

Şahit olmadığı şeyi dile getirmez.

Onun gönül dili açılmıştır, dilinden kelimullah akar.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي
الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ
يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

***İnnallâhe yemuru bil adli vel ihsâni ve îtâi zîl
kurbâ ve yenhâ anil fahşâi vel munkeri vel bagy
yeizukum leallekum tezekkerûn***

İnne Allah yemur	: Muhakkak Allah, iş, hüküm, emir,
Bi el adli	: Adalet, adil olarak
Ve el ihsâni	: İhsan, iyi davranma, iyilik, iyi insan,
Ve îtâi zi el kurbâ	: Verme, paylaşma, sahip, yakınlara, akrabalara,
Ve yenhâ	: Yasaklar, nehyeder,
An el fahşâ	: Çirkinlikler, ben benim demek, kendini üstün görmek,
Ve el munkeri	: Fenalık, kötülük, zarar vermek,
Ve le bagy	: Hasetlik, isyan, zulüm,
Yeizu-kum	: Öğüt verir, vaaz, öğretir,
Lealle kum tezekkerûn	: Umulur ki siz, tezekkür, hakikatlere ulaşma o hal ile olmak,

Meâli: “Muhakkak ki Allah; adil olmayı ve iyiliklerde olmayı ve sahip olduklarınızı yakınlarınızla paylaşmayı emreder. Kendini üstün görmeyi ve fenalarda kalmayı, inkâr etmeyi ve hasetlik yapmayı, haksızlık yapmayı, zulümlerde olmayı ise yasaklar. İşte size böylece öğüt verir. Umulur ki hakikatlere ulaşır o hâl ile davranırsınız.”

İnsan adalet içinde olmalıdır.

İnsan iyilikler içinde olmalıdır.

İnsan asla fahşa içinde olmamalıdır.

Bu bölümde geçen “anil fahşâi” kelimesi iyi anlaşılmalıdır.

Toplumda “fâhişe” denildiği zaman, insanların akıllarına hemen kadın gelir.

Fâhişelik kavramı kadına yapıştırılır.

Toplumda fâhişelik kavramı, kadınların erkeklerle para karşılığı ilişkiye girmesi diye bilinir.

Oysa Kur’ân’da bu kavram toplumun kullandığı anlamda değildir.

Fahişe kavramı, kadın ile ilgili değildir.

Fâhişe, kadına takılan bir lakap değildir.

Fâhişeden maksat, kadın değildir.

Fâhişe; ahlâksız, hayâsız, erkeklerle bilmem ne yapan kadın demek değildir.

Fahiş kelimesi de buradan gelir.

Bir mal ederinden fazla satıldığı zaman, “Bunun fiyatı çok fahiş” denilir.

Kur’ân’da “fâhşa” kelimesi 30 âyette geçer.

Fâhşa kelimesi; haddi aşmak demektir.

Haddini bil, haddini aşma, hadsizlik yapma kavramı da buradan gelir.

Haddi aşmak; ölçüyü kaçırmak, sınırı geçmek, kendine nispet çıkarmak, Allah’a ait olanı kendine nispet etmek demektir.

Kur’ân’a göre fâhşa-fâhişe-fuhs kelimesi şu anlamlara gelir:

Haddini aşmak, benlik içinde olmak, kibre düşmek...

Gururlanmak, “Allah var ben de varım” demek...

“Ben benim, sen sensin” demek, bedenlerin sahibinin Allah olduğunu unutmak...

Kendi çıkarı için zalimlik yapmak...

Aşırı gitmek, ölçüyü kaçırmak, sınırı geçmek...

Fenâ hallerde kalmak, dünyaya bağlanmak, Allah'ı unutmak...

Allah'ın ulvîyetinin yanında yokluğunu bilmemek, kendine vücûd nispet etmek...

Allah'a teslimiyet içinde olmamak, kendi egosuna teslim olmak...

Kur'ân'a göre her kim; Allah'ın ulvîyetinin yanında kendine benlik isnat ediyorsa, vücûdun sahibini kendi sanıyorsa, o kişi fâhşa-fâhişe durumuna düşmüş demektir.

Bedenlerin ardında bedenlerin sahibini göremeyen, benlik içine düşen fâhşa durumuna düşmüş demektir.

Her kim haddi aşır, vücûdu ve vücûddaki sıfatları kendine nispet ediyorsa, o kişi haddi aşmıştır, fâhişe durumuna düşmüştür.

Kur'ân'da, fahşa-fahişelik durumuna düştüğümüzde, bu düşüğümüz gafletten nasıl kurtulacağımız bildiriliyor.

Ankebût Sûresi 45: "İnnes salâte tenhâ anil fahşâi vel munker."

Meâli: "Muhakkak ki her an Hakk'a bağlılık şuuru ile hareket etmek; haddi aşmışlığı, aşırılığı, kendine varlık isnat etmeyi, tüm fenaları engeller."

Âyeti incelediğimiz zaman anlıyoruz ki, Allah'a şahit olup, O'na her an teslimiyet içinde olmak, fâhşa durumuna düşmeyi ve kötü haller içinde olmayı engeller.

İnsan kendi vücûdunu sahibini bilmeli "benim vücûdum" dememelidir.

Vücûd Allah'a aittir, insana emanet edilmiştir.

İnsan o emanete iyi bakmalıdır.

İnsan, kendi var etmediği, kendi şekillendirmediği, doğumu ve ölümü kendi planlamadığı bir vücûdu, kendine nispet etmemelidir.

İnsan, vücûdundaki işleyişte ve sıfatlarda asla muktedir olan değildir.

İnsan, vücûdunda olan kâlbın atmasında, kanın dolaşmasında, hücrelerin çalışmasında, sindirim, boşaltım gibi olan faaliyetlerde asla muktedir olan değildir.

Göz kapağının açılıp kapanması bile insanın elinde olan bir şey değildir.

Vücûdunda fâil olan, mevsuf olan, mevcûd olan ancak Allah'tır.

Vücûdun sahibi Allah'tır, Allah bunu vücûdda olan işleyişinde ve sıfatlarında her an gösterir.

İşte kişi, vücûda benim deyip, haddi aşmamalıdır, yâni fâhişe durumuna düşmemelidir.

Ahzâb Sûresi 30: "Min kunne bi fahişet-ben benim deyip kendini üstün gören."

A'râf Sûresi 28: "Ve izâ faalû fâhişeten-bir benlik içinde haddi aşanlar."

Nisâ Sûresi 22: "Kane fâhişeten-benlik içinde olan."

İşte Kur'ân'ı incelediğimiz zaman anlıyoruz ki, her kim Allah'ın ûlviyetinin yanında kendine benlik nispet ediyorsa, o kişi fâhşa-fahişe durumuna düşmüştür.

Yine bu düştüğümüz durumdan kurtulmanın yolu, Ankebût Sûresi 45. âyette çok güzel bildirilmiştir.

Salât şuuruna erişmek, her an Allah'a bağlılık içinde olmak, O'ndan asla ayrı olmadığını bilmektir.

Salât, namaz diye de çevrilir, namaz farsça bir kelimedir.

Kişi namazda Allah'a yönelir, onunla birlik içinde olduğunun şuuruna ulaşır.

Ve kişi her anını namazda imiş gibi geçirir, sosyal yaşantıda, ikili ilişkilerde her an namazdaymış, yâni Allah'ın huzurundaymış gibi hareket eder.

İşte bu durum kişiyi, fâhşa-fâhişelikten ve kötü hallere düşmekten korur.

Salât kelimesinin Türkçe karşılığı; bağlılık içinde olmak, birlik içinde olmak, her an iletişim içinde olmak demektir.

İnsan, her an Allah'a bağlı olduğunu, O'nunla bir olduğunu asla unutmamalıdır

İnsan, kendine vücûduna dönmeli, o vücûdun nasıl oluştuğunu, nasıl bir kaynaktan geldiğini düşünmelidir.

İnsan kendi vücûdunu var etmedi ve kendi vücûdunda her an olan işleyişin sahibi de değildir.

Kâf Sûresi 16: "Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd."

Meâli: "Ve Biz ona şahdamarından daha yakınız."

İşte insan, bu yakınlığı idrak edebilmesi için salât şuuruna erişmelidir.

Salât şuuruna erişen, hep o şuurla hareket eden, fâhşa-fahişelik durumuna düşmeyecektir, yâni haddi aşmayacaktır, Allah'ın ulvîyetinin yanında kendine varlık isnat etmeyecektir.

İşte Kur'ân'ı incelediğimiz zaman, fâhişe kavramının toplumda kullanıldığı gibi olmadığını görüyoruz.

Toplumda, fâhişe kavramını bayan kardeşlerimize yapıştırarak, en büyük fâhişeliği yaptık, fark edemedik.

Kadını hep aşağıladık, fâhişe, orospu, kahpe, dedik.

Bu kelimelerin asli anlamlarını hep saptırdık ve kadınlara yapıştırdık.

Oysa fâhişe; haddi aşmışlık, benlik, gurur, kibir, içinde olmak, Allah'ın ulvîyetinin yanında kendine varlık nispet etmek demektir, ama bizler kadın kardeşlerimize yapıştırdık.

Orospu, Farsça "ruspî" sözünden gelir. "Ak yüzlü" "parlak akıl" demektir.

Diğer bir anlamı da; değişik planlar yapan, kurgulayan, hemen akıl eden, problem çözen, ikna eden, başka bir çare bulan, gibi anlamlara gelir.

Ama bizler kadın kardeşlerimize yapıştırdık.

Kahpe; Arapça, "ḳḥb-kahba" kökünden gelir, dönen, dönek, yolundan sapan, vazgeçen, gibi anlamlara gelir.

Bu kavramı da kadın kardeşlerimize yapıştırdık.

Kavramları asli anlamlarına göre kullanmamak ta haddi aşmaktır, yâni fâhişe durumuna düşmektir.

Bu bölümde, Allah emreder olarak çevirdik.

İnsanlar kötülükten uzak durmayı, iyilik yapmayı Allah'ın emri saysınlar diye böyle uygun gördük.

Yoksa cümlenin sonunda "Allah'ın öğüdüdür" diye geçer.

Muhakkak ki Allah;

Adil olmayı,

İyiliklerde olmayı,

Sahip olduklarınızı yakınlarınızla paylaşmayı emreder.

Kendini üstün görmeyi,

Fenalarda kalmayı,

İnkâr etmeyi,

Hasetlik yapmayı,

Haksızlık yapmayı,

Zulümlerde olmayı ise yasaklar.

İşte size böylece öğüt verir.

Umulur ki hakikatlere ulaşır o hâl ile davranırsınız.

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا
الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ
كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

***Ve evfû bi ahdillâhi izâ ahedtum ve lâ tenkudûl
eymâne bade tevkîdihâ ve kad cealtumullâhe aleykum
kefilâ innallâhe yâlemu mâ tefalûn***

Ve evfu	: Yerine getirin, ifa edin, anlayın,
Bi ahd Allah	: Söz, vefa, yemin, Allah
İzâ ahedtum	: Olduğunda, söz verme, siz, siz ahid yaptınız,
Ve lâ tenkudu eymâne	: Bozmayın, sözlerinizi, yeminlerinizi, inanç,
Bade tevkîdi hâ	: Sonra, sağlam tutma, güvenme, sağlam durma,
Ve kad cealtum Allah	: Oldu, düzenleyen, yaptınız, kıldınız, Allah
Aleykum kefil	: Sizler, sizde, kefil, güvenme, güvenilir insan, teminat,
İnne Allah yâlemu	: Muhakkak Allah, ilmin sahibi,
Mâ tefalûn	: Şey, ne, değil, fail olan, sizde fâil olan,

Meâli: "Allah'a adına söz verdiğiniz zaman o sözünüzü yerine getirin ve verdiğiniz sözlerinizde sağlam durun, sakın sözlerinizi bozmayın ve Allah için bir şey yaptığımızda, sizler güvenilir insanlar olun. Muhakkak ki sizde fâil olan, ilmin sahibi olan Allah'tır."

İnsan söz vermenin ne olduğunu bilmeli.

Ahid nedir bilmeli.

Hakikat yolunda Allah'a verilen sözler tutulmalı, tutulmalı ki Allah'ın lütuflarına erişilsin.

Hakikat yolunda bir Mürşid-i Kâmil ile buluşulduğunda, talebeden hakk yolunda söz alınır.

Talebeden şu öğütlere uyulması beklenir.

Evvela dilini tutacaksın.

Asla dini tartışmalara, iddialara girmeyeceksin.

Sus orucuna gireceksin.

Din hakkında derslerin bitinceye kadar konuşmayacaksın.

Asla dedikodu yapıp, kimseyi çekiştirmeyeceksin.

Kötü düşüncelerde olmayacaksın.

Kötü sözler asla etmeyeceksin.

Kâlbinde dahi kimse için kötü düşünmeyeceksin.

Ayrımcılık içinde olmayacaksın, kimseyi yargılamayacaksın.

Kadın erkek ayrımcılığı yapmayacaksın, hepsini insan olarak göreceksin.

Gönlünü tüm bâtil şeylerden ve zarar verme hallerinden temizleyeceksin

Yâni; Hâdesten necâsetten kendini paklayacaksın.

Daima pak gezeceksin.

Daima Hakk'ın huzurundaymış gibi hareket edeceksin.

Yalan söylemeyeceksin.

Haram yemeyeceksin.

Kimsenin hakkını yemeyeceksin.

Zem, haset, fesat, gurur, kibir, inat ve buna benzer fena halleri terk edeceksin.

Kimse hakkında fena söz söylemeyeceksin.

Kendi kulluğunla meşgul olacaksın, kimsenin ibadetine, inancına karışmayacaksın, kimsenin inancını hor görmeyeceksin.

Toplumda birilerini övüp, birlerini aşağılamayacaksın.

Kesinlikle tartışmalara girmeyeceksin.

Bilmişlik içinde olmayacaksın, başkasını cahil görmeyeceksin, kendini cahil göreceksin.

Dilini tutup sadece dinleyeceksin, analiz edeceksin.

Derslerin bitinceye kadar biri dini alanda bir soru sorarsa “Ben bilmem” diyeceksin.

Siyasi alan tartışmalarına girmeyeceksin.

Bir siyasiyi övüp, diğerine sövmeyeceksin.

Siyaseti siyasilere bırakacaksın.

Başına gelen şeylere sabredeceksin, asla isyan etmeyeceksin.

Başına gelen şeylerden dersler çıkaracaksın.

Kimseye ve hiçbir varlığa hor bakmayacaksın.

Kimsenin eksikliğini, hatasını aramayacaksın, kimseyle alay etmeyeceksin.

Varlığı canlı kitâb bileceksin.

Kişilerin yazdığı kitapları kaynak almayacaksın, varlığı kaynak alacaksın.

Okuman, öğrenmen, eğitimin varlık kitabından olacak.

Derslerin bitinceye, sana dil verilinceye kadar susacaksın.

Sana konuşma izni verilince, hakikatleri bir tevâzû içinde, bilebildiğin kadar, yetim olana, yâni hakikati bir saflık içinde arayana, onun aklî seviyesine göre anlatacaksın.

Özetle anlatılan bu ahkâma uyacaksın, mükellef olduğun şeyleri yapıp, men edilenleri yapmayacaksın.

Beynini hakikati anlamak için hazırlayacaksın.

Kitaplardaki bilgilere ve duyduğun bilgilere göre değil, kendi varlığındaki ve her varlıktaki Hakk’ın ilmine göre kendini yetiştirmeye çalışacaksın.

Âyette belirtildiği gibi, “Allah’a adına söz verdiğiniz zaman o sözünüzü yerine getirin ve verdiğiniz sözlerinizde sağlam

durun, sakın sözlerinizi bozmayın” bu uyarıya uyan talebeye İlm-i Tevhîd makamları bir bir açılır.

Yine âyette belirtildiği gibi; “Allah için bir şey yaptığınızda, sizler güvenilir insanlar olun” amaç güvenilir insan olmaktır.

Bu bölümün âyetinde belirtildiği gibi “İnnallâhe yâlemu mâ tefalûn” Allah ilmin sahibidir, fâil olandır.

Fâil, işleyen demektir.

Fiil iş demektir.

Bunu yukarıdaki bölümlerde tefsir etmiştik.

İnsan, varlıkta fâil olanın Allah olduğunu bilmelidir.

İnsan, fâil-fiil hakikatini kendi bedenindeki işleyişi anladığında anlayacaktır.

İnsan, varlıktaki ilmin sahibinin Allah olduğunu bilmelidir.

İnsan, ilmin boyutlarını kendi bedenindeki hücrelerinin, dokularının, organlarının nasıl yaratılıp, şekillendiğini anladığında anlayacaktır.

Allah’ı bilmek için ilim gerekir.

İlim varlığın kendinde olan ilâhi yaratılışının ilâhi dallarıdır.

Bu dallar; Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ve onun dallarıdır.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَفَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
 أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ
 هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

*Ve lâ tekûnû kelletî nekadat gazlehâ min badi kuvvetin
 enkâsâ tettehîzûne eymânekum dehalen beynekum
 en tekûne ummetun hiye erbâ min ummeh innemâ
 yeblûkumullâhu bih ve le yubeyyinenne lekum yevmel
 kıyâmeti mâ kuntum fîhi tahtelifûn*

Ve lâ tekûnû ke elletî	: Siz olmayın, yapmayın, kullanmayın, o kimseler gibi,
Nekadat gazle hâ min badi	: Çözdü, bükülmüş, eğrilmiş, ters dönüp giden
Kuvvet enkâsen	: Kuvvet, bağlanma, çok noksan, eksik olan, dağılma
Tettehîzûne eymâne kum	: Ediniyorsunuz, yemin, söz, sağlamlık, inanç, siz
Dehalen beyne kum	: Gelir, tuzak, aldatma, bozucu, aranızda
En tekûne ummet hiye	: Olması, bir ümmet, topluluk, o
Erbâ	: Daha çok olması, fazla olmak, baskı hâli, dört
Min ummetin	: Bir ümmet, topluluk,
İnnema yeblukum	: Doğrusu, imtihan, sınama, dikkatli düşünme, siz,

Allâh bihi	: Allah, o konuda,
Ve le yubeyyinenne lekum	: Elbette, beyan, açıklananı anlama, izah edilen,
Yevme el kıyâmeti	: Ölüm vakti, diri olan, ayakta,
Mâ kuntum fihî tahtelifûn	: Olduğunuz şeyi, o konuda, ihtilafa düşme

Meâli: "Söz verdikten sonra ters dönüp giden o kimseler gibi sakın olmayın. Sizler sözlerinizi kendi aranızda bir aldatma aracı olarak yapmayın. Bir topluluk diğer topluluğu baskı altında tutmasın. Doğrusu sizler her zaman Allah'ı dikkatlice düşünüp anlama içinde olun ve ihtilafa düştüğünüz şeylerin hakikatlerini, ölüm size gelinceye kadar anlama içinde olun."

İnsan ahdini tutmalı ve ahdinden dönmemelidir.

İnsan dini alanı kendi çıkarları için kullanmalıdır.

İnsan kendi çıkarı için sözleri eğip bükmemelidir.

Âyetin "Sizler sözlerinizi kendi aranızda bir aldatma aracı olarak kullanmayın" muhteşem uyarısını cân kulağıyla duymalıyız.

Hakikatin sözleri insanları kandırma aracı değildir.

Dini alan çıkar yeri değildir.

Kur'an'da bunun ile ilgili onlarca âyet vardır.

Bazı örnekler;

Mâûn Sûresi: "Dilinden Allah kelimesini hiç düşürmez, ibadetler içinde görünür, ama halleri riya içindedir."

Meâriç Sûresi: "Dilinden Allah kelimesini hiç düşürmez, ama başına bir sıkıntı geldiğinde feryat eder."

Hucurât Sûresi: "Bölücü, ara açıcı, dedikodu yapıp arkadan çekiştirici, insanların sırlarını araştıran, gizi yönlerini ortaya çıkaran yâni hep zarar verici haller içinde olur."

Hucurât Sûresi: "İnsanlara kötü isimler, lakaplar takar."

Fussilet Sûresi: "Zanlarını din haline getirir, kendi gibi olmayanları küçük görür, kafir ilan eder."

Munâfikûn Sûresi: “Dilinden Allah kelimesini düşürmez, hep ibadetlerde görünür ama içi başka dışı başkadır.”

Ahzab Sûresi: “Hep Allah’tan bahseder ama hep yaşantısında zulüm halindedir, hep dünya makamı, şöhreti, zenginliği peşinde koşar, hep kendi çıkarı peşindedir.”

Kur’ân adeta baştan sona Allah ile kandırmanın nasıl olduğundan bahseder.

Bizlere muhteşem uyarılarda bulunur.

Kur’ân der ki:

Sakın insanların Allah dediğine kanmayın.

Sakın insanların namaz kıldığına, oruç tuttuğuna kanmayın.

Sakın Kur’ân okuduğuna, Kur’ân’dan bahsettiğine kanmayın.

Sakın resûllerden bahsettiğine kanmayın.

Sakın kişileri evliya, ermiş, mehdi, mesih ilan edenlere kanmayın.

Evet, Kur’ân bizi muhteşem bir şekilde uyarıyor.

Kandırıcı Allah ile kandırır, dikkat edin, uyanık olun diyor

Bakara Sûresi’nde “yaman rakip” buna işaret eder.

204: “İnsanlardan bazıları dünya hayatı hakkında öyle sözler söylerler ki, sen hayret edersin. Kâlblerinde olan şeyler hakkında Allah’ı biliyor sanırsın. İşte o yaman bir rakiptir.”

205: “O kimse yeryüzünde bir çalışma, bir gayret içinde döner durur. Fakat o kimse orada ikilik, bozgunculuk içinde ve gönüllere sunulacak hakikatlerin bilgilerini ve gelecek nesilleri helak etme içindedir. İkilik, bozgunculuk içinde olanlarda Allah sevgisi yoktur.”

Âyet ne kadar güzel bir uyarı sunmuş:

Allah hakkında konuşana kanmayın.

Çok bilgili olduğunu ima edene kanmayın.

Hep Allah rızası için oraya buraya koştuğunu ima edene kanmayın.

Dinden, ibadetten, bahsedene hemen kanmayın.

Resûllerden bahsedenlere kanmayın.

Kur'ân okuyup yorum yapanlara kanmayın.

Ve diyor ki:

Yaşantısına bakın.

Asıl amacını anlayın.

İçi başka dışı başka mı ona bakın.

Samimi olup olmadığına bakın.

Dilinde ikilik üzere sözler var mı ona bakın.

Yâni kendini övüyor, kendi yolunu övüyor, başkalarını küçük görüyor, kafir ilan ediyor mu ona bakın.

Kendi yolunda olanları cennetlik ilan ediyor, başkalarının cehennemlik ilan ediyor mu ona bakın.

Din adına para topluyor mu, mal-mülk bağış istiyor mu ona bakın.

Kur'ân asla para toplamayın, sakın bir karşılık bekleme-
yin diye bildirilir.

Evet, Kur'ân yardımlaşmayı, ihtiyacı olanı bulmayı ve ona yardım etmeyi tavsiye eder.

Ama birilerinin kötü niyetle olup, aracıymış gibi görünüp para veya yardım toplanmasını onlarca âyetle yasaklar.

Kur'ân'da bildirilir.

Sakın kandırıcının Allah ile kandırmasına izin vermeyin.

Kandırıcı şeytani hallere girmiş olandır.

Kandırıcının en büyük alanı, dindir.

Eğer kişi hem Allah'tan bahsedip hem de birilerini kâfir ilan ediyor ve kendi yolunu övüyorsa o kişi Allah idrakine ulaşmamış kişidir.

Boşuna denmez; İslam olan yâni Müslüman; diline, yaşantısına, hallerine ve davranışlarına güvenilen insandır.

İşte Kur'ân diyor ki; kişinin anlattıklarına değil, ibadet içinde olup olmadığına değil, yaşantısına bak.

Yaşantısında bozgunculuk, fitnelik, ikilik, zarar verme varsa sakın bunlara aldanma diyor.

Böyle kimselerde Allah sevgisi yoktur diyor,

Evet, Kur'ân'ın muhteşem uyarısı böyle.

Kandırıcı sizi Allah ile kandırır, asıl amacını içinde saklar, Asıl amacına ulaşmak için; dilinde sevgi dolu sözler olabilir.

Onun için bu bölümün âyetinde “dini, hakikatin sözlerini aldatma aracı yapmayın” bildirilir.

Yine bu bölümde; “Bir topluluk diğer topluluğu baskı altında tutmasın” diye bildirilir.

Hiçbir topluluğun diğer topluluğu inançlarından dolayı, baskı altında almaya hakkı yoktur.

Hiç kimsenin inancını hor görme hakkımız yoktur.

Kimseyi bir inanca zorla inandırma hakkımız yoktur.

Kur'ân'da bu uyarı hepimizdedir.

Bakara Sûresi 256: “Lâ ikrâhe fîd dîn.”

Meâli: “Din inancında zorlayıcılık yoktur.”

”Din anlayışının içinde kerih görmek yoktur”

Âyette bizlere muhteşem bir mesaj veriyor..

Her birey bir anne babadan doğar ve bir kültürde büyür.

Hiçbir birey anne babasını ve toplumunu hatta inancını bile seçemez.

Anne babası hangi inanç sistemi üzere ise, çocuklarda onların inançları üzere büyür ve gelişir.

Eğer Kur'ân'ı anlarsak; hiçbir kültürün inancını küçük görmeye hakkımız yoktur, onların ibadetlerini, itikatlarını alaya almaya hakkımız yoktur.

Hucurât Sûresi 11: “Ey iman edenler! Bir topluluk bir toplulukla alay etmesin, belki de o alay edilenler daha hayırlıdır.”

İnançların farklılığı kültürleri oluşturur.

Kültürlerde birbirini anlamakla ve birbirine yardım etmekle emrolunmuştur.

Hucurât Sûresi 13: “Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık, birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için.”

Hazreti Muhammed, mescidi nebeviyi yaklaşık altı dönüm kadar büyüttü.

Tek amacı vardı; farklı inanç grupları gelsinler, ibadetlerini özgürce yapsınlar ve kimse kimsenin inancını, ibadetini küçük görmesin alaya almasın.

Bir gün bir Mecusi Mescidi Nebeviye geldi ve mumunu yaktı ve mumun ışığına doğru eğildi, ona secde etti.

Bunu görenler Mecusi'nin ibadetine güldüler, onu alaya aldılar.

Bunu gören Hazret Muhammed, Mecusi'yle alay edenlere dönüp dedi ki: “O, ateşe tapmıyor, o Allah'ın nurunun ateşten tecelli ettiğine inanıyor ve ona saygı duyuyor.”

Bunu duyan Mecusi: “Seni bundan dolayı seviyoruz ya Muhammed dedi.”

Evet, anlıyoruz ki Hazreti Muhammed hiç kimsenin ibadetine, inancına karışmadı, onları asla ve asla hor görmedi.

Bu durum Kur'ân'da bazı âyetlerde belirtilir.

Evet bizler;

Hiç kimsenin, hiçbir topluluğun ibadetine, inancına laf etme hakkımız yoktur.

Hiç kimsenin inancını ibadetini küçük görme hakkımız yoktur.

Toplumda kimsenin inancıyla alay etmeye hakkımız yoktur.

Birbirimizin kültürlerini, inançlarını, ibadetlerini anladıkça birbirimize daha fazla sahip çıkarız, daha fazla yardım ederiz.

Çünkü bu dünyada her toplum birbirine muhtaçtır.

Hucurât Sûresi 12. âyette muhteşem bir uyarı sunulur: “Bazınız bazınızın arkasından çekiştirmesin, dedikodusunu yapmasın,

gizli yönlerini, hatalarını araştırmasın. Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz.”

Evet, kimsenin arkasından çekiştirmeye hakkımız yoktur.

İnançları küçük görmeye hakkımız yoktur.

Kimseyi baskılamaya, zorlamaya hakkımız yoktur.

Her toplumun inançlarında farklılık ve ibadetlerinde farklılıklar vardır.

Önemli olan kişinin inancında ve ibadetinde huzur içinde olmasıdır.

Hiç kimsenin inancını ve ibadetini yargılama hakkımız yoktur.

Ara bozuculara izin vermemek gerekir.

Kendi yolunu övüp, başkalarının yolunu kâfir görenlere izin vermemek gerekir.

Bunun içinde yapacağımız en güzel şey; Hazreti Âdem'den Hazreti Muhammed'e kadar gelen o güzel insanları iyi tanıyalım, onların amaçlarını, gayretlerini siyerlerini iyi bilelim.

Kur'ân'ı iyi bilelim, gece gündüz elimizden düşürmeyelim.

Kâinat kitabını iyi analiz edelim.

Beden kitabını iyi inceleyelim.

Ve bilelim ki her varlık birbiriyle kardeşir ve birbirine muhtaçtır.

Hiçbirimiz diğerimizden üstün değiliz.

Gönlümüzü Hakk'a dönelim, yağmur gibi gelen O'nun lütuflarından beslenelim.

Eğer gönlümüzü dünya menfaati üzere eylessek, Hakk'a ait hakikatleri anlayamayız. Ve bu durumda ego, gurur, kibir, menfaat, şan, şöhret, makam mevki kirliliğinin içine düşer gideriz.

Hakk yolunda aşk, tevâzû, tenezzül, teslimiyet içinde olan kimseler asla ve asla ayrımcılık içinde olmazlar.

Tüm varlığı kucaklamanın kardeşliğine ulaşırlar.

Âyette “sizler her zaman Allah’ı dikkatlice düşünüp anlama içinde olun” belirtildiği gibi insan, her zaman Allah hakikatini anlama içinde olmalıdır.

Bu görünen varlığı kimse inkâr edemez, asıl olan bu görünen varlığın varoluşunu ve var edeni anlamaya çalışmaktır.

İnsanın, Allah hakikatini anlamanın yolu öncelikle kendi bedenidir.

İnsan, kendi bedenindeki ve varlığı saran kudreti anlamaya çalışmalıdır.

Kur’ân’da muhteşem âyetler vardır.

Mülk Sûresi 1: “Ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “O bütün her şeydeki kudrettir.”

Âl-i İmrân Sûresi 29 : “Ve Allâh alâ kulli şeyin kadîr”

Meâli: “Ve Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

Tüm kâinatı hareket ettiren, tüm kâinatı işleyen bir kudret vardır.

Kuantum fiziği dediğimiz; molekül, atom ve atom altı parçacıkları ve daha ötesini hareket ettiren bir kudret vardır.

Bu kudreti anlamaya çalışmak, Allah’ı nedir sorusunun cevabının olduğu yerdir.

Tüm kâinatta Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik sistemin bir işleyişi vardır.

Bu işleyişi yapan bir kudret vardır.

İşte asıl olan, bu kudreti anlamaya çalışmaktır.

Bunu anlamanın kapısı da insanın kendi vücûdudur.

Aradığı tüm soruların cevabı da insanın kendinde gizlidir.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ
وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَتَسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

*Ve lev şâellâhu le cealekum ummeten vâhideten ve
lâkin yudillu men yeşâu ve yehdî men yeşâ ve le
tuselunne ammâ kuntum tamelûn*

Ve lev şâe Allah	: Eğer, istek, dilek, Allah,
Le ceale-kum	: Elbette sizi kıldı, yapmak, düzenlemek,
Ummeten vâhideten	: Ümmet, bir kültürde olan topluluk, bir tek,
Ve lâkin yudalle	: Lâkin, fakat, sapar, hakikatlerden sapmak,
Men yeşâu	: Kim, kimse, ister, isteyen,
Ve yehdî	: Yol bulmak, hidâyet bulur, kılavuz, rehber,
Men yeşâu	: Kim, kimse, ister, isteyen,
Ve le tuselunne ammâ	: Elbette sorulacaksınız, sorumlusunuz, şeyler,
Kuntum tamelûne	: Siz oldunuz, yapıyorsunuz, yaptığınız şeyler,

Meâli: "Eğer Allah isteseydi sizleri tek kültürde toplanan bir topluluk olarak düzenlerdi. Artık isteyen kimse dalalete sapar ve isteyen kimse de hidâyet bulur. Elbette yaptığınız şeylerden sorumlusunuz."

Toplum farklı farklı kültürlerden oluşur.

Bir topluluk, diğer bir topluluktan kendini üstün görmemelidir.

Her toplumun kendine göre değerleri vardır.

Toplumlar birbirini tanımalı, birbirinden faydalanmalıdır.
Allah her varlığı sıfatları ile kuşatır.
Allah'ın her bir sıfatı da Allah'ın topluluğudur.
Allah bu âlemi tek bir sıfatı ile işletmez.
Tüm sıfatlar varlığın işleyişinde gereklidir.
Tüm sıfatlar birbirine bağlıdır.
İşte bu hakikati anlayan kimse toplulukların da birbirine bağlılığını anlar.

İnsan aileden gelen inancına öyle bağlıdır ki tüm toplulukların kendi inandığı gibi inanmasını ister.

Oysa her bir inanç her bir resûlün yoluna bağlıdır.

Museviler, Hazreti Mûsâ'nın öğretilerine tâbidirler.

İseviler, Hazreti İsâ'nın öğretilerine tâbidirler.

İnsan, insanların inançlarını yargılamak yerine, hepimizin yaratıcısının Allah olduğunu bilmelidir.

Yoksa dalalet içinde kalır, birlik gözüyle bakamaz, senlik benlik kavgasına düşer.

Onun için "Eğer Allah isteseydi sizleri tek kültürde toplanan bir topluluk olarak düzenlerdi" âyette böyle bildirilmiştir.

"Le tuselunne ammâ kuntum tamelûn" âyetini incelediğimizde insan her amelinden sorumludur.

İnsanın amelleri iyi olmalıdır.

İnsan asla kötü amellerde olmamalıdır.

İyiliğin ve kötülüğün aynı olmadığını bilmelidir.

İnsan asla kötülüğe meyletmemelidir.

Her şeyiyle iyi olana meyletmelidir.

Kur'ân, iyi insan olmamız için bizlere sunulmuştur.

Kur'ân Salih insan olmayı öğütler.

İnsandan istenen, iyi insan olması ve o şuurda yaşamasıdır.

İyi insan olmanın yolu da iman sahibi olmaktan geçer.

İman sahibi olmanın yolu da, varoluşu ve var edeni anlamaktan geçer.

İman sahibi olan kişi iyi insan olmuştur.

İyi insan olanın vücûdundan rahmet enerjisi akar.

Rahmet enerjisi kişiyi huzurlu, mutlu yapar.

İyi insan hep iyi hâl ve davranışlar içinde olduğundan dolayı, çevresine merhameti ve huzuru hissettirir.

İşte iyi insanların vücûdundan etrafına her an ilâhi bir enerji salınımı vardır.

Bu enerji çevresine huzur sunar, mutluluk sunar

Bu enerji cennetten gelen esintidir.

Kötülük içinde olanların vücûdundan ise etrafına hep negatif enerji salınımı vardır.

Bu enerji kişinin hem kendisini hem de çevresindekileri yakar, zarar verir, huzursuzluk verir.

Bu enerji cehennemden gelen ateştir.

İyi bir insanın yanına vardığımızda, ondan gelen cennet esintisi bizlere çok farklı güzel bir duygu, bir huzur sunar.

Hazreti Muhammed'in yanına gelenler: "Senin yanına geldiğimizde sıkıntılarımız hafifliyor, ayrı bir huzur hissediyoruz" demişlerdir.

Çünkü o, merhamet duygusunu çevresine en güzel yansıtan biriydi.

İşte Kur'ân, bizlere hep iyi insan olmamız gerektiğini tavsiye eder.

Ve bunun nasıl olacağını açıklar.

Çünkü iyi insan, çevresine ve kendine hep huzur sunan insandır.

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ
 بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوَاءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ
 سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

***Ve lâ tettehizû eymânekum dehalen beynekum fe tezille
 kademun bade subûti-hâ ve tezûkus sûe bimâ sadedtum
 an sebîlillâh ve lekum azâbun azîm***

Ve lâ tettehizû eymanekum	: Edinmeyin, yapmayın, yemin, sözlerinizi, inanç,
Dehalen beyne-kum	: Aldatma, çıkar, girme, kendi aranızda,
Fe tezille kademun	: Kayar, hakir olma, bulunduğu yer, ayak, yürüme,
Bade subûti-hâ	: Sonra, sözünden dönmeme, sağlam basma,
Ve tezûku	: Tadarsınız, o halde kalmak, his,
El sûe bimâ	: Kötülük, fena haller, sebebi,
Saded tum	: Men etme, sapma, ayrılma,
An sebîl Allah	: Allah'ın yolundan, hakikatlerinden,
Ve lekum azâbun azîm	: Sizin için, size vardır, azap, sıkıntı, acı, büyük,

Meâli: "Yeminlerinizi birbirlerinizi aldatma aracı yapmayın. Sonra sözünüzden döner, bulunduğunuz yerde hâkir olursunuz ve böyle yaptığınızdan dolayı fena hallerde kalır, Allah'ın yolundan ayrılırsınız ve büyük sıkıntılarda kalırsınız."

İnsan boşu boşuna yemin etmemelidir.

Ettiği yemini birilerini kandırmak için yapmamalıdır.

Dilinden asla Allah adına yeminler dökülmemelidir.

Yalan yere yemin etmek bir vebaldir.

O vebal kişinin kendine yaptığı büyük bir zulümdür

Hazreti Muhammed yalan yere yemin etmeyi yasaklamıştır.

Hazreti Muhammed; büyük günahların en büyüklerinden birinin de yalan yemin olduğunu söylemiştir. (Buharî, Edeb, 6).

Hele insanları kandırmak için, Allah adını anarak O'nu istismar etmek, ne kadar büyük bir günahtır.

İnsan böyle büyük bir günaha düşmemek için çok dikkatli olmalıdır, şuurlu hareket etmelidir.

Yalan yere yemin etmek, kişiyi hakikatlerden düşürür.

İnsan dosdoğru hareket etmeli ve konuştuğu zaman Allah'a ait doğruları konuşmalıdır.

Yalancı kişi toplumda hoş karşılanmaz.

Bilmeden de olsa Allah hakkında yalanlarda kalmak ve topluma bunları yaymak hiç doğru değildir.

Hûd Sûresi 18: "Ve men ezlemu mimmenifterâ alâllâhi ke-zibâ ulâike yuradûne alâ rabbihim ve yekûlul eşhâdu hâulâil-lezîne kezebû alâ rabbihim e lâ lânetullâhi alâz zâlimîn."

Meâli: "Allah hakkında asılsız şeyler söyleyen, o yalanları yalandan daha zalim olan kimdir? İşte onların Rab hakkında bildirdikleri şeyler yalandır. Derler ki: Bilenleriz. İşte onlar kendilerini vücûdlandırıran hakkında yalan söyleyenlerdir. Allah'ı idrak edemeyip rahmetten uzaklaşanlar zalimler değil midir?"

Din adına, Allah adına konuşan insanların sözlerinin doğruluğunu araştırmalıyız.

Her anlatılana inanmamalıyız.

İlimsel değerleri var mı bakmamalıyız.

Yoksa bizde aslı olmayan duyduklarımızı orada burada anlatarak yalancı durumuna düşer, âyette belirtildiği gibi, zalim oluruz.

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ
اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

***Ve lâ teşterû bi ahdillâhi semenen kalîlâ innemâ
indallâhi huve hayrun lekum in kuntum tâlemûn***

Ve la teşterû	: Satmayın, satın almak, değiştirmek,
Bi ahd Allah	: Söz, tevhîd, Allah
Semenen kalîlen	: Değer, bedel, çıkar, az, az bir,
İnnema inde Allah	: Ancak, katında, yanında, ona ait, Allah,
Huve hayr lekum	: O, iyi, hayırlı, sizin için,
İn kuntum telâmûn	: Eğer siz, iseniz, bilebilseydiniz,

Meâli: "Allah'a verdiğiniz sözü az bir değer içinde olsa, çıkarlarınız için satmayın. Muhakkak ki Allah'a ait olan hakikatlere ulaşmanız, eğer bilerseniz sizin için daha hayırlıdır."

Ağzımızdan çıkan sözler, beynimizden akar gelir.

Eğer beynimiz egosal alana esir olmuşsa, çıkarlarımız için hareket ederiz.

Âyette belirtildiği gibi, Allah'a verilen ahdi bozmak büyük günahtır.

Hayırlı olan, varlıktaki Allah'a ait olan hakikatlere ulaşmaktır.

İnsan, kendi bedeninin Allah'ın hakikati olduğunu anlamalıdır.

Ve bedenindeki tüm niteliklerin işlevselliğini tefekkür etmelidir.

Hakikatlerle hareket eden insan, çevresine fayda içinde olacaktır.

İnsan gerçektir.

Hayat gerçektir.
Yaşam gerçektir.
Görünen varlık hayal değildir.
Gördüğümüz kuşlar, çiçekler, ağaçlar, denizler, dağlar, taşlar gerçektir.
Kuşların o güzel ötüşleri gerçektir.
Varlığın eni, boyu, şekli, kütlesi vardır.
Varlığın kimyasal yapısı, biyolojik yapısı vardır.
Varlık özünde gerçeği taşır.
İnsanın duyguları gerçeğin kanıtıdır.
İnsanın bedeni, bedeninin işleyişi, bedeninin nitelikleri ilimsel değerler taşıyan gerçek bir yapıdır.
Tüm bu gerçekler Allah'ın hakikatleridir.
İnsan hakikatleri anlamak için gece gündüz araştırmalı, varlığı incelemeli, nice sırlara erişmelidir.

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنْجَزِيَنَّ الَّذِينَ
صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

***Mâ indekum yenfedu ve mâ indallâhi bâk ve le necziyen-
nellezîne saberû ecrehum bi ahseni mâ kânû yamelûn***

Mâ inde kum	: Sizin yanınızda olan şey, sahip olduklarımız,
Yenfedu	: Biter, tükenir, erir gider,
Ve mâ inde Allâh bakin	: Şey, ne, katında, ona ait, Allah, baki, kalıcıdır,
Ve le necziyenne	: Elbette, karşılık veririz, sunarız, mükâfat,
Ellezîne saberû	: Sabredenler, bekleyen,
Ecre hum	: Karşılık, ecr, onlar,
Bi Ahsen	: Güzel şeyler, iyi olan, yararlı olan,
Mâ kânû yamelûn	: Yapmış oldukları ameller, çalışmalar,

Meâli: "Sizin sahip olduklarımız erir gider. Allah'a ait olan şeyler ise bâkidir. Elbette sabredenlere, yapmış oldukları güzel şeylere karşılık olarak karşılıklar sunarız."

İnsanın bedeni her an bir değişim içindedir.

İnsanın tırnakları büyür, saçları büyür, hücreleri yenilenir.

Yâni tüm beden her an bir faaliyettedir.

İnsan, bedeninin sahibini bilmeli ve onu kendine nispet etmemelidir.

İnsan, kendine emanet edilen malı mülkü bırakır gider.

Bu görünen her bir varlık gün gelir yok olur gider.

Ama Allah'ın zâtı bâkidir.

Ölüm hakikatini hiç unutmamalıyız.

Ölüm hakikatini hiç unutmadan yaşamalıyız.

Ölüm bize gelmeden kendimizi bilmeliyiz.

Zümer Sûresi 30: "Muhakkak ki sen ölümlüsün ve muhakkak ki onlarda ölümlü."

31: "Muhakkak ki sizin ölüm vaktiniz gelecektir. O ölüm vakti gelmeden, sizi vücûdlandırana ait olan hakikatler hakkında kendinizi sorgulayın."

Bizler ölümlüyüz.

En sevdiklerimiz de ölümlü.

Yaşamımız gün gelecek bitecek.

Gün gelecek bedenimiz toprak olacak.

Bu dünyada asla bâki değiliz.

Edindiğimiz mal, mülk, şan, şöret, makam gün gelecek olmayacak.

Bâki olan Allah'tır.

Baki; yok olmayan, sonsuz olan, devam edip giden, ölümsüz olan, ebedi olan demektir.

Bâki esması, Allah'ın zâtına mahsus bir esmâdır.

Allah'ın zâtı yok olmaz, zât varlığı tutan vücûd boyutudur.

Doğum ölüm olsa da, her varlık Allah'ın zâtı ile tutulur, her varlığın vücûdunu tutan vücûd Allah'ın zâtıdır, o zât bâkî olandır.

Suyu düşünelim, su buz olur, kar olur, dolu olur, çığ olur, bulut olur, ama aslı sudur, su olarak devam eder gider.

İşte Allah'ın sıfatları ve zâtı da böyledir.

Sonsuza kadar devam eder gider.

Sıfatlar zâtında gizlidir, zâtı sıfatlarında gizlidir.

Rahmân Sûresi 26-27. âyette bu çok güzel açıklanır.

Rahmân Sûresi 26-27: "Kullu men aleyhâ fâni ve yebkâ ve-chu Râbbike zül celâli ve el ikrâm."

Meâli: “Bütün sûretler gelir geçer. Sıfatlarının sahibi olan ve tüm varlığı zâtıyla tutan Râbbinin yüzü bâkî kalır.”

Varlığın sûret yönü her an fânidir, sûretleri tutan zât ve sıfatlar ise bâkîdir.

Yâni buzun kalıbı erir, aslı olan suya dönüşür.

İşte suretler her an gelir geçer, Allah'ın zâtı ise bâkî kalır.

Tüm sûret bedenleri tutan boyuta vücûd denir.

O vücûd da Hakk'ın vücûdudur. Hakk'ın zâtıdır

Hakk'ın vücûdundan gayrı vücûd yoktur.

Sûret bedenler gelir geçer.

Allah'ın vücûdu ise, yâni bedenleri tutan zâtı ise, bâkî kalır.

Evvel O'dur.

Âhir O'dur.

Zâhir O'dur.

Bâtın O'dur.

Allah, evveliyle de, âhiriyle de, zâhiriyle de, bâtınıyla da bâkîdir.

Bir kişinin, bâkî olan Allah'ı layıkıyla anlayabilmesi için, kendi beden boyutunun işleyişini iyi bilmelidir.

Yunus Emre ne güzel söylemiş.

“Ölürse tenler ölür

Canlar ölesi değil”

İnsan tenin de cânın da hakikatini anlamak için gayret göstermelidir.

İnsan hakikati anlama yolunda sabır makamına ermelidir.

Bu bölümde; “Elbette sabredenlere, yapmış oldukları güzel şeylere karşılık olarak karşılıklar sunarız” belirtildiği gibi sabır güzel şeylerin kapısını açmaktır.

Bir şeyin hikmetine erebilmek için sabretmelidir.

Sabrını, tefekkür içinde teslimiyet içinde yapmalıdır.

Hazreti Mûsa, hakikati anlamak için Hızır'a tâbi oldu.

Mûsâ, Hızır ile yol almaya hazırды.

Hızır ona ne derse, onu yapmaya hazırды.

Hızır ona, “Hakikat yolunda sabır gerek, sen bu yolda sabırlı olmaya güç yetiremezsin” dedi.

Neler olacaktı, ne bilgiler gelecekti de sabır gerekti.

Neydi sabır?

Nasıl sabır edilirdi?

Allah’a teslim olamayan sabrın ne olduğunu nereden bilecekti?

Tevekkül içinde olmayan nasıl sabredecekti?

Hızır’ın dediği gibi sabırlı olmaya güç gerekti.

Bu güç neydi?

Ben güçlüyüm demekle güçlü olunur muydu?

Kâdir-i mutlak olana teslim olmadan güçlenmek mümkün müydü?

Sabrın gücü nasıl bir şeydi?

O güç sabretmeyi getiriyordu.

Sabır beklemektir.

Bir şeyin sonunu görebilmek için beklemektir.

Bir olayın hikmetine erebilmek için beklemektir.

Güçlü olmayan hiç sabredebilir miydi?

Güç, Allah’ın kudretiyle güçlenmek değil miydi?

Sabır, her şeyin başıydı.

Sabır, nice hikmetlere erişmenin duruşuydu.

Sabır; durmaktır, sebât etmektir, beklemektir, dayanmaktır, acele etmemektir, öfkesini yutmaktır, tahammül etmektir, bazı duygularını hapsetmektir, emek vermektir, bir şeyin sonunu düşünmektir, hikmetine erebilmek için sükût etmektir.

Peki, bunları yapabilmek kolay mıydı?

Allah’a teslim olmadan, O’na tevekkül etmeden sabır tecelli eder miydi?

Allah ile her an râbîta hâlinde olmadan, yâni aklını gönlünü Allah’a bağlamadan sabır olabilir miydi?

Râbîta tüm varlığın birbirine ortak özelliklerle bağlılığıdır.

Nasıl ki insan vücûdunda sonsuz hücre var ama hepsi birbirine bağlıdır, yâni râbîta olmuştur. İşte bu tüm âlemde tüm varlık birbirine bağlıdır.

Râbîtayı anlamak, bu bağlılığı anlamaktır.

Tüm varlık âlemi, tecelliler ile birbirine bağlıdır.

Hakk yolunun yolcusu Hakk'ı anlamak için bir idrâk içinde olup varlığın birbiriyle bağlılığını anladıkça râbîtayı anlar ve oradan da Tevhîd sırrına ulaşır.

Tüm kâinat râbîta hâlinindedir yâni birbirine bağlı bir hâldedir.

Tüm kâinatı birbirine bağlayan sır Hakk sırrıdır.

İşte tüm varlığı birbirine bağlayan Allah'ın tecellileridir.

Nasıl ki her varlıkta bir işleyiş vardır, bu işleyişe fiil denir, tüm fiiller fâile bağlıdır.

Yâni tüm fiillerin fâili Allah'tır.

Nasıl ki her varlıkta sıfatlar vardır, tüm sıfatlar mevsûfa bağlıdır, mevsûf olan Allah'tır.

Allah tüm vücûdları zâtı ile tutar.

İşte tüm bu bağlılıklar râbîta boyutudur.

Allah, her bir varlığı ve tüm kâinatı, fiiliyle, sıfatıyla, zâtıyla rabteder.

İnsanın vücûdunun hangi organı hangi hücresi birbirinden ayrıdır, elbette hiçbirisi ayrı değildir, hepsi birlik içindedir.

Tüm hücreler birbiriyle irtibat hâlinindedir, yâni râbîta hâlinindedir.

Nasıl ki insan vücûdunda tüm hücreler bir bedene bağlıdır, işte bu kâinatta da tüm varlık tecellilerle birbirine bağlıdır.

İşte râbîta; tüm varlığın birbiriyle olan bağlılığıdır ve bu bağlılık Allah'ın tecellileriyledir.

Râbîta sırrına vâkıf olan "tüm vücûdları tutan Allah'tır" hakikatine ermiştir.

Râbîta ve sabır iç içedir.

Râbîta makamına ermeyenin sabrı olamaz.

Allah'a tevekkül içinde olanın sabrı olacaktır.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْتَىٰ وَهُوَ
 مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ
 أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

***Men amile sâlihan min zekerin ev unsâ ve huve muminun
 fe le nuhyiyennehu hayâten tayyibeh ve le necziyennehum
 ecrehum bi ahseni mâ kânû yamelûn***

- Men amile sâlihan : Kim, dosdoğru hak yolunda çalışırsa,
 Min zekerin ev unsâ : Erkek veya kadın,
 Ve huve muminun : O, mü'min, emin olan,
 Fe le nuhyiyenne-hu : Böylece, elbette, biz, hayat, hay olan, diri,
 o,
 Hayâten tayyibeten : Hayat, yaşamı, dirilik, tertemiz yaşam,
 güzel, iyi,
 Ve le necziyenne-hum : Elbette onlara karşılığını vereceğiz,
 sunarız,
 Ecre hum bi ahseni : Karşılık, ecir, güzel, iyi,
 Mâ kânû yamelûne : Yapmış oldukları ameller, çalışmaları,

Meâli: "Erkek veya kadın, kim dosdoğru Hakk yolunda çalışırsa ve o mü'minlerden olursa, elbette o kendinde Hayy olanın Biz olduğunu anlar, tertemiz bir yaşam içinde olur. Elbette onların yapmış oldukları güzel şeylere karşılık olarak, onlara karşılıklar sunarız."

İlim öğrenmek kadına da erkeğe de farzdır.
 Allah, kadına da erkeğe de beyin vermiştir.
 Birinin beyni diğerinden daha üstün değildir.

Beynini işleten mutlaka nice hakikatlere erişecektir.

Hayy olan hayat sahibi olan Allah'tır.

İnsan, varlıkta hayy olanı iyi anlamalıdır.

Hayy esması ile dirilen gönüller şuurcludur.

Şuurlu gönüller hep merhamet içindedir.

İnsanın gönlü güzel olursa, Allah'ın güzellikleri onun gönlüne her zaman sunulur.

Önemli olan âyette; "Erkek veya kadın, kim dosdoğru Hakk yolunda çalışırsa ve o mü'minlerden olursa" belirtildiği gibi, önemli olan dosdoğru Hakk yolunda gayret göstermektir.

İnsan, Hakk'ın ne olduğunu bilir ve o şuurda yaşarsa, çevresindeki her şey için koşar, iyilik yolunda yardımlarda bulunur.

İnsanın yaşamı, erdemli bir yaşam olmalıdır.

Erdemli olmak; samimi, ahlaklı, dürüst, ilim üzere, iyilik üzere yaşamaktır.

Erdemli kişi, er kişidir, Kâmil kişidir, her an Allah'a dayanarak yaşar.

Erdemli kişi; sabır sahibidir, tevekkül sahibidir.

Erdemli kişi, Allah'ın sunduğu nice hikmetlere erişir.

İşte insan, dosdoğru Hakk yolunda olmanın ne demek olduğunu iyi bilmelidir.

Ve ona göre yaşamalıdır.

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

Fe izâ kare'tel kurâne festeiz billâhi mineş şeytânir racîm

Fe izâ karete	: O zaman, artık, okunduğunda, okunup duran,
El kur'ân	: Okunan şey, varlık kitabı, kâinat kitabı,
Fe isteiz bi Allah	: Böylece, hemen, sığın, Allah
Min el şeytani	: Şeytan, şeytani haller, kötülük halleri,
El racîmi	: Taşlanmış, kovulmuş, uzaklaşmış,

Meâli: "Tüm kâinat kitabından okunan şeyleri anla, şeytani hallerden uzaklaşarak Allah'a sığın."

İnsan varlıktan her an gelen vahyi duymalıdır.

Varlıktan her an Allah'ın hakikatleri sunulur.

Hakikat varlığın özünden okunmalıdır.

Bu okumaya engel, kişinin cinleşmesi, iblisleşmesi, şeytanlaşmasıdır.

Cin iblis şeytan diye varlıklar var mıdır?

Yoksa bunlar, kişinin kendinde ortaya çıkan vasıflar mıdır?

Cinden iblis, iblisten şeytan doğması nedir?

Şeytanın geldiği yer iblis, iblisin geldiği yerin cin olması açıklaması nedir?

Kişinin cin boyutundan iblis boyutuna, iblis boyutundan şeytan boyutuna düşmesi nedir?

Kişinin kendi özünü bilmemesi, yâni kendi aslına ecnebi olması, yâni kendi aslına yabancı olmasıyla, kişinin düştüğü boyut "Cin" boyutudur.

Kendi aslını bilmemesiyle, varlığın sûret boyutunda kalması, yâni varlığın toprak boyutunda kalması, yâni varlığın dış yönünü görüp, iç yönünü görememesiyle düştüğü boyut “İblis” boyutudur.

Kişi, iblis boyutunda kalmasıyla, varlığın eşya boyutuna düşüp; çirkin güzel, zengin fakir, inanan inanmayan, zındık, kâfir, cehennemlik gibi ayrımcılık, bölücülük içine düşmesiyle şeytanlık boyutu açığa çıkar.

Mücadele Sûresi 19: “hizbu el şeytân elâ inne hizbu el şeytân.”

Meâli: “şeytani hallerde kalan bölendir, bölen ancak şeytani hallerde kalandır.”

Âyette belirtildiği gibi şeytanlaşan kişi her zaman bölücülük içinde kalır, çevresine zulüm saçar.

İnsan nasıl şeytanlaştığını anlamalıdır.

Kendini şeytanlaştıran duygu ve düşüncelerden uzaklaşmalıdır.

Zalim kişi şeytanlaşmış kişidir.

Çevresine kötülük yapan kişi şeytanlaşmış kişidir.

Kişi; fitnelik, fesatlık, hasetlik, kıskançlık içindeyse...

Kendini yüce görüyor, başkalarına hor bakıyorsa...

Kul hakkı yiyorsa, aldatıyorsa, çıkarı için zulüm ediyorsa...

O kişi şeytanlaşmış kişidir.

Şeytani duygu ve düşünceler kişinin düşmanıdır.

Zalimsen sen kendine düşmansın.

Fâtır Sûresi 6: “El şeytân lekum aduv-şeytan sizin düşmanınız.”

İnsan, dışarıda ayrı bir varlık olarak şeytanı aramamalıdır.

Şeytanı kendinde, zulme yol açan duygu ve düşüncelerinde aramalıdır.

Şeytanı, kendi içindeki tüm zalimlik getiren; bilgilerde, duygularda, düşüncelerde, eylemlerde aramalıdır.

Şeytan, tüm kötülüklerin adıdır.

Kişiyi Hakk’tan koparan her duygunun, düşüncenin adıdır.

Kişiye zulüm ettiren, her eylemin adıdır.

Her insan kendine sormalıdır.

Benim; kibir, gurur, küçük görme, kendimi yüce görme gibi duygularım mı var?

Kibirle mi davranıyorum?

Başkalarına hor mu bakıyorum?

Yaratılan herhangi bir varlığı küçük mü görüyorum?

Nisâ Sûresi 120: “şeytânü illâ gurûrâ- şeytan gurur içinde, kibir içinde olandır.

İşte kişi eğer bunları taşıyorsa bilmelidir ki şeytanlaşmıştır.

Ey kardeşim!

Başkalarının haklarını yiyip onları yoksul mu bırakıyorsun?

Fakir kimselerle alay mı ediyorsun?

Kendini üstün, yüce mi görüyorsun?

Bir benlik içinde mi hareket ediyorsun?

Bakara Sûresi 268: “El şeytânü yeidukumul fakra ve yemurukumbil fahşâi.”

İşte başka şeytan arama şeytan sensin.

Kendini yüce görüp, başkalarını küçük mü görüyorsun?

Kendini daha hayırlı mı sanıyorsun?

İnsanları dış yapısına göre mi yargılıyorsun?

Ben ondan hayırlıyım hissiyle mi yaşıyorsun?

Kendini, inancını, yolunu kutsal görüp, başkalarını küçük mü görüyorsun?

“Ene hayrun minhu-Ben ondan hayırlıyım” Sâd Sûresi 76

İşte başka şeytan arama şeytan sensin.

Riya- gösteriş içinde misin?

Etrafına hava mı atıyorsun?

Malikül mülk olan Allah'ı unutup, malı mülkü kendine nispet edip, şımarma içinde misin?

İhtiyacı olanlara yardım ederken gösteriş içinde mi yapıyorsun?

Nisâ Sûresi 38: “riae, men yekun el şeytânu-riya-gösteriş içinde olan şeytandır.”

İşte başka şeytan arama şeytan sensin.

İnsanların arasını açıyor musun?

Bölücülük yapıyor musun?

İnsanları birbirine kışkırtıyor musun?

İnsanları gruplara ayırıp bölüyor musun?

İnsanların arasına husumet sokuyor musun?

Yâni toplumda zalimlik yapıyor musun?

Mücadele Suresi 19: “hizbu el şeytân- bölen, ayırıştırın, gruplaştıran şeytandır.”

İşte başka şeytan arama şeytan sensin.

Birilerinin içine azdırma, sapma, öfke, kin, nefret mi soku-yorsun?

Hakk'ı bırakıp kendi zanlarını, çıkarlarını ilah mı ediniyorsun?

Kendine putlar mı ediniyorsun?

Nisâ Sûresi 60-76: “El tağut, el şeytan, tağut içinde olan şeytandır.”

İşte başka şeytan arama şeytan sensin.

Kin, nefret, öfke, intikam içinde misin?

Birilerinin aklına, birileri hakkında kin, nefret, öfke mi eki-yorsun?

Kıskançlık, hasetlik, fesatlık içinde misin?

Birilerinin aklına, birileri hakkında kıskançlık, hasetlik, fe-satlık mı ekiyorsun?

Ve bunları ekerek, Allah'ı anlamaktan mı uzaklaştırıyorsun?

Haksız kazanç, hırsızlık, mala çökme içinde misin?

Mâide Sûresi 91: “El şeytan, adâvete vel bagdâe fil hamri vel meysiri.”

İşte başka şeytan arama şeytan sensin.

İşte ey kardeşim!

Bak kendine, kendini muhasebe et.
İçinde zalimlik duygusu var mı?
Başkalarına karşı hor bakma var mı?
Kendini yüce görme var mı?
İnancını, ibadetini, başka inançlarda olandan büyük mü görüyorsun?

Dedikodu, çekiştirme içinde misin?
Başkalarının hakkına giriyor musun?
Çevrene karşı zalimlik ediyor musun?
Fitnelik, hasetlik, fesatlık, kıskançlık duyguların var mı?
Tertemiz çocukların beyinlerine ayrımcılık ekiyor musun?
Beyinlere Allah'tan uzaklaştıran bilgiler ekiyor musun?
İşte bunları yapıyorsan, başka şeytan arama.
Şeytan sensin.

"İşte, varlığın eşya boyutunda kalıp, kendi şahsi menfaatleri için zulüm üreten kişi şeytani hallere esir olan kişidir ve o kişi şeytanlık boyutunda kalır.

İşte anlıyoruz ki; cinlik de, iblislik de, şeytanlık da bizde.

Eğer bu hallerimizi temizlersek; kendini bilme yoluna, Allah nedir sorusunun cevabını bulma yoluna, insan olma yoluna, İslâm olma yoluna adım atmış oluruz.

İnsan olan kişide zerre kadar zulüm açığa çıkmaz.

Onun her anı, rahmet, hizmet, sabır, tevekkül, secde gibi faziletlerdir.

İşte bu bölümün âyetinden sunulan mesaj bunun içindir.

Festeiz billâhi mineş şeytânir racîm-şeytani hallerden uzaklaşarak Allah'a sığın."

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

***İnnehu leyse lehu sultânun alellezîne âmenû ve
alâ rabbihim yetevkkelûn***

İnne hu leyse	: Muhakkak, o, değil, yok,
Lehu sultân	: Onun, hükümdar, delil, hâkim olan, hükümran,
Alâ ellezîne âmenû	: Onların üzerinde, için, iman edenler,
Ve alâ rabb him	: Üzerine, Rabb, vücûdlandırın, onlar,
Yetevekkelûn	: Tevekkül, tam teslim olma,

Meâli: "Muhakkak ki o şeytani hallerin, iman edenlerin üzerine ve onları vücûdlandırana tam teslimiyet içinde olanlara bir hâkimiyeti yoktur."

Şeytanı ile mücadele edip, şeytanını teslim alan, şeytanını etkisiz kılar.

Kişi kendini şeytanlaştıran, beynine ekilen tüm bilgileri analiz etmelidir.

Mü'minlik makamına erenler şeytani duygu ve düşüncelerden kurtulmuşlardır.

Onlar Hazreti Muhammed'in bildirdiği gibi; şeytanını teslim almış kişilerdir.

Mü'min üzerinde şeytanî duygu ve düşünceler olmaz.

Mü'min tüm olumsuz duygulardan kurtulmuş kişidir.

Mü'min olan kişi:

Allah'ın ulvîyetine karışmış kişidir.

Kendi nispetlerinden geçmiş kişidir.

Hayy olanda hayy olmuştur.

O'nun gönlü dirilmiştir.

O dirilerden olmuştur.

Kendi varlığının ve tüm varlığın sahibini bilip, tüm varlığın sahibine teslim olmuştur.

Kendinde ve her varlıkta diri olanın Allah olduğunu idrâk etmiştir.

Tüm varlıkta her an tecelli edenin Allah olduğunu anlamıştır.

Mü'min olan, nereye dönerse dönsün "Semme Vechullah" şuuruyla bakar.

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ
بِهِ مُشْرِكُونَ

***İnnemâ sultânuhu aallezîne yetevellevnehu
vellezîne hum bihî müşrikûn***

İnnemâ sultânî hu	: Sadece, hâkimiyeti olan, o hallerin,
Ala ellezine yetevellevne-hu	: Onların üzerine, ona yönelenler,
Ve ellezine hum	: O kimseler,
Bihi müşrikûn	: Onunla, ortak koşma, kendine varlık isnat etmek,

Meâli: "Sadece o hallere yönelenlere ve Allah'ın varlığının yanında kendine varlık isnat edenlerin üzerinde, o hallerin hâkimiyeti vardır."

Şeytanî duygu, düşünceleri olan kimse, Allah'ın ulvîyetinin yanında kendine yücelik veren kimsedir.

Onlar bedenlerin sahibini bilemezler.

Onlar her şeyin sahibini bilemezler.

Onlar, "Malikü'l Mülk" esmasının şuuruna erişmemiş kimselerdir.

"Malikü'l-Mülk" tüm mülkün sahibi demektir.

Zerreden kürreye, her şeyin sahibi Allah'tır.

Mülkünde ortağı yoktur, kendinden başka Mâlik yoktur.

Bir atomun da sahibi O'dur, vücûdun sahibi de O'dur.

Mal, mülk, mâlik, mâlikane, melek, meleke, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kâinat Allah'ın mâlikanesidir.

Allah mâlikanesini, meleklerle idare eder.

Melek dediğimizde, her varlıktaki Allah'ın kuvveleridir.

Melek, üflenen rûhla birlikte, kendinde olan işaretleri bir bir açığa çıkarmaya başlar, yâni esmâlar boyutuna dönmeye başlar.

Melek, henüz beşeri elbise giymemiş olan kuvvelerdir.

Rûh'da olan tüm melekler, Mâlik olana aittir.

Mâlik olan da Allah'tır.

Mâlik, görünen görünmeyen her şeyin sahibi demektir.

Mal kelimesiyle bağlantılı olduğundan dolayı, açığa çıkan varlığın sahibi demek daha doğrudur.

Çünkü açığa çıkan her varlık, mal-mülk diye adlandırılır.

Kur'ân'da başlı başına "Mülk Sûresi" vardır.

Mülk Sûresi 1: "Tebârekellezî bi yedihil mulku ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "O Zâtıyla yüce olandır, tüm kâinat O'nun yönetimindedir ve O bütün her şeydeki kudrettir."

Âl-i İmrân Sûresi 26: "Kul Allah humme mâlikel mulk."

Meâli: "De ki: Allah'ım! Sensin mülkün sahibi."

İnsanın vücûdu da bir mülktür, o mülkün sahibi de ancak ve ancak Allah'tır.

Allah mülküne tecellileri ile sahip olandır.

Ve Allah bunu her nefeste kuluna hatırlatır.

Nefesin sahibi de Allah'tır.

İnsan yaşamını bu şuurla geçirmelidir.

Vücûdlar insana emanettir, insan o emanete ihanet etmemelidir.

Tapu senediyle kişinin üzerine olan beşeri mala mülke de, kişi "Bunlar benim" dememelidir.

Şöyle demesi daha uygundur: "Biz bu malın mülkün emanetçisiyiz, bu malın mülkün sahibi Allah'tır."

Mallar, mülkler, bedenler, varlıklar, bedenlerdeki tüm niteliklerin sahibi sadece Allah'tır. Mülkün tek sahibi sadece Allah'tır.

Yûnus Emre'miz çok güzel söylemiştir:

“Mal sahibi, mülk sahibi

Hani bunun ilk sahibi

Mal da yalan mülk de yalan

Var biraz da sen oyalanan.”

Malın, mülkün, bedenlerin ilk sahibi hep Allah'tır.

Mal da mülk de, beden de insana emanettir.

Kişi emanete hiyanet etmemelidir, emanete “Benim-Bana ait” dememelidir.

“Biz emanetçisiyiz” demelidir.

İşte müşriklik durumunda olanlar bu şurdan uzaktırlar.

Onlar Allah'a ait olan vücûda benim deme gafletinde yaşarlar.

“Allah'ın varlığının yanında kendine varlık isnat edenlerin üzerinde, o hallerin hâkimiyeti vardır” âyette belirtildiği gibi, Allah'ın ulvîyetinin yanında ben de varım gafletinde yaşayanların üzerinde şeytani duygular vardır.

Şeytani duygulardan kurtulmak için, bedeninin sahibinin Allah olduğunun idrak edilmesi gerekir.

Tüm Evren'in, tüm varlığın ve varlıktaki en ince ayrıntıların dahi tek sahibi ancak Allah'tır.

İnsan, hangi varlığa bakarsa baksın, o baktığı varlığın arkasında, varlığın sahibi vardır.

Kişi asla bunu unutmamalıdır, yoksa kendine de varlık isnat eder, varlığa da ayrı bir sahiplik isnat eder.

Kişide “Malikü'l-Mülk” esmâsı tecelli etmesi için, kişi bir Mürşid-i Kâmil'e varıp, ondan İlm-i Tevhîd dersleri almalıdır.

İlm-i Tevhîd dersleriyle, vücûd mülkünde her an tecelli eden Allah'a şahit olmalıdır.

Vücûd mülkünde; fiiliyle fâil olan, yâni vücûdda her an işleyen kim olduğunu idrâk etmelidir.

Vücûd mülkünde; sıfatlarıyla mevsûf olan, yâni vücûda sıfatlarıyla her an hâkim olana şahit olmalıdır.

İnsan kendi vücûdunda olan, sıfatlarının sahibinin Allah olduğunu bilmelidir.

“Sıfat’ı Subutiye” dediğimiz, “Hayat-İlim-İrade-Semi Basar-Kudret Kelam” Allah’a aittir.

Bunlar kişinin kendine ait değildir. Vücûd mülkünde bunlar hep Allah’a aittir.

Vücûd mülkünde; vücûdu tutan zâta şahit olmalı ve ona teslim olmalıdır.

İşte kişi, İlm-i Tevhîd dersleriyle, “Malikü’l-Mülk” esmâsının hakikatini anlayacaktır.

Kişinin vücûduna ve cümle varlığın vücûduna hâkim olan Allah’tır, mülkünde ortağı yoktur.

Kişi vücûda “Benim vücûdum” derse, Allah’a ortak koşmuş olur.

Onun için, “Malikü’l-Mülk” esmâsının hakikati çok önemlidir.

“Malikü’l-Mülk” esmâsı gönlünde tecelli eden kişi:

Fenâfillah makamına ermiştir ve dâim secde hâindedir.

Hangi varlığa bakarsa baksın, sahibi Allah’tır nazarıyla bakar.

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا
 إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

*Ve izâ beddelnâ âyeten mekâne âyetin vallâhu
 âlemu bimâ yunezzilu kâlû innemâ ente mufter
 bel ekserûhum lâ yâlemûn*

Ve izâ bedel nâ	: Değer, değiştirme, yerine koyma, tamamlama, biz,
Âyeten mekân	: Âyet, delil, işaret, yer, mekân,
Âyetin	: Âyet, delil, işaret,
Ve Allâh âlemu	: Allah, ilmin sahibi, ilmiyle var eden,
Bima yunezzilu	: Şeyler, indirir, sunar, ortaya çıkma, her yerden sunduğu,
Kâlû innema	: Dediler; sadece, ancak,
Ente mufterin	: Sen, uyduran, iftira eden,
Bel ekser hum	: Bilakis, onların çoğu,
Lâ yâlemun	: Yok, bilmek, bilemiyorlar,

Meâli: "Biz bir yerdeki âyeti diğer bir âyetle açıklar tamamlarız. Allah, her yerden sunduğu âyetlerdeki ilmin sahibidir. Sana, sen ancak uyduruyorsun derler. Bilakis onların çoğu bilemiyorlar."

Varlıktaki Allah'ın âyetleri bir bedenin hücreleri gibi birbirine bağlıdır.

Allah'ın ilmi de Allah'ın âyetidir.

İlim yine ilimle açıklanır.

Tohumdan filiz çıkar, filizin içinden yapraklar, dallar çıkar.

Bu böylece ağaç, bedenleşinceye kadar devam eder gider.

Bir âyetin içinden diğer bir âyet tecelli eder.

Varlığın gerçekleri, iç içedir ve birliğin içindedir.

Nasıl ki ağacın yaprakları, dalları, çiçekleri bir gövdenin birliğinde rabıta halindeyse, varlıktaki her âyet de diğer âyet ile bağlıdır.

Ve bir âyet diğer âyetle birlik içinde tecelli eder.

Suyu âyet olarak düşünelim ki su da bir âyettir.

Suyun, buhar hâli, kar hâli, dolu hâli, yağmur hâli vardır.

Bunlar hangi hâlde olursa olsun, hepsi suya dönüşür.

Buzu bilmeyen, ama suyu bilen birine gidilse, buza bu sudur denilse, kişi hayatında suyun buz hâlini görmediğinden dolayı inanmakta tereddüt eder.

Buzu ateşte eritse ve desek bu nedir, o kişi su diyecektir.

İşte Allah'ın âyetlerinden âyetler tecelli eder.

Su âyettir, suyun girdiği tüm haller de âyettir.

İnsan hayatta bir şeyin cevabını arasa, mutlaka hayatın içinde birbirini tamamlayan âyetlerle cevabı bulacaktır.

Hazreti Muhammed, toplumuna ilmi değerlerle hakikatleri anlattı.

Ona inanmak istemediler, bu söylenenler uydurmadır dediler.

İlmi değerlerle bakmayanlar, bâtil alandan gelen bilgilerle hareket ederler.

"Ve Allah âlemu bimâ yunezzilu-Allah her varlıktan ilmini sunar" âyetinde belirtildiği gibi, ilimle buluşan, neyin doğru neyin doğru olmadığını anlayacaktır.

Hazreti Muhammed toplumuna ne dedi ki topluma ters geldi.

O güzel insanın insanlığa sunduğu muhteşem bilgilerden bazıları şöyledir:

Okuyun, düşünün, araştırın.

İlim öğrenin.

Asla ilimden dönmeyin.

Asla ilim ifade etmeyen şeylere yönelmeyin.
Görünen varlığın aslını anlamak için tefekkür içinde olun.
Eşyanın hakikatini öğrenin.
Allah hakikatini mutlaka öğrenin
Bizi yaratan, bedenimizin sahibi olup, vücûdumuzda her an tecellileriyle kendini göstermektedir.
O bize şah damarından yakındır, onu kendinizde arayın.
Tevhîd şuuruna erişin, her an o şuurda yaşayın.
Allah ahlâkına erişin, hep o şuurda yaşayın.
Hepimiz Allah'ın kuluyuz.
Hiç kimsenin hiç kimseden üstünlüğü yoktur.
Hepimiz yaratılan diğer varlıklar gibi, gökte uçan kuşlar gibi bir varlığız.
Haddi aşmayın.
Dinin hakikatini iyi öğrenin.
Sizden önceki topluluklar haddi aştıkları için yok olup gittiler.
Hiçbir varlığa hor bakmayın.
Hiç kimseye zulüm etmeyin.
Hiç kimsenin hakkını yemeyin.
Çalmayın, çırpmayın.
Kadınları dövmeyin.
Kadın erkek eşittir, biri diğerinden üstün değildir.
Kız çocuklarını zorla evlendirmeyin, onların eşlerini seçmelerinin önünü açın.
Çocuklarınızı iyi eğitin, onlara ilim ve edeb öğretin.
Hiç unutmayın, en büyük zenginlik, iyi evlat yetiştirmektir.
Kimse açlıktan ölmesin.
Zengin fakiri kandırmasın.
Zengin fakirin hakkını yemesin.
Zengin fakir ayrımcılığı olmasın, her kez çok çalışsın, emeğinin karşılığıyla beslensin.

Çalışamayacak olanlara, çaresiz kalanlara mutlaka yardım edilsin.

Kul hakkına girmeyin.

Kimseye çıkarınız için yaklaşmayın.

Dini ticaret haline getirmeyin.

Dinden para kazanmayın, menfaat edinmeyin.

İhtiyacı olana yardım edin.

İnsanları inançlarına, ibadetlerine, kültürlerine göre ayırmayın.

Kimseyi kötülemeyin.

Kölelik cariyelik yoktur.

Öldürmeyin.

Zulüm etmeyin.

Zarar vermeyin.

Fitnelik, fâsıklık, yapmayın.

Dedikodu yapıp, çekiştirmeyin.

Batıl olan şeylere yönelmeyin.

Hurafeleri terk edin.

Allah'ın sevgisini hissedin, o sevgiye erişin.

Birbirinizi o sevgiyle sevin.

Kendinizi, yaratılan hiçbir varlıktan üstün görmeyin.

Hiçbir topluluğa hor bakmayın.

Hiç unutmayın ki bedenlerin sahibi Allah'tır ve Allah o bedenlerdedir.

Her varlığa "Semme vecullah" nazarıyla bakın.

Halk'da Hakk'a nazar edin.

Bedenlerin sûretinde asla kalmayın, bedenlerin ardına bakın.

Tevâzûdan ayrılmayın.

Tenezzül içinde yaşayın.

Sevgiden, saygıdan asla ayrılmayın.

Güzel bakın, güzellikle bakın.

Her varlık Allah'ın güzelliğiyle kuşatılmıştır.

O güzelliği görün.

O günün toplumu kölelik vardır, erkek kadından üstündür, bizim inançlarımız daha yüce diye inanıyordu.

Hazreti Muhammed'in onlara sunulan farklı bilgiler, onların inançlarına uymadı.

Bundan dolayı, onlar bu bilgileri kabul etmek istemediler, "bunlar uydurmadır" dediler.

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ
آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ

***Kul nezzelehu rûhul kudusi min rabbike bil hakkı li
yusebbitellezîne âmenû ve huden ve buşrâ lil muslimîn***

- Kul nezele hu : Anlat, de, indirdi, sundu, ortaya koydu, açığa
çıkma, o
- Rûh el kudus : Kutsal rûh, kutsal, tüm değerler ondan gelir.
- Min rabbi-ke : Rabbinden, seni vücûdlandırana,
- Bi el hakk : Hakk ile, gerçek, hakikatler,
- Li yusebbite : Kanıt, isbat, sağlam olan, dosdoğru olan,
sabitlemek,
- Ellezine âmenû : İman eden kimseler,
- Ve huden : Yol gösterme, hidâyet verme, rehber,
- Ve buşrâ : Müjde, sevindirme, mutluluk, umut vermek,
- Li el müslemîn : Barış ve huzur üzere olanlar,

Meâli: "De ki: Açığa çıkan her varlık, kutsal olan rûhtandır ve seni vücûdlandırana aittir, iman eden kimseler için dosdoğru hakikatlerdir ve yol göstermek içindir, barış ve huzur üzere olanlar için mutluluktur."

Rûhun kudsiyeti, özünde taşıdığı varlığın nûranî boyutudur.

Her şey bir rûhun üflenışı ile açığa çıkar.

Açığa çıkan her şey özünde bir kutsallık taşır.

Ve bu kutsallık Allah'ın kudsiyetidir.

Bu bölümde geçen kudus; kuddûs, kutsal, mukaddes, takdis, birbirine bağlı kelimelerdir.

Kuddûs; tertemiz olan, kirlenmeyen, bâtil olmayan, değerleri ile yüce olan, saf olan, öz olan, özünü tertemiz açığa çıkararak, gibi anlamlara gelir.

Mukaddes olan Allah'a ait değerlerdir.

Varlık Allah'ın kudsiyetini taşır.

Allah, tüm değerleriyle kutsal olandır.

Kutsal olana teslim olan kişi, kurtuluşa erer.

Kudûs şehrinin adı da, "Kuddûs" kelimesinden gelir.

Kudûs'ün içinde birçok resûl nebî yaşadığı ve hakikatleri sunmaya mücadele ettiği için, oraya ayrı bir kutsallık verilmiştir.

Rûhul Kudûs; rûhdan gelen kudsiyetler demektir.

Bakara Sûresi 253: "Rûh el Kudûs."

Hazreti Mûsâ'nın, mukaddes Tuvâ vadisi yoluna erişmesi, onun birlik yolu üzere olduğuna işaret edilmiştir.

Kutsal olan, Tevhîd hakikatine erebilmektir.

Tevhîd, Tuvâ aynı anlamlara gelen kelimelerdir ve aynı kelime kökünden gelir.

El Kuddûs esmâsı gönlünde tecelli eden kimse:

Allah'ın kudsiyetinin her varlıktan yansıdığını görür.

"Her varlık kutsaldır ve kutsal olana aittir" şuuruyla yaşar.

Her varlığa saygı duyar, çünkü her varlık Allah'ın nitelikleriyle ve Allah'ın zâtıyla kuşatılmıştır.

Allah'ı bırakıp, bir kişiye kudsiyet vermez.

Gönlü hep tertemizdir, bâtil şeylerle kirlenmez.

Bu bölümde geçen rûh boyutu iyi anlaşılmalıdır.

Rûh tüm varlığın nûrani olarak yazılı olduğu kaynak olarak düşünülebilir.

Kaynaktan açığa çıkan her şey bir kaderin tecellisidir.

Tohumun içinde ne varsa, yâni tohumun kaderi ne ise o tecelli edecektir.

Tohumda olan ağaç, şaşmaz bir şekilde açığa çıkacaktır.

İşte bu açığa çıkış, rûhun üfleniş sırrıdır.
Ne zaman rûhun hareketliliği oldu, içten dışa bir akış başladı.
Tohumun öz, bâtın boyuttur.
Açığa çıkış zâhir boyuttur.
Bâtın tohumun özüdür, zâhir görünen ağaç boyuttur.
İçten dışa olan açığa çıkış, özde yazılı olanın adım adım açığa çıkışıdır.
İçte ne var ise açığa o çıkacaktır.
Tohumun özündeki henüz açığa çıkmamış ağacı düşünelim.
İşte o ağaç, tohumun özünde yâni tohumun enfüsünde nurânî bir boyutta durur.
Nûrani boyuttan rûhani boyuta akış, yaratılış sırrıdır.
Bu akış rûhun üfleniş sırrıdır.
O üflenişle varlık, özdeki yazılımdan açığa çıkar.
O rûhun üflenışıyle zamanı geldiğinde levh-i mâhfuzda yazılı olanlar, bir bir tecelli edecektir.
İşte rûhun özünde levh-i mahfuz gizlidir.
Açığa çıkan her şey, levh-i mahfuzda ne yazılı ise, aynıyla açığa çıkacaktır.
Açığa çıkış bir nûrun üflenışıdir, bu nûrun üfleniş boyutuna rûhun üflenışı denilir.
Rûhun akışını görebilen, yaşamın sırrına erecektir.
Rûhun üflenişini anlayan, varlığın nasıl var olduğunu anlayacaktır.
Her açığa çıkan varlık rûhun üflenışı ile açığa çıkar.
Rûh bir yazılımın akışını tecelli ettirir.
Tohumun özünde ağacın yazılımı olmasa, ağaç zahire çıkabilir miydi?
Tohumda rûh üflenmese, ağaç oluşabilir miydi?
Ağacın dalları, yaprakları, çiçekleri, meyveleri bir özde yazılı olmasa görünebilir miydi?

Bir tohumun özünde ne varsa, o açığa çıkar.

Tohum yıllarca toprağa düşmese bile, kendi özünde yazılı olan muhafaza edilir, korunur, toprağa düştüğü an, özünde yazılı olan tecelli eder.

Tohumun levh-i mahfûzu nasıl korunuyorsa, bu âlem de bir bellekte korunmakta, muhafaza edilmekte idi.

İşte bu korunan bellek, levh-i mahfûz idi.

Cümle âlem, muhafaza edilen bir kaynaktan süzülüp geldi ve hâlâ da gelmektedir.

Kaynakta yazılı olan bir sistem, zamanı gelince bir bir açığa çıkmaya başladı.

Kaynakta ne yazılı ise, o korundu, o korunan âlemden görünen âlem tecelli etti.

Özde ne yazılı ise, o şekil aldı.

Bir tohumun özünde olan yıllar geçse bile korunur.

Yıllar geçse bile incir tohumundan, incir ağacı tecelli eder, başka bir ağaç değil.

Özde olan muhafaza edildi, korundu, yazılı olan zamanı gelince tecelli etti.

Levh-i mahfûz sayfalarında olan sırlar açığa çıktı varlık olarak görüldü, varlığın özünde sırlar hakikatler olarak gizlendi.

Levh-i mahfûz sayfaları, bir nûr içinde korundu, zamanı gelince o nûr açıldı.

Nûrun açılımı rûha akar, rûhun üflenışı bir üfleniş olarak, yâni kuantum dalgalanması ile devam eder.

وَلَقَدْ نَعَلُمْ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي
يُؤَلِّمُهُنَّ بِهِ لِسَانُ عَرَبِيٍّ مُّبِينٌ

***Ve lekad nâlemu ennehum yekûlûne innemâ
yuallimuhu beşer lisânullezî yulhîdûne ileyhi acemiyyun
ve hâzâ lisânun arabîyyun mubîn***

Ve lekad nâlemu	: Andolsun ki, gerçek şu ki, ilmin sahibi biziz,
Enne hum yekûlûne	: Muhakkak onlar, söylüyorlar,
İnne mâ yuallimu-hu	: Ancak, sadece, ona öğretiyor,
Beşerun	: Bir beşer, bir insan,
Lisâni	: Dil, konuşma,
Ellezî yulhîdûn	: Ki o, yönelme, isnat etme, hakaret, icâbet,
İleyhi acemiy	: O, yabancı olan, birlikten uzak olan,
Ve hâzâ lisânun	: Bu, bu kâinat kitabı, dil, konuşulan, lisan,
Arabiyyun mubîn	: Anlaşılır olan, Arapça, apaçık, açıkça,

Meâli: "Gerçek şu ki, ilmin sahibi Biziz. Onlar; o yabancı olan birine yöneliyor, onunla konuşuyor, bir insan ona öğretiyor, diyorlar. Bu kâinat kitabı apaçık anlaşılır bir lisan üzeredir."

Allah ilmin sahibidir.

Allah'ın ilmine tâbi olanlar hakikati anlayacaklardır.

Hazreti Muhammed varlığın özünden akan vahiyden aldığı ilmi bilgileri insanlara aktardı.

Çevresindeki kimseler, "bir insandan öğrendiklerini bize anlatıyor" dediler.

Çünkü varlığın ilminden nasıl okunur bilmiyorlardı.

Varlığın lisanı Hakk'ın lisanıdır.

O lisanı tertemiz gönüller duyabilir ancak.
Varlığın lisanı ilimdir.
İlimden okuyanlar hakikate ereceklerdir.
İnsan ilim ifade etmeyen bir şeyin ardına düşmemelidir.
İsrâ Sûresi 36: “Ve lâ takfu mâ leyse leke bihî ilm.”
Meâli: “Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin.”
İlimle tanışmak isteyen kimse, yönünü varlık kitâbına döndürmelidir.
İlimden ayrılmadan varlık nasıl var oluyor anlamaya çalışmalıdır.
Mü’minlik makamı, ilmin gösterdiği yolla erişilebilir.
İnsan ilme dayalı düşünmeli, araştırmalı, gözlemlemeli, incelemelidir.
İlim kişiyi hakikate erdirir.
İlim insanı kâmileştirir.
Bir makamdan diğer makama iletir.
Ve tüm soruların cevaplarına ulaştırır.
İnsan, aslı olmayan şeylerin ardına düşmemelidir.
Aslı olmayan şeyler, yâni hurafeler kişinin aklını gönlünü yozlaştırır, hüsrana uğratar.
Aslı olmayan şeyler kişinin gelişimini engeller.
Allah ilmin sahibidir.
İlim kişiyi varlığın varoluşunun sırlarına götürür.
Kitaplarda yazılanlar ilim değildir, onlar bilgidir.
İlim, varlığın sayfalarında yazılı olanlardır.
İlim, Allah’ın varlıktaki Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji tecellisidir.
İnsan mutlaka ilmin ne olduğunu bilmeli ve ilme tâbi olmalıdır.
İlimle tanışmayan kişinin müşkülleri yok olmaz, hakikate ulaşması olmaz.

Tevbe Sûresi 120: “İşte bundan dolayı onların ilimle tanışmaları olmadı ve müşkülleri yok olmadı.”

İlim Allah’a ait sıfatlardan biridir.

Allah’a ait olan ilimle, Allah’ı anlamaya çalışmak gerekir

Kehf Sûresi 65: “Ve Bize ait olan ilimle, o Bizi bilenlendendi.”

Bir ilim olmadan hareket edenler, egolarına kapılır giderler.

İlim olmadan hareket etmek, şeytanlaşmaya yol açar.

Hacc Sûresi 3: “İnsanlardan, Allah hakkında bir ilim olmaksızın mücadele eden bazı kimseler vardır. O halde onların hepsi şeytani hallere tâbi olurlar.”

Allah hakkında konuşabilmen için, Allah’a ait olan ilme tâbi olmak gerekir.

Varlık kitabındaki ilimle buluşmak gerekir.

Allah hakikatine ermenin sırrı ilimdir, “Eşhedü” sırrıdır.

İlme dayalı olmayan her bilgi, ikiliğe düşürür, kibre düşürür.

Hacc Sûresi 8: “İnsanlardan, Allah hakkında bir ilim olmadan ve doğru yolu bulmadan ve her varlığın aydınlatıcı bir kitâb olduğunu anlamadan mücadele eden bazı kimseler vardır.”

Hacc Sûresi 9: “Onlar Allah yolundan kendi cehaletlerine saptırırlar, kibirlenip ikiliğe düşürürler. O halde olana yaşamlarında kaybetme vardır ve ölünceye kadar cehaletin o yakıcı sıkıntılı hallerinde kalmak vardır.”

İlimsiz hareket etmek, kişiyi zalimleştirir.

İlimsiz hareket etmek, kişiyi gaflete sürükler, önyargıya sürükler.

İlim Allah hakikatine erdirir.

İlim olmadan hareket etmek ise, hakikatlerden koparır.

En’âm Sûresi 144:”Bir ilim olmaksızın hareket eden, insanların hakikatlerden saptırandan daha zalim olan kimdir? Muhakkak ki zalim kimseler Allah’a yol bulamazlar.”

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمْ
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

***İnnellezîne lâ yuminûne bi âyâtillâhi lâ
yehdîhimullâhu ve lehum azâbun elîm***

- İnne ellezine lâ yuminûn : Muhakkak, o kimseler, inanmayanlar,
iman etmeyen,
Bi ayâti Allah : Allah'ın âyetleri, işaret, delil,
Lâ yehdî him Allah : Yok, yok bulma, kılavuz, Allah,
Ve lehum azâbun elîm : Onlar, azap, sıkıntı, acı, elim, acı
sıkıntılar,

Meâli: "Muhakkak ki Allah'ın tüm varlıktaki işaretlerine inanmayan o kimseler, Allah'a yol bulamazlar ve onlar acı sıkıntılardadırlar."

Her varlık hidâyete götüren bir yoldur.

Varlıktaki Allah'ın âyetlerini görmezden gelenler, hakikate erişemezler.

Kur'an'ı incelediğimizde; göklerde ve yerde olan her şeyin, her varlığın kendinde olan tüm niteliklerin, hep bir âyet olduğunu anlıyoruz

Âyet, hakikati gösteren işaretlerdir.

Evet, tüm kâinatta her şey bir âyettir.

Her şey hakikati gösterir.

Varlığın kendisi de, varlıktaki nitelikler de hep bir âyettir.

Her bir âyet Allah'ın ayak izleridir.

Bu ayet izlerini takip eden, mutlaka Allah hakikatine erişecektir.

Her âyet, varlığın sahibini gösterir.

Varlıkta bulunan, varlıktan akan her şey âyettir.

Allah dediğimiz, inanıp ta şahit olmadığımız o gizemi, ancak ve ancak âyetlerle, yâni varlıktaki işaretlerle anlayabiliriz.

Yeter ki görünen varlığı inceleyelim, anlamaya çalışalım.

Ve buna kendi vücûdumuzdan başlayalım.

Nefesimizden başlayıp, hücrelerimizi, dokularımızı, bedenimizi inceleyelim, çalışmasını, niteliklerini inceleyelim, nasıl var olduk anlayalım, okumanın sırrına erelim.

Nereden geldik, nasıl oluştuk, bedenimiz nasıl işliyor ve nereye gidiyoruz, sorularının cevaplarını, kendi vücûdumuzu ve varlığı inceleyerek anlamaya çalışalım.

Allah, tüm varlıkta işaretleriyle kendini her an gösterir.

Hakikatlerle hareket etmeyenler yalanlarla hareket eder.

Yalanlarla hareket edenler sıkıntılar içine düşerler.

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ
اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ

***İnnemâ yefterîl kezibellezîne lâ yu'minûne
bi âyâtillâhi ve ulâike humul kâzibûn***

İnnemâ yefterî	: Sadece, ancak, iftira, uydurma,
El kezibe	: Yalanlar, yalanlarda kalmak,
Ellezîne lâ yuminûn	: Onlar, o kimseler, inanmazlar,
Bi âyâti Allâh	: Allah'ın âyetlerine, işaret, delil, iz,
Ve ulâike hum el kâzibûn	: İşte onlar, yalanlarda kalanlardır, yalancı,

Meâli: "Sadece uydurmalarda, anlatılan yalanlarda kalanlar Allah'ın tüm varlıktaki işaretlerini göremezler, mü'minlik makamına gelemezler ve işte onlar yalanlarda kalanlardır."

Yalan aslı olmayan şey demektir.

Yalan insanı ne hale getirir çok iyi düşünmeliyiz.

Yalan beynimizi ne hâle getirir çok iyi anlamalıyız.

Yalanın enerjisi çevremize yayıldığında, huzursuzluk ve zulüm gelmeye başlar.

Yalanlarda kalanlar gerçeklere ulaşamazlar.

Yalanın farkına varanlar ise, doğrunun ne olduğunu araştırırlar.

Yalan ve doğrunun enerjisi aynı enerji değildir.

Yalanın enerjisi yakıcıdır, parçalayıcıdır.

Yalana esir olan beyinden yayılan enerji, öfke dolu, nefret dolu, kibir doludur.

Yalan kibir enerjisini tetikler, kibir enerjisi şeytanlaşma enerjisini tetikler.

Yalan şeytanlaşmanın yoludur.

Doğrular ise insanlaşmanın yoludur.

Doğruya ulaşan kişi korkulardan arınır, huzur içinde hakikatlerin derinliklerine doğru yol alır.

Yalan, gözleri perdeler, varlığın hakikat yönü görülmez olur.

Bu bölümün “kezibellezîne lâ yu’minûne bi âyâtillâhi” âyetinde belirtildiği gibi, yalanlarda kalan kimseler, Allah’ın varlıktaki âyetlerini yâni işaretlerini, yâni delillerini göremezler ve mü’min olamazlar.

İnsan, doğruyu araştırmalı ve doğrularla hareket etmelidir.

İnsan, söylenen sözlerin aslı var mı yok mu araştırmalıdır.

İnsanın kendine yapacağı en büyük ihanetlerden biri, beynini yalanlarla kirletmektir.

İnsan, doğruyu varlığın kendinde aramalıdır.

İnsan din adına konuşanların sözleri, doğru mudur değil midir diye çok iyi düşünmelidir.

Yalanlara inanan kimse, yalanın enerjisinde kaosa sürüklenir ve büyük bir benliğin içine düşer.

Varlıktaki her delil, işaret yaratıcının kendine aittir.

Allah gerçektir ve gerçekliğini varlığın tecellilerinde, âyetlerinde gösterir.

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ
 مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ
 غَضَبٌ مِّنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

*Men kefere billâhi min badi îmânihi illâ men
 ukrihe ve kâlbuhu mutmainnun bil îmâni ve lâkin
 men şereha bil kufri sadran fe aleyhim gadabun
 minallâh ve lehum azâbun azîm*

Men kefere	: Kim hakikatleri görmemezlikten gelirse,
Bi Allah	: Allah'ı, Allah'ın hakikatlerini, kendi vücûdunda Allah'ı,
Min badi îmâni hi	: Den sonra, iman, inanan, o,
İllâ men ukrihe	: Ancak, hariç, sadece, kim zorlanırsa, zorluk, baskı,
Ve kâlbü-hu	: Onun kâlbî, idraki,
Mutmainnun	: Tatmin olan, emin olan, mutmain,
Bi el îmâni	: İmân ile,
Ve lâkin men şereha	: Lâkin, kim açarsa, açıklamak, anlatmak, şerh ederse,
Bi el kufri	: Hakikatleri örtmeye, kapatma, küfre,
Sadran	: Gönlünü, sadrını, idrakini,
Fe aleyhim gadab min Allah	: Artık, onlarda, öfke, hiddet, Allah
Ve lehum azâbun azîmun	: Onlar, büyük azap, sıkıntı,

*Meâli: “Kim, Allah’ın hakikatlerini görmemezlikten gelip ör-
terken, sonra da o kimse tüm zorluklara karşı iman ederse, onun
kâlbî iman ile mutmain olur. Fakat kim, gönlünü açıklanan ha-
kikatlere karşı kapatırsa, artık onlar hiddet hallerinde kalıp, Al-
lah’ı anlamaktan uzaklaşırlar ve onlar büyük sıkıntılardadır.”*

İnsan, kâfir olduğunu yâni hakikatleri görmezden geldiğini
anlayıp, tövbe ettiğinde ona iman yolu açılır.

“Men kefere bi Allah-kim Allah ile bir olduğunu göremezse.”

“Allah insana şah damarından yakındır” Kâf Sûresi 16

Allah insandan ayrı değildir.

İnsan Allah’ı arayacaksa önce kendinde aramalıdır.

İman, Allah’a şahitlik makamıdır.

İnsan şahit olduğuna iman eder.

İman inanç inceliği iyi anlaşılmalıdır.

Aileden gelen bilgilere, ibadetlere inanmaya “inanç” denir.

Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun adetleridir.

İman ise; varlığın varoluşunu düşünüp, varlıkta delillere da-
yalı sisteme ulaşmakla oluşur.

Varlıkta ki delillere “âyet” denir.

Varlıktaki âyetleri yâni işaretleri, delilleri incelemek ve şa-
hit olmakla iman oluşur.

İnanç; aileden, toplumdan, kitaplardan, sözlerden, hocadan,
şeyhden, duydukları bilgileri, sözleri, gördükleri ibadetleri ka-
bul etmekle oluşur.

İman ise; bizzat varlıkta olan ilimden, delillere dayalı ola-
rak, şahit olmakla oluşur.

Bizzat varlığın ardından, varlığın varoluşunu okumakla oluşur.

İmanî boyuta erişen abd-ubudiyet makamına erişir.

Ubudiyet makamına eren kimse, her an kulluk içindedir.

İmanî boyutta ibadetin, vakti, sayısı, şartı olmaz.

Atalardan gelen inanç boyutunda ise ibadetini şekli, vakti, sayısı vardır.

Atalardan gelen inanç boyutunda ise topluluklara göre değişiklikler vardır ve birbirini kabullenmemeye vardır.

İnançtan imana geçebilmek için, nasıl bir yargılama içinde olduğunu görebilmek gerekir.

İnanç boyutunda, din kavgası, mezhep kavgası, cemaat kavgası vardır.

İman boyutunda Allah'ın birliğine erişme vardır.

Hakikatler sunulduğu halde, hâlâ ayrımcılık, kavga içinde kalanlar, hakikatin mânâsına erişemezler.

İman yolunda varlıktaki tecellileri anlayan kimse, bu tecellilerin sahibini de anlayacaktır.

Bu bölümde geçen; "kâlbuhu mutmain" mutmain kâlb, mü'minin kâlbidir.

Mutmain kâlb; itminan olan, emin olan, şahit olan, ilmi delillerle gören, idrâk eden kâlb demektir.

Mutmain kâlb, İbrâhîmi kâlb diye de bilinir.

Âyette belirtildiği gibi, İbrâhîm olanlar mutmain olmak isterler.

Onlar sadece inançta kalmazlar, ilmi olarak şahit olmak isterler, mutmain olmak isterler.

Bakara Sûresi 260. âyette bu çok güzel sunulur.

İbrâhîm hayatın nasıl oluştuğunu, nutfeden yâni bir özden açığa çıkışın nasıl olduğunu anlamak istemiştir.

Yâni yaratılışın nasıl olduğuna şahit olmak istemiştir.

İbrâhîm'e, yönünü kendine ve varlığı döndürülmesi bildirilmiştir.

"Rabbine dönerek onun yüceliğine sarıl, sonra da tüm varlıktaki onun tecellilerini analiz et. Sonra bütün hepsini bir erdemlilik içinde anla. Tüm varlığın O'ndan bir cüz olduğunu bil."

Varlıktaki tecellileri anlaması, bütün varlığın bir birlik içinde olduğunu görebilmesi bildirilmiştir.

Birçok meâlde farklı çevrim vardır.

“Tuhyil mevtâ” çoğu müellif tarafından ölülerin diriltilmesi olarak çevrilmiştir.

Tuhyil, hayy kelimesinden gelir, hayat, yaşam, diri olan demektir.

Mevt; nutfe, öz, tohum, sükûnda olan, uykuda olan anlamlarına gelir.

“Erbeaten minet tayr” hemen hemen tüm meâllerde “Dört kuş” olarak yorumlanmıştır.

Diyanet İşleri: “Hani İbrâhîm, “Rabbim! Bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster” demişti. (Allah ona) “İnanmıyor musun?” deyince, “Hayır (inandım) ancak kâlbimin tatmin olması için” demişti. “Öyleyse, dört kuş tut. Onları kendine alıştır. Sonra onları parçalayıp her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra da onları çağır. Sana uçarak gelirler. Bil ki, şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”

Yapılan çoğu meâllerde ölülerin diriltilmesi olarak çevrilmiştir.

Oysa İbrâhîm, yaratışılı anlamak için yönünü varlığa döndürmüş, yerlere göklere bakmış. Rabbini yâni onu bedenlendireni anlamaya çalışmıştır.

Bunu En’am Sûresinde görüyoruz.

75: “İşte böylece İbrâhîm; göklerdeki ve yerdeki gücün sahibini anlamak, nûrumuzu anlamak ve hakikatlerden emin olmak için baktı gözlemedi.”

76: “Sonra da, gece bir bilememelik içindeyken bir yıldız gördü ve dedi ki: Rabbim bu mudur? Fakat o gelip geçtiği zaman, gelip geçenlerde sevgiye ulaşamam, dedi.”

77: Sonra da, ortaya çıkan Ay’ı gördüğünde dedi ki: Rabbim bu mudur? Fakat o da gelip geçtiği zaman, eğer ben Rabbimin

hidâyetini anlayamazsam, elbette dalalette kalan kimselerden olurum, dedi.

78: “Sonra da, ortaya çıkan güneşi gördüğünde dedi ki: Bu daha büyük olan mıdır Rabbim? Fakat o da gelip geçtiği zaman dedi ki: Ey kavmim! Ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden uzağım.”

79: “Ben yüzümü Tevhîd üzere, gökleri ve yeri var eden o güce çevirdim ve ben O’nun varlığının yanında kendime varlık isnat eden değilim.”

En’am Sûresinin bu âyetlerini ve Bakara Sûresinin 260. âyetini birlikte incelersek bir anlam birliğinin olduğu görülecektir.

İbrâhîm, varlığın nasıl var olduğunu anlamak istemiştir.

Ve kendini bedenlendirene yâni Rabbine şahit olmak istemiştir.

Nutfeden hayatın açığa çıkışına şahit olmak istemiş ve inançtan imana geçmek istemiştir.

Kâlbın mutmain olması, ilmi delillerle şahit olmakla mümkündür.

Ayrıca burada yapılan meâlde dört kuşun alınması ve onların parçalanması çevrimi vardır.

Bu da çok gönüle uymaz, Allah kur’ânda “öldürmeyin” diye bildirmiştir.

“Dört kuş al parçala” çevrimi kur’ân edebine uymamaktadır.

“Erbeaten minet tayr” “Rabbine dönerek onun yüceliğine sarıl” çevrimi daha uygun düşer.

Erbaa kelimesi, Rab kelime kökünden gelir.

Tayr ise, kuş diye çevrildiği gibi, yücelik, uçmak, kanat, teyare olarak da çevrilir.

Kuşların gökyüzünde uçması, semâ âleminin yüceliğine işaret eder diye de yorumlanmıştır.

Bu âyeti yorumlamayanlar, dört kuş, kişideki dört huydur diye yorumlamıştır.

Bu dört huy da; Kaz=hırs, Horoz =şehvet, Tavus=makam tutkusu, Karga= leşe tamah, uzun ömre tamah, diye açıklanmıştır.

Dört huy kişide kaybolmaz ne zaman çağrılrsa bu huylar tekrar dirilir, tekrar açığa çıkar, diye yorumlanmıştır.

Bu da çok gönüle uymuyor.

Çünkü İbrâhîm Rabbini yâni onu bedenlendireni aramış, nutfeden hayatın nasıl oluştuğunu aramış, gönlü mutmain olsun istemiştir.

Kâlbi mutmain olan kişi kâmil insan olmuştur.

Kâmil insanlarda, dünya hırsı, dünya şehveti, makam tutkusu, tamah duygusu olmaz.

Onlar Allah'a teslim olmuşlardır, makama, şana, şöhrete değil.

İşte, mutmain kâlbi; şahitlik makamına erişmiş, ilmi delillerle gören, emin olan kâlbi demektir.

Mü'minin kâlbi, itminan olmuş kâlbidir.

İtminan olan kâlbi, aileden öğrendiği bilgilerle, cemaat, tarikatlardan öğrendiği bilgilerle değil, bir ilim yoluyla şahitlik makamına ererek oluşur.

İman, mü'minlik, mutmainlik, bizzat Allah'ın ilminden öğrenmekle oluşur.

Mutmain kâlbin, ibadeti yâni kulluk şuuru her andır.

İbadetin vakti şartı sayısı olmaz.

Mutmain kâlbi sahipleri, her an ibadet içindedirler yâni her an Allah'ın kulu olduğunun bilinciyle yaşarlar.

Onların kâbleri Allah'tan emindir.

Her nereye dönerse dönsünler her yerde Allah'a nazar ederler.

Onlar İslâm makamına ermişlerdir.

Yaşantıları İslâm şuuruyla olur, yâni Müslüman olarak yaşarlar.

Kâlbi Allah'tan mutmain olan yâni Müslüman olan kişi:

Kulluk şuurundan ayrılmaz, rahmet ehlidir, şefkatlidir, sevgi doludur.

Yalan söylemez, kimsenin hakkını yemez, kimseye zulüm etmez.

Rüşvet almaz, çalmaz, zarar vermez.

Dedikodu yapıp kimsenin ardından çekiştirmez, kimseyle alay etmez, kimseyi hor görmez, kendini büyük görmez.

Kin-nefret gibi duygular taşımaz, isyan etmez, sabırlıdır.

Bilmediği şeyi konuşmaz, ilimden ayrılmaz, bilmişlik içinde olmaz.

Hep yardım için koşar.

Hâli, davranışları hep huzur verir, hâli çevresine cennet olur.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ
اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

**Zâlike bi ennehumustehebbûl hayâted dunyâ
alel âhireti ve ennallâhe lâ yehdîl kavmel kâfirîn**

Zâlike bi enne hum	: İşte bu, onların olmaları sebebiyle,
İstehebb	: Tercih, sevme, sevgi duymak,
El hayâte ed dunyâ	: Dünya hayatı, yaşamları,
Alâ el âhireti	: Sonlarını, son anlarına kadar,
Ve enne Allâh lâ yehdi	: Muhakkak, Allah, yok, yol bulma, kılavuz,
El kavme el kâfirîne	: Topluluklar, kimseler, hakikatleri örtenler,

*Meâli: "İşte bu onların, son anlarına kadar yaşamlarını çıkar-
ları için sevmelerinden dolayıdır. Muhakkak ki hakikatleri gör-
memelikten gelip örtenler Allah'a yol bulamazlar."*

Dünya hayatı, Allah'a şahit olacağımız bir yerdir.

Varlığın varoluşunu ve nasıl şekillendiğini ve işleyişini an-
lamak için dünya hayatını önemsemeliyiz.

Dünya hayatı oyun eğlence yeri değildir.

Ama maalesef Kur'ân bu anlamda meâl edilmiştir.

En'âm Sûresi 32: "Ve mâ el hayâtud dunyâ illâ leibun ve leh-
vun ve led dârul âhiretu hayrun lillezîne yettekûn e fe lâ taklûn."

Diyanet Meâli: "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka
bir şey değildir. Müttakî olanlar için ahiret yurdu muhakkak ki
daha hayırlıdır. Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz?"

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: "Dünya hayatı sadece bir oyun ve eğlence yeri değildir. Fenalardan sakınan ortak koşmayanların elbette sonları daha hayırlıdır. Hâlâ akıl etmez misiniz?"

Diyanet meâlinde sanki dünya hayatı bir oyun bir eğlence yeriymiş gibi gösteriliyor.

Oysa âyet "ma" kelimesi ile başlıyor.

Arapçada ma; değil, şey, ne anlamlarında kullanılan bir kelimedir.

Tevhîd-i Kur'ân meâlinde ise dünya hayatının bir oyun bir eğlence yeri olmadığı belirtiliyor.

Dünya hayatı Allah'ın kendini gösterdiği âlemdir.

Dünya hayatı tecelligâhın tezahürüdür.

Dünya hayatı nûr âleminden, rûh âlemine süzülüp gelen bir âlemdir.

Dünya hayatında her varlık bir âyettir ve her âyet bizzat Allah'ın kendini gösterdiği işaretleridir.

Onun için Dünya hayatına oyun eğlence yeri demek hiç doğru değildir.

Dünya hayatı, Zâtı mutlak olan ulvî Kudreti tanımamız için açık bir kitâbtır.

Dünya hayatı Kur'ân'dır.

Dünya hayatı her varlığıyla Hayy sıfatının tezahürüdür.

Dünya hayatını hakikati anlama yeri görmeyenler, dünya hayatının çıkarına esir olur giderler.

Dünya hayatına esir olanlar, kendi çıkarları için yaşarlar.

Onlar paraya, mala, şöhrete, lüks yaşama esirdirler.

Bunların hepsi aklın hakikati düşünmesine engel olur.

Aklını yaratılışın hakikatlerinden uzaklaştırıp, dünya çıkarına esir olanların idrâk ve anlayışları hakikati anlamaya kapalıdır.

Gurur, kibir, zalimlik içinde olan kimsenin idrak ve düşüncesi kapalıdır.

Her türlü ille ben egosu, kibir hakikat yolunda engeldir.

A'râf Sûresi 100. âyette; "zunûbihim ve natbeu alâ kulûbihim" belirtildiği gibi her türlü günah, kâlbleri yâni idrak ve kavrayışları kapatacaktır.

Tüm Kâmil insanlar; ego, gurur, kibir zalimlik içinde yaşamaya günah demişlerdir.

Günah denilen şey, bizi Hakk ve hakikatten uzaklaştıran, bâtıl olan her türlü bilgi, duygu ve düşüncedir.

Zerre kadar da olsa zulüm yapan, dedikodu yapan, kötülük yapmanın idrâk ve anlayışı Allah'ı anlamaktan uzaklaşacaktır.

Allah'a teslimiyet içinde olanın, kâlbi örtülü olmaz.

Allah'a yol bulabilmek için, akıl ve gönül temiz olmalıdır.

Tüm Kâmil kimseler; "Allah'ın hakikatlerine çocuk saflığında olanlar erişeceklerdir" demişlerdir.

Ey kardeşim!

Çocuk saflığında bir gönüle ulaştığında, ilim sana kapılar açacaktır.

Gönül kirliliğin temizlendiği zaman, sana nice lütuflar sunulacaktır.

Bil ki anneden doğan çocuk en saflığıyla tertemiz bir gönüle sahiptir.

O bebekte hiç ayrımcılık yoktur.

Gurur kibir yoktur.

Yalan nedir bilmez.

Dedikodu hiç bilmez.

İnanç ayrımı, millet ayrımı, renk ayrımı, cinsiyet ayrımı yoktur.

Onun gönlü tertemizdir.

En saf haliyle eşyayı anlamak için bakar.

"Anne bu ne, baba bu ne" diyerek, eşyanın hakikatini anlamaya çalışır.

Zaten beyin bize bunun için bahşedilmedi mi?

Hazreti Muhammed'in duası; "Allah'ım bana eşyanın hakikatini öğret" değil miydi?

İnsan hakikati anlamak için temiz olması gerekmez miydi?

İnsan varlığı en temiz gönülle bakmalı değil miydi?

Ey kardeşim!

Bil ki sana engel olan şeyler; senin kendi takıntılardır.

Hâlâ geçmişte yaşadığın bir şeye olan öfken varsa...

Hâlâ geçmişte yaşadığın aldanma ya da aldatmalara takılıp kalmışsan...

Hâlâ geçmişte olan şeylere ahların vahların varsa...

Hâlâ geçmişte yaşıyorsan, geleceğe bakamıyorsan...

Hâlâ dünyaya esir isen...

Hâlâ öfkene, hiddetine, kavgana, küçük görmene, kendini büyük görmene esir isen...

Hâlâ kendi inancını, ibadetini, ibadethaneni, milletini, büyük görüyorsan, başkalarını kâfir görüyorsan...

Hâlâ ayrımcılıklar, ikilikler, dedikodular içinde isen...

Hâlâ ilimden, fenden, irfandan uzak bir halde yaşıyorsan, hurafelerle oyalanıyor; asılsız şeylere inanıyorsan...

Hâlâ kişileri makamlarına göre ayırıyorsan, çıkarın için kişilere yaklaşıyorsan...

Hâlâ yaratılan varlığa hor bakıyorsan, ayrımcılık içinde bakıyorsan...

Hâlâ sevgi dediğin şey, senin çıkarın ise...

Bil ki sana engel olan senin kendi takıntılardır.

Tüm bunları terk et.

Tüm bunlardan uzak dur.

Aklını ve gönlünü tüm bunlardan temizle.

Eğer çocuk saflığına erişebilirsen;

Bil ki ilim sana kapılar açacaktır.

Merak ettiğın tüm soruların cevapları zaman içinde sana gelecektir.

Cevaplar gelmeye başladığında huzur da gelecektir.

Cevaplar gelmeye başladığında eğer eski hallerinden birine dönersen, bil ki kapı kapanacaktır.

Döndüğün eski halden pişman olur, tövbe eder, samimi olursan bil ki kapılar tekrar açılacaktır.

Bil ki temiz, samimi gönül, hakikate açılan kapıdır.

Bil ki çocuk saflığını taşıyan gönül, nice lütuflara kapı açar.

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَهُمْ
وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

*Ulâikellezîne tabeallâhu alâ kulûbihim ve
semihim ve ebsârihim ve ulâike humul gâfilûn*

Ulâike ellezine	: İşte onlar, o kimseler,
Tabe Allah	: Mühür, kapanma, Allah
Alâ kulûbi-him	: Kâlblerinin üzerini, kâlblerini, onlar,
Ve semî-him	: Onların işitme hassaları, anlamak,
Ve ebsâr him	: Görme, basiret, onlar,
Ve ulâike hum	: İşte onlar,
El gâfilûn	: Gafil, uyanık olmayan, dikkatsiz,

Meâli: "İşte onların kâbleri ve onların işitmeleri ve onların basiretleri Allah'ı anlamaya karşı kapalıdır ve işte onlar bir gaflet içinde olanlardır."

İlla ben egosunda yaşayanların kâbleri mühürlüdür.

Bu mührü kırmak için tevbe edilmelidir.

Gaflet içinde yaşayanların kâbleri, işitmeleri, görmeleri eşyanın sûret boyutuna yöneliktir.

Gaflet, kendinin ve çevresinin farkında olmayan, boş bulunma, dikkatsizlik, dalgınlık, aldanma, yanılmak, kanmak demektir.

İğfal kelimesi de buradan gelir.

Beni iğfal etti; "beni tuzağa düşürdü, beni kandırdı, beni aldatı, beni gaflete düşürdü" demektir.

Gafil kimse, kendine benlik isnat eder, yaratıcıyı tanımaz, her varlığın sûretini görür, sûretini görmez.

Varlığın eşya boyutunda kalır, hakikatini göremez.

Gafil kimse, Allah hakikatinden uzaktır.

Kendi bedenini kendinin zanneder, sahibin kim olduğunun idrâkinden uzaktır.

Âyette belirtildiği gibi; “Bizi anlamaktan gafil olanlara ve hevâlarına uyanlara ve hükümleri umursamaz davrananlara uyma.”

Gaflet içinde olan kimse, Allah’ı anlamaktan uzaktır.

Hevâsının peşindedir, yâni şahsi çıkarlarının peşindedir.

Varlıktaki ilâhî hükümleri anlamaktan uzaktır.

Gafletten kurtulmanın yolu, nefsine yâni kendine ârif olmaktır.

Gaflet içinde olanlarla bir arada olmak, kişiyi de gaflete düşürecektir.

Kehf Sûresi 28: “Nefsini tanımada sabırlı ol. Sabah, akşam varlığın iç yüzünü anlamak isteyip, Rablerine yönelen kimselemlerle beraber ol. Sen bakışını hakikatten döndürme. Yaşamlarında çıkar peşinde olanlardan olma. Kâlblerindeki zikrimizi anlayamayanlara, Bizi anlamaktan gafil olanlara ve hevâlarına uyanlara ve hükümleri umursamaz davrananlara uyma.”

İnsan gafletten kurtulmak için gayret etmelidir.

Kişinin gafletten kurtuluşu, kendini tanımakla ve Allah’a şahit olmakla mümkün olur.

Kişi bilmelidir ki, kendi enfûsî boyutu tüm soruların cevaplarının olduğu yerdir.

Resûl, Nebî dediğimiz gönül erleri, kendilerinin ve varlığın enfûsî sistemi olan mânâ âleminden akan vahiyle bilgilendiler.

Kendini bil öğretisi; kişinin aradığı hakikatlerin kendinde olduğunun bildirilmesidir.

Yunus Emre:

İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsen

Ya nice okumaktır.

Hace-Hoca Bektaşî Veli:

Dervişlik hırkada taçta değildir,

Hararet nardadır, saçta değil,

Her ne arar isen kendinde ara

Kudüs'te, Mekke'de Hac'da değildir.

Kur'ân "Oku" ile başlar.

Yâni "Kendini oku" yâni "kendini bil"

Vücûd Hakk'ın evidir, insanın o eve adım atabilmesi için, öncelikle edep içinde olması gerekir.

Gaflet; kendini bilmeyen, Allah'ı tanımayan, çevresinin farkında olmayan, olayların akışını okuyamayan kimsedir.

O kimseler ağızlarından çıkan sözlerin nereye gideceğini bilmezler.

Onlar dedikodu yaparak nasıl bir kötülüğe yol açtıklarının farkında değillerdir.

Onlar kendi egoları için yaşarken, çevresinde ihtiyaç sahiplerini görmezler.

Onlar çevresinde olup bitenin farkında değillerdir.

Onlar yaratılışın hikmetlerini anlamaktan uzaktırlar.

Onlar kelimelerin taşıdığı mânâları anlamaktan uzaktırlar.

Onlar düşünmekten, tefekkür etmekten uzaktırlar.

Onlar dünyada kendi çıkarları için koşarlar.

Onlar ibadetlerini kendi çıkarları için yaparlar, ubudiyet şuurundan uzaktırlar.

İşte gaflet, farkında olmamaktır, idrâkten, anlamaktan uzak olmaktır, görmekten, işitmekten uzak olmaktır.

Varlığın sûretini görüp sûretini görmeyen kişi gafil kişidir.

Allah'ı anlamaktan uzak olan kişi gafil kişidir.

Âyette belirtildiği gibi "tabe Allah alâ kulûbihim" onların kâlbleri Allah'ı anlamaya kapalıdır.

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

Lâ cereme ennehum fil âhreti humul hâsirûn

Lâ cereme	: Şüphesiz, şüphe yok,
Enne hum	: Olur, onlar olduğunda,
Fî el âhreti hum	: Sonunda, onlar,
El hasîrûn	: Hüsran, kayıpta olan,

Meâli: "Şüphesiz onlar sonunda da kayıpta olanlardır."

Kâlbleri Allah'ı anlamaya kapalı olanlar, yaşamın sırrına ermekten uzaktırlar.

Onların hayatı bir kayıp içinde gelir geçer.

Çocuk en saflığıyla doğar,

Fakat anne baba, yaptıkları, söyledikleri ile çocuğun tertemiz düşüncelerini kirletmeye başlarlar.

Her çocuk annenin babanın duygu ve düşüncelerini takip eder.

Bir toplumun en önemli meselesi çocuk yetiştirmektir.

Çocuklarını ilim ve edeb üzere yetiştiren toplumlar, mutlaka kalkınırlar ve huzur içinde yaşarlar.

Eskiden çocuklar iki yaşlarına geldiğinde, sütannelerine teslim edilirdi.

Sütanne, meme emziren anne demek değildir.

İlim ve edeb öğreten Kâmil kimselerdir.

Kâmil kimselere teslim edilen çocuklar, her alanda adım adım yetiştirilirler.

Çocuklara, dinlemeyi, düşünmeyi, araştırmayı, keşfetmeyi, icadlar yapmayı öğretmişlerdir.

Yaratılışı anlamanın yolunu gösterirler.
İlmi değerlerle hareket etmenin önemini öğretirler.
Çevresine saygılı davranmayı öğretirler.
Kâmil kimseler çocukları asla korkuya dayalı yetiştirmezler.
Çünkü onlar bilirler ki korku, beynin düşünce sisteminin önünde en büyük engeldir.

Şeytanın, yâni kötülük, zulüm üreten sistemin beslendiği tek şey korkudur.

Korku kişiyi gerçeklerden uzaklaştırır, düşünmez eder.

Korku hüsrana sürükler.

Sevgi ise, anlamaya yönlendirir.

Kâmil insanlar daha çok ilâhi sevgiyi gönüllere işlemişlerdir.

Korkusuzca araştıran her çocuk, hakikatleri en ince detayına kadar anlayacaktır.

Ama korku; düşünmenin, araştırmanın, anlamanın önünde en büyük engeldir.

Çünkü korkuyla gelen beynin kimyasal salgılaması, düşünmeye perde olur.

Asılsız, bâtil, korkulara dayalı bilgilerle çocukların beyni zehirlenir.

Kâmil insanlar asla bunları yapmazlar.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا قُتِلُوا ثُمَّ
جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

**Summe inne rabbeke lillezîne hâcerû min badi
mâ futinû summe câhedû ve saberû inne
rabbeke min ba'dihâ le gafûrun rahîm**

Summe inne rabb ke	: Sonra, muhakkak, rabbin, bedeninin sahibi,
Li ellezîne hâceru	: O kimseler için, göç, hicret, yolculuk eden,
Min badi mâ futine	: Den sonra, eziyet, zulüm, sonra,
Summe câhedû	: Sonra, mücadele, hakikatleri anlamak için gayret,
Ve sabur	: Sabır, beklemek,
İnne rabbeke min badi ha	: Muhakkak, Rabbin, ondan sonra,
Le gafûr	: Elbette, mağfiret eden, temizleyen,
Rahîm	: Varlığı özünden var eden,

Meâli: "Sonra muhakkak ki Rabbin, eziyet görseler dahi hakikatler için yolculuk eden kimselere hakikatleri anlamada gayret ve sabır verendir. Muhakkak ki Rabbin mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir."

Buradan geçen Rabb âyetini inceleyelim.

Toplumda Rabb, Allah inceliği pek bilinmez.

Toplumda, Rabb, Allah aynı anlamda kullanılır.

Aynıdır ama bir incelik vardır.

Bedenler boyutunda Allah esması Rabb kelimesiyle ifade edilir.

Tüm bedenlerin birliği boyutunda Allah kelimesi kullanılır.
Bir bedendeki Allah boyutu Rabb'dır.

Tüm bedenlerin tek sahibi Allah'tır.

Yâni damladaki derya Rabb'dır.

Rabbini bilen, yâni kendi vücûdunu tutan zâtı bilen tüm varlığı tutan tek zâtı anlayacaktır.

Tüm âlemlerin sahibi Allah'tır, Allah'ın bir vücûddaki sahipliği Rabb'dır.

Her vücûdu tutan Allah'ın vücûd boyutundaki karşılığı Rabb'dır.

Hakikati anlamak isteyen kimseler, çevreleri tarafından eziyet görseler de onlar hakikati araştırmaktan vazgeçmezler.

İnanç toplulukları soru sorulmasını, araştırılmasını istemezler.

Onlar sadece kuru kuruya teslimiyet beklerler.

Hep "soru sorma dinden çıkarısın" diye korkuturlar.

"Allah hakkında sorma, din hakkında sorma" diye korkuturlar.

Oysa düşünmenin, anlamanın yolu, sormaktan geçer.

Kur'ân'da "Yeselune" sorarlar, araştıırırlar âyetleri vardır.

Öğrenmenin yolu soru sormaktan geçer.

Anlamanın yolu soru sormaktan geçer.

Tanımak, anlamak, idrak etmek için soru sormak gerekir.

Eşyanın hakikatine erişmek için soru sorulmalıdır.

"Yeselune ke-sana sorarlar" Bakara Sûresi 189-215-217-219-220-222-273

Bakara Sûresi 273: "Lâ yeselûnen nâse ilhâfâ"

Meâli: "İnsanları rahatsız edecek şekilde, bilmişlik taslayıp soru sormayın."

Merak, öğrenmek isteği, tanıma isteği, iletişim kurma isteği.

Bir şeyi öğrenmek için soru sorulur.

Sorular sayesinde maddenin oluşumunu, tanımı, ne işe yaradığını anlarız.

Sorular sayesinde bir olayı net olarak anlamaya çalışırız.

Bilmediğiniz bir konuyu sorup araştırmak, hakikati anlama duygusu olanlarda görülür.

İnsan her zaman Rabbine teslimiyet içinde olmalıdır.

“Rabbin, eziyet görseler dahi hakikatler için yolculuk eden kimselere hakikatleri anlamada gayret ve sabır verendir” âyetinde hakikatler için yolculuk edenlerin gönüllerine gayret ve sabır lütfedilir diye bildirilir.

Hakikatler için gece gündüz koşanlar Allah’ın mağfiretine erişmiş kimselerdir.

O kimselerin gönlü ilâhi aşkla sarılıdır.

Allah aşkı gönlüne düşen kimseler, eziyet görseler de hakikat yolunda, hakikati anlamak ve anlatmak için bir gayret içinde olurlar.

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ
نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

***Yevme tetî kullu nefsin tucâdilu an nefsihâ ve
tuveffâ kullu nefsin mâ amilet ve hum lâ yuzlemûn***

Yevme tetî	: Gün, zaman, vakit, gelir,
Kullu nefsin	: Bütün nefsler, kişiler, herkes,
Tucâdilu	: Mücadele eder, gayret gösterir,
An nefsi hâ	: Kendi nefsi için, kendisi için,
Ve tuveffâ	: Kaybolan, teslim olan, tam ödenir, vefa, karşılık,
Kull nefsin	: Bütün nefsler, herkes,
Mâ amilet	: Yaptıkları şeyler,
Ve hum lâ yuzlemûne	: Onlar, yok, zulmedilmezler, haksızlık,

Meâli: "Gün gelir herkes kendisi için bir mücadele içine girer ve herkes yaptıkları şeylerin karşılığını alır ve onlara haksızlık edilmez."

Yaşam insana bahşedilen bir armağandır
İnsan yaşamda kendisi için gayret içinde olur.
Rızkı için çalışır emek verir.
İnsan samimi, dürüstçe çalışmalıdır.
İnsan kendisi ve ailesi için alınının teriyle çalışıp kazanmalıdır.
Haram yememelidir, haram içmemelidir, haram kazanma-
malıdır.

Kazandığı helal olmalıdır.

İnsan ne yaparsa mutlaka karşılığını bulacaktır.

Burada geçen nefis kelimesi, kişinin kendi bedenidir, kendisidir.

Şimdi, nefis konusunu Kur'ân açısından incelemeye çalışalım. Kur'ân'da nefis kelimesi yaklaşık 300 yerde geçer.

İnanç gruplarında, nefis hakkında anlatılan bilgileri inceleyelim.

İnanç gruplarında nefisi, hep kötülük üretir diye öğrettiler. Meâllerde “nefsinizi öldürün” âyeti var dediler.

Böyle bir meâl tercümesi doğru olabilir mi? Bakara Sûresi 54 Hep, nefisi kötölemek, nefisi aşağılamak şart diye öğrettiler. Nefisi her zaman, şeytandır diye öğrettiler.

Hatta bazı kayıtlarda yazılı olan; nefis şeytandan daha tehlikelidir, bilgilerini doğru kabul edip, orada burada anlattılar.

Nefsin gerçek anlamı yerine, nefse atılan iftiraları doğru kabul ettikleri için, nefis hakikatinin anlaşılmasının önünü kapadılar.

Nefis nedir?

Nefis toplumda ne anlamda anlaşılır?

Nefis neden bir düşman olarak gösterilir?

Nefsin Kur'ân açısından anlamı nedir?

“Tek nefisten yarattım” âyetinden işaret edilen incelik nedir?

Nefisi idrak etmek mi, nefse düşman olmak mı gerekir?

İnanç gruplarında hep şöyle anlatılır:

Nefisi her zaman aşağılamak gerekir.

Nefisi her zaman kötölemek gerekir.

Nefse zulmetmek gerekir.

Nefisi terbiye etmek gerekir.

Nefis firavundur.

Nefis şeytandır.

Nefis Allah'ın düşmanıdır.

Nefis kötülüğün kaynağıdır.

Nefis kötülüğü emreder.

Bazı bilgiler de şöyledir:

Nefsinize zulmetmeyin.

Nefsini bilen kendini bilir.

Her nefis ölümü tadacaktır.

Nefsiniz sizin binek atınızdır, ona iyi bakın.

Nefs sizin öz varlığınızdır.

Bu tutarsızlıklar nereden geliyor olabilir?

Gerçekten nefis kötü müdür?

Nefs, bizim en büyük düşmanımız mıdır?

Birileri böyle söylüyor, bazı kitaplarda böyle yazıyor diye, doğru olarak mı inanmalıyız?

Evet, nefis konusunu düşünmeden, araştırmadan böyle söylenenlere inanırsak, nefis hakikatini layıkıyla anlayamayız.

Nefs, enfüs, nüfûs, nefes, nefâis, enfes, nâs, nisâ, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Nefs; maya, cevher, asıl, hayat, kişi, kişinin bedeni, kişinin öz varlığı, bir şeyin ta kendisi gibi anlamlara gelir.

Kur'ân'da nefis, bize anlatıldığı gibi tarif edilmiyor.

Hepimizin tek nefisten yaratıldığı bildiriliyor.

Nefs, kişinin kendisidir, öz varlığıdır, bedenidir, diye bildirilir.

Nisâ Sûresi 1: "Ellezi halâkakum min nefsin vâhidet."

Ellezî halâka kum : O ki, sizi yarattı, var etti,

Min nefsin vâhidet : Nefs, öz varlığınız, kişi, beden, tek, bir,

Meâli: "Ki O'dur sizi tek nefisten halk eden."

Kur'ân'ı incelediğimizde, hepimizin tek nefisten halk edildiği bilgisine rastlarız.

Bir tohumdan açığa çıkan tek filizden dallar ve yaprakların oluştuğu gibi, hepimiz tek özden şekillendik, bedenlendik.

İşte nefis her varlığın beden yönüdür.

Nefs, rûhun ten elbisesi giymiş boyutudur.

Nefs, kişinin öz varlığıdır.

Nefs, tüm tecellilerin kaynağıdır.

Nefs, üflenen rûh sırrıdır.

Nefs, bizzat Hakk'ın kendisidir.

Nefs, rûhun canlanması sonucu sûrete dönüşen boyuttur.

Nefs, cümle varlığın, taşıdığı vücûd boyutudur.

Nefes, nefis kelimesinden gelir.

Nefes, Allah'ın bir bedende, kendini gösterdiği en güzel işa-rettir.

Nefs, Allah'ın kendini zâhir eylediği boyuttur.

Nefs kişinin öz bedenidir, kendisidir.

İnsan nefesine arif olmalıdır, yâni kendini bilmelidir.

“Herkes yaptıkları şeylerin karşılığını alır ve onlara haksızlık edilmez” âyette belirtildiği gibi insan ne yaparsa bir şekilde karşılığını alır.

Zerre kadar kötülük yapan mutlaka yaptığının karşılığını alır.

Zerre kadar iyilik yaptığının karşılığını alır.

Zilzal Sûresi 7-8: “Fe men yamel miskâle zerretin hayren yereh ve men yamel miskâle zerretin şerren yereh.”

Meâlî: “Artık kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür ve kim, zerre kadar şer yaparsa onun karşılığını görür.”

Birine kötülük yapan, hakkını yiyen, iftira atan, asla kurtulacağına sanmasın.

Muhakkak ki karşılığını görür, Allah onun vücûdundan hükümünü gösterir.

Kim birine iyilik yaparsa, o da kendi vücûdunda karşılığını anında bulur.

Furkân Sûresi 19: “Sizlerden kim, birine haksızlık ederse, o büyük bir azabın içinde kalır.”

Birine kötülük yapan kişinin, vücûdunda kimyasal dalgalanma değişir.

Hücreleri farklı çalışır, beyin farklı çalışır.

Birine kötülük yapan, haksızlık yapan, iftira atan, arkasından konuşan, toplumda bir kişiyi aşağılayan, yâni zalimlik içinde olan kişinin, vücûdundaki heyecan, mutluluk hormonları dediğimiz, “Adrenalin, Endorfin, Serotonin, Dopamin” gibi hormonların salgılanması değişir.

İnsan güzel şeyler yaptığında, bu hormonların salgısı artar.

Kötü şeyler yaptığında da, bu hormonların salgısı azalır.

İyi şeyler yapan insanlar, bu hormonlar sayesinde mutlu, huzurlu, sevgi dolu olur.

Vücûd, kişi ne yaparsa yapsın anında gerekli karşılığı verir.

Bu karşılık kişinin yaşantısında kendini belli eder.

Huzura kavuşmanın tek yolu, sâlih amelde, iyi insan olmaktır.

Huzursuzluğun yolu, kötü amelde, zararlı kişi olmaktır.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا
رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا
اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

*Ve daraballâhu meselen karyeten kânet âmineten
mutmainneten yetîhâ rızkuhâ ragaden min kulli
mekânin fe keferet bi enumillâhi fe ezâkahallâhu
libâsel câi vel havfi bimâ kânû yasnaûn*

Ve darabe Allâh	: Vurgu, örnek, açıklamak, Allah,
Mesele karyet	: Misal, şehir, belde, köy
Kânet âmineten	: Oldu, emin olunan yer,
Mutmainnet	: Mutmain, güvenli,
Yetî hâ	: Ona gelir,
Rızku ha ragaden	: Rızık, fayda, rahat, bol, pek güzel,
Min kulli mekânin	: her yerden, bütün mekânlardan, bütün varlıktan,
Fe keferet	: Sonrada, hakikatleri örten, görmemezlikten gelen,
Bi enumi Allâh	: Nimet, Allah
Fe ezâka-hâ Allâh	: Tatmak, hissiyat, o halde kalmak, Allah
Libâs	: Elbise, suret,
El câi	: Şüpheli, açlık, mutmainsiz, doyumсуuz,
Ve el havfi	: Korku, çekinmek, tedirginlik,
Bimâ kânû yasnaûn	: Sebebiyle, şeyler, oldu, yapıyorlar,

Meâli: "Allah bir beldede yaşayanların misalini vurgular: Orası güvenli, emin olunan bir yer, her yerden oraya güzelce rızıklar

gelir. Sonra da Allah'ın nimetlerini görmemezlikten gelip örterler. Böylece onlar orada Allah'a karşı suretlerde kalırlar, mutmainsizlik içinde olurlar ve yaptıkları şeyler sebebiyle korkularda kalırlar."

Dürüst, adaletli, erdemli kişilerin yaşadığı yerler, emin olunan yerlerdir, huzur içinde yaşanılacak yerlerdir.

Kâmil insanların yaşadığı yerler, tefekkürün çok olduğu yerlerdir.

Onların yaşadığı yerlerde ilimî keşifler vardır.

İnsanların yaşamlarının daha rahat olması için nice icatlar yapılır.

Kâmil insanlar Allah'ın rızıklarından şükür içinde faydalanırlar.

Ve bunu topluma öğretirler.

Onlar yaşadığı yerlerde ehil insanlar yetiştirilir ve her makam ehline verilir.

Ehli olmayana makam sunmak, yozlaşmayı ve yıkımı getirir.

Kur'ân bizlere neden "emaneti ehline verin" uyarısı yapmıştır?

Emaneti ehline vermesek ne olur, verirsek ne olur?

Emanet ehline verilmelidir.

Emanet ehline verilmezse, yozlaşma olur ve sonuçta yıkım olur.

Ehil kişi kimdir, emanet nedir?

Ehil kişi olabilmek için muhakkak ki, ilme ve edebe dayalı bir eğitimden geçmek gerekir.

Emanet, konusuna emin olan kişilere teslim edilir.

Emanet ise, emin olunacak kişiye bırakılacak olan görevdir, sorumluluktur, ilâhi bilgilerdir.

Emin olunacak kişi, güvenilir kişidir.

Devlet işlerinde, ya da özel sektörde, ya da bir eğitim yolunda, sosyal alanda, nerede olursa olsun, ehil olmayan kişilere görev verilirse, o kurum batmaya mahkumdur.

Hakikat yolunda da görev, hakikatlere ehil olan, edeb içinde yaşayan kimseye verilir.

Nisâ Sûresi 58: “İnnallâhe yemurukum en tueddûl emânâti ilâ ehlihâ.”

Meâli: “Allah’ın size hükmüdür: Emanetleri sadece ehline verin.”

Hazreti Muhammed bu âyeti; “emaneti ehline vermezseniz kıyameti bekleyin” diye şerh açıklamıştır.

Buradaki kıyametten maksat, yozlaşma ve yıkımdır.

Bir sohbet sırasında biri Hazreti Muhammed’e sordu:

- Kıyâmet ne zaman kopacak?

- O kıyâmeti soran nerede? dedi Hazreti Muhammed.

- O kişi: İşte ben, ey Allah’ın Resûlü, dedi.

- Emanet zayi olduğu zaman kıyâmeti bekle, buyurdu.

O kişi tekrar sordu: Emânetin zayi olması nasıl olur?

Bunun üzerine Hazreti Muhammed: “Ehil olmayan kimse-
lere görev verildiği zaman kıyâmeti bekle, buyurdu.”

Hazreti Muhammed bizlere; yozlaşmanın ve yıkımın baş-
langıcı, emanete ihanet etmek ve emaneti ehline vermemek-
tir, uyarısını yapıyor.

İster devlet olsun, ister herhangi kurum olsun, sosyal alanda
sorumluluk alanı olan her şey olsun, o işin başına ehil olmayanı
getirirseniz, işler aksar ve o kurum batmaya başlar.

Ehil olan kimse konusuna vâkîf olandır,

Konusuna vâkîf olanı değil, vâkîf olmayanı getirirseniz, sonu
başlatmışsınız demektir.

Ehil kişi; hangi alanda olursa olsun ilme dayalı derin bir
eğitimden geçen kişidir.

Emaneti ehil olmayan kişilere bırakırsak, onlar da ehil olmayan kişilere görev verirler.

Kur’ân’da bizlere çok güzel bir uyarı yapılmıştır.

“Emaneti ehil olmayan kimselere vermeyin” diye.

Bir çocuk küçükten ilimle tanışmalı ve ilme edebe göre hareket etmelidir.

Kişinin inancı, cinsiyeti, etnik kimliği farklı olabilir, fakat konusuna ehil ise ve bir edep içinde ise o kişiye görev verilir.

Eğer siyaset kanalıyla, yâni bu benim partimden bu benim cemaatimden diyerek kurumların başına ehil olmayanlar kişiler geçirilirse, o ülke batır gider.

Emanet; eminlik kökünden gelir.

Konusuna ilmi olarak vâkıf olan, hakk üzere, adalet üzere hareket eden kimseler güvenilir kimselerdir.

İşte o güvenilir olan kimselere teslim edilen şeye “emanet” denir.

Ehil-Ehil; Kâmil olan, erdemli olan, uzman, konusuna sahip olan, aile, usta, konusuna mütehassıs, ehliyet sahibi, dost gibi anlamlara gelir.

Konusuna ehil olmayan kişiye emanet teslim edilmez.

Yâni Doktor olmayan kişiye hasta emanet edilmez.

Usta olmayan kişiye, çırak verilmez.

Ehil olacak olan kişi, hem konusuna vakıf olmalıdır, hem de ahlaklı olmalıdır.

Bir konuya ehil olabilmek için makam makam eğitimden geçilir.

Bir konuya ehil olma yolunda; ilim, edeb, adalet, dürüstlük, ihlas, tevâzû şarttır.

Ehil olan;

Dürüsttür, hakk yemez, rüşvet yemez, insan kayırmaz.

İnsanların kuyusunu kazmaz, insanların malına ırzına göz dikmez.

Çalmaz, çırpamaz, yakınlarını zengin etme derdine düşmez. İnsanları inançlarına göre ayırmaz, cinsiyet ayrımı yapmaz. Onun tek derdi vardır, oda bulunduğu makamda dürüstçe çalışmaktır.

Hakikat yolunda ise emanet, Kâmil olan kimseye verilir.

Ona Mürşid-i Kâmil denilir.

Mürşid-i Kâmilin görevi, Allah'ın bilinmesi için ilmi bilgiler tebliğ etmektir.

O da ihlâsla, edeb içinde, tevâzû içinde görevini yapar.

Hakikatin bilgilerini, gönlü ve akılı temiz olanlara istidatlarına göre açıklar.

Kâmil insanların yaşadığı beldeler, irfaniyetin tecelli ettiği yerlerdir.

Dünya hayatının çıkarına esir olanlar, egosuna teslim olanlar ise, doyumsuzluk, mutmainsizlik içinde yaşarlar.

Hakk'tan hakikatten uzak olanlar amacı, maksadı, dünya hayatının çıkarlarıdır.

Onlar para, mal, mülk, eğlence, şöhret, kin, nefret, hor görme gibi alanlara esir olmuşlardır.

Tüm bunlardan kurtulmanın yolu gönlünü Hakk'a rabita etmekten geçer.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ
الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ

*Ve lekad câehum resûlun minhum fe kezzebûhu
fe ehazehumul azâbu ve hum zâlimûn*

Ve lekad câe hum	: Andolsun, gerçek, onlara geldi, sunuldu,
Resûl minhum	: Resûl, hakikatleri gösteren, onlardan,
Fe kezzebû-hu	: Fakat, onu yalanladılar,
Fe ehaze hum el azâbu	: Böylece onları yakaladı, sardı, aldı, azap, sıkıntı,
Ve hum zâlimûne	: Onlar, zalimler,

Meâli: "Gerçek şu ki, onların içinden onlara hakikatleri gösteren biri geldi. Fakat onu yalanladılar, sonra da onlar cehaletin sıkıntılarına sarıldılar ve onlar zalimlerden oldular."

Kâmil insanlar, yaşadığı topluma hakikatleri anlatma gayretinde olmuşlardır.

Kendi çıkarları için yaşayanlar, her zaman Kâmil insanları yalanlamışlar ve onlara karşı toplumu kışkırtmaya çalışmışlardır.

İçinde öfke, kavga, hor görme, kin, nefret, kışkırtma gibi duygular taşıyorsa âyette belirtildiği gibi "hum zâlimûn" onlar zalimlerdir.

Kişinin kendi cehaleti sonrası kendi düştüğü durum onun cehennemi olur.

Çünkü cahillik, ilimden uzak olmaktır, ilimden uzak olan kendi cahilliğiyle kendini yakar.

Cehaletin yakıcı ateşi, kişiyi cehenneme düşürecektir, kişiyi zalim edecektir.

Cehalet hâli, hurafeler alanıdır.

Kendini yüce görüp kibre düşme alanıdır.

Cehalet hali, hakikati bilmekten uzak olmaktır.

Kişi kendi cehaletini bildiğinde ona kapılar açılacaktır.

Ama kişi kendi cehaletini bilemeyip, bir bilmişlik, kibir içinde olduğunda o kişi hakikate erişemeyecektir.

Cahillik hâli kişiyi; bilmişlik içine, yargılama içine, inatçı, tartışan, kibirli, kendini büyük gören, başkasına hor bakan, öfkeli, kavgacı hallere sürükleyecektir.

İşte tüm bunlar cehennemin ateşini tutuşturan duygulardır.

Ve her kim bu duyguları, düşünceleri taşıyorsa, o kişinin o hâli ona cehennem olacaktır.

O kişi kendine ve çevresine zulüm edecektir.

Kişinin kendini, kibre, gurura düşürmesi kendi zulüm ateşinde kendini yakmasıdır.

Kişinin kendini bâtil inançlara düşürmesi, kendini ateşe atmasıdır.

Bâtil inançlarla hareket eden, ateşe düşecektir.

Yâni her türlü cehalete sürüklenecektir.

Kişinin içindeki her türlü kötülüğe yol açan duygu ve düşünceleri, onun kendini nâra yâni ateşe sürüklemesidir.

Onun için nâr kelimesi, kişinin düştüğü ateş halidir.

Nâra düşen, nûrdan uzaklaşacaktır.

Nâr hâli cehennem, nûr hâli cennettir.

Allah'ın nûrunu anlayamayan, nâra düşecektir.

Toplumda Kâmil insanlara saldıranlar, kendi cehalet ateşinde yaşayanlardır.

Onlar toplumu da ateşe verirler farkına varmazlar.

Onlar gelecek nesillerin de yozlaşmasına, zalimleşmesine sebep olurlar.

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ
 إِنَّ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

***Fe kulû mimmâ razakakumullâhu halâlen tayyiben
 veşkurû nimetallâhi in kuntum iyyâhu tabudûn***

Fe kulu mimmâ	: Bundan sonra, yiyin, beslenin, şeyler,
Razaka kum Allah	: Sizi rızıklandırdı, faydalandırdı, nimet, Allah
Halâlen tayyiben	: Uygun, helâl olarak, temiz, güzel,
Veşkurû	: Şükredin, sahibine teslim etmek,
Nimete Allâh	: Nimetler, Allah,
İn kuntum iyyâ hu tabudûn	: Olduysanız, yalnız ona, kul oluyorsunuz,

Meâli: “Bundan sonra Allah’ın sizi rızıklandırdığı şeylerden, güzelce uygun bir şekilde yararlanın ve yalnız O’nun kulu olduğunuzu bilin, nimetlerin Allah’ın olduğunu bilip, teslim edenlerden olun.”

İnsan topraktan gelen besinlerle beslenir, rızıklanır.

Bu bölümde geçen “razaka” rezzak anlamındadır.

Rezzâk, rızık kelimesinden gelir, rızık veren demektir.

Varlıktaki sıfatlar boyutu da rezzâk esmâsının tecellisidir.

Her varlığın besleneceği bir rızık vardır, Allah “El Rezzâk” esmâsıyla her varlığı rızıklandırır.

Her varlığın, hayatlarını devam ettirebilmeleri için ihtiyaçları vardır, işte bu ihtiyaçlara rızık denir.

Rızık verene de “Rezzâk” denir.

Rezzâk; sadece maddi rızık veren demek değildir.

Varlığın maddi ihtiyaçları vardır.

Ama insanın, hem maddi hem manevi ihtiyaçları vardır.

İnsana hakikatler yolunda, manevi rızıklar vardır, bu manevi rızıklar Allah'a ait olan makamlarının sırlarının açılmasıdır.

Zâriyât Sûresi 58: "İnnallâhe huver rezzâku zul kuvvetil metîn."

Meâli: "Muhakkak ki Allah; O'dur rızık veren, tüm varlıktaki kudretin sahibi, tüm varlığı sapaşağlam tutan."

Bakara Sûresi 172: "Yâ eyyuhâllezîne âmenû kulû min tayyibâtî mâ razaknâkum veşkurû lillâhi in kuntum iyyâhu tabudûn."

Meâli: "Ey iman edenler! Size sunduğumuz rızıklardan güzelce, uygun bir şekilde yararlanın ve varlığınızın sahibinin Allah olduğunu bilip teslim edin, sadece O'nun kulu olduğunuzu anlayın."

Kişi, kendine sunulan rızıkları asla unutmamalıdır.

O rızıklardan bedeninin fayda bulmasını hiç unutmamalı ve her an şükür içinde olmalıdır.

Kişi, bir ölçü içinde beslenmelidir.

Asla bedenin isteğinin dışında yiyip içmemelidir.

Ölçüyü yakalamalı ve ona göre beslenmelidir.

Fazla yememeli, fazla içmemelidir.

Beden aç susuz kaldığı zaman, açlık ve susuzluk hissi verir.

Yine bedeninin, ne kadar yenimeli, ne kadar içilmeli, bir ölçüyle seslenişi vardır.

Bu seslenişi iyi duymalıyız.

"Güzelce uygun bir şekilde yararlanın" âyetinde belirtildiği gibi, bedene uygun bir biçimde beslenmeliyiz.

İnsan kendi ihtiyacı için topraktan, havadan, sudan, ateşten gelen nimetlerin rızıkların farkına varmalı ve Allah'a şükran içinde olmalıdır.

Şükür, bize sunulan nimetlerin farkına varmaktır.

Verilen nimetleri sunan kimdir?

Bunu bilmek, sahibine teslimiyet içinde olmak, minnettarlık içinde olmaktır.

Şükür, Allah'a kul olmanın sırrıdır.

Kişinin beden boyutu, varlıkta olan rızıklardan faydalanaarak yaşamını devam ettirir.

Ama gönül boyutunun rızık ise, Allah'ın hakikatlerine ârif olmakla haz bulur.

İnsanın gönlü; kendi vücûd evreninde yolculuk yapmak, sıralara şahit olmakla açılır.

Manevi rızıklar, Allah'a ait olan, zikir, fiil, sıfat, zât, rûh, nûr, boyutlarını görmekle açılır.

Manevi rızka erişmek için, kişinin edep sahibi olması gerekir.

Kişi, aklını ve gönlünü temizlerse, hakikatler ona açılacaktır, o Allah'ın ulvî makamlarından rızıklanacaktır.

Bu bölümde geçen helal beslenmek çok iyi anlaşılmalıdır.

Helal kelime olarak; uygun, yararlı, faydalı olan demektir.

Haram ise; zararlı, yasak, tehlikeli demektir.

Mâide Sûresi 2: "Yeselûneke mâ zâ uhille lehum kul uhille lekumut tayyibâtu."

Meâli: "Kendilerine neyin helal olduğunu sana sorarlar. De ki: Temiz, zararsız olan şeyler sizlere helaldir."

Mâide Sûresi 100: "Kul lâ yestevîl habîsu ve el tayyib."

Meâli: "De ki: Kötü zararlı olanla, faydalı temiz olan bir olmaz."

İsrâ Sûresi 70: "Ve razaknâhum minet tayyibâti."

Meâli: "Tertemiz rızıklar sunduk."

Bu bölümde geçen "tayyib" kelimesi; tertemiz olan, berrak olan, hoş olan, güzel olan, zararsız olan gibi anlamlara gelir.

Allah cümle varlıktan tüm güzelliklerini sunar.

Allah, "El Tayyib" esmâsıyla, lütûflarından sonsuz güzelliklerini sunar.

Hûrafeleri insanoğlu üretir, Allah ise ilmin derinliklerinde tüm güzel şeyleri kullarına bahşeder.

El Tayyib kelimesi; A'râf Sûresi 32- 58-157-160, Nisâ Sûresi 2-43, Mâide Sûresi 4-5-6-87-88-100, Sebe Sûresi 15, Bakara Sûresi 57-168-172-267 ve birçok âyette geçer.

Allah "El Tayyib" esmâsıyla her varlığı en güzel bir şekilde şekillendirdi, sûretlendirdi.

Gönül erleri, gönüllerini, varlıktaki güzelliklere döndürürler.

Nereye bakarlarsa baksınlar; varlığın oluşumundan gelişimine ve yaşam süreci boyunca güzelliklerle sarılı olduğunu bilirler.

Varlığın özü, Allah'ın tecellileriyle doludur, Allah'ın tecellileri birbirinden güzel güzelliklerle doludur.

Görebilene, duyabilene, bir çiçekte de, öten bir kuşun sesinde de muhteşem güzellikler vardır.

Allah'ın güzellikleriyle buluşan kimseler, erdemli, ahlaklı, üretken kimselerdir.

Allah'ın insana bahşettiği güzel duygulardan biri aşktır.

Âşık olan hep güzel bakar, güzel görür, güzelle konuşur.

Allah, tayyib esmasıyla her varlıktan güzelliğini ifşa eder.

Hazreti Muhammed'in şu sözü çok hoştur: "Allah tayyibdir, ancak tayyib olan hayrı kabul eder" (Müslim, "Zekât", 64; Tirmizî, "Tefsîr" 3)

Allah'ın güzelliklerini insanoğlu kirletmemelidir.

Allah insana akıl bahşetmiştir, o aklını hûrafelerle kirletmemelidir, hep ilim üzere düşünmelidir.

Allah insana gönül bahşetmiştir, gönlünde nefret, kin, kavga taşımamalıdır ve gönlünü kirletmemelidir.

Gönlünü tertemiz eylemeli, sevgi, heyecan, edep, irfan taşımalıdır.

Allah insana nefes vermiştir, o nefesi kirletmemelidir, o nefesi rahmet üzere kullanılmalıdır.

Kendi aslını bilmek isteyen bir talebe, kâmil bir kişiye varır.

Ve der ki: “Efendim! Ben kimim, aslım nedir, nereden geldim, nereye gidiyorum, bu kâinat nedir, Allah nedir, Allah var mıdır, bunun gibi hakikatleri nasıl öğrenebilirim.”

Kâmil kişi der ki: “Önce nefesini temizle. Bil ki hakikat yolculuğu temiz nefesle yapılır.”

Talebe der ki: “Efendim benim nefesim kirli midir?”

Evlat! Eğer dedikodu yapıp, birilerini çekiştiriyorsan,

Kötü sözler ediyorsan,

İçinde kin, nefret, öfke, hiddet, kavga varsa,

Birilerini övüp, birilerine sövüyorsan,

Birilerinin hakkını yiyorsan,

Çalıp çırpıyorsan,

Birilerine çıkar amaçlı yaklaşıyorsan,

Kişilere şehvani duygu ile bakıyorsan,

Birileriyle alay ediyorsan,

Birilerini küçük görüyorsan, kendini büyük görüyorsan, bu gibi duygular, eylemler içindeysen nefesin kirlidir evlat.

Nefesin kirliyse, bunları yapma ve nefesini temizle.

Bil ki yol temiz nefesli olana açılır.

Kirli nefesle kapı açılmaz.

Talebe der ki: “Evet efendim, anladım ki benim nefesim kirlidir. Bunları yapmayacağım ve nefesimi temizlemeye çalışacağım.”

Evet evlat!

Aldığın hava, sana tertemiz sunulmakta, sen soluduğun nefesi tertemiz almaktasın.

Fakat nefesini verirken; içindeki tüm kötü hâli, duyguyu, düşünceyi, nefesinle dışarı vermektensin.

Verdiğin kirli nefesle bil ki ortama kötülük tohumları ek-mektensin.

Çevrende olan kötülüklerin hepsi verdiğin nefesteki akışta gizlidir.

Nefesini temizlersen, gönlün temizlenir.
Gönlün temizlenirse, kendi vücûdunun hakikatleri sana açılır.
Bil ki yol da sensin, yolcuda sensin.
Ve bil ki yol temiz nefesle gidilir.
Kendi enfûsuna atacağın her gönül adımı, temiz nefesle atılır.
Evet evlat! Nefesin sırrına varırsan kendi aslına erersin.
Unutma ki yol da sensin yolcu da sensin, yol temiz nefesle
gidilir.

Evet, Hakikat yolculuğu temiz nefesle yapılır.

Yol nefesle açılır.

Yol temiz nefesle gidilir.

Nisâ Sûresi 43: “Fe teyemmemû saîden tayyiben femsehû
bi vucûhikum.”

Meâli: “O tertemiz huzur veren mutluluğa ulaşın. Bundan
böyle siz yüzünüzü hep temiz halde tutun.”

Allah’ın güzelliğinde, huzur vardır, mutluluk vardır, sevinç
vardır.

Allah’ın güzelliğiyle yüzler güler, gönüller huşu içindedir.

Yüzünde tebessüm olan, güzelliği hissettiren kimsenin ver-
diği duygular ile, yüzü asık olan, karamsarlık veren, tedirginlik
hissettiren kimsenin verdiği duygular, hiçbir olabilir mi?

Allah’ın “El Tayyib” esmâsı, varlıktaki tüm güzelliklerin or-
tak adıdır.

Her kuşun farklı farklı ötüşü, farklı farklı renkleri, farklı
farklı şekilleri birbirinden güzeldir.

Bu bitkiler için de, çiçekler için de, insanlar için de böyledir.

Bir suyun bile muhteşem bir güzelliği vardır.

İnsan bir denize gittiğinde o muhteşem suyu seyretmek-
ten kendini alamaz.

Bir bardak suyu içtiğinde bile, bedeninde oluşan muhteşem
güzel hissi kelimelerle anlatamaz.

Dünyaya gelen bir bebeği, seyredip de içinde güzel şeyler geçmeyen kimse var mıdır?

Doğayı seyreden bir insanın içinde, güzel duygular oluşmaz mı?

Neden hafta sonu gelsin, doğaya gidelim, akan nehirleri görelim, öten kuşları dinleyelim, bir ağacın gölgesinde oturalım hissi vardır içimizde?

Çünkü her vücûd, Allah'ın güzelliklerine akar hep.

İnsanın vücûdunu, güzel olan, güzelce oluşturmuştur ve insan o güzele koşar.

Allah güzeldir, her varlıktan onun güzelliği yansır.

Gönlü temiz olan, bu güzelliklerle iç içedir.

Her insan, Allah'ın "El Tayyib" esmâsından şekillenip gelmiştir.

Her organın kendine göre güzellikleri vardır.

İnsandaki gözler birbirinden güzeldir ve en güzel bir şekilde oluşturulmuştur.

Gönlünde "El Tayyib" esmâsı tecelli eden kimseler:

Her varlığa güzel bakarlar, her varlıktaki güzellikleri görürler.

Onların davranışları güzeldir, çevre ilişkileri güzeldir.

Onların dillerinden hep güzel sözler akar, düşüncelerinden hep güzel şeyler geçer.

Onlar, çevresinde olan olumsuzlukları, olumluya çevirirler.

Sıkıntısı olan kimselere güzel şeyler hissettirirler.

Onlar güzel kimselerdir.

Onlar, Hazreti Muhammed'in evlatlarıdır.

Bu bölümde geçen, "tabudun" abd kelimesinden gelir.

Abd, deryanın damlasına işaret eder.

Damla deryadan gelir ve deryaya aittir.

Damlanın kendine ait bir vücûdu yoktur, onun vücûdu deryaya aittir.

Allah tüm her şeyi kendi özünden açığa çıkarmıştır.

Açığa çıkardığı her şey ona aittir ve ona bağlıdır.
İşte açığa çıkardığı ve kendine bağlı olan her şey onun kuldur.

Her varlık “Abîd” boyutudur.

Şöyle düşünelim; tohumdan açığa çıkan ağaç, her şeyiyle tohumun özünden gelir ve o öze aittir.

İşte tüm varlıkta, Allah’ın özünden gelir, Allah’a aittir.

El Abîd esmâsı, bu hakikate işaret eder.

Allah’ın kendinden açığa çıkardığı boyut sıfatlar boyutudur, her bir sıfat “abd-kul” esmâsıyla adlandırılır.

Kul-köle; “a-b-d عبد “ kelime kökünden gelir.

İbadet de kelimesi “عبادة “ aynı kökten gelir.

Kur’ân’da “abd kelimesi” yaklaşık üç yüz yerde geçer.

“Abd-kul”; her şeyiyle sahibine bağlı olan, her şeyiyle birinin hükmü altında olan, birine bağlı olan, hizmet eden, kendine ait hiçbir şeyi olmayan, efendisine bağlı olan demektir.

Abd kelimesi, Allah’ın hükmü altında olmak, Allah’a her şeyiyle bağlı olmak demektir.

Yâni damlanın deryaya bağlı olma durumu gibi.

Denizin damlaları denizden ayrı değildir, deniz boyutuna Allah dersek, damla boyutu “Abd-kul” boyutudur.

“Abd-kul” boyutu, “Muhammed” boyutudur.

Damla boyutuna Muhammed, derya boyutuna Allah denir.

Abd, ibadet diye de çevrilir.

İbadetten maksat, her an kul olmanın şuuruyla yaşamaktır.

Kişi hem kendisinin, hem varlığın Allah’ın kulu olduğu şuuruyla yaşarsa buna ibadet denir.

Bu şuurda yaşayan baktığı her varlığın ardında Allah’ın zâtı olduğunu bilir ve ne yaparsa yapsın bu şuurla yapar.

İşte o zaman zerre kadar da olsa kibir içinde düşmez, hiçbir varlığa zarar veremez.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا
 أَهْلًا لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ
 فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

***İnnemâ harreme aleykumul meytete veddeme ve lahmel
 hinzîri ve mâ uhille li gayrillâhi bih fe menıdturra gayre
 bâgın ve lâ âdin fe innallâhe gafûrun rahîm***

İnnemâ harem aleykum	: Fakat, haram kıldı, uygun değil, yasak, size,
El meytete	: Ölü gibi olan, idraksizlik içinde olmak,
Ve el dem	: Kan, kan dökücülük, damla, nefes,
Ve lahme el hinzîri	: Kötü düşünen, gaddar, zararlı olan, zararlı hallerde olan,
Ve mâ uhıl li gayr	: Dâhil olmamak, bilmediğiniz, halk, kişi, başka, gayri,
Allah bihi	: Allah, onu, ile, göre,
Fe men idturra	: Kim, kimse, mecbur, zaruret,
Gayrı bâgın	: Bile, başka, haddi aşmasın,
Ve lâ adin	: Yok, taşkınlık, haksızlık, yok, dönme, haktan ayrılmadan,
Fe inne Allah	: Muhakkak, Allah,
Gafûr rahîm	: Mağfiret eden, başıslayan, özünden var eden,

Meâli: "Hakikatlere karşı bir idraksizlik içinde olmanız ve kan dökücü olmanız ve zararlı hallerde olmanız size uygun değildir ve Allah'ın hakikatlerinin dışında olmanız uygun değildir.

Bundan sonra kim zarurette kalsa bile haddi aşmasın ve haktan ayrılmasın. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir.”

Meyt kelimesi, ölü anlamındadır.

Burada ölüden maksat, ölü gibi olmak anlamındadır.

“İnnemâ harreme aleykumul meytete-Allah size ölü gibi, yâni idraksizlik, şuursuzluk içinde olmayı yasak kıldı” âyeti çok önemlidir.

İnsan diri olmalıdır, yâni varlığın hakikatini bilen, şuur içinde olmalıdır.

İnsan ölü gibi yaşamamalıdır.

Allah'ı bilmeli, tevekkül içinde olmalıdır.

İnsan kan dökücü olmamalıdır.

Kimseye saldırmamalıdır.

Kur'ân'da kan dökmek yasak edilmiştir.

Bakara Sûresi 84: “Lâ tesfikûne dimâekum-kan dökmeyin.”

En'âm Sûresi 151: “Lâ taktulûn nefselletî harremallâhu-bir cana kıymayın ki onu Allah yasakladı.”

Bakara Sûresi 191: “El fitnetu eşeddu minel katli-Fitne öldürmekten daha tehlikelidir”

Kur'ân'da insanlığın yararına muhteşem uyarılar vardır.

Kan dökmeyin.

Bir cana kıymayın.

Fitnelik yapmayın.

Fâsıklık, bozgunculuk, ara bozuculuk yapmayın.

Dedikodu, çekiştirme yapmayın.

Alay etmeyin, hor bakmayın, küçük görmeyin.

Kur'ân'da nice edebi öğütler sunuldu.

Ama insanoğlu bunu can kulağıyla duymadı.

İnsanoğlu bunu yaşamına geçirmedi.

İnsanoğlu tam tersini yaptı.

Kan döktü, cana kıydı, fitnelik içinde oldu, fâsıklık içinde oldu.
Dedikodu yaptı, çekiştirdi, hor baktı, küçümsedi.
İnsanoğlu zalimlik yaptı.
İnsanoğlu bu kadar zulmün içindeyken kendini iman sahibi saydı.

Allah'a iman ettiğini sandı.

Allah'a ibadet ettiğini sandı.

Oysa ibadet zalim olmamaktı.

Oysa ibadet Salih kimse olmaktı.

Oysa ibadet Allah'ı tanımak ona kul olmaktı.

Ama insanoğlu Allah'ı tanımadı, zannına göre var ettiği Allah'a inandı, ona kulluk etti.

Zannına göre inandığı Allah ile, kendisi gibi olmayana saldırdı, onu küçümsedi, onun kanını döktü, onu cehennemlik gördü ve bunu inancının gereği saydı.

Kan neydi?

Kan, cân idi.

Kan, yaşam idi, yaşamın sahibi idi.

Kan, hayat, hayatın sahibi idi.

Kan, diri olanın işareti idi.

Kan dökmek neydi?

Cânı, yaşamın sahibini, diri olanı, hayy sahibini yok saymak idi, görmezden gelmek idi.

Bir dedikodu bile kan dökmek idi.

Fitnelik, kan dökmek idi.

Hor görmek, kan dökmek idi.

Hor bakmak, kan dökmek idi.

Kan dökmek zulüm idi.

Kan dökmek cânı kıymak idi.

Kan dökmek Allah'a baş kaldırmak idi.

Kur'ân'da fitnelik kan dökmekten daha tehlikeli olarak bildirilmiş.

Hangimiz fitnelik içinde olmadık ki?

Fitnelik nedir bilebildik mi?

Neden Kur'ân'da fitnelik bu kadar tehlikeli olarak bildirilmiş?

Kan dökmenin, zulmün geldiği yer fitnelik olarak bildirilmiş.

Bakara Sûresi 191: "Vel fitnetu eşeddu minel katli."

Meâli: "Fitne öldürmekten daha tehlikelidir."

Fitnelik, gerçek olanın, ekber olanın Allah olduğunu anlamamak, kendine yücelik nispet etmektir.

Fitnelik, insanların arasını açmak için söylenen her sözdür.

Fitnelik, ayrımcılık ifade eden her sözdür.

Fitnelik, kargaşa çıkarmak için söylenen her sözdür.

Fitnelik, hor bakmaktır, birini küçük görmektir, kendini büyük görmektir.

Fitnelik, insanların ayıbını aramaktır, insanlarla alay etmektir.

Fitnelik, insanların inancını ibadetini hor görmek, kendi inancını ibadetini makbul saymaktır.

Fitnelik, Allah'ı unutmak dünyaya meyletmektir.

Fitnelik, insanları hurafelere, yalanlara boğmaktır.

Fitnelik, insanların hakkına girmektir.

Fitnelik yapan kişi, yaptığı dedikodularla, birilerini hedef gösteren, onlara zulüm edilmesinin önünü açan kişidir.

Fitnelik kan dökücü olmaktır.

Fitnelik zalim olmaktır.

Hangimiz fitnelik içinde olmadık ki?

Hangimiz dedikodu yapmadı?

Hangimiz hor bakmadı, küçük görmedi?

Hangimiz alay etmedi, alaysı bakmadı?

Hangimiz kan dökücü olmadı?

Fitnelik bir toplumun:

İlimden, adaletten, haktan, hukuktan uzaklaşmasına...
Dedikodu, çekiştirme hastalığının artmasına...
Hor bakma, küçük görme, görmezden gelme duygularının artmasına...
Şefkatin, saygının, sevginin yok olmasına...
Merhametin, yardımın, koruyuculuğunun azalmasına...
Benliğin, gururun, kibrin artmasına yol açan bir hastalıktır. Onun için Kur'ân'da fitneliğin tehlikesi belirtilir. Evet, Kur'ân'da kan dökmeyin, fitnelik içinde olmayan diye bildirildi.
Bunu cân kulağıyla duyabildik mi?
Bunu hayatımıza geçirebildik mi?
Kan dökmek zalim olmaktır.
Kan dökmek karşımdaki kişide hayy olanı diri olanı görmemektir.
Kan dökmek, bedenleri tutan Zâtı yok saymaktır.
Kan dökmek, Allah'ı inkâr etmektir.
Kan dökmek, Allah'a baş kaldırmak, O'na asi olmak, O'na savaş açmaktır.
Kur'ân bildirdi; kan dökmeyin, fitnelik, fâsıklık, fesatlık, hasetlik içinde olmayın.
Kimsenin ardından dedikodu edip çekiştirmeyin.
Yaratılan hiçbir varlığı küçük görmeyin.
Kimseyle alay etmeyin, kimseye hor bakmayın, kimseyi küçümsemeyin.
Bedenlerin sahibini, bedenlerin kendinde görün.
Kur'ân uyarısını cân kulağıyla duyalım.
Asla kan dökücü olmayalım.
Asla zararlı haller içinde olmayalım.
Asla haddi aşmayalım.
Hakikat nedir bilelim, hakikatin dışına çıkmayalım.

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا
حَرَامٌ لِّتَقْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى
اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

***Ve lâ tekûlû limâ tesifu elsinetukumul kezibe
hâzâ halâlun ve hâzâ harâmun li tefterû alâllâhil kezib
innellezîne yefterûne alâllâhil kezibe lâ yuflihûn***

Ve lâ tekûlû	: Söylemeyin,
Li mâ tesife	: İçin, değil, şeyler sebebiyle, nitelik, vasıf,
Elsinetu-kum el kezibe	: Sizin diliniz, yalan,
Hâzâ halâlun	: Bu, helal, uygun, faydalı,
Ve hâzâ harâmun	: Bu, haram, yasak, zararlı,
Li tefterû	: Uydurma, iftira etmeniz için,
Alâ Allah el kezib	: Allah için, hakikatler hakkında, yalan,
İnne ellezîne yefterun	: Muhakkak o kimseler, iftira, uydurma,
Alâ Allah el kezib	: Allah'a, Allah için, yalan,
Lâ yuflihûn	: Yok, kurtuluş, felaha eremezler,

Meâli: "Niteliklerini bilmediğiniz şeyler için, bu helaldir, bu haramdır deyip yalanları dilinize dolayıp söylemeyin. Allah için yalanlarda, uydurmalarda olmayın. Muhakkak ki Allah için yalan söyleyen, uydurmalarda olan kimselere kurtuluş yoktur."

Helal, haram kavramları çok iyi incelenmelidir.

Helal; uygun olan, faydalı olan, sağlıklı olan demektir.

Haram; yasak olan, zararlı olan demektir.

İnsanın kendi bedenine faydalı olan her şey helaldir.

İnsanın kendine ve çevresine fayda veren, tüm davranışlar helaldir.

Haram, kişinin bedenine zarar veren her şey haramdır.

Kişinin çevresine ve kendine zarar veren her türlü davranış haramdır.

Mâide Sûresi 3 ve 4. âyetlerde helal, haram tarif edilmiştir.

Mâide Sûresi 3: Size şunlar yasak edildi:

Varlığı diri tutan gücün farkında olmayan hâllerde olmak.

Kan dökücü olmak.

Zararlı hâllerde olmak.

Allah'ın hakikatlerinden gayrı şeyler içinde olmak.

Aldığınız nefesin farkında olmamak.

Öfkeyle vurup zarar vermek ve bozup dağıtmak.

Fakir bırakmak ve sıkıntılar, kederler vermek.

Gereğinden fazla yemeniz, içmeniz.

Ve zekânızı işletmemeniz.

Putlara olan ilgiyi kesmemek.

Ve ayrılık içinde bırakan büyü, fal gibi asılsız şeyler üzere olmak.

Mâide Sûresi 4: “Kendilerine neyin helal olduğunu sana sorarlar. De ki: Temiz, zararsız olan şeyler sizlere helaldir. Siz bir şey bilmiyor iken, size öğretildiği gibi, sizin de bilmeyenlere öğretmeniz helaldir.”

İnsan bedenine, zararsız olan, fayda veren her şey helaldir.

Çevresine iyilik için koşmak helaldir.

İnsanlara hakikatlerin öğrenmesine yardımcı olmak helaldir.

Âyette belirtildiği gibi; “Niteliklerini bilmediğiniz şeyler için, bu helaldir, bu haramdır deyip yalanları dilinize dolayıp söylemeyin” belli bir analizden geçirmeden bu helal bu haram dememeliyiz.

İnsan kendi bedeni için, yiyecek ve içeceklerin ölçüsünü bil-
meli, ona göre ölçülü ve sağlıklı beslenmelidir.

Kendine zarar verecek her şeyden kaçınmalıdır.

Ölçüyü kaçırmamalıdır.

Mesleki alanda, insanları kandırmak haramdır.

Mesleki alanda, insanlara adalet içinde hizmet etmek helaldir.

Meşru bir emekle, alın teriyle kazanılan her şey helaldir.

Çalarak, çırparak menfaat elde etmek haramdır.

Kâlb kırmak haramdır.

Kâlb yapmak helaldir.

Karamsarlık, kaygı, korku vermek haramdır.

Umut vermek, sevindirmek, yardım etmek helaldir.

Anne babaya ve çevresindeki kimselere hor davranmak ha-
ramdır.

Anne babaya ve yakınlarına hizmet etmek helaldir.

Çevresindeki bitkilere, ağaçlara, hayvanlara su vermek, yar-
dımçı olmak helaldir, zarar vermek ise haramdır.

Kısacası fayda veren her şeyi yapmak helaldir.

Zarar veren her şeyi yapmak haramdır.

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

Metâun kalilun ve lehum azâbun elîm

Metâun kalilun : Bir metadır, çıkar, az bir,
Ve lehum azâbun elîm : Onlar, azap, sıkıntı, acı,

Meâli: "Az bir şey için de olsa, çıkar için koşanlara acı sıkıntılar vardır."

İnsan hiç kimseyi aldatmamalıdır.

Kendi çıkarı için insanlara zarar vermemelidir.

İnsan, insanlık için gayret içinde olmalıdır.

Yeteneğine göre mesleğini yapmalı ve mesleğini süistimal etmemelidir.

Mesleğini öncelikle kendi çıkarı için değil, insanlığa hizmet için yapmalıdır.

Ayrıca insan manevi alanda, zerre kadar karşılık beklememelidir.

Kur'ân'da birçok yerde, din yolunda zerre kadar ücret alınmayacağı, bir karşılık beklenmeyeceği bildirilir.

Hatta karşılık bekleyenlere ücret isteyenlere uymayın diye bildirilir.

Yâ-Sîn Sûresi 21: "Siz, hiçbir ücret istemeyen kimselere uyun. İşte onlar sizi hakikatlere yönlendiriyor."

Hûd Sûresi 51: "Ey kavmim! Bu anlattıklarımın karşısızden bir karşılık istemiyorum. Bana karşılık verecek olan ancak beni yaratandır. Hâlâ akıl etmez misiniz?"

En'âm Sûresi 90: "De ki: Bu anlattıklarına karşılık sizden bir karşılık istemiyorum, bu ancak herkes için hakikatleri hatırlatmaktır."

Yûsuf Sûresi 104: "Bu hakikatleri anlatman için sen onlardan bir karşılık ta istemedin. Bu, tüm topluluklar için ancak bir öğüttür."

Şuâra Sûresi 109-127-145-164-180: "Ben bu sözlerime karşı sizden bir karşılık istemiyorum. Bana karşılık sadece Âlemlerin Rabbi'ndendir."

Hazreti Muhammed'in hayatından bir örnek:

Übey Bin Ka'b; Mescidi nebeviye gelenlere sohbet eder, Kur'ân öğretirdi, yâni o günün öğretmenlerinden biriydi.

O anlatıyor: Muhacirlerden birine Kur'ân öğretmiştim.

Bu zat bana bir yay hediye etti.

Ben bunu Resûlullah'a anlattım

O da dedi ki: "Onu alırsan boynuna ateşten bir yay koymuş olursun."

Ben de yayı sahibine geri verdim"

Dini anlatmak Allah aşkını tüm hücrelerinde taşıyanların işidir.

Hakikatleri anlamak ve anladığınca anlatmak aşkla olur.

Ücret bekleyenler zerre kadar da olsa karşılık bekleyenler, Allah'ın hakikatlerini anlamaya kâlblerini kapatmışlardır.

Allah'ın şaşmaz adaleti, karşılık bekleyenler zerre kadar da olsa Allah'a ait olan hakikatlere ulaşamazlar.

Kur'ân'da manevi yolda karşılık olmaz diye bildirir.

Karşılık beklemiyorsa ona uyun diye bildirilir.

Çünkü karşılık beklememek Allah aşkıyla hareket etmenin ölçüsüdür.

Şurâ Sûresin 23. âyette bu apaçık belirtilir.

"Karşılık beklemeyenler sadece Allah aşkıyla bir yakınlık içindedirler."

Manevi alandan karşılık Allah'tandır.

Allah'ın sunduğu karşılık, nice hakikatlerdir, huzurdur.

Huzur içinde olan insanın gönlü zengindir.

Allah'ın sunduğu huzura ulaşan insanda zerre kadar kimseye zarar vermek olmaz, dedikodu olmaz, gıybet olmaz, hasetlik, fâsıklık olmaz, makam, saltanat hırsı olmaz, onlar hep güler yüzlüdür, sevgi doludur, yardımlaşma içindedir, güvenilir insanlardır, güzel insanlardır, Salih insanlardır.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

***Ve allelezîne hâdû harremnâ mâ kasasnâ aleyke min kabl
ve mâ zâlemnâhum ve lâkin kânû enfusehum yazlimûn***

Ve alâ ellezîne hâdû	: Yalnız biz yol gösteririz diyen kimseler,
Haramnâ	: Haram, yasak, haram kıldık,
Mâ kasasnâ aleyke	: Hikâyelerini sunduk, öykü, kıssa, sana,
Min kabl	: Önceden, öncekilerin,
Ve mâ zâlemnâ-hum	: Zulmetmedik, zulmeden olmadık, onlar,
Ve lâkin kanu enfus hum	: Fakat, lâkin, oldu, kendileri, nefsleri,
Yazlimûne	: Zulmediyorlar, zulmettiler,

Meâli: “Yalnız biz yol gösteririz diyen kimselerden olmanızı haram kıldık. Sana daha öncekilerin hikâyelerini sunmuştuk. Biz onlara zulmeden olmadık, fakat onlar kendilerine zulmettiler.”

Hâdû; hedefe götüren yol, hidâyet yolu demektir.

Her varlık Allah’a açılan bir yoldur.

Hakikati arayan bir kimse, Kâmil bir insanı bulduğunda, Kâmil insan gelen kimseyi ilk anda varlığın özüne döndürür.

Aradığın cevaplar varlığın kedinde diye öğretir.

Asla ben yol gösteririm demez.

Har varlığın Allah’a giden bir yol olduğunu bildirir.

Cemaatleşmek, tarikatlaşmak, ille de bizim yolumuz doğru, onların ki yanlış demek doğru değildir.

Onun için âyette; “biz yol gösteririz demeyi haram kıldık” diye bildirilir.

Her varlığın hakikate açılan kapı olduğunu bilmek gerekir. İnsan kendi vücûdunu hakikatin yolu olarak bilmelidir.

Hakk giden dosdoğru yol, öncelikle insanın kendi vücûdudur. Öncelikle kendi vücûdunu bir kapı bilip, o kapıdan vücûd şehrine adım atan, hakikatler yolunda ilk adımını atmıştır.

Enfûs yolculuğu, vücûd şehrinin sırlarına adım attırır ve vücûd sahibini gösterir.

İlim ile yol alan, muhakkak ki gerçeklere ulaşacaktır.

Kendi bedeninin yaratılışını anlayan, muhakkak ki tüm varlığın aynı niteliklerle yaratıldığını anlayacaktır.

Ve böylece tek yaratıcı hakikatine erişecektir.

Kur’ân’da hakikatlere kapılar açan kıssalar vardır.

Bu bölümde geçen “kasasna” kıssa kelimesinden gelir.

Kıssa ne anlama gelir diye inceleyelim.

Kur’ân’da başlı başına kıssa kelimesine işaret eden, “Kasas Sûresi” vardır.

Kasas, kıssa aynı anlamdadır.

Kısas-Kasas; bir şeyin, bir kimsenin, bir işaretin izini sürmek, ardından gitmek, bir kimseye bir haber ulaştırmak, bilgiyi takip ederek hedefe ulaşmak, anlamlarına gelir.

Kıssa; anlatılan olayın içinde, bazı işaretler, bazı mesajlar sunulur, hakikatler hakkında bilgi verilmesi diye düşünülebilir.

Kıssa; izleri takip ederek hedefe ulaşmak, işaretleri takip ederek hakikatlere ulaşmak, anlamına gelir diye de düşünebiliriz.

Her kıssanın içinde, her okuyanın kendine mesajlar vardır.

Kıssalardaki hikmet, kişinin kendine öğütler bulmasıdır.

Aynı zamanda her kıssa, bireysel ve toplumsal bir mesajdır.

Kur’ân’daki kıssalar; kişiyi Hakk yoluna ileten, hakikatleri hissettiren, kişiyi insan makamına ulaştıran işaretlerdir, izlerdir.

Kıssalar; “ne ararsan kendinde ara” sözünün özüdür.

Çünkü kıssa; kişinin yaşamıdır, yaşamda başına gelen olaylardır.

Kıssalara; ilim, irfân, hikmet, keşf dolu, ibret dolu, öğütler diyebiliriz.

Kıssalara; geçmişte yaşanan olayların, başa gelenlerin sorgulandığı “ders almaz mısınız?” âyetinin, ders alınması gerektiği sunumlarıdır, diyebiliriz.

Kıssalar; yol gösterme sunumlarıdır.

Kıssa anlatanlara; kâss, çoğulu kussâs denilir.

Kussâs; kıssa anlatanlar demektir.

Meddahlar; eskiden kıraathanelerde halka kıssalar anlatırlardı.

Kıssa anlatmadaki ana maksat; düşündürmek, hakikatleri hissettirmek, bunu yaparsan başına bu gelir, bundan uzak durursan korunursun gibi öğütlerdir.

İşte, Kur’ân başlı başına “kussâs”dır.

Yâni kıssalarla öğütler sunulması, hakikatlerin hissettirilmesi, Hakk’a yol bulunması, ibretler alınması, yaşama geçirilmesi, diyebiliriz.

Kur’ân kıssa kelimesini kendi içinde açar.

Hûd Sûresi 100: “Zâlike min enbâil kurâ nekıssa hu aleyke minhâ kâimun ve hasîd”

Meâli: “İşte, onların buldukları yerdeki o kıssalarını sana bildiriyoruz. Onların kimi hakikatleri anladı ve kimileri hasetlik içinde kalıp anlayamadı.”

Âyette belirtildiği gibi, geçmişte yaşanan olayların aktarılması kıssadır.

Kıssadan gelen işaretleri anlamak için akıl ve gönül temiz olmalıdır.

Zalimlik içinde olan, hasetlik, fesatlık, gurur, kibir içinde olan kişiler, kıssalardaki hikmetlere ulaşamazlar.

Âyette “Sana daha öncekilerin kıssalarını sunmuştuk” diye bildirilir.

Kur’ân’da Yûsuf, Mûsa, Âdem ve iki oğlu, İdris, Nûh, Hûd, Sâlih, Lût, İbrâhîm, İsmâil, İshak, Şuayb, Dâvûd, Süleyman, Ey-yûb, Hârun, Yûnus, Zekeriyâ, Yahyâ ve Îsâ, kıssaları vardır.

Ayrıca; Zülkarneyn, Kârun, Ashab-ı Kehf, Ashab-ı Fil, Ashab-ı Uhdûd, kıssaları vardır.

Ayrıca; Bağ sahipleri kıssası, Bahçe sahipleri kıssaları vardır. Her bir kıssa, kendi içinden derin mesajlar sunar.

Her bir kıssadaki hisseye erişebilmek için, aklı ve gönlü tertemiz eylemek gerekir.

İçinde zerre kadar zalimlik düşüncesi olanlar kıssalardaki hikmetlere erişemezler.

Vâkıa Sûresi 79: “Lâ yemessuhû illel mutahherûn.”

Meâli: “Ancak tertemiz olanlardan başkası ona temas edemez, onu anlayamaz.”

Bu âyette belirtildiği gibi, kıssaların hikmetlere erişebilmek için, akıl ve gönül tertemiz olmalıdır.

Temiz olmak nedir düşünülmelidir.

Temizlik; vücûdumuzun dışını mı, yâni ten yönünü ve giydiğimiz elbise yönünü mü temizlemektir?

Yoksa vücûdumuzun içini mi, yâni aklımızı, gönlümüzü, duygu ve düşüncelerimizi mi temizlemektir?

Hades’ten taharet; görünmeyen pislikleri temizlemek, diye bilinir.

Kişinin vücûdunun dışını temizlemek diye bilinir.

Yâni cenâbet olan kişinin gusûl abdesti alması şarttır diye bilinir.

Cenâb; bütün her yer demektir.

Cenâb-ı Allah kelimesi de buradan gelir.

Cenâb-ı Allah; bedenın sahibi, bütün her yerin sahibi, her yerde olan, her yeri saran Allah demektir.

Cenâbet ise: Bedenin sahibi olan Allah şuurundan kopmak demektir.

Kişi Allah'a ait olan vücûda "Bu vücûd benim" derse o kişi cenâbet olur yâni cünüb olur. Yâni kısaca, Allah'a ait olanı kendine nisbet etmek cenâbet halidir.

Necaset'ten taharet: Görünen pislikleri temizlemek diye bilinir.

Kişinin dış elbisesini, namaz kılacağı ortamı pisliklerden temizlemesi diye bilinir.

Hades: "Hads" "Hadis" "Hadise-olay" aynı anlamlara gelir.

Hades: Söz, olay, olanlar, yenilenmek, kirlilik, mânânın söz boyutu, sözde kalmak, olayda kalmak, sözlerinde batıl olan anlamındadır.

Hades'ten taharet: Anlıyoruz ki; bâtil olan düşüncelerden, zanlardan, sözlerden, temizlenme durumudur

Yâni kişinin aklını; tüm ayrımcılık meydana getiren bâtil olan düşüncelerden temizlemektir

Kişinin dilinden, temiz kelimelerin akması, ancak aklını temizlemekle mümkündür.

Kişi söylediği sözlerde hep bâtil olanı aktarıyorsa, hep ikilik ifadelerini aktarıyorsa, hep zulüm getirecek ifadeler aktarıyorsa, istediği kadar suyla vücûdunun dışını yıkasın hades'ten taharet yapmamış demektir.

Necis: Kirlilik, pis, zarar, kötülük meydana getiren, hâli kirli olan, hâli zararlı olan, eylemleri zararlı olan.

Necaset'ten taharet: Görünen pislik demekle anlıyoruz ki; kişinin kötülük içinde olan tüm hâl ve davranışlarını temizlemesidir.

Kişinin elbisesinden maksat, kişinin hâlidir, amelidir.

Kişinin hâlinin, amelinin temiz olması için, önce aklını temizlemelidir.

Yâni hades'ten taharet yapmalıdır

Yâni aklını bâtil şeylerden, ayrımcılıktan, fitnelikten, gururdan, kibirden, kendini üstün görmekten, birilerini küçük görmekten, zarar verecek her türlü düşünceden, benlikten temizleme durumu necaset'ten taharettir.

Hades'ten taharet yapanın, necasetten tahareti olur.

Yâni aklını temizleyenin hâli de temiz olur.

Aklı ve hâli kirlilik içinde olan istediği kadar suyla temizlensin temizlenmiş sayılmaz.

Amaç vücûdun dışını değil, vücûdun içini yâni aklını, gönlünü temizlemektir.

Hacc sûresi 26: "Ve tahhir beyti-evi temizlemek" âyetinde işaret edilen, ev insanın vücûdudur, insanın gönlüdür, insan hem aklını hem gönlünü tüm bâtil şeylerden, kötülük getiren düşüncelerden temizlemelidir.

Hacc Sûresi: 29: "Sonra da cehaletin kirliliğinden geçerek temizlenmeyi tamamlasınlar."

Meryem Sûresi 13: "Bize ait olan sevgiyi ve firasetle temizlenmeyi ve fenalardan sakınmayı, ortak koşmamayı anladı."

Sad Sûresi 33: "O kendi cehaletini bırakıp aslına döndü, böylece temizlenmeye başladı. Yönünü başka hiçbir yere döndürmeden yüce olana döndü."

Anlıyoruz ki hadesten ve necasetten taharet; suyla olan temizlik değildir.

Hadesten ve necasetten taharet; hakikatleri anlamakla, kişinin özüne dönmekle, kişinin aslını anlamakla olan, ilmi, irfani, edebi olan temizliktir

Suyla ancak kişinin teni ve elbisesi yâni dış yönü temiz olur.

İlim, irfan, edeple kişinin aklı ve hâli yâni iç yüzü temiz olur.

İçî temiz olmayanın dışı temiz olamaz.

Gönlü temiz olmayanın, hâli temiz olamaz.

Abdest hakikati, suyla vücûdun dışını yıkamak değil, ilim, irfan, edep, Allah aşkıyla vücûdun içini yıkamaktır.

Suyla bin kez vücûdumuzun dışını yıkasak, aklımızı, gön-lümüzü, halimizi, temizlemediğimiz müddetçe abdest almış sayılmayız.

Allah'ın lütûflarına ancak tertemiz olanlar erişecektir.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ
بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

**Summe inne rabbeke lillezîne amilûs sûe bi cehâletin
summe tâbû min badi zâlike ve aslahû inne
rabbeke min badihâ le gafûrun rahîm**

Summe inne rabb ke	: Sonra, muhakkak, Rabbin,
Li ellezîne amilu el sue	: Amel, çalışma, kötü, fena amellerde olanlar,
Bi cehâletin	: Cehaletle, cahillikle, bilmeyerek,
Summe tabu	: Sonra, tövbe, yaptıklarından pişman olma,
Min badi zalike	: Sonrada, işte böylece,
Ve aslahû	: İslah oldular, düzelme, iyileşme,
İnne rabb ke min badi ha	: Muhakkak, rabbin, ondan sonra, sonrada, her zaman,
Le gafûr rahîm	: Elbette, mağfiret eden, rahîm olan, özünden var eden,

Meâli: "Sonra muhakkak ki Rabbin, cehaletle fena amellerde olan, sonra da yaptıklarından pişman olup bir daha yapmamak üzere söz veren ve ıslah olan kimselere yardım edendir. Muhakkak ki Rabbin, her zaman elbette mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir."

İnsan cehaletini bilmeli ve cahilce yaptığı şeylerin farkına varmalıdır.

İnsan şuurlu hareket etmelidir.

İnsan, düşünce düşünce, ilme dayalı hareket etmelidir.

İnsan her zaman gaflete düşebilir şaşırabilir.

İnsan; "Allah'ım! Noksan olan, kusurlu olan, akıl seviyemizle her şeyi anlamada eksik olan, gaflete düşen, şaşırabilen bizleriz, sen ise, kusursuz olan, tertemiz olan, sonsuz olansın" şuuruyla hareket etmektir.

İnsan düştüğü gafleti görebilmeli ve tövbe etmelidir.

Yaptığı tövbe nasûh tövbesi olmalıdır.

Yâni yaptığı hataya tekrar dönmemelidir.

Nasûh tövbesi dil ile değil, kâlbîdir.

Nasûh tövbesi, bâtil olandan ve kötülükten uzaklaşmakla mümkündür.

Kişinin nâsuh tövbesine ulaşabilmesi için, Allah'ın mağfiretine ulaşması gerekir.

Eğer kişi tövbesinde samimi olur ve hata yapmamaya gayret ederse, edep üzere olmaya başlar.

Edep üzere olan kişiye, lütûf açılır ve kişi kendine ârif olmaya başlar.

Kendinde ve tüm varlıkta her an tecelli eden Allah'a şahit olmaya başlar.

İşte bu şehadet, kişinin Allah'a teslimiyetine kapı açar, kişi açılan kapıdan Allah'ın mağfiretine ulaşır.

Ve işte o zaman kul, her an Allah'ın mağfireti üzere yaşar.

Bu mağfiret kişinin günaha düşmesine izin vermez.

İşte o zaman kişi nasûh tövbesine ulaşır.

Nasûh tövbesine ulaşan kişi, hiç kimseye zerre kadar zarar veremez, kimseyi kandıramaz, kimsenin hakkını yiyemez.

Çünkü onun gönlü her an Allah aşkıyla doludur.

O aşk ona hata yaptırmaz.

İşte nasûh tövbesi için mağfiret şarttır.

Mağfiret için de; edep ile, ilim ile, idrak ile, tefekkür ile Allah'a şahit olmak şarttır.

Mağfiret; kirletmeyecek olanı giyinmektir.

Kişiyi günah kirinden uzak tutacak tek şey, Allah'ın mağfiretidir.

Kişi Allah'ın mağfiretine mazhar olmuşsa, Allah o kişinin kâlbinden her an ona sevgisini hissettirir.

O sevgi, kişinin hata yapmasına engel olur.

Allah'ın sevgisine mazhar olan kimse, kimseyi üzemez, kimseye kötü söz edemez, kâlbini kıramaz, hakkına giremez.

O kişi, hiçbir zaman kul olduğunu unutmaz, her an kulluk makamında durur, kulluk şuuru ile hareket eder.

Her varlığın kendisi gibi Allah'ın bir kulu olduğunu bilir ve Allah'ın her varlıkta her an tecelli ettiğini bilir.

Bir kula zarar vermenin Allah'a zarar vermek olduğunu bilir.

İşte nasûh tövbesine ulaşan, nereye bakarsa baksın Allah'ın vechi oradadır, şuuru ile yaşar.

Nasûh; temizlenmek, arınmak, benliği bırakmak demektir.

Nasût; insan olmak demektir.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَا مَمَّ يَكُ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ

***İnne ibrahîme kâne ummeten kâniten
lillâhi hanîfâ ve lem yeku minel muşrikîn***

İnne İbrâhîm	: Muhakkak, İbrâhîm,
Kâne ümmet	: Taife, hakikatlerde hareket eden, o yolda olan,
Kâniten li Allah	: İtaat, boyun eğen, devamlı o halde olan, Allah için,
Hanîf	: Tevhîd üzere olan, birlik üzere olan, bir olana dönen,
Ve lem yeku	: Olmadı,
Min el muşrikîn	: Ortak koşanlardan, kendine varlık isnat eden,

Meâli: "Muhakkak ki İbrâhîm; hakikatler yolunda olan biriydi. Tevhîd üzereydi, daima Allah için hareket ederdi ve asla Allah'ın varlığının yanında kendine varlık isnat eden olmadı."

Hazreti İbrâhîm, tüm inançların atasıdır.

O Tevhîd şuurunu insanlığa hatırlatandır.

O her dâim, Allah hakikatini insanlığa duyurmak için hareket etti.

O asla Allah'ın ülviyetini anladı ve O'na ortak koşmadı, "ben de varım" demedi.

İbrâhîm İlm-i Tevhîd yolunun fenâ makamlarını düzenleyendir.

Şuarâ Sûresi:

69- İbrâhîm'in haberini de naklet onlara.

70- O babasına ve kavmine demişti ki: Siz neye kulluk ediyorsunuz?

71- Dediler ki: Biz putlara kulluk ederiz, böylece hep onlara bağlı kalırız.

72- Dedi ki: Yöneldiğiniz zaman sizi işitirler mi?

73- Size bir yardımı veya bir koruyuculuğu var mı?

74- Dediler ki: Hayır, biz atalarımızı böyle yapıyorlar bulduk.

75- Dedi ki: Öyleyse bakıp ta görmez misiniz? Neye kulluk ediyorsunuz?

76- Sizin ve atalarınızın, önceden beri neye taptığınızı düşünmez misiniz?

En'âm Sûresi:

74- İbrâhîm, babası Âzer'e: Putlardan ilahlar mı ediniyorsunuz? Ben, seni ve kavmini apaçık bir dalâlet içinde görüyorum, demişti.

75- İşte böylece İbrâhîm; göklerdeki ve yerdeki gücün sahibini anlamak, nurumuzu anlamak ve hakikatlerden emin olmak için baktı gözlemledi.

Tevbe Sûresi:

114- İbrâhîm babasının mağfiret bulması için koştu, olmadı. Babası ancak kendi zamanının adetlerinde kaldı. Böylece Allah için anlattıklarına karşı onun düşmanlığı ortaya çıkınca, ondan uzak durdu. Muhakkak ki İbrâhîm; duygu yüklü, sağlam iman sahibi, iyi huylu, zarif olan biriydi.

İlm-i Tevhîd yolunun babası, atası Hazreti İbrâhîm'dir.

Nahl Sûresi 123: "Sonra sana vahyettik: İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olmanı, Tevhîd üzere olmanı ve ortak koşanlardan olmamanı."

Hazreti İbrâhîm, atalarının inanç öğretisini kabul etmemiş, yerlere göklere bakarak, varlığı inceleyerek yaratılışı anlamaya çalışarak Allah hakikatini insanlara açıklamıştır.

İlm-i Tevhîd yolunun fenâ makamlarını Hazreti İbrâhîm,
Bekâ makamlarını düzenleyen Hazreti Muhammed'dir.

Hazreti İbrâhîm, Tevhîd hakikatini insanlığa sunmuştur.

Tüm âlemde her an tecelli eden tek kudret olduğunu insan-
lığa gece gündüz anlattı.

شَاكِرًا لِأَنَّعِمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

Şâkiren li enumih ictebâhu ve hudâhu ilâ sırâtın mustekîm

Şâkiren	: Şükreden, sahibine teslim eden,
Li enumi hi	: Nimetler, sıfatlar, o,
İctebâ-hu	: Seçici olan, hak ile batılı ayıran
Ve hudâ-hu	: Yol gösteren, o,
İla sırât mustakîm	: Dosdoğru Hakk yolunu,

Meâli: "O, nimetlerin sahibi bilip teslim edenlerdendi ve hakk ile batılı ayırandı ve o dosdoğru yol olan hakkın yolunu gösterendi."

İbrâhîm her varlıkta her an tecelli edenin nasıl bir kudret olduğunu anlamaya çalıştı.

Ve anladığını insanlığa anlattı.

O Hakk ile bâtili anladı ve bâtili terk etti.

İbrâhîm'in Allah hakikatini arayışı tüm insanlığa örnek oldu.

O atalarının edindiği ilahları terk etti.

Ve yönünü yerlere göklere döndürerek, hakikati aradı.

İbrâhîm, "Eb ve rahîm" kelimelerinin birleşimiyle oluşur.

Eb; aslı, kaynağı, babası, özü, anlamındadır.

Rahîm; geldiği kaynak, bağlı olduğu yer, özü anlamındadır.

İbrâhîm, rahîmden gelen, aslını arayan demektir.

Hazreti İbrâhîm, göklere ve yerlere baktı, yaratılışı anlamaya çalıştı.

Hazreti İbrâhîm gökyüzünde Güneş'i, Ay'ı, yıldızları incelemiş, bunları tanımlamaya çalışmıştır.

En'âm Sûresi 76: "Reâ kevkebâ kâle hâzâ rabbî."

Meâli: "Yıldıza baktı, Rabbim bu mudur?" dedi.

En'âm Sûresi 77: "Reâ el kamere bâzigân kâle hâzâ rabbî."

Meâli: "Ortaya çıkan Ay'ı gördü, Rabbim bu mudur?" dedi.

En'âm Sûresi 78: "Reâ el şemse bâzigâten kâle hâzâ rabbî hâzâ ekber."

Meâli: "Ortaya çıkan Güneş'i gördü, bu büyük olan mı Rabbim?" dedi.

Hazreti İbrâhîm, gök ilmiyle uğraşmış, gökyüzünde olanları anlamaya çalışmıştır.

İbrâhîm'in yaratıcısını araması, tüm insanlara bir örnektir.

İbrahim varlığın niteliklerinin hepsini sahibinin Allah olduğunu anladı.

Ve teslimiyet içinde oldu.

O âyette de belirtildiği gibi; "ilâ sırâtın mustekîm" sadece sırâtı mustakim üzere oldu.

Her varlık, dosdoğru Hakk'a giden bir yoldur.

Her varlık sırâtı müstakim'dir.

İnsanın kendi vücûdu sıratı müstakim'dir.

Tüm resûl ve nebîlerin yolu olan İlm-i Tevhîd, sıratı müstakim'dir.

Yâni Hakk'a giden dosdoğru yoldur.

Bir varlığı târikat yâni Hakk'ı gösteren yol olarak değerlendiresek, tüm varlığın çıktığı ana yol "sıratı müstakim"dir

Nasıl ki her hücrenin, her dokunun, her organın yolu vücûda çıkıyorsa, her varlığın yolu da Allah'a çıkar.

İnsan yeter ki Allah'ın gösterdiği yol üzere olsun, her varlığı hakikate giden bir yol bilsin ve ilimden ayrılmamasın.

Sıratı müstakim kelimesinde ki sırat, yol demektir

Müstakim; istikâmet, doğruluk, dosdoğru, hedef, gidilecek yer demektir.

Sıratı müstakim; hedefe götüren yol, dosdoğru yol, hakikate erdiren yol demektir.

Sıratı müstakim, tüm yolların birleştiği yol demektir.

Her varlık sırât ise yâni bir yol ise, tüm yolların vardığı ana yol, sıratı müstakim'dir.

İnsanın vücûdu da her varlığın vücûdu da bir yoldur.

Tüm yollar Allah'a çıkar.

İnsan hakikate ermek isterse, kendi vücûduna dönmeli, vücûdunu hakikatlere götüren yol bilmelidir.

İnsanın vücûdu, Hakk'ı ispat eden bir âyetler şehridir.

İnsan, vücûdunun nasıl var olduğunu düşünmeye başladığı an, sıratı müstakime adım atar.

Hacc Sûresi 54: "Ve li yâlemellezîne ûtul ilme ennehul hakku min rabbike fe yuminû bihî fe tuhbite lehu kulûbuhum ve innallâhe le hâdi ellezîne âmenû ilâ sırâtın mustakîm."

Meâli: "Hakikatleri bilmeleri için ilim sunulan kimseler, kendilerini vücûdlandırmanın hakikatlerini bilirler. Böylece O'na iman ederler. Böylece onların kâlbleri bir eminlik içindedir. İman edenler elbette Allah'a yol bulurlar, dosdoğru hakikatin yolundadırlar."

وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ
لَمِنَ الصَّالِحِينَ

*Ve âteynâhu fîd dünyâ haseneh ve
innehu fîl âhireti le mines sâlihîn*

Ve âteynâ-hu	: Verdik, sunduk, sıfatları sunduk,
Fi el dünya	: Dünyada, yaşamında,
Haseneten	: Yararlı güzel işler, iyilikler,
Ve inne hu fi el âhîret	: Muhakkak ki o, doğrusu, oldu, sonunda,
Le min el sâlihîn	: Elbette, iyi, uygun, yakışır, iyi kimse,

Meâlî: "O, sunduğumuz sıfatlarla yaşamında hep iyilikler peşinde oldu ve o sonunda Salihlerden oldu."

Hazreti İbrâhîm, bir gaflet içinde kendine nisbet ettiği, vücûdu ve vücûddaki tüm sıfatların Allah'a ait olduğunu anladı.

Ve kendine nispet ettiği, Allah'a ait olan her şeyi, Allah'a teslim etti.

Nispetleri terk etmek şudur.

Allah'ın fiilinde, kendine nisbet ettiği işleyişi terk etmek, kendi vücûdunda ve her varlığın vücûdunda her an fiiliyle fâil olanın Allah olduğunu idrâk etmek.

Allah'ın sıfatlarında, kendine nisbet ettiği sıfatları terk etmek, kendi vücûdunda ve her varlığın vücûdunda her an sıfatlarıyla mevsûf olanın Allah olduğunu idrâk etmek.

Kendine nisbet ettiği vücûdunun Allah'a ait olduğunu anlamak, kendi vücûdunu ve her varlığın vücûdunu zâtıyla tutanın Allah olduğunu idrâk etmek.

İnsan, her şeyin sahibinin Allah olduğunu bilerek yaşadığında, onun yaşantısı teslimiyet ve tevekkül içinde yaşamaktır.

“Le mines sâlihîn” bu bölümün âyetinde belirtildi gibi, hakikat yolunun hedefi, Sâlih kimse makamına erişmektir.

Tüm Kâmil insanlar Sâlih kimselerdir ve Sâlih kimselerin yetişmesine vesile olmuşlardır.

Hazreti İbrâhîm’in Sâlih insan olma yolculuğunda, Allah hakikatini anladı ve çevresine hep yardımcı oldu.

Sâlih insan olabilmenin yolu;

Allah hakikatine erişmektir.

Mü’minlik makamına erişmektir.

Her an Allah’a tevekkül ve teslimiyet içinde olmaktır.

Mü’min olan kimse, Sâlih insandır.

Salih insan, insanlık için koşar durur.

Çevresindeki kimselere yardım eder.

İnsanların hakikat yolunda olmasına vesile olur.

Dedikodulardan etkilenmez

Başına bir sıkıntı geldiğinde ümitsizliğe düşmez

Her an Allah aşkıyla yaşar ve bu aşk onu korur.

Yaratılanı hor görmez, yaratılarda yaradani müşahede eder.

Her an “Tevhîd” şuuruyla yaşar.

Adaletlidir.

Hep iyilikler içinde olur.

Paylaşma, dayanışma, yardımlaşma içindedir.

Kendini üstün görmez.

Başkasını küçük görmez.

Kötü hallerde asla olmaz.

Hasetlik içinde asla olmaz.

Haksızlık asla yapmaz.

Başkasına zulüm etmez, herhangi bir varlığa zarar vermez.

Yûsuf Sûresi 22. âyette belirtildiği gibi; “sunduğumuz hakikatlerle her şeyde mutlak hâkim olanı ve ilmiyle var edeni

anladı ve işte böylece Bizi anlamanın karşılığı olarak iyi insanlardan oldu.”

İşte kişi ancak ve ancak, kâinatın sahibini anlamakla “mü’min-iman sahibi” olur.

İman sahibi olan da “iyi insan” olur.

İyi insan çevresine zerre kadar zarar vermeyen insandır.

Çünkü varlığa baktığında, varlığın ardında Hakk’a nazar eder.

Nereye dönerse dönsün, neye bakarsa baksın Hakk’ın yüzünü görür.

Bu yüz insan yüzü gibi değil, nûr cihetiyle nûr yüzüdür.

Âdeta bembeyaz bulut gibi.

Kur’ân başından sonuna, Sâlih insan olma mesajını iletir.

Kişinin, kötülük yapabilecek duygularını yok etmesi ve iyi insan olabilme gayretinin gösterilmesi mesajı, Kur’ân kıssalarında hep vurgulanmıştır.

Minada taşlanan üç şeytan, kişinin kendindeki kötülüğe kapı açacak zanlarını, kibirlerini, öfkelerini, nefretlerini yok etme mesajıdır.

İşte bizden istenen, bizlerin iyi insan olması ve o şuurda yaşamasıdır.

Allah hakikatine erişen, aşkla teslimiyet içinde yaşayan kimse iyi insan olmuştur.

Allah’tan emin olan kişi, amel ve davranışlarıyla Sâlih kişidir.

Sâlih kişi, güvenilir kişidir, emin olunan kişidir.

Ondan emin olunması, onun mü’min olmasından kaynaklanır.

Allah’tan emin olan kişi, görünen her varlıkta Allah’ın vechini görür.

Allah’ın vechini gören kişi, Allah’tan emin olan kişidir.

Allah’tan emin olan kişi, çevresine zerre kadar zarar vermez, ben egosunda yaşamaz, dürüst ve güvenilirdir.

Sâlih insanın kâlbî âdeta insanlığın hayrı için atar.

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

**Summe evhaynâ ileyke enittebi millete
ibrâhîme hanîfâ ve mâ kâne minel müşrikîn**

Summe evhaynâ ileyke	: Sonra, vahyettik, bildirdik, sana
En ittebi	: Tâbi olmak, uymak, takip etmek,
Milleti	: İmla, düzenlenen ilkeler, belge, düzenleyip yazdırılan,
İbrâhîme	: Cumhurun babası, öze uygun yaşayan, rahîm üzere,
Hanîf	: Tevhîd üzere, teklik, birlik üzere,
Ve mâ kâne min el müşrikîn	: Olmadı, ortak koşanlardan, kendine varlık, benlik isnat etmek,

Meâli: “Sonra sana vahyettik: İbrâhîm’in düzenlediği ilkelere tâbi olmanı, Tevhîd üzere olmanı ve ortak koşanlardan olmamanı.”

İşte Hazreti İbrâhîm Sâlih kimseydi.

Onu Sâlih makamına getiren duygu, Allah hakikatine erişme duygusuydu.

Âyette Hazreti Muhammed’e de ve tüm insanlara da İbrâhîm’in düzenlediği ilkelere tâbi olması bildirilir.

Hazreti Muhammed de atası İbrâhîm’in düzenlediği İlm-i Tevhîd yolu üzereydi.

Burada geçen “millet-i İbrâhîm” kelimesini inceleyim.

Genelde müellifler, bu kelimeyi, İbrâhîm’in dini diye çevirirler.

İbrâhîm milleti âyeti, neden İbrâhîm’in dini diye çevriliyor.

Millet kelimesi, din kelimesi aynı anlamda mıdır?

İbrâhîm'in dini olur mu?

Mü'min Sûresi 14: "Lehu el din-din O'nundur."

Din Allah'a aitse, İbrâhîm'in dini diye çevirmek doğru mudur?

Nahl Sûresi 123: "Diyanet Meâli: Sonra da sana, "Hakka yönelen İbrâhîm'in dinine uy. O, Allah'a ortak koşanlardan değildir" diye vahyettik.

Tevhîd-î Kur'ân Mêali: "Sonra sana vahyettik: İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olmanı, Tevhîd üzere olmanı ve ortak koşanlardan olmamanı."

Millet; imla, düzenlenen ilkeler, belge, düzenleyip yazdırılan, söyleyip yazdırmak, ezbere yazmak anlamlarına gelir.

"İmlal" masdarıyla, yâni, "imla" manası ile ilişkili bir isimdir.

Aynı zamanda, aynı inanç, duygu, amaç da birleşen topluluklara da denir.

Asıl kökeni "İmla" kelimesidir.

Hazreti İbrâhîm, Allah nedir? Varoluş nedir? Bir kişi Allah'ı nasıl bilebilir, bu soruların cevapları için düzenlediği ilkelerle bizlere yol gösterdi.

Nasıl ki bir ilim belli bir eğitim aşamasından geçildikten sonra biliniyorsa, din, Allah, kendini tanıma, varoluşu bilme de Hazreti İbrâhîm'in düzenlediği ilkelerle bilinebilir.

Onun için Kur'ân'da 7 yerde "Milleti İbrâhîm" kelimesi geçer.

Tüm mealciler, millet kelimesini "Din" diye çevirmişlerdir.

İbrâhîm'in dini demişlerdir.

Böyle yapılan meâl Kur'ân edebine uymaz.

Çünkü din Allah'a aittir. İbrâhîm'in dini olmaz.

Bakara Sûresi 130: "Kim İbrâhîm'in düzenlediği ilkelerden yüz çevirir, onun Hakk'ı aradığı gibi aramazsa, o kendini anlayamayan akılsız kimselerden olur."

Bakara Sûresi 135: “De ki: Hayır, sadece İbrâhîm’in düzenlediği ilkeler üzere, Tevhîd üzere oluruz. O Allah’a ait olan sıfatları kendine nisbet edenlerden olma.”

Hazreti İbrâhîm, yerlere göklere bakarak, varlığın varoluş sıralarına ererek, tek yaratıcıya erişmiştir.

Tevhîd hakikati, birlik hakikatidir.

İbrâhîm her an bir olan Allah’a sarıldı ve o şuurda yaşadı.

Nisâ Sûresi 125: “Ve ittehad Allâh İbrâhîme hâlîlâ.”

Meâli: “İbrâhîm, içten samimi olarak tüm her şeyiyle Allah’a sarıldı.”

İbrâhîm Allah’ı dost edindi, Allah İbrâhîm’e tüm kapılarını açtı.

Nisâ Sûresi 125: “Varlığın yaratılış yasalarını anlamaya çalışan, yüzünü Allah’a döndüren ve iyiliklerde olup, barış ve huzur üzere olan ve İbrâhîm’in düzenlediği ilkelere tâbi olan, onun hakikati aradığı gibi arayan, Tevhîd üzere olan ve İbrâhîm gibi içten samimi olarak tüm her şeyiyle Allah’a sarılan o kimseden, daha güzel olan kimdir?”

Hazreti İbrâhîm’in düzenlediği İlm-i Tevhîd yolunun dersleri kısaca şöyledir.

İlm-i Tevhîd derslerinde, Allah’ın varlıktaki dört boyutunun yüceliğine işaret edilir.

Bunlar nedir dersek?

1-Varlıkta ki sesleniş, nefes, frekans, tını, dediğimiz zikirAllah boyutudur.

Her varlıktan her an seslenen Allah’tır.

Zâkir olan O’dur, zikrin sahibi O’dur.

Talebe bu derste, Zikir-Zâkir hakikatine erişir.

2-Tevhîd-i Efâl.

Bu derste talebe, her varlıktaki işleyişe şahit olur.

Fiil, Fâil, Meful, âmel hakikatine şahit olur.

Her varlıkta her an hiç durmadan fiiliyle fâil olan Allah’tır.

Fâil olan, fiil olan O'dur.

3- Tevhîd-i Sıfat.

Bu derste talebe, varlıktaki sıfatlara şahit olur.

Her varlıktan her an sıfatlarıyla tecelli edip duran Allah'tır.

Varlıktaki tüm sıfatların sahibi O'dur.

4- Tevhîd-i Zât.

Bu derste talebe, her bedeninin ardında bedeni tutan Zâta şahit olur.

Fenâhillah makamı burasıdır.

Her varlığı zâtı ile tutan Allah'tır.

Zâtı mutlak olan, Zâtıyla yüce olan Allah'tır.

Allah zâtıyla yücedir.

İlk dört dersin şuhûduyla, bu kâinatta ve her varlıkta her an yüceliğiyle tecelli edenin Allah olduğuna işaret edilir.

İşte, "İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olun" âyeti, İbrâhîm'in düzenlediği bu dersleri takip etmemizi tavsiye eder.

Bu derslerle Tevhîd şuuruna erişilir.

Tevhîd Allah'ın birliği hakikatidir.

Ehâd, Vâhid, Vâhdet, Tevhîd, Ehâdiyât, Vâhdaniyet, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Vâhid; bir olan, ikincisi olmayan, tek olan, her şeyde tekliğini gösteren demektir.

Bakara Sûresi 163: "Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe illâ huver rahmânûr rahîm."

Meâli: "Sizi var eden, tek var edicidir, O'ndan başka var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm varlığı rahmetiyle sarandır."

Allah, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah, fiiliyle tektir, ondan başka işleyen yoktur.

Allah, sıfatlarıyla tektir, ondan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla tektir, ondan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah'tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah'tır.

Her varlıkta Allah'ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

Ondan başka hayat sahibi yoktur.

Allah tüm âlemleri ehâdiyetiyle ihâta eder.

İhlâs Sûresi 1: "Kul huvallâhu ehad."

Meâli: "Anlat: Allah'ın tekliğini."

Allah'ın ehâd esmâsından, vâhid esmâsı tecelli eder.

İşte bizlere tavsiye edilen, Tevhîd şuuruna erişmemiz ve müşriklikten kurtulmamızdır.

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

*İnnemâ cuiles sebtu alellezînahtelefû fih ve inne
rabbeke le yahkumu beynehum yevmel kıyâmeti
fîmâ kânû fihi yahtelifûn*

İnnemâ cuile	: Ancak, yaptılar, oldu, kılındı, düzenlendi, isnat ettiler
El sebtu	: Cumartesi, hareketsizlik, paylaşma, dinlenme günü, durma,
Ala ellezîn ehtelefû fihi	: İhtilaf, anlaşmazlık, ikilik, tartışma, onun hakkında,
Ve inne rabbe-ke	: Muhakkak, doğrusu, Rabbin, seni vücûdlandırıran,
Le yahkumu	: Elbette, hükmün sahibi, hakikatin sahibi, hâkim olan,
Beyne hum	: Onlar aralarında,
Yevme el kıyâmeti	: Diriliş günü, hakikatlerin ortaya çıktığı gün, ölüm vakti,
Fîmâ kânû fihi yahtelifûn	: O şey hakkında, ihtilaf, ayrılık, tartışma, ikilik,

Meâli: "Allah'a dinlenme günü isnat ederek, onun hakkında tartışmalara girdiler ve doğrusu onlar Rabbin hakikatlerini anlayamadılar. Onlar aralarında o konu hakkında, ölüm onlara gelinceye kadar tartışmaya devam ettiler."

Bu âyette geçen sebt kelimesi iyi anlaşılmalıdır.

Eskiden bazı inançlar, sebt-i Allah'a dinlenme günü diye sundular.

Subât, sabit, sebt, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Sabit kelimesi de buradan gelir; duran, yerinde duran, değişmeyen hareket etmeyen anlamındadır.

Yatağa yatıldığında, tam uyku haline geçileceği zaman, o salisede "El Subât" esmâsı tecelli eder ve beden uyku moduna geçer, dünya ile bağını keser.

Uyku rûhsal boyutun adeta kapısıdır.

İnsan beyni, mânevi alana açılan bir kapıdır.

Beden uykuda, bedensizlik boyutuna geçer.

Uyku, insanın vücûdunun kendine ait olmadığı en güzel ispatıdır.

Uyku yarı ölümdür denir.

Beden yorulduğunda, dinlenmek için kendini uyku moduna geçirir.

Her canlının uyuma modu vardır ve zamanı farklı farklıdır.

Uyku bedenin dinlenmesidir.

Bedendeki tüm hücreler, dokular ve organlar, günün yorulduğu sonrası dinlenmek için, beyin tarafından uyku modu oluşturulur.

İnsan uyusa da onun bedeni çalışmaya devam eder, ama bu çalışma yavaş bir çalışmadır.

Uykuda görülen rüyalar, beyinde geçmişten gelen kayıtların, beyin ekranına bir film gibi yansımalarıdır.

Rüya, kişinin dersler çıkarması gereken, beyinden gelen mesajlardır.

Rüyalar önemsenmelidir, çünkü rüya, insanın beyninde olan kayıtların kendini hatırlatma boyutudur.

Nebe Sûresi 9: "Ve cealnâ nevmekum subât."

Meâli: "Dinlenmeniz için uyku hâlini düzenledik."

Bu âyette de geçen, sebt kelimesidir.

İbrânice'de geçen "Sebt" kavramı "Dinlenme-durma" diye adlandırılır.

Arapça'da cumartesi gününe "Sebt" denir.

Subât, sebt aynı kökten gelen kelimelerdir

"Sebt günü", cumartesi yasağı olarak bilinir, Kur'ân'da geçer.

Mûsevilerin kutladığı "Şabat günü" kelimesindeki şabat, sebt kelime kökünden gelir

"Şabat günü" yâni "Sebt günü" cumartesi günü, tatil günü, çalışmamak, durmak, iş bırakmak günü olarak kutlanır.

İbrânice "Lişbot" (İş bırakma) kelimesinden gelir.

İş bırakma aslında, fâil olan Allah'a teslim olma sırrıdır.

Yâni kişi, kendine nisbet ettiği işleyişi terk etmesi, bırakması, durması, o düşünceyi terk etmesi sebt olarak adlandırılır.

Kişi Allah'a ait olan işleyişi "Ben işlerim" diyerek bir gaflet içinde kendine nisbet eder.

Ne zaman anlar ki kendi bedeninde ve varlığın bedeninde her an işleyen Allah'tır.

İşte o zaman, Hazreti İbrâhîm'den gelen "İş bırakma" diye adlandırılan konunun, yâni "Kendine nisbet ettiği işleyişi, Allah'ın işleyişinde bıraktı, fâni etti", hakikatiyle buluşmuş olur.

"Fenâfillah" "Allah'ta fâni oldu" hakikati de, bu hakikate işaret eder.

Allah'ın işleyişine teslim olmak, Allah'a deryasında uykuya dalmak, "Sebt" boyutudur.

"El Subât" esmâsı da muhteşem boyutlara kapı açan bir esmâdır.

Tam uykuya geçildiği saliseyi hissedenler, bedeninin sahibinin bedende nasıl tecelli ettiğini hissederler.

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
 وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ
 عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

***Udu ilâ sebili rabbike bil hikmeti vel mevizatil haseneti ve
 câdilhum billetî hiye ahsen inne rabbeke huve a'lemu bi
 men dalle an sebilihî ve huve a'lemu bil muhtedîn***

Udu	: Davet et, çağır,
Îlâ el sebîl rabbike	: Yol, rabbinin, rabbinin yolu,
Bi el hikmeti	: Hikmet, anlamak, derin düşünmek, varlığı anlamak
Ve el mevizati	: Öğüt, vaaz, nasihat,
El hasenat	: İyi, güzel, yararlı çalışma, hayırlı olan,
Ve câdil-hum	: Mücadele, gayret, onlar,
Bi elletî hiye ahsenu	: Onunla ki o, en güzel, iyi olan,
İnne rabbe-ke	: Muhakkak Rabbin, seni vücûdlandıran,
Huve âlemu	: O, ilmiyle var eden, ilmin sahibi,
Bi men dalle	: Kim, kimse, saptı, ayrıldı, cehalete döndü,
An sebili-hî	: Onun yolundan,
Ve huve âlemu	: O, ilmin sahibi, bilir,
Bi el muhtedîn	: Yol bulanlar,

Meâli: Rabbinin yoluna hikmetle davet et. Hayırlı çalışmalar için öğüt ver ve onlara hayırlı olanı anlatmak için gayret göster. Muhakkak ki seni vücûdlandıran, O'dur ilmin sahibi olan. Hakk yolundan sapan kimseleri de vücûdlandıran O'dur. O'nu O'na yol bulanlar bilir.

Hakikatler belli bir tevâzû içinde, ilme dayalı, hikmete dayalı şekilde sunulmalıdır.

İnsanlık için hayırlı olanı sunmak gerekir.

İnsan, çevresindeki kişilere yaratılış hakikatini düşündürmelidir.

İsrâ Sûresi 53: “Ve kul li ibâdî yekûlûlletî hiye ahsen.”

Meâli: “Deki: Kulluk şuuruyla hareket edin, güzel sözlerle konuşun.”

Nisâ Sûresi 171: “Lâ tekûlû selâset.”

Meâli: “İfadelerinizi anlaşılır bir konuşmanın dışında söylemeyin.”

Bakara Sûresi 263: “Kavlun marûfun.”

Meâli: “İrfaniyet üzere güzel sözler söyle.”

İnsan hakikati, anlaşılır bir ifadeyle, anlamını hissettirecek bir ifadeyle anlatmalıdır.

İnsan karşısındaki kişinin de bir kul olduğunu bilmeli ve edeb içinde hakikate ve hayra davet etmelidir.

Asla gurura düşmeden, karşısındaki kişiyi hor görmeden davet etmelidir.

Hikmetle davet, Allah'ın hikmetlerini hissettirmektir.

İnsan, yaşamın hikmetine ermek için yaratılmıştır.

Her varlık nice hikmetlerle sarılıdır.

Başımıza gelen her şeyin ardında bir hikmet vardır.

Hızır, Mûsâ'ya her şeyin hikmetini görmesini tavsiye etmiştir.

Hikmet, hüküm aynı kökten gelen kelimedir.

Tüm varlıktaki hükümler Allah'a aittir.

Yâni varlığın varoluşundaki ilmi değerler, Allah'ın hikmetleridir.

Varoluştaki ilmi değerler tüm varlık kitabında satır satır yazılıdır.

Bunu öğrenmek isteyen kimseye varlık kitâbı apaçıktır.

Bakara Sûresi: “Yutil hikmete men yeşâu ve men yutel hikmete fe kad ûtiye hayran kesîrâ ve mâ yezzekkeru illâ ulûl elbâb.”

Diyanet Meâli: “Allah hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilirse, ona pek çok hayır verilmiş demektir. Ancak akıl sahipleri düşünüp ibret alırlar.”

Yaşar Nuri Meâli: “O, hikmeti dilediğine verir. Ve kendisine hikmet verilmiş olana çok büyük bir hayır verilmiş demektir. Gönlnü ve aklını çalıştıranlardan başkası düşünüp anlayamaz.”

Tevhîd-i Kur’ân Meâli: “İsteyen kimse sunulan hikmet üzere olur ve kim sunulan hikmet üzere olmuşsa, böylece o çok hayırlı çalışmalar içinde olur ve aklını işletenlerden başkası varlığın varoluşunu düşünmez.”

Meâlleri incelediğimiz zaman hikmet konusu farklı değerlendirilmiştir.

Mekke’nin müşrikleri kendilerine hikmet verildiğini iddia ederlerdi.

Çünkü hikmet mal anlamında da kullanılır.

Allah bize hikmet vermiş hayır vermiş, derlerdi.

Mekke’nin müşrikleri Allah bize zenginlik vermiş, mal vermiş onlara kölelik vermiş derlerdi.

Yâni: Allah bize mal vermeyi dilemiş, onlara kölelik vermeyi dilemiş, derlerdi

İşte bu anlayışla, Bakara 269. âyeti “Allah dilediğine hikmet verir” diye meal edersek Mekke’nin müşriklerinin anlayışına göre meal yapmış oluruz.

Men yeşau; isteyen kimse, kim isterse anlamındadır.

Eğer bir kişi hakikatleri anlamak isterse, o apaçık kitâb olan varlık kitabına bakar ve hakikatleri anlamaya çalışır.

Allah, her insana hakikatleri anlayabilmesi için, akıl bahşetmiştir.

Allah, insanlar arasında ayırım yapmaz, herkesi eşit olarak yaratmıştır.

Allah, dilediğine hidayet verir dersek, Allah'ın adil ismine hakaret etmiş oluruz.

Allah insana, hakikatleri anlayacak şekilde akıl, şuur, zekâ vermiştir.

Ve bizlere araştırmayı, akletmeyi, düşünmeyi, tefekkür etmeyi tavsiye etmiştir.

Akleden tefekkür eden her kimse, hakikatlere ulaşır, nice hikmetlere erişir.

Varlığın nice hikmetlerine erişebilmek için, her varlığı hakikatin yolu bilmeliyiz.

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِن صَبَرْتُمْ
لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ

*Ve in âkabtum fe âkibû bi misli mâ ûkibtum bihi
ve le in sabertum le huve hayrun lis sâbirîn*

Ve in âkabtum	: Eğer, zorluk, ceza, karşılık, zorlanma, sıkıntı, siz
Fe âkibû bi misli	: Karşılık verin, misli ile, aynısı, benzeri,
Mâ ûkib-tum bihi	: Değil, şey, ne, ceza, zorluk, karşılık, siz, onunla,
Ve le in sabertum	: Gerçekten sabırlı olursanız, eğer sabrederseniz,
Le huve hayr	: Elbette o, iyi, hayırlı,
Hayr li el sâbirîn	: Sabredenler için,

126: “Eğer siz karşılık verecekseniz, misli ile karşılık verin ya da siz karşılık veren olmayın. Eğer sabredebilirsenez, elbette o sabır sizin için daha hayırlıdır.”

Bu âyette geçen misil, mesel, misal, misli; durumu, karşılığı anlamındadır.

125. âyette “Rabbinin yoluna hikmetle davet et” mesajını, hangi ölçüde davet edilmelidir diye bu âyette açıklama vardır.

Kâmil bir kimseye gelen talebe, bir soru sorduğunda, ona verilecek cevap, sorduğu soruya uygun olmalıdır.

Kâmil insan, karşısındaki kişinin anlayışına göre konuşur.

Açıklayacağı şeyi, doğanın içinden örnek vererek, daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Yâni misli ile açıklar.

Burada verilen tavsiye, mislini yâni ölçüsünü kaçırmamaktır.

Sorulan soruya karşı, talebenin gönlünün nice hikmetlere kapı açabilmesi için, Kâmil kimsenin açıklamasındaki ölçü çok önemlidir.

Gelen kişi, eğer bilme niyetinde değil, tartma niyetinde ise, ona karşı hiçbir açıklama yapılmayabilir.

Ya da onun düşünmesine yol açacak, onun sorduğu soruya, misli ile yâni benzer bir soru sorulabilir.

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ
عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ

***Vasbır ve mâ sabruke illâ billâhi ve lâ tahzen
aleyhim ve lâ teku fî daykın mimmâ yemkurûn***

Ve esabr	: Sabret, bekle, hikmetini bekle, iç yüzünü gör,
Ve mâ sabr ke	: Değil, ne, şey, senin sabrın,
İllâ bi Allah	: Ancak, sadece, Allah iledir,
Ve lâ tahzen aleyhim	: Üzülme, mahzun olma, onların yaptıklarından,
Ve lâ teku fi daykın	: Olma, sıkıntı, darlık içinde,
Mimma yemkurûn	: Şeyler, sebebiyle, tuzak, hile, aldatma, şeytanlık,

Meâli: "Sabret. Senin sabrın ancak Allah'tan başka bir şey için değildir. Onlar için üzülme ve onların yaptıkları şeytanlıklar yüzünden sıkılma."

Sabır makamı hikmetlere erişmek için teslimiyet içinde bekleme makamıdır.

Allah'a tevekkül ederek sabretmek, Kâmil insanların makamıdır.

Kâmil insanlar topluma hakikatleri anlatmaya gayret göstermişlerdir.

Allah'ın "El Sabûr" esması vardır.

Allah'ın El Sabur esması varlıkta her an tecelli eder.

Sabr; beklemek, dayanmak, karşı koymak, direnmek, sebat etmek, göğüs germek, gibi anlamlara gelir.

Sabır, zaman ile alakalı bir boyuttur.

Her şey zamanı gelince açığa çıkar, zamanı gelince gerçekleşir.

Mesela bir ağacın meyve vermesi, zaman dilimi içinde gerçekleşir.

Meyve hemen oluşmaz, önce yapraklar, sonra çiçekler, sonra meyve oluşur.

İşte bu zaman dilimi akışı, her şeyin bir bekleme zamanı, sabır boyutudur.

Güneşin doğması, batması zamanı gelince olur.

Bu zamanın gelişi, belli bir zaman akışı içindedir.

İnsan varlıktaki “El Sabûr” esmâsının akışını iyi yakalamalıdır.

Sabrın ne olduğunu anlamalı ve bunu hayatına geçirmelidir.

Varlığın bir sabır boyutu olduğu gibi, kişinin de yaşamı içinde bir sabır dilimi olmalıdır.

Eğer kişi sabrın ne olduğunu iyi anlarsa, bir şeyin nereye gittiğini ve sonucunun ne olacağını bilir.

Kişi sabrı yakalayamazsa, isyana, öfkeye, hiddete, kavgaya kayar.

Sabır beklemektir, dayanmaktır, zamanın akışını görebilmektir.

İnsana hep sabretmesi tavsiye edilir, fakat insan bu sabırda zaman dilimini iyi anlayabilmelidir.

Âl-i İmrân Sûresi: “Yâ eyyuhâllezîne âmenu usbirû ve sâbirû ve râbitû vettekûllâhe leallekum tuflihûn.”

Meâli: “Ey iman edenler! Sabrın ne olduğunu anlayın ve sabredin ve tüm varlığı birbirine bağlayan Hakk sırrını anlayın ve fenalara düşmekten sakının, Allah’a ortak koşmayın. Umu- lur ki başaracaksınız.”

Yâ eyyuhâ ellezine amenu : Ey iman edenler, emin olanlar,
mü'min olanlar

Usbirû	: Dayanmak, sabretmek, sebat etmek, beklemek,
Ve sabiru	: Sabır, direnmek, beklemek, zaman akışını görmek,
Ve râbitû	: Alaka, bağlantı, irtibat, varlıktaki hakk bağlantısı,
Ve ittekû Allah	: Fenalardan sakının Allaha ortak koşmayın,
Lealle kum tuhlifun	: Umulur ki, başarısınız, felah, özü anlamak,

Sabr zaman ile alakalıdır, her şey bir zaman dilimi içinde gerçekleşir.

İnsan, bu zamanın gelişini beklemeyi bilmelidir.

İnsan, başına gelen her şeyden ders çıkarmalıdır.

Eğer kişi olaylardan dersini alırsa, sabrın ne olduğunu anlayacaktır.

Sabrın boyutu Allah'a dayanmaktır.

Yoksa kişinin, öfkeli olduğu zamanda, birine pusu kurarak beklemesi sabır değildir.

Sabır muhakkak ki rahmete kapı açar.

Nasıl ki Allah'ın sisteminde, ağaçtan meyve oluşuncaya kadar, bebeğin büyümesine kadar bir zaman dilimi varsa, bir bekleme varsa, kişinin de bunu görmesi ve ona göre davranması gerekir.

İşte o zaman kişinin gönlünde "El Sabûr" esmâsı tecelli edecektir.

Kişinin başına bir olay gelse, o olaydan gerekli dersi çıkarmak için sabretmelidir ve olayı iyi okumalıdır.

Başına bir olay gelen kişinin önünde iki kapı vardır.

Biri sabır kapısıdır.

Biri isyan kapısıdır.

İsyan kapısını açan; öfke, hiddet, kin, nefret, karamsarlık, acelecilik, intikam gibi duygularla karşı karşıya kalır ve kişi akıllı düşünemez, akıllı hareket edemez.

Ama kişi, sabır kapısını açarsa; bekler, olayı çözmeye çalışır, olaydan gerekli dersi çıkarmaya çalışır.

Her olaydan gerekli dersi çıkaran, bunu ileride başına gelen başka bir şeyde kullanır, o derse göre hareket eder.

Kâmillik, ders çıkarmaktan geçer.

İşte sabır kişinin hayatında çok önemlidir.

Sabreden, tevekkül sahibidir.

Sabretmek beklemektir, zamanı geldiğinde hareket etmektir.

Sabur makamına eren kimseler:

Bir olayda hemen parlamazlar, o olayın nereye akacağını sezerler.

Beklerler, hikmete erişmeye çalışırlar.

Olayların nereye aktığını anlamaya çalışırlar.

Sabırlıdırlar, isyan etmezler, gerekli mesajı yakalarlar.

Öfkelenmezler, içlerinde kin nefret gibi duygular yoktur.

Dillerini tutmasını bilirler, ne zaman neyi konuşacaklarını bilirler.

Onlar zaman diliminin akışını çok iyi görebilirler.

Onlar sonuca endekslidirler.

Kâmil insanlar hakikatleri insanlara bir sabır içinde nakletmişlerdir.

Toplum için çırpınmışlardır.

Onlara zulmetmeler bile hakikat yolunda ayrılmamışlardır, hakikati anlatmaktan bıkmamışlardır.

Zaten gönlünü Allah'a dayayan, hakikat yolunda bir aşk içinde mücadele eder.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

İnnallâhe meallezînettekav vellezîne hum muhsinûn

İnne Allah mea	: Muhakkak Allah, beraber, birlikte, ayrı olmayan,
Ellezîne ettekav	: O kimseler, takva, fenalardan sakınan ortak koşmayan,
Ve ellezîne hum muhsinûn	: O kimseler, onlar, iyiliklerde, yararlı çalışmalarda koşan,

Meâli: "Muhakkak ki fenalardan sakınan, Allah'a ortak koşmayan kimseler; kendilerinin Allah'tan ayrı olmadığını, bir birlik içinde olduklarını bilirler ve o kimseler iyiliklerde, yararlı çalışmalarda olanlardır."

Hakikatte takvaya erişenler, kendilerinin Allah'tan ayrı olmadıklarını bilirler ve şuurda yaşarlar.

Allah'ı göklerde bir yerlerde aramayı bırakıp, kendinde arayanlar mutlaka Allah'ı kendilerinde bulacaklardır.

O bize şah damarımızdan yakındır.

O bizim tüm vücûdumuzu kuşatmıştır.

Onu kendimizde aramalıyız

Kâf Sûresi 16: "Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd."

Meâli: "Ve Biz ona şahdamarından daha yakınız."

Kur'ân'da bildirildiği gibi, O bizden ayrı değildir.

Tevhîd şuuru, Allah'ın birliğine erişmek, O'ndan gayri bir şey olmadığını anlayabilmektir.

Allah bize şah damarımızdan yakın ise; O, bizim ten boyutumuzu ve can boyutumuzu kuşatmıştır.

İnsan, O'ndan gelen O'nun kendisidir.

İnsan, O'nu gösteren, O'nun zâhire çıkmış boyutudur.

İnsan, geldiği kaynağı gösteren, kaynağın kendisidir.

Nasıl ki yeraltından çıkan su, yer altındaki kaynağın kendisi ise, insan da Allah kaynağından gelen O'nun kendisidir.

Tohumda ne varsa, zamanı geldikçe o açığa çıkacaktır.

Tohum ağacın evvel boyutudur.

Ağaç tohumun zâhir boyutudur.

Ağacın ve tohumun, görünen yüzünün görünmeyen yüzü bâtın boyutudur.

Ağacın yeni oluşan tohumda gizlenmesi, âhir boyutudur.

Evveliyle, âhiriyle, zâhiriyle, bâtınıyla O, O'dur.

Hadîd Sûresi 3: "Hu el evvel ve el âhir ve el zâhir ve el bâtın."

Meâli: "O evveli olmayandır, O sonu olmayandır, O zâhir olandır, O bâtın olandır"

Görünen görünmeyen tüm âlem, Allah'ın kendini zâhire çıkarmış boyutudur.

İşte bu şuurla yaşayanlar, Muhsin kimselerdir.

Yâni ihsan sahibi, yararlı amellerde olanlardır.

Çevresindeki, sıkıntıları olan insanlara yardım eden kimseler, merhamet dolu kimselerdir.

SON DEĞERLENDİRME

Bu kitabımızda Bal Arısı-Nahl Sûresini tefsir etmeye çalıştık.
Bal Arısının sırrını anlamaya çalıştık.

Bal Arısından insanlığa sunulan mesajı bulmaya gayret gösterdik.

Elbette eksiklerimiz olmuştur.

Şunu anladık ki Bal Arısının yaşamını iyi anlamalıyız.

Hakikat yolunda Bal Arısı ile işaret edilen sâlik imiş.

Allah'ı anlamak için Bal Arısı gibi çalışkan olmalıyız.

Bal Arısı, Kâmil insan olma yolculuğunun sırrıdır.

Kâmil insan, Arının her çiçekten bir öz aldığı gibi, her varlığın özünü görür ve Bal Makamına erişir.

Ey Kardeşim!

Gel Bal Arısının sırrına erelim.

Bal Arısı gibi çiçek çiçek gezelim.

Her varlıktaki Hakk'ın tecellilerini seyredelim.

Bal Makamına erelim.

Zevk-i ilâhiye bürünelim.

Ey Kardeşim!

Gel Bal Arısından gelen mesajı anlayalım.

İnsan-ı Kâmil olma yolunda olalım.

Ey Kardeşim!

Gel insanı kâmil ol.

Allah hakikatine layıkıyla erenlerden ol.

Allah'ın zâtında fâni olanlardan ol.

Allah'ın rûhunda bâki olanlardan ol.

Allah'ın nûrunu giyinenlerden ol.
Tüm resûl nebîlerin makamlarını görenlerden ol.
Muhammedî mertebeye erenlerden ol.
Hakk deryasına karışanlardan ol.
Nice mânâyâ erenlerden ol.
Hakk'ın vahyinden duyanlardan ol.
Halkta Hakk'ı seyredenlerden ol.
Hakk'ın nûrunu yansıtanlardan ol.
Sevgi makamına, aşk makamına erenlerden ol.
Sevgi makamında dirilenlerden ol.
Aşk makamında ölümsüzlerden ol.
Sözün, bakışın, hâlin, davranışın hakça olsun.
Sabrın, tevekkülün, teslimiyetin tastamam olsun.
İhlâsın, samimiyetin tüm gönlünden olsun.
Güvenilen, emin olunanlardan ol.
Yaptığın her şey Hakk için olsun.
Her sözünde, her davranışında Hakk'ı hatırlat.
Her bakışın, her seyrin Hakk'a olsun.
Her hâlin tenezzul, tevâzû içinde olsun.
Çevrene gül kokusu saçanlardan ol.
Yüzleri güldürenlerden ol.
Karamsarlıkları, kaygıları söndürenlerden ol.
Umut verenlerden, sevindirenlerden ol.
Çaresizlere çare olanlardan ol.
Sorunları çözenlerden ol.
Sevdirenlerden ol.
Korkuları yok edenlerden ol.
Fitneliği, fesatlığı bitirenlerden ol.
Öfke, nefret ateşini söndürenlerden ol.
İlim ile yol gösterenlerden ol.

Hakk'a hakikate yönlendirenlerden ol.
Çalışmayı, keşfetmeyi hissettirenlerden ol.
Şahit olmanın yolunu gösterenlerden ol
Gönüllerde nice sırlara kapı açanlardan ol.
Gönül gözüyle baktıranlardan ol.
Gönüllere huzur verenlerden ol.
Edebe, adalete sevk edenlerden ol.
Şefkati, merhameti hissettirenlerden ol.
İyiliği, yardımı, hizmet etmeyi, öncelikle kendin yaparak
gösterenlerden ol.

Beden diliyle nice güzellikleri hissettirenlerden ol.
Barışı sağlayanlardan ol.
Tevhîd şuuruna eriştirenlerden ol.
Gel kardeşim İnsanı Kâmil olanlardan ol.
Hâkka Sûresi 23: "Yakınlığı anlayıp kâmil olmuştur."
Enbiyâ Sûresi 107: "Seni âlemlere rahmet olmaktan başka
bir şey için göndermedik."

Âl-î İmrân Sûresi 80: "Ve siz varlığın işleyişini anlamayı terk
etmeyin, varlıktaki gücü anlayın, hakikatlere sımsıkı sarılın ve
hakikatleri bildirin ve kâmil kimseler olun."

Nahl Sûresi 43: "Kâmil insanlar, bizi bildirmekten başka bir
şey için açığa çıkmadılar."

Nûr Sûresi 37: "Hakikatlerin bilgilerini alıp vermede kâmil
kişilerin dikkatleri dağılmaz ve onlar Allah'ın zikrinden ayrıl-
mazlar ve her an Hakk'a bağlılık şuuruyla hareket ederler ve
temizlenme içinde olup kendindekini paylaşırlar. Kâlblerinin
dönmesinden her vakit çekinirler ve onlar basiret sahipleridir."

Gel ey kardeşim!

Bal Arısının 40 günlük ömrünü iyi anlayalım.

40 günlük ömre ne sığdırıyor şahit olalım.

Gel Bal Arısı gibi her anımızı gayret içinde geçirelim.

Ey kardeşim!
Gel ölümü unutmadan yaşayalım.
Kimseye hor bakmayalım.
Kendimizi asla yüce görmeyelim.
Kâlb kırmayalım.
Kimsenin hakkına girmeyelim.
Kimseye iftira atmayalım, kimse hakkında yalan söylemeyelim.
Kimseyle alay etmeyelim.
Ayrımcılık içinde olmayalım.
Zenginlik derdine düşüp zalimleşmeyelim.
Allah'a teslimiyet içinde yaşayalım
Tevâzû, tenezzül içinde olalım.
Saygıyı, sevgiyi asla kaybetmeyelim..
Çevremizde ihtiyacı olana koşalım.
İnsanlara umut olalım, moral olalım.
Onların sıkıntılarında yanlarında olalım.
Ey kardeşim!
Ölümü hiç unutma,
Her an ölecekmiş gibi yaşa.
Sorumlu olduğun şeyleri yap.
Yeteneğini fark et.
Boş vakit geçirme.
Ey kardeşim!
Allah'ı unutmadan yaşa.
O'nun sana şah damarından yakın olduğunu bilerek yaşa
Ölmeden önce ona teslim olarak yaşa.
Her varlıkta onu görerek yaşa.
Her yerde onu cemâlini gör.
Bil ki sen bir damlasın, yolculuğun deryaya.
Bil ki sevdiklerin, sevginin sahibi olan Allah'a dönüyor.

Ey kardeşim!
Ölümü asla unutma.
Bil ki ölümü unutmayan, dünyaya bağlanmaz, esir olmaz.
Kibir içinde olmaz, kimseyi hor görmez.
Birini kırmaz, hakkına girmez.
Zalimlik yapmaz, adaletsizlik yapmaz.
Bil ki biz bir damlayız, aslımız derya, o deryaya eninden sonunda karışacağız.
Bil ki ölüm aslımız olan Allah'a kavuşmaktır.
Bil ki ölüm sevgililerin sevgilisi olan Allah'a dönüştür.
Ölüm bir yok oluş değil, damlanın deryaya karışmasıdır.
Ölüm gerçeğini bilen, karamsar olmaz, isyan etmez, feryadı figan içinde olmaz.
Allah'ım!
"Eşhedü" makamına erenlerden eyle bizleri ya Rabbi.
Ölümün, sana erişmek olduğunu unutmadan bize yaşamayı nasip et ya Rabbi.
Bizlere her an, ölümü unutmadan yaşamayı nasip et ya Rabbi.
Her an sana teslimiyet ve tevekkül içinde yaşamayı nasip et ya Rabbi.
Gönlümüzde huzuru hissetmeyi nasip et ya Rabbi.
Ölmeden önce ölümün sırrına erenlerden eyle bizleri ya Rabbi.
Böylece kitabımızın sonuna geldik.
Eksiğimiz hatamız elbette çoktur.
Gönül gücümüz bize layık olduğumuz kadar yazdırdı.
Eksiğimizi hatamızı Rabbim affetsin.
Bal Arısının hayatı hepimize ders olsun.
Bal makamı gönüllerde tecelli etsin.
Bal Arısının 40 günlük ömrü hepimize ders olsun.
Bal Arısı gibi çalışkan, gayret içinde olalım.

Bal Arılarının birbirine yardımı gibi biz de birbirimize yardımcı olalım.

Bal Arıları öyle kardeşçe yaşar ki kavgaları görülmez.

Bu nasıl bir sevgiyle bağlılıktır hayret etmemek mümkün değil.

İnsanoğlu Bal Arısının gayretini anlayabilseydi, dünyada kötülük olmazdı.

Dünya bal gibi olurdu.

Sevgiyle kalın.

İlâhi aşkla kalın.

Saygıyla kalın.

Tevâzû, tenezzül hayatınızdan eksik olmasın.

Yüzünüzden tebessüm eksik olmasın.

Hayatınız bal tadında olsun.

Hayatınız ilâhi güzellikler içinde olsun.

İsmail Dinçer